

## CONSPECTVS SIGLORVM ET EDITIONVM

### CODICES GRAECI

|    |                                                                                                                                 |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| H  | London, Brit. Library, Harl. 5665, s. XI ex.                                                                                    |
| V  | Vat. gr. 836, s. XII <sup>1</sup>                                                                                               |
| T  | Taur. B.II.9, s. XIII <sup>2</sup>                                                                                              |
| Ml | Milano, Bibl. Braid. A. F. X. 47, s. XVI med. (laudatur eis locis ubi T deest aut damno affectus est)                           |
| Vc | Vat. gr. 1181, s. XVI med. (laudatur eis locis ubi T deest aut damno affectus est necnon ubi textum editionum priorum explicat) |
| Vd | Vat. gr. 660, s. XVI med. (laudatur in Taras. epist. ad episc. Sic. eis locis ubi T deest aut damno affectus est)               |
| M  | Marc. gr. 166, s. XIII <sup>2</sup>                                                                                             |
| Am | Ambros. gr. 270 (E 9 sup.), s. XIII ex. (excerpta)                                                                              |

### FLORILEGIA GRAECA

|                    |                                                                                                                                             |
|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Doctr.Patr.</i> | <i>Doctrina Patrum de incarnatione uerbi</i> , ed. F. Diekamp, Münster 1907 ( <sup>2</sup> 1981)                                            |
| <i>Ma</i>          | Marc. gr. 573, s. IX/X                                                                                                                      |
| <i>Mo</i>          | Mosqu. synod. gr. 265 (197 Vlad.), s. IX/X                                                                                                  |
| <i>Nicet.</i>      | Florilegium Nicetae hegumeni Medicii, ed. H. G. Thümmel, BZ 86/87, 1993/94, 40–42, ed. A. Alexakis, DOP 48, 1994, 179–197 (ex Vat. gr. 511) |
| <i>Pa</i>          | Paris. gr. 1115, a. 1276                                                                                                                    |

### COLLECTIONES CANONICAE GRAECAE

#### Codices collectionum adhibiti

|           |                                                                                                                         |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Ba</i> | Bodl. Barocc. 26, s. IX med. (def. fid., can.)                                                                          |
| <i>Cl</i> | Paris. Coisl. 209, s. X in. (can., Taras. epist. II ad Hadr.)                                                           |
| <i>Co</i> | Paris. Coisl. 34, s. XII (def. fid.)                                                                                    |
| <i>Cu</i> | Athous Cutlumus. 42, s. XII ex. (def. fid.)                                                                             |
| <i>Os</i> | Osimo, Biblioteca del Nobile Collegio Campana 56, s. XIII/XIV (adhibetur in def. fid. eis locis quibus <i>Cu</i> deest) |
| <i>La</i> | Laur. plut. IX 8, s. XII (def. fid., can., Taras. epist. II ad Hadr.)                                                   |

|            |                                                                                                |
|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Mn</i>  | Monac. gr. 380, s. XII <sup>i</sup> (def. fid., can., Taras. epist. II ad Hadr.)               |
| <i>Ms</i>  | Mosqu. synod. gr. 398 (315 Vlad.), s. X (can., epist. ad clerum)                               |
| <i>Pe</i>  | Petropol. gr. 566 (457 Granstrem), s. XI/XII (epist. ad clerum)                                |
| <i>Pr</i>  | Paris. suppl. gr. 1085, s. IX/X (can., Taras. epist. II ad Hadr.)                              |
| <i>Pt</i>  | Patm. 205, s. XIII/XIV (Taras. epist. II ad Hadr.)                                             |
| <i>Tr</i>  | Istanbul, Topkapı Serayı 115 (olim Trapez. gymn. 1), a. 1311 (can., Taras. epist. II ad Hadr.) |
| <i>Val</i> | Vallic. F 47, s. X <sup>i</sup> (can.)                                                         |
| <i>VI</i>  | Vallic. F 10, s. X in. (def. fidei, can., Taras. epist. II ad Hadr.)                           |
| <i>Vo</i>  | Athous Vatop. 555, s. XII <sup>i</sup> (def. fid., Taras. epist. II ad Hadr.)                  |
| <i>Vth</i> | Vat. gr. 2198, s. XII (Taras. epist. ad Ioh. presb.)                                           |

*Can* = omnes codices collectionum adhibiti

#### Editiones collectionum canonicarum adhibitae

|               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Synag.</i> | <i>Ioannis Scholastici Synagoga L titulorum</i> , ed. V. Benešević (Abhandlungen der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Phil.-hist. Abt. N. F. 14), München 1937                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <i>Jo.</i>    | <i>Les canons des conciles œcuméniques</i> , ed. P.-P. Joannou (Pontificia commissione per la redazione del codice di diritto canonico orientale. Fonti, fasc. IX: Discipline générale antique [II <sup>e</sup> –IX <sup>e</sup> s.]), tom. I, pars I, Grottaferrata (Roma) 1962; <i>Les canons des synodes particuliers</i> , ed. P.-P. Joannou (Fonti, fasc. IX, tom. I, pars II), Grottaferrata (Roma) 1962; <i>Les canons des pères grecs</i> , ed. P.-P. Joannou (Fonti, fasc. IX, tom. II), Grottaferrata (Roma) 1963 |

#### CODICES INTERPRETATIONIS LATINAE ANASTASII BIBLIOTHECarii

|          |                                                                                                          |
|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>P</i> | Paris. lat. 17339, s. IX ex. (P <sup>c</sup> = corrector codicis P)                                      |
| <i>R</i> | Vat. Reg. lat. 1046, s. IX ex. (adhibetur eis locis ubi P euanidus est)                                  |
| <i>V</i> | Vat. lat. 1329, s. X/XI                                                                                  |
| <i>E</i> | Vat. lat. 1330, s. XV med.                                                                               |
| <i>F</i> | Vat. lat. 1331, s. XV med. (nonnullis locis laudatur) (F <sup>2</sup> = coniecturae Thomae Parentucelli) |
| <i>H</i> | Vat. lat. 7304, s. XV med. (adhibetur eis locis ubi V deest)                                             |

## COLLECTIONES CANONICAE LATINAE

|                    |                                                                                                                                        |
|--------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Ans.</i>        | <i>Anselmi episcopi Lucensis collectio canonum una cum collectione minore</i> , ed. F. Thaner, fasc. 1. 2, Oeniponte 1906/1915         |
| <i>Coll. Brit.</i> | Collectio Britannica, London, Brit. Library, Addit. 8873, s. XI/XII                                                                    |
| <i>Coll. Caes.</i> | Collectio Caesaraugustana, recensio 1 (laudatur secundum codicem Salm. Bibl. Univ. 2644)                                               |
| <i>Deusd.</i>      | <i>Die Kanonessammlung des Kardinals Deusdedit</i> , hrsg. von V. Wolf von Glanvell, Paderborn 1905                                    |
| <i>Grat.</i>       | <i>Decretum Magistri Gratiani</i> , ed. Aem. Friedberg (Corpus iuris canonici I), Lipsiae 1879                                         |
| <i>Iuo decr.</i>   | <i>Iuonis Carnotensis decretum</i> , PL 161, 59–1022                                                                                   |
| <i>Iuo trip.</i>   | <i>Iuonis Carnotensis collectio tripartita</i> (laudatur secundum editionem electronicam a Martino Brett confectam, 2009) <sup>1</sup> |

## CONCILII NICAENI SECVNDI EDITIONES PRIORES ADHIBITAE

|          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ed.Rom.  | Τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἅπαντα. <i>Concilia generalia ecclesiae catholicae</i> Pauli V. Pont. Max. auctoritate edita, tom. III, Romae 1612 (ed.Rom. <sup>mg</sup> = editio Romana in margine; ed.Rom. <sup>corr</sup> = „Addenda et corrigenda“ editionis Romanae) |
| ed.Reg.  | <i>Conciliorum omnium generalium et provincialium collectio regia</i> , tom. XIX, Parisiis 1644                                                                                                                                                                                                   |
| La.-Co.  | <i>Sacrosancta concilia ad regiam editionem exacta</i> , studio Ph. Labbei et G. Cossartii, tom. VII, Parisiis 1671                                                                                                                                                                               |
| Hard.    | <i>Conciliorum collectio regia maxima</i> , tomis duodecim ad Ph. Labbei et G. Cossartii ... labores ... facta ... studio P. J. Harduini, tom. IV, Parisiis 1714                                                                                                                                  |
| Mansi    | <i>Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio</i> , ed. I. D. Mansi, tom. XII–XIII, Florentiae 1766–1767                                                                                                                                                                                   |
| edd.     | omnes editiones adhibitae lectionem laudatam receperunt                                                                                                                                                                                                                                           |
| ed.Rom.* | omnes editiones adhibitae lectionem editionis Romanae receperunt                                                                                                                                                                                                                                  |

<sup>1</sup> Vide <https://ivo-of-chartres.github.io/tripartita.html> (2015). De canonum collectione in codice Paris. Arsen. 713 seruata cf. supra p. XIX et app. testim. ad p. 951,1–953,9.

CONCILIORVM OECVMENICORVM EDITIONES

- ACO *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, tom. I–III. IV 2, ed. E. Schwartz, Berolini 1914–1940. tom. IV 1, ed. J. Straub, Berolini 1971. tom. IV 3 (Index generalis tomorum I–IV), cong. R. Schieffer, Berolini 1974–1984
- ACO ser. II *Acta Conciliorum Oecumenicorum, series secunda*, tom. I. II 1–2, ed. R. Riedinger, Berolini 1984–1992. tom. II 3 (Index verborum Graecorum quae in tom. I et II 1–2 continentur), cong. R. Riedinger, Berolini 1995. tom. II 4, ed. H. Ohme adiuvantibus R. Flogaus et C. R. Kraus, Berolini 2013
- COGD I *Conciliorum Oecumenicorum Generaliumque Decreta*, ed. G. Alberigo, I: *The Oecumenical Councils. From Nicaea I to Nicaea II*, Turnhout 2006 (295–345: *Concilium Nicaenum II*, ed. E. Lamberz et J. B. Uphus)
- Conc. Const. IV Anast. interpr. *Gesta sanctae ac universalis octavae synodi quae Constantinopoli congregata est Anastasio bibliothecario interprete*, rec. C. Leonardi / A. Placanica (Edizione nazionale dei testi mediolatini 27), Firenze 2012

ALIORVM OPERVM EDITIONES

- CGL *Corpus Glossariorum Latinorum a G. Loewe incohatur*, rec. G. Goetz / G. Gundermann, uol. I–VII, Lipsiae et Berolini 1888–1923
- Chron. trip. *Anastasii Bibliothecarii chronographia tripartita*, ed. C. de Boor, in: *Theophanis chronographia* (uide infra *Theoph.*) II 31–346
- Flor. Cyr. R. Hespel, *Le florilège cyrillien réfuté par Sévère d'Antioche. Étude et édition critique* (Bibliothèque du Muséon 37), Louvain 1955
- Hadr. Hadriani I. papae epistula ad Carolum regem (JE 2483), ed. K. Hampe (MGH Epp. V = Epp. Karolini aevi III), Berolini 1899, 5–57 (\*Hadr. = uerba „Capitularis aduersus synodum“ apud Hadr. laudata)
- Ignat. Diac. uita Taras. S. Efthymiadis, *The Life of the Patriarch Tarasios by Ignatios the Deacon* (BHG 1698). *Introduction, text, translation and commentary* (BBOM 4), Aldershot etc. 1998
- Ioh. Dam. imag. *Iohannis Damasceni contra imaginum calumniatores orationes tres*, ed. B. Kotter (Die Schriften des Johannes von Damaskos III; PTS 17), Berlin/New York 1975

- LC* *Opus Caroli Regis contra synodum (Libri Carolini)*, hrsg. von A. Freeman unter Mitwirkung von P. Meyvaert (MGH Conc. II, Suppl. 1), Hannover 1998
- LS* ‚Libellus synodalis‘ synodi Parisiensis a. 825 (*LS<sup>a</sup>* = epistula synodi, *LS<sup>b</sup>* = florilegium), in: *Concilia aevi Karolini* I, pars II, rec. A. Werminghoff (MGH Conc. II 2), Hannoverae et Lipsiae 1908, 473–551; uariae lectiones adferuntur ex cod. Paris. lat. 1597 A (= *Pr*)
- Niceph. adu. Epiph.* *Nicephori patriarchae Constantinopolitani aduersus Epiphaniidem*, ed. J. B. Pitra, Spicilegium Solesmense, tom. IV, Parisiis 1858, 292–380
- Niceph. apol. min.* *Nicephori patriarchae Constantinopolitani apologeticus minor*, ed. A. Mai, Nova Patrum Bibliotheca, tom. V 3, Romae 1849, 1–13
- Niceph. c. Eus.* *Nicephori patriarchae Constantinopolitani contra Eusebium*, ed. J. B. Pitra, Spicilegium Solesmense, tom. I, Parisiis 1852, 371–503
- Niceph. refut.* *Nicephori patriarchae Constantinopolitani refutatio et euersio definitionis synodalis anni 815*, ed. J. M. Featherstone (CCSG 33), Turnhout/Leuven 1997
- Notit.* J. Darrouzès, *Notitiae episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae*. Texte critique, introduction et notes (Géographie ecclésiastique de l’empire byzantin 1), Paris 1981
- Pitra, Monumenta* I. B. Pitra, *Iuris Ecclesiastici Graecorum Historia et Monumenta*, tom. I–II, Romae 1864. 1868
- Psalt. Rom.* *Le psautier romain et les autres anciens psautiers latins*, ed. R. Weber, Roma/Città del Vaticano 1953
- Sept.* *Septuaginta, id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes*, ed. A. Rahlfs, vol. I–II, Stuttgart 1935
- Sept.<sup>G</sup>* *Septuaginta. Vetus Testamentum Graecum*, auctoritate Academiae Scientiarum Gottingensis editum, Göttingen 1931 sqq.
- Steph. Diac. uita Steph. Iun.* M.-F. Auzépy, *La vie d’Étienne le Jeune par Étienne le Diacre. Introduction, édition et traduction* (BBOM 3), Aldershot etc. 1997
- Theod. Stud. epist.* *Theodori Studitae epistulae*, rec. G. Fatouros, pars I–II (CFHB XXXI), Berolini et Noui Eboraci 1992
- Theoph.* *Theophanis chronographia*, rec. C. de Boor, vol. I–II, Lipsiae 1883. 1885
- Turner* *Ecclesiae Occidentalis Monumenta Iuris Antiquissima*, ed. C. H. Turner, tom. I–II, Oxonii 1899–1939

|                             |                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Vet. Lat. (Beuron)</i>   | <i>Vetus Latina. Die Reste der altlateinischen Bibel</i> , hrsg. von der Erzabtei Beuron, Freiburg im Br. 1951 sqq.                                               |
| <i>Vet. Lat. (Sabatier)</i> | <i>Bibliorum sacrorum latinae versiones antiquae</i> , opera et studio D. P. Sabatier, tom. I–III, Remis 1743                                                     |
| <i>Vulg.</i>                | <i>Biblia sacra iuxta vulgatam versionem</i> , rec. R. Weber / R. Gryson adiuvantibus B. Fischer, I. Gribomont, H. F. D. Sparks, W. Thiele, Stuttgart 2007        |
| <i>Wordsworth/White</i>     | <i>Nouum Testamentum domini nostri Iesu Christi latine secundum editionem sancti Hieronymi</i> , rec. I. Wordsworth / H. I. White, partes I–III, Oxonii 1898–1954 |

## ALIA SIGLA ET ABBREVIATIONES MINVS VSITATAE

|                    |                                                                                                  |
|--------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| {...}              | Anastasii adnotationes marginales quae falso in textum receptae sunt                             |
| *                  | Anastasii adnotationes marginales, quae ad hunc locum spectant, in apparatu critico exscribuntur |
| ex corr.           | ex correctione                                                                                   |
| exp.               | expunxit, expunctum                                                                              |
| lac.               | lacuna(m)                                                                                        |
| i. t.              | in textu                                                                                         |
| s. l.              | supra lineam                                                                                     |
| P <sup>ac</sup>    | lectio quam exhibet codex P ante correctionem                                                    |
| P <sup>ec</sup>    | lectio codicis P ex correctione orta (incertum, quid antea scriptum sit)                         |
| P <sup>pc</sup>    | lectio quam exhibet codex P post correctionem                                                    |
| P <sup>1–2mg</sup> | manus prima uel secunda in margine                                                               |

- Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν  
 βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ  
 Ma. 365 Εἰρήνης τῆς θεοστέπτου αὐτοῦ μητρὸς ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ὑπατείας, πρὸ  
 τριῶν Εἰδῶν Ὀκτωβρίων ἰνδικτιῶνος ἑνδεκάτης 5  
 συνελθούσης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ θεῖαν χάριν καὶ εὐσεβὲς  
 θέσπισμα τῶν αὐτῶν θεοκυρώτων βασιλέων συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμ-  
 Ha. 445 πρᾶ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας  
 τουτέστι Πέτρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρωτοπρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ῥώμην ἀγιωτά-  
 της ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου καὶ Πέτρου τοῦ εὐλαβεστάτου 10  
 πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς κατὰ Ῥώμην εὐαγοῦς μονῆς τοῦ ἁγίου  
 Σάβα ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ  
 ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ  
 καὶ Ταρασίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου  
 Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης 15  
 Rom. 655 καὶ Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων μοναχῶν καὶ τοποτηρη-  
 τῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως  
 1. Ἀγαπίου ἐπισκόπου Καισαρείας  
 2. Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἐφέσου  
 3. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κωνσταντείας τῆς Κύπρου 20  
 4. Λέοντος ἐπισκόπου Ἡρακλείας τῆς Θράκης  
 5. Βασιλείου ἐπισκόπου Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας  
 6. Νικολάου ἐπισκόπου Κυζίκου  
 7. Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων  
 8. Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας 25  
 9. Ἡλίας ἐπισκόπου τῆς Κρητῶν νήσου  
 10. Ὑπατίου ἐπισκόπου Νικαίας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας  
 11. Θεοφίλου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης  
 12. Σταυρακίου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος

18–818,21 catalogum episcoporum qui actioni septimae adfuisse dicuntur (= E) posteriore aetate (paulo post a. 800, ut uidetur; cf. Zuckerman p. 210–214) Actis insertum esse demonstraui Bischofslisten p. 22–23 et 28–30

(H) V T M 10–820,8 καὶ – εὐαγγελίων praetermisit V (uide app. crit.)

1 σὺν θεῷ om. M ed. Rom.\* | ἐβδόμη M: ζ' + κεφάλ(αιον) α' H T<sup>1-2ms</sup> ἐβδόμη + ἡμέρα α' (sic) V 2 κυ-  
 ρίου τοῦ δεσπότη M | καὶ + θεοῦ καὶ HV 3 ἡμῶν om. V M 4 ὀγδόου ἡ' H 5 ἑνδεκάτης] 1α' HV  
 T 8 μητροπόλει] πόλει V 9 ἀπρεσβυτέρου sic V 10–820,8 καὶ – εὐαγγελίων] καὶ δεῖ(νος) καὶ δεῖ-  
 νο(ς), καθὼς αἱ ἄλλαι πράξεις ἔχου(σιν) nec plura V 12 ἐπέχοντος H 12–14 τοῦ – Ταρασίου om. H  
 14 ὁσιωτάτου καὶ om. ed. Rom.\* | καὶ ἀγιωτάτου om. M 16 μοναχῶν πρεσβυτέρων H 18–818,21 non  
 numerantur episcopi in codd., numeros addidi; de erroribus communibus catalogorum D et E cf. Bischofslisten p.  
 22–24 et 27–28 19 ἐπισκόπου dehinc semper fere om. M 20 Κωνσταντίνου] Κώνστα sic ed. Rom.\*, ut  
 saepe | Κωνσταντείας om. H 21 τῆς om. M 22 τῆς Γαλατίας om. H T, sed cf. lat. et D 5 24 Σαρ-  
 δ(έων) H T 26 τῆς Κρητῶν νήσου] Κρήτης M (cf. A 8, B 8, C 9, F 9), sed cf. D 10 27 τῆς Βιθυνῶν ἐπ-  
 αρχίας om. M, sed cf. lat. et D 11 28 Θεοφίλου – Θεσσαλονίκης] metropolita Thessalonicae quarto loco collo-  
 catur in subscriptionum catalogo D (Act. IV p. 490,4–5) 29 Καλχηδόνος T edd.

## Actio in dei nomine septima

La.-Co. 543

- In nomine domini et dominatoris Iesu Christi ueri dei nostri  
 imperio piissimorum et amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini et  
 Heirenae deo redimitae matris eius anno octauo consulatus eorum, tertio Kalen- Ma. 366  
 5 darum Octimbriarum indictione undecima  
 conueniente sancta et uniuersali synodo quae per diuinam gratiam et piam sanctio- PL 129, 453  
 nem eorundem deo roboratorum imperatorum collecta est in Nicaensium splendida  
 metropoli Bithyniensium prouinciae Ha. 446  
 id est Petro reuerentissimo archipresbytero sanctissimae ecclesiae quae Romae est  
 10 sancti apostoli Petri et Petro reuerentissimo presbytero monacho et egumeno  
 uenerabilis monasterii sancti Sabae Romae siti retinentibus locum apostolicae  
 cathedrae almi et sanctissimi archiepiscopi senioris Romae Hadriani  
 et Tarasio almo et sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos  
 nouae Romae  
 15 et Iohanne ac Thoma reuerentissimis presbyteris monachis et loci seruatoribus apos- Rom. 655  
 tolicorum thronorum orientalis dioeceseos  
 1. Agapio episcopo Caesariae  
 2. Iohanne episcopo Ephesi  
 3. Constantino episcopo Constantiae Cypri  
 20 4. Leone episcopo Heracliae Thraciae  
 5. Basilio episcopo Ancyrae Galatiae  
 6. Nicolao episcopo Cyzici  
 7. Euthymio episcopo Sardis  
 8. Petro episcopo Nicomediae  
 25 9. <Helia episcopo Cretensium insulae>  
 10. \* Hypatio episcopo Nicaeae Bithyniensium prouinciae  
 11. Theophilo episcopo Thessalonicae  
 12. Stauracio episcopo Chalcedonis

P VE

1 Actio in dei nomine septima P V: Actio septima E *edd.* (In nomine domini incipit actio septima F); Actio in dei nomine *etiam* Act. V p. 533,1, *expectaueris* In dei nomine actio; cf. Act. I p. 19,2 *etc.* 3 imperio *scripsi coll. Act. I p. 19,4 etc.*: imperii *codd.* 4 Irenae *ed. Rom.\** 4-5 Kalendarum (*error Anastasii*) Iduum *ed. Reg.\** (*ex gr.*) 5 Octobriarum F *edd.* 6 conuenienti VE 7 Nicensium VE *edd.* 7-8 splendida – Bithyniensium *om. P<sup>ac</sup>, add. P<sup>c</sup> in marg. inf.* 7 splendida] clara et splendida *ed. Rom.\** (*ex Act. I p. 19,8 etc., ubi clara pro splendida traditur*) 8 Bithyniensium (*sic*) P Bythinensium V Bithiniensium E, *corr. ed. Rom.* 9 quae + in P<sup>ac</sup> (*in del.*) 15 presbiteris P (*praeter consuetudinem*) 16 dioeceseos P E 17-819,21 non numerantur episcopi in *codd.*, numeros addidi 20 Thraciae *ed. Rom.\** (*sed cf. A 24 etc.*) 23 Euthimio VE 25 Helia – insulae *suppleui coll. D 10*, Elia episcopo Cretae insulae *tacite suppl. ed. Rom.\** 26 Hypatio] Iste episcopus secutor uehemens fuit et tormenta intulit sanctis uiris et depositus est secundum canones, sed mansit in episcopio non oboediens canonis. uerumtamen propter misericordiam ecce hic inter episcopos episcopus ac si sancta synodo dignus admittitur *add. P<sup>i</sup> in marg. sup. (adnotatio Anastasii, quam fort. ex exemplari graeco transtulit; cf. Act. IV p. 339,10)* | Nicaee P Nicee VE, *corr. ed. Rom.* | Bithynensium P Bythinensium V Bithiniensium E, *corr. ed. Rom.* 27 Theophilo *om. P V<sup>ac</sup>E* (V *et E spatio relicto*), *ins. V<sup>2</sup>* 28 Chalcedonensis P Calcedonis E



13. Λέοντος πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τῆς μητροπόλεως Σίδης
14. Ἐπιφανίου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Σαρδανίας
15. Νικηφόρου ἐπισκόπου τοῦ Δυρραχίου
16. Νικολάου πρεσβυτέρου ἡγουμένου καὶ τοποτηρητοῦ Τυάνων
17. Δανιὴλ ἐπισκόπου Ἀμασείας 5
18. Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Μωκισσοῦ
19. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Γαγγρῶν
20. Νικήτα ἐπισκόπου Κλαυδιουπόλεως
21. Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας
22. Γρηγορίου ἐπισκόπου Πισινούντων 10
23. Θεοδώρου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας
24. Εὐσταθίου ἐπισκόπου Λαοδικείας τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας
25. Μιχαὴλ ἐπισκόπου Συνάδων
26. Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας
27. Θεοφυλάκτου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Καρίας 15
28. Λέοντος ἐπισκόπου τοῦ Ἰκονίου
29. Ἀναστασίου ἐπισκόπου Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἡπείρου
30. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Πέργης
31. Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Τραιανουπόλεως
32. Λέοντος ἐπισκόπου Ῥόδου 20
33. Χριστοφόρου ἐπισκόπου <τοῦ> Φάσιδος
34. Μανουὴλ ἐπισκόπου Ἀδριανουπόλεως τῆς Θράκης
35. Νικολάου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας
36. Βασιλείου ἐπισκόπου τοῦ Συλαίου
37. Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Ἐυχαΐτων 25
38. Κυρίλλου μοναχοῦ καὶ ἐκ προσώπου Γοτθίας
39. Θεοδώρου ἐπισκόπου Σελευκείας
40. Στεφάνου ἐπισκόπου Σουγδάων
41. Ἀντωνίου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ Σμύρνης

---

(H) T M

2 Σαρδονίας M (prob.), abbr. H Σαρδινίας ed. Rom.\*, sed cf. Act. IV p. 490,25 al. 3 τοῦ om. M 4 πρεσβυτέρου] μοναχοῦ A 12, C 14, D 16 | ἡγουμένου om. H 5 Δανιὴλ – Ἀμασείας] uide adn. ad D 17 et Bischofslisten p. 22–23 6 Γρηγορίου – Μωκισσοῦ] cf. Bischofslisten p. 22–23 et p. 44 adn. 167 | Μωκισσοῦ H: Μωκησοῦ T M Μωκισσοῦ ed. Rom.\* (uide quae adnotavi ad A 23) 7 Γάγγρων H 8 Νικήτα] Νείλου ed. Rom.\* ex Vc (Νικήτα ed. Rom.<sup>mss</sup>) 10 Πισινούντος T edd. (incertum in H), sed cf. D 22 11 τῆς Λυκίας om. M 12 τῆς – ἐπαρχίας om. M; uide adn. ad D 24 14 Γεωργίου – Πισιδίας] uide adn. ad D 26 | Πισιδίας M 15 Θεοφυλάκτου – Καρίας] uide adn. ad D 27 16 τοῦ om. M edd. 17 Νικοπόλεως + τῆς H 18 Κωνσταντίνου – Πέργης] uide adn. ad D 30 19 Γρηγορίου – Τραιανουπόλεως] uide adn. ad D 31 | καὶ τοποτηρητοῦ om. H 21 τοῦ suppleui coll. D 33 etc. | Φασίδος T 22 Ἀδριανουπόλεως ed. Rom.\* | τῆς Θράκης om. M, cf. D 34 23 τῆς – ἐπαρχίας om. M, sed cf. D 35 24 Βασιλείου – Συλαίου] uide adn. ad D 36 | τοῦ om. M | post E 36 exspectaueris Γαλάτωνος πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Στεφάνου ἀρχιεπισκόπου Σικελίας uel sim. (cf. D 37 [ubi uide app. crit.], A 42, B 61a, F 40); cf. Bischofslisten p. 30–31 26 Κυρίλλου – Γοτθίας] cf. D 39 et Bischofslisten p. 31 et adn. 174; Zuckerman p. 215–216 | καὶ ἐκ προσώπου om. H 27 Θεοδώρου – Σελευκείας] uide adn. ad D 40

13. Leone presbytero et loci seruatore metropoleos Sidae
14. Epiphanio diacono et loci seruatore Sardiniae
15. Nicephoro episcopo Dyrrhachii
16. Nicolao presbytero et egumeno ac loci seruatore Tyanensium
- 5 17. Danelhel episcopo Amasiae
18. Gregorio presbytero et loci seruatore Mocisi
19. Constantino episcopo Gangrensi
20. Niceta episcopo Claudipoleos
21. Gregorio episcopo Neocaesariae
- 10 22. Gregorio episcopo Pisinuntensium
23. Theodoro episcopo Myrensi Lyciae
24. Eustathio episcopo Laodiceae Phrygensium prouinciae
25. Michahel episcopo Synadensium
26. Georgio episcopo Antiochiae Pisidiae
- 15 27. Theophylacto diacono et loci seruatore Cariae
28. Leone episcopo Iconii
29. Anastasio episcopo Nicopoleos Veteris Hepiri
30. Constantino episcopo Pergae
31. Gregorio presbytero et loci seruatore Traianopoleos
- 20 32. Leone episcopo Rhodi
33. Christophoro episcopo Phasidis
34. Manuhel episcopo Hadrianopoleos Thraciae
35. Nicolao episcopo Hierapoleos Phrygensium prouinciae
36. Basilio episcopo Sylei
- 25 37. Theophylacto episcopo Euchaitensium
38. Cyrillo monacho et uicario Gotthiae
39. Theodoro episcopo Seleucia
40. Stephano episcopo Sugdaensium
41. Antonio monacho et loci seruatore Smyrnae

---

P VE

---

1 presbytero] episcopo E *edd. i. t. (corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>)* 3 Dyrrhachii] *uide quae adnotauit ad F 16* 4 Tranensium VE  
 (corr. ed. Rom.) 5 Daniele E<sup>Pc</sup> *edd. Daniel E<sup>ac</sup> (e<sup>2</sup> add. E<sup>1-2</sup> s. l.)* 6 presbytero] episcopo *ed. Rom.\* i. t. (corr.*  
*ed. Rom.<sup>ms</sup>)* 7 Cangrensi *codd., corr. ed. Rom.* 8 Cladiopoleos P Claudipoleos E 9 Neocesariae *codd., corr.*  
*ed. Rom.* 10 Pessinuntensium *ed. Rom.\** 11 Mirensium P E | Licię VE 12 Eustatio VE | Laudicię V Laudacię E  
 Laodiceae *ed. Rom.\** | Phrygensium VE 13 Michaele E *edd.* 14 Gregorio *ed. Rom.\* i. t. (corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>)* 17 Epiri  
*ed. Rom.\** 22 Manuel E *edd.* | Adrianopoleos E *ed. Rom. (corr. ed. Reg.)* | Thraciae *ed. Rom.\** 23 Phrygensium VE  
 24 Sylei *scripsi coll. A 22 etc.: Sylla P Sylli V Silla E Sylaei ed. Rom.\** 25 Theophilacto VE | Euchaitensium P V  
 Euthensium E, *corr. ed. Rom.* 26 Gotthię V Gotthie E 29 Smyrne P E Smirnę V

|             |     |                                                                    |    |
|-------------|-----|--------------------------------------------------------------------|----|
|             | 42. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου τοῦ Ῥηγίου                                  |    |
|             | 43. | Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ ἐκ προσώπου Πατρῶν                             |    |
|             | 44. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Κατάνης                                         |    |
| La.-Co. 545 | 45. | Ἰωάννου ἐπισκόπου Ταυρομενίου                                      |    |
|             | 46. | Γαυδιώσου ἐπισκόπου Μεσσήνης                                       | 5  |
|             | 47. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Πανόρμου                                        |    |
|             | 48. | Στεφάνου ἐπισκόπου Βιβόνων                                         |    |
|             | 49. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Λεοντίνης                                   |    |
|             | 50. | Ἰωάννου ἐπισκόπου Τρεοκάλεως                                       |    |
|             | 51. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Ταυριανῆς                                       | 10 |
|             | 52. | Χριστοφόρου ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Κυριακῆς                           |    |
|             | 53. | Βασιλείου ἐπισκόπου τῆς Λιπαριτῶν νήσου                            |    |
|             | 54. | Θεοτίμου ἐπισκόπου Κροτώνων                                        |    |
|             | 55. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Καρίνης                                     |    |
|             | 56. | Θεοφάνους ἐπισκόπου τοῦ Λιλυβαίου                                  | 15 |
|             | 57. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Τροπαίων                                        |    |
|             | 58. | Σεργίου ἐπισκόπου Νικοτέρων                                        |    |
| Ma. 368     | 59. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Βιζύης                                          |    |
|             | 60. | Μαυριανοῦ ἐπισκόπου Πομπηίουπόλεως                                 |    |
|             | 61. | Ἰωάννου ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Σαλονηντίας                            | 20 |
|             | 62. | Εὐστρατίου ἐπισκόπου Ἀπαμείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας                 |    |
|             | 63. | Πέτρου ἐπισκόπου τῶν Γερμίων                                       |    |
|             | 64. | Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀρκαδιουπόλεως                                   |    |
|             | 65. | Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Σεβαστουπόλεως            |    |
|             | 66. | Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Νικοπόλεως Ἀρμενίας δευτέρας | 25 |
|             | 67. | Σισινίου ἐπισκόπου τοῦ Παρίου                                      |    |
|             | 68. | Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Μιλήτου                                        |    |
|             | 69. | Νικήτα ἐπισκόπου Προικονήσου                                       |    |
| Rom. 656    | 70. | Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Κολωνείας                      |    |
|             | 71. | Οὕρσου ἐπισκόπου τῆς Ἀβαριτιανῶν ἐκκλησίας                         | 30 |

(H) T M

2 Πατρῶν M (cf. lat.): Παιῶν H Παίων T; locus suspectus, cf. Bischofslisten p. 30–31 cum adn. 104–105 et p. 46 cum adn. 177; uide etiam adn. ad D 44 3 Θεοδώρου] Δωροθεῶν ed. Rom.<sup>ms</sup> 5 Γαυδιώσου incertum in T (Γαυδιόσου Vc Ml) | Μεσσήνης ed. Rom.\* 7 Βιβόνων H M (cf. A 31 et F 43 et Notit. 3,639): Κιβόνων T edd. 8 Λεοντινῆς M 9 Τρεοκάλεως T: Τρεοκάλεων H Τρωκάλων M Τροκάλεως ed. Rom.<sup>ms</sup>; cf. Bischofslisten p. 47 cum adn. 181 10 Ταυριανῆς H (prob.) 15 τοῦ om. M | Λιλυβίου H (prob.) M (cf. codd. in Notit. 2,236) 17 Νικοτερῶν M Νικωτέρων ed. Rom.\* 20 Ἰωάννου – Σαλονηντίας] cf. Darrouzès, Listes p. 24–25; Bischofslisten p. 48 adn. 188 | Σαλονιντίας M (Σαλονηντιανῆς ἐκκλησίας D 62) 21 τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας T: τῆς Βιθυνίας M, om. H; uide adn. ad D 63 22 τῶν om. M 24–25 πρεσβυτέρου – καὶ om. M 25 Ἀρμενίας δευτέρας suspectum, deest in D 67; cf. Darrouzès, Listes p. 18 et 41; Bischofslisten p. 49 cum adn. 192 | δευτέρας M: δεύτερον H β' T, om. lat. 26 Σισινίου T edd. | τοῦ om. M 28 Νικήτα – Προικονήσου om. T edd. 30 Οὕρσου – ἐκκλησίας post E 73 tradit M | Ἀβαριτιανῶν scripsi coll. D 72 et F 108: Συβαριτιανῶν H Ἰβαριτιανῶν T edd. Βαριτιανῶν M

42. Constantino episcopo Regii  
 43. Iohanne monacho et uicario Patrarum  
 44. Theodoro episcopo Katanae  
 45. Iohanne episcopo Tauromeniae La.-Co. 546  
 5 46. Gaudioso episcopo Mesinae  
 47. Theodoro episcopo Panormi  
 48. Stephano episcopo Bibonensium  
 49. Constantino episcopo Leontinae  
 50. Iohanne episcopo Treocalensium  
 10 51. Theodoro episcopo Taurianae  
 52. Christophoro episcopo sanctae Cyriacae  
 53. Basilio episcopo Liparitensium insulae  
 54. Theotimo episcopo Crotonensium  
 55. Constantino episcopo Karinae  
 15 56. Theophane episcopo Lilybii  
 57. Theodoro episcopo Tropaeorum  
 58. Sergio episcopo Nicoterensium  
 59. Theodoro episcopo Bizyae PL 129, 454  
 60. Mauriano episcopo Pompeiupoleos  
 20 61. Iohanne episcopo sanctae Salonentiae Ma. 367  
 62. Eustratio episcopo Apamiae Bithyniensium prouinciae  
 63. Petro episcopo Geremiensium  
 64. Iohanne episcopo Arcadiopoleos  
 65. Constantino presbytero et loci seruatore Sebastopoleos  
 25 66. Gregorio presbytero et ex persona Nicopoleos Armeniae  
 67. Sisinnio episcopo Parii  
 68. Epiphanio episcopo Mileti  
 69. Niceta episcopo Proconesi  
 70. Iohanne presbytero et loci seruatore Coloniae Rom. 656  
 30 71. Vrsio episcopo Hibaritensium ecclesiae

## P VE

1 Rhegii *ed. Rom.*\* 3 Theodoro] Dorotheo *ed. Rom.*<sup>ms</sup> (*uide app. crit. gr.*) | Icatanę (*sic*) V Kathane E 4 Tauromenii *ed. Rom.*\*, *sed cf. A 28 etc.* 5 Messinae *ed. Rom.* Messanae *ed. Reg.*\* 7 Bibonensium *scripsi coll. A 31 etc.*: Bithynensium P Bythinensium V Bithinensium E Bithyniensium *ed. Rom.*\* Cibonensium *ed. Rom.*<sup>ms</sup> (*ex gr. T*) 9 Trocalensium *ed. Rom.*\* (*ex F*); Treocaleos *traditur in A 38, D 51, F 51* 10 Tauriane P E 11 Chrystophoro P Cristophoro VE | Cyriace P Ciriace VE 14 Karenę P E Carenę V, *corr. ed. Rom.* (*cf. A 37 etc.*) 15 Lilybii P (*cf. gr. M*): Lybii V Lilibii E Lilybaei *ed. Rom.*\* 16 Tropeorum P E 18 Bizię P Byzzię V Bziae E Briaae *ed. Rom.*\* *i. t.* (*ex F*), *corr. ed. Rom.*<sup>ms</sup> 20 Iohanne – Salonentiae *om. P<sup>ac</sup>, add. P<sup>c</sup> in marg. inf.* 21 Eustratio *ed. Rom.*<sup>ms</sup> (*cf. A 47 etc.*): Eustochio *codd.* Eustathio *ed. Rom.*\* *i. t.* | Apameae *ed. Rom.*\* | prouinciae Bithyniensium *ed. Rom.*\* | Bithinensium P Bythinensium V Bithiniensium E, *corr. ed. Rom.* 28 Proconesi *scripsi coll. A 53 etc.* (*possis etiam Proconisi, cf. B 45*): Proconissi *codd.* Brococussi *ed. Rom.*\* Proconnesi La.-Co.<sup>ms</sup> 30 Hibaritensium (*cf. gr. T*): *expectaueris* Abaritianensium uel Auaritianensium (*cf. D 72 et F 108*)

|         |     |                                                |    |
|---------|-----|------------------------------------------------|----|
|         | 72. | Εὐστρατίου ἐπισκόπου Μεθύμνης                  |    |
|         | 73. | Λέοντος ἐπισκόπου τῆς Κίου                     |    |
|         | 74. | Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἰατρῶν                       |    |
|         | 75. | Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Κυψέλλων                 |    |
|         | 76. | Λαυρεντίου ἐπισκόπου τῆς Ἀψετιανῶν ἐκκλησίας   | 5  |
|         | 77. | Λέοντος ἐπισκόπου Καρπάθου                     |    |
|         | 78. | Εὐσταθίου ἐπισκόπου Κοτράδων                   |    |
|         | 79. | Κυριακοῦ ἐπισκόπου Δριζιπάρων                  |    |
|         | 80. | Λέοντος ἐπισκόπου Μεσημβρίας                   |    |
|         | 81. | Γρηγορίου ἐπισκόπου Δέρκων                     | 10 |
|         | 82. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἡρακλείας                   |    |
|         | 83. | Θεοδοσίου ἐπισκόπου τοῦ Ἀμορίου                |    |
|         | 84. | Ἰωάννου ἐπισκόπου Νύσσης                       |    |
|         | 85. | Γεωργίου ἐπισκόπου τῶν Βασιλικῶν Θερεμῶν       |    |
| Ha. 448 | 86. | Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν                 | 15 |
|         | 87. | Σωτηρίχου ἐπισκόπου Κισκισῶν                   |    |
|         | 88. | Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Ὑπέπων                   |    |
|         | 89. | Δαμιανοῦ ἐπισκόπου Μιτυλήνης                   |    |
|         | 90. | Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Τράλλης                  |    |
|         | 91. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Μασταύρων               | 20 |
|         | 92. | Ἰγνατίου ἐπισκόπου Πρίνης                      |    |
|         | 93. | Γεωργίου ἐπισκόπου Βριούλων                    |    |
|         | 94. | Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Ἀγάης |    |
|         | 95. | Θεοδοσίου ἐπισκόπου Νύσσης                     |    |
|         | 96. | Βασιλείου ἐπισκόπου Μαγνησίας †Ἡπίλου          | 25 |
|         | 97. | Βασιλείου ἐπισκόπου <Μαγνησίας> τῆς Μαιάνδρου  |    |
|         | 98. | Σάβα ἐπισκόπου Ἀνέων                           |    |

## (H) T M

1 Μηθύμνης M (incertum in H); cf. Bischofslisten p. 50 cum adn. 195 2 τῆς om. M 3 ἐπισκόπου + τοῦ H T edd.; uide adn. ad B 51 et D 75 | Ἰατρῶν M 4 fort. Κυψέλλων scribendum, cf. lat. et A 57, D 76; cf. Bischofslisten p. 50 5 Ἀψετιανῶν] expectaueris Ἀψαριτιανῶν, cf. D 77 et F 109 7 Κοτράδων scripsi coll. D 79 et F 72: Τράδων H T edd. (cf. lat.) Τρωάδος M 10 Δέρκου M; cf. Bischofslisten p. 51 cum adn. 200 11 Θεοδώρου — Ἡρακλείας = E 332? (deest in D); cf. Bischofslisten p. 32 | Ἡρακλείας] Ἡρακλείουπόλεως con. Darrouzès, Listes p. 18 coll. E 332 et F 71 fort. recte; cf. Bischofslisten p. 51 cum adn. 201 12 Ἀμορίου ed. Rom. (corr. ed. Reg.) 13 Νίσσης H 16 Κισκισῶν H (prob.) M (incertum in T, Λισκιτῶν sic Vc) edd.; cf. adn. ad D 87 et Bischofslisten p. 52 cum adn. 206 17 Ὑπαίπων M, cf. Bischofslisten p. 52 cum adn. 209 18 Δαμιανοῦ — Μιτυλήνης deest in D; cf. Bischofslisten p. 32 et 52 cum adn. 208 19 Τράλλης H T edd., sed cf. lat. et D 89 21–22 Ἰγνατίου — Βριούλων] E 92–93 in uerso ordine traduntur in D 91–92; cf. Bischofslisten p. 27 cum adn. 87 21 Πρίνης M, sed cf. lat.; cf. Bischofslisten p. 52 cum adn. 211 24 Νήσης H abbr. Νύ(σης?) T 25 Ἡπίλου T (fort. ex Σιπύλου ortum; cf. lat. in E 95), om. M (euanidum in H); expectaueris Μαγνησίας τῆς Ἀνηλίου, cf. adn. ad D 95 et Bischofslisten p. 53 cum adn. 214 26 Μαγνησίας suppleui coll. D 96, A 71, B 72 | τῆς T: τῶν H, om. M | Μενάνδων H Μενάνδου T edd. 27 Σάββα H edd. | Ἀνέων M

72. Eustratio episcopo Methymnae
73. Leone episcopo Cii
74. Iohanne episcopo Apri
75. Theophylacto episcopo Cypsallensium
- 5 76. Laurentio episcopo Apsetianensium ecclesiae
77. Leone episcopo Carpathi
78. Eustathio episcopo Tradensium
79. Cyriaco episcopo Driziparensium
80. Leone episcopo Mesembriae
- 10 81. Gregorio episcopo Dercensium
82. Theodoro episcopo Heracliae
83. Theodosio episcopo Amorii
84. Iohanne episcopo Nysae
85. Georgio episcopo Regalium Thermarum
- 15 86. Georgio episcopo Camulianensium
87. Sotericho episcopo Ciscissensium
88. Theophylacto episcopo Hypepensium
89. Damiano episcopo Mitylinae
90. Theophylacto episcopo Trallae
- 20 91. Constantino episcopo Mastaurensium
92. Ignatio episcopo Prinae
93. Georgio episcopo Briullensium
94. Constantino presbytero et loci seruatore Agae
95. Theodosio episcopo Nyssae †Sepilensium
- 25 96. Basilio episcopo Magnesiae
97. Basilio episcopo Menandensium
98. Saba episcopo Aneensium

Ha. 447

P VE

1 Eustatio E Eustathio *ed. Rom.\* i. t. (corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>)* 4 Theophilacto V Theophilatto E | Cypsallensium *ed. Rom.\**, *sed cf. app. crit. gr. et A 57 etc.* 6 Caphathi P 7 Eustachio P Eustatio VE, *corr. ed. Rom.* | Tradensium] *Anast. legit* Τρόδων, *cf. gr. H T* 8 Dryzeparensium P Drizeparensium VE, *corr. ed. Rom.* 10 Cercensium P Cercensium VE *edd., corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>* 12–803, 22 Theodosio – Kallipoleos] *episcoporum seriem E 83–120, quae ordine turbato traditur in codd. (E 116–117 omissis) ad seriem graecam accommodauit; cf. Bischofslisten p. 15. ordo a codicibus exhibitus est hic: E 83, 85, 87, 89, 91, 93, 95 (adiungitur altera pars textus E 96), 98, 100, 102, 104, 106, 108, 110, 112, 114, 118, 119, 84, 86, 88, 90 (88 et 90 inuerso ordine P), 92, 94, 96, 97, 99, 101, 103, 105, 107, 109, 111, 113 (111 et 113 inuerso ordine P), 115, 120. ordinem in editionibus exhibitum, qui haud paucis mendis affectus est, praetereo* 13 Nysae *scripsi coll. B 62 etc. (uide adn. ad D 84):* Onisae P (*spatio post episcopo relicto*) E Onise V Nyssae *ed. Rom.\** 14 Thermalium P 15 *post episcopo spatium in P* 16 Soterico P<sup>ac</sup> (*h add. P<sup>c</sup> s. l.*) V Sotherico E (*corr. ed. Rom.*) | Ciscissennium P Cissensium V 17 Theophylacto – Hypepensium om. V | Hipepensium E (*corr. ed. Rom.*) 18 Mitilinē V Mocilinē (*sic*) E Mitylenae *ed. Rom.\* fort. recte* 19 Theophilacto V Theophilatto E | Tralle VE 21 Prine VE 22 *fort. Briulensium scribendum (cf. gr. et A 65 etc.)* 23 Agae P 24 Nyssae Sepilensium V: Nyssese pilensium (*sic*) P Nissepilensium E Nissepelensium *ed. Rom.\**; Sepilensium in *Anastasio exemplari graeco fort. ex E 96 hic male positum; cf. app. crit. gr.* 25 Magnesie VE 26 Menandensium (*cf. gr. H T*) Menadensium E *edd.* 27 Anęensium V Aniensium *ed. Rom.\**

99. Νικηφόρου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Γαργάρων  
 100. Γρηγορίου ἐπισκόπου Παλαιᾶς Πόλεως  
 101. Θεοφάνους ἐπισκόπου Καλόης  
 102. Λέοντος ἐπισκόπου Ἀλγίζων  
 103. Νικοδήμου ἐπισκόπου Εὐγάζων 5  
 104. Λυκάστου ἐπισκόπου Βαρέτων  
 105. Θεογνίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Σιών  
 106. Θεοφάνους ἐπισκόπου Λεβέδου  
 107. Στρατονίκου ἐπισκόπου Κύμης  
 108. Εὐσταθίου ἐπισκόπου Ἐρυθρῶν 10  
 109. Θεοφίλου ἐπισκόπου Τύμνων  
 110. Κοσμά ἐπισκόπου Μυρίνης  
 111. Ὀλβιανοῦ ἐπισκόπου Ἐλαίας  
 112. Πάρδου ἐπισκόπου Πιττάνης  
 113. Βασιλείου ἐπισκόπου Περγάμου 15  
 114. Βασιλείου ἐπισκόπου Ἀτραμυτίου  
 115. Μαριανοῦ ἐπισκόπου Ἀτάνδρου  
 116. Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀσσοῦ  
 117. Λέοντος ἐπισκόπου Φωκίας  
 118. Ἰωάννου ἐπισκόπου Ῥαιδεστοῦ 20  
 119. Ἰωάννου ἐπισκόπου Πανίου Θράκης  
 120. Μελχισεδέκ ἐπισκόπου Καλλιουπόλεως  
 121. Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Χαριουπόλεως  
 122. Λεωνίδου ἐπισκόπου Μαδύτου ἦτοι Κοίλων  
 123. Σισινίου ἐπισκόπου Τζουρουλοῦ 25  
 124. Θωμᾶ ἐπισκόπου τοῦ Δαονίου  
 125. Γρηγορίου ἐπισκόπου Θεοδωρουπόλεως  
 126. Σισινίου ἐπισκόπου Χαλκίδος  
 127. Βενιαμὴν ἐπισκόπου Λιζίκων

(H) T M

4 Ἀλγίζων H 5 Αὐγάζων H (prob.) Εὐγάζων ed.Rom.<sup>ms</sup>; cf. Bischofslisten p. 53 adn. 219 6 Βαρετῶν M  
 7 ἐκ προσώπου T: τοποτηρητοῦ H M (cf. lat.), sed cf. D 104 8 Θεοφάνους scripsi coll. A 79 etc. (cf. E 329  
 et Bischofslisten p. 54 adn. 221): Θωμᾶ codd. (cf. lat.) 11 Τύμνων] fort. coll. D 108 Τύμνου (= Τέμνου)  
 scribendum; cf. Bischofslisten p. 54 adn. 224 12 Μυρρίνης M 14 possis Πιτάνης (cf. A 84, D 111, F 87)  
 15–18 ἐπισκόπου – Ἰωάννου om. Vc edd. 16 Ἀτραμυτίου H: Ἀτραμύτου T M, sed cf. D 113 etc.  
 17 Μαριανοῦ M: Μαρίνου H T, sed cf. lat. et D 114 etc. | Ἀτάνδρων T 18 Ἀσσοῦ H 19 Φωκίας H  
 21 Θράκης om. M 22 Καλλιουπόλεως H; fort. Καλλιπόλεως scribendum; cf. lat. et D 119; cf. Bischofslisten p.  
 55 adn. 232 23 Θεοφίλου T edd. (Θεοφυλάκτου ed.Rom.<sup>ms</sup>) 24 ἦτοι Κοίλων om. H M, sed cf. D 121 et F  
 118 | Κοίλων scripsi coll. F 118 (cf. Bischofslisten p. 56 adn. 234): Κοίλα T Ἡκοίλα ed.Rom.\* ex Vc 25 Σισιν-  
 νίου ed.Rom.\* 25–28 Τζουρουλοῦ – ἐπισκόπου om. Vc; suppl. ed.Rom. ex conii. erroribus quibusdam, quos  
 praetereo, commissis 25 Τζουρούλου H 26 τοῦ om. M



99. Nicephoro presbytero et uicario Gargarensium  
 100. Gregorio episcopo Palaeas Poleos  
 101. Theophane episcopo Caloae  
 102. Leone episcopo Algizensium  
 5 103. Nicodemo episcopo Eugazensium  
 104. Lycasto episcopo Baretensium  
 105. Theognio presbytero et loci seruatore Sion  
 106. Thoma episcopo Lebedi  
 107. Stratonico episcopo Cymae  
 10 108. Eustathio episcopo Erythrensium  
 109. Theophilo episcopo Tymnensium  
 110. Cosma episcopo Myrinae  
 111. Olbiano episcopo Heleae  
 112. Pardo episcopo Pittanae  
 15 113. Basilio episcopo Pergamensium  
 114. Basilio episcopo Adramyttensium  
 115. Mariano episcopo Atandrensium  
 116. <Iohanne episcopo Assi>  
 117. <Leone episcopo Phociae>  
 20 118. Iohanne episcopo Rhedesti  
 119. Iohanne episcopo Panidis Thraciae  
 120. Melchisedech episcopo Kallipoleos  
 121. Theophylacto episcopo Chariupoleos  
 122. Leonide episcopo Madyti id est Cyladensium  
 25 123. Sisinnio episcopo Zurulli  
 124. Thoma episcopo Daonii  
 125. Gregorio episcopo Theodoropolensium  
 126. Sisinnio episcopo Chalcidis  
 127. Beniamin episcopo Lizicensium

---

P VE

1 Gasparensium VE (corr. F) 2-4 Gregorio – Algizensium] E 100 et E 102 om. P<sup>ac</sup>, add. P<sup>c</sup> in marg. inf. 2 Palaeas Poleos scripsi coll. A 72 etc.: Paleapoleos codd. Palaeopoleos ed. Rom.\* (ex F) 4 Algizentium P 6 Varetensium P E edd. Vatetensium E, correxi (cf. A 76 etc.) 9 Cyme V Cime E Cumae ed. Rom.\* 10 Eustathio – Erythrensium om. P<sup>ac</sup>, add. P<sup>c</sup> in marg. | Eustathio V: Lycasto P Eustatio E | Erythrensium ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. gr. et A 78 etc.): Eiritrensium P Eirithrensium V Etrutrensium E Caritensium ed. Rom.\* i. t. 11 Timnensium VE Tumnensium F edd. 12 Mirinae E ed. Rom. (corr. ed. Reg.) 15 Basilio – Pergamensium om. P<sup>ac</sup>, add. P<sup>c</sup> in fine lineae ante E 111 | Basilio episcopo om. ed. Rom.\* 16 episcopo om. ed. Rom.\* | Adramittensium VE (corr. ed. Rom.) 18 Iohanne – Assi suppleni coll. gr. et A 88 etc. 19 Leone – Phociae suppl. ed. Rom. ex gr. (sed male post E 113 posuit), om. codd. 20 Rhedesti ed. Rom.\* 21 Pannidis V, fort. coll. B 92, D 118, F 119 Panidi scribendum | Thraciae ed. Rom.\* 22 Kallipoleos scripsi coll. D 119 et F 117: Kalipoleos P V Calipoleos E Calliopoleos ed. Rom.\* 23 Theophylacto – Chariupoleos om. P<sup>ac</sup>, add. P<sup>c</sup> in fine lineae | Theophilacto P V Theophilatto E, corr. ed. Rom. | Chariupoleos E: Calipoleos (sic) P Chariupoleos V 24 Cyladensium (suspectum; cf. F 118 Cylensium): Ciladensium E Siladensium F edd. (Syladensium Hard.) 25 Sisinnio – Zurulli om. P<sup>ac</sup>, add. P<sup>c</sup> intra lin. 27 Theodopolensium codd., corr. ed. Rom. 28 Sisinnio – Chalcidis om. Vc edd. 29 Limicensium E edd. (Licizensium [sic] ed. Rom.<sup>ms</sup>)



128. Ἰωάννου ἐπισκόπου τῆς Βρύσεως  
 129. Σπυρίδωνος ἐπισκόπου Παλαιᾶς ἤτοι Κύθρων  
 130. Εὐσταθίου ἐπισκόπου Σόλων  
 131. Θεοδώρου ἐπισκόπου Κιτίου  
 132. Γεωργίου ἐπισκόπου Τριμιθούντων 5  
 La.-Co. 548 133. Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου Ἀμαθούντων  
 134. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Ἰουλιουπόλεως  
 135. Συνεσίου ἐπισκόπου Κίνης  
 136. Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως  
 137. Λέοντος ἐπισκόπου Μίνζου 10  
 138. Πέτρου ἐπισκόπου Ἀσπόνης  
 139. Ἀνθίμου ἐπισκόπου Βερινουπόλεως  
 140. Μιχαήλ ἐπισκόπου Μελιτουπόλεως  
 141. Σισινίου ἐπισκόπου Ἀδρανεῖας  
 142. Θεοδώρου ἐπισκόπου Γέρμης 15  
 143. Βασιλείου ἐπισκόπου Ἀδριανουθηρῶν  
 144. Λέοντος ἐπισκόπου Ποιμανινῶν  
 Ma. 369 145. Συμεῶν ἐπισκόπου Ὠκῆς  
 146. Στρατηγίου ἐπισκόπου Δαρδάνου  
 147. Ἰωάννου ἐπισκόπου Λαμψάκου 20  
 148. Θεοδότου ἐπισκόπου Παλαιῶν  
 149. Λέοντος ἐπισκόπου Τρωάδος  
 150. Θεοδώρου ἐπισκόπου τῆς Ἀβύδου  
 151. Νικήτα ἐπισκόπου τοῦ Ἰλίου  
 152. Ἀναστασίου ἐπισκόπου Τριπόλεως 25  
 153. Λέοντος ἐπισκόπου Τρακούλων  
 154. Στεφάνου ἐπισκόπου Σάλων  
 155. Ἰωάννου ἐπισκόπου Ταβάλων

## (H) T M

1 τῆς om. M 2 Κυθρῶν H M; cf. Bischofslisten p. 57 adn. 240 4 Κιτίων H Κητίων T<sup>ac</sup> Κητίου T<sup>pc</sup> (ou T<sup>1-2</sup> s.l.) 5 Τριμιθούντος H T edd.; cf. Bischofslisten p. 57 adn. 241 6 Ἀμαθούντων ed.Rom. (cf. A 115 etc.): Ἀμαθοῦντος H (prob.) T Τριμιθούντων M 7 Ἡλιουπόλεως M 8 Κίνης scripsi coll. F 131 (cf. Bischofslisten p. 57 cum adn. 243): Κιβίας H (prob.) T (cf. lat.) edd. Ταβίας M 9-12 ἐπισκόπου — Ἀνθίμου om. Vc (suppl. ed.Rom. ex D 135-138) 10 Μινζοῦ M; uide adn. ad D 136 12 Βηρινουπόλεως M (Be incertum in H) 13 Μελητουπόλεως T ed.Rom. (corr. ed.Reg.) 14 Σισινίου ed.Rom.\* | Ἀδριάνης H Ἀδριανῆς M Ἀδρα- νίας Vc edd.; cf. Bischofslisten p. 58 adn. 249 16 Ἀδριανουθηρῶν scripsi coll. D 142 (cf. Bischofslisten p. 58 adn. 251): Ἀδρανουθῶν T edd. Ἀδριανοῦ H M 17 Ποιμανινῶν H (prob.) M: Ποιμανινοῦ T (prob.) edd.; uide adn. ad D 143 et Bischofslisten p. 58 adn. 252 18 Οὔκης M 20 Λαμψάκων H 21 Παλαιῶν H M: Παλαίων T edd. 22-806,4 Λέοντος — Σετῶν] E 149-159 eodem fere ordine tradit cod. M in D 148-158 (quod erat notandum Bischofslisten p. 27 adn. 87) 22 Τρωάδος M (cf. lat. et D 148): Τρωάδων T edd. (euanidum in H) 23 τῆς om. M | Ἀβύδου H (prob.) M: Ἀβύδος T 24 Νικήτα M Ml ed.Rom.<sup>ms</sup>: Νείλου Vc edd. (euanidum in H et T) | τοῦ om. M ed.Rom.\* | Ἰλίου M: Ἠλίου T edd. (euanidum in H); uide adn. ad D 149 27 Σα- λῶν M 28 Γαβάλων M ed.Rom.<sup>ms</sup> (cf. Darrouzès, Listes p. 35), sed cf. lat. et D 153 etc.

128. Iohanne episcopo Bryseos  
 129. Spyridone episcopo Palaeae id est Cythreusium  
 130. Eustathio episcopo Solensium  
 131. Theodoro episcopo Citii  
 5 132. Georgio episcopo Trimithuntensium  
 133. Alexandro episcopo Amathuntensium La.-Co. 547  
 134. Constantino episcopo Iuliopoleos  
 135. Synesio episcopo Cibiae  
 136. Theophilo episcopo Anastasiopoleos  
 10 137. Leone episcopo Minzi  
 138. Petro episcopo Asponae  
 139. Anthimo episcopo Berinopoleos  
 140. Michahel episcopo Melitopoleos  
 141. Sisinnio episcopo Hadrianae  
 15 142. Theodoro episcopo Germae  
 143. Basilio episcopo Hadrianopoleos PL 129, 455  
 144. Leone episcopo Poemaninensium  
 145. Simeone episcopo Ocae  
 146. Strategio episcopo Dardanensium Ma. 370  
 20 147. <Iohanne episcopo Lampsaci>  
 148. <Theodoto episcopo Palaeensium>  
 149. Leone episcopo Troadis  
 150. Theodoro episcopo Abydi  
 151. Niceta episcopo Helaei  
 25 152. Anastasio episcopo Tripoleos  
 153. Leone episcopo Traculensium Rom. 657  
 154. Stephano episcopo Salensium  
 155. Iohanne episcopo Taballensium

## P VE

1 Iohanne – Bryseos *om.* P<sup>ac</sup>, *add.* P<sup>c</sup> *in fine lineae* | Bryseos *scripsi coll. gr. et A 103 etc.*: Byrsę P Brisęę V Brisee E Briseae *ed. Rom.* Bryseae *ed. Reg.\** 2 Spiridone VE *ed. Rom. (corr. ed. Reg.)* | Paleae P Palee E | Cytrensium V Citrensium E 3 Eustrathio V Eustachio E 5 Tremethuntensium *codd., corr. ed. Rom. (cf. gr. et A 114 etc.)*  
 6 Alexandro – Amathuntensium E: *om.* P V (*cf. Bischofslisten p. 15 adn. 40*) | Alexandro *ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. A 115 etc.)*: Georgio E *edd. i. t.* 8 Synesio – Cibiae] E 135 *post E 136 tradunt codd., correxi (cf. Bischofslisten p. 15)* | Sinesio VE | Cibiae *ex gr. Κιβίας (cf. gr. H T)* 12 Berenopoleos *codd., corr. ed. Rom. (cf. gr. et A 110 etc.)* 13 Michael P (*praeter consuetudinem*) E *edd.* 14 Hadrianae (*ex gr. Ἀδριάνης uel Ἀδριανῆς, cf. gr. H M*)] Adrianae E *edd. i. t.* Adrianae *ed. Rom.<sup>ms</sup>* Hadranae *ed. Reg.<sup>ms</sup>* 15 Theodoro *ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. gr. et A 117 etc.)*: Theodosio *codd.*  
 16 Adrianopoleos *ed. Rom.\** Adranuthyrensium *ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. A 118 etc.)*, *sed Anast. legit Ἀδριανοῦ (cf. gr. H M)*, *unde poleos de suo suppleuit, ut uidetur (similiter infra E 177)* 17 Poemaninensium *ed. Reg. (cf. gr. et D 143)*: Pymaniensium P Pymaninensium V Pimaninensium E Paemaninensium *ed. Rom.* 20 Iohanne – Lampsaci *suppl. ed. Rom. ex gr., om. codd.* 21 Theodoto – Palaeensium *suppleui ex gr. coll. D 147 et F 156 (Theodoto episcopo Palae-arum suppl. ed. Rom.), om. codd.* 24 Helaei P (*cf. gr. T*): Helei VE 28 Ballensium E *ed. Rom. i. t.* Gabalensium *ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. app. crit. gr.)* Tabalensium La.-Co.<sup>ms</sup> Hard. *fort. recte (cf. gr.)*

- Rom. 657 156. Ἰσώου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Θυατείρων  
 157. Στεφάνου ἐπισκόπου Σιλάνδου  
 158. Νικολάου ἐπισκόπου τοῦ Περικόμματος  
 159. Ἰωάννου ἐπισκόπου Σετῶν  
 160. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Ἀκρασοῦ 5  
 161. Θεοφάνους ἐπισκόπου Μαιονίας  
 162. Μιχαήλ ἐπισκόπου Στρατονικείας  
 163. Γρηγορίου ἐπισκόπου Γόρδου  
 164. Ἰωάννου ἐπισκόπου Δάλδης  
 165. Εὐσταθίου ἐπισκόπου Ὑρκανῆς 10  
 166. Ἰωσήφ ἐπισκόπου Ἀτταλείας  
 167. Θεοπίστου ἐπισκόπου Ἑρμοκαπηλίας  
 168. Ζαχαρίου ἐπισκόπου Ἱεροκαιοσαρείας  
 169. Μιχαήλ ἐπισκόπου Κερασέων  
 170. Δαβίδ ἐπισκόπου Ἐλενουπόλεως 15  
 171. Κυρίωνος ἐπισκόπου τοῦ Λόφου  
 172. Βασιλείου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ Δασκυλίου  
 173. Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Ἀπολλωνιάδος  
 174. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Βιθυνίας  
 175. Γεωργίου ἐπισκόπου Βασιλινουπόλεως 20  
 176. Λέοντος ἐπισκόπου Νεοκαιοσαρείας ἧτοι Ἀρίστης  
 177. Νικηφόρου ἐπισκόπου Ἀδριανοῦς  
 178. Θεοδώρου ἐπισκόπου Προύσης  
 179. Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Λάμπης  
 180. Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἡρακλείουπόλεως 25  
 181. Ἀναστασίου ἐπισκόπου Κνωσσοῦ  
 182. Μελίτωνος ἐπισκόπου Κυδωνίας  
 183. Λέοντος ἐπισκόπου Κισάμου  
 184. Θεοδώρου ἐπισκόπου Σουβρίτων

---

(H) T M

1 Ἰσώου scripsi coll. D 157: Ἰσώου T edd. Ἡσαίου H M | τοποτηρητοῦ + τοῦ ed. Rom.\* | Θυατείρων M: Θυατρίων T edd. (incertum in H) Θυατήρων ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. lat.) 2 Σιλάνδου M 3 Περικόμματος T 4 Σετῶν H M: Σέτων Vc edd. Σίτων Ml (euanidum in T) 6 Μαιωνίας H 7 post E 162 exspectaueris E 334-335 (cf. D 162-163); cf. Bischofslisten p. 28 9 Δαλδῆς H M 10 Ὑρκανῆς H; cf. adn. ad D 166 et Bischofslisten p. 60 adn. 262 11 Ἀταλείας M 14 Καισαρέων T edd. (Κερασέων ed. Rom.<sup>ms</sup>) 15 Ἐλενουπόλεως H T 16 τοῦ om. M 17 τοῦ om. M 18 Θεοφίλ T sine abbr. Θεοφίλου ed. Rom.\* 19 τῆς deest in D 175 etc. 21 Νεοκαιοσαρείας — Ἀρίστης] uide adn. ad D 177 et Bischofslisten p. 61 adn. 267; cf. etiam Janin p. 78 adn. 6 et p. 79 adn. 4 | Ἀρίστης M 22 Ἀδριανοῦς M: Ἀδριανοῦ H T (prob.), sed cf. A 146 etc. 25 Θεοδώρου — Ἡρακλείουπόλεως] cf. Bischofslisten p. 61 adn. 271 26 Κνωσοῦ M Κνώσου H (prob.); cf. adn. ad D 182 27 Κυδωνείας T 28 Κισσάμου ed. Rom.\*

156. Hesoio presbytero et loci seruatore Thyaterensium  
 157. Stephano episcopo Silandensium  
 158. Nicolao episcopo tu Pericomatos  
 159. Iohanne episcopo Setensium  
 5 160. Constantino episcopo Acrasi  
 161. Theophane episcopo Meoniae  
 162. Michahel episcopo Stratoniciae  
 163. Gregorio episcopo Gordi  
 164. Iohanne episcopo Daldae  
 10 165. Eustathio episcopo Hyrcanae  
 166. Ioseph episcopo Attaliae  
 167. Theopisto episcopo Hermocapiliae  
 168. Zacharia episcopo Hierocaesariae  
 169. Michahel episcopo Ceraseorum  
 15 170. Daud episcopo Helenopoleos  
 171. Cyrione episcopo tu Lophu  
 172. Basilio presbytero et loci seruatore tu Diascylui  
 173. Theophylacto episcopo Apolloniadis  
 174. Constantino episcopo Caesariae Bithyniae  
 20 175. Georgio episcopo Basilinopoleos  
 176. Leone episcopo Neocaesariae id est Aristae  
 177. Nicephoro episcopo Hadrianopoleos  
 178. Theodoro episcopo Prusae  
 179. Epiphania episcopo Lampae  
 25 180. Theodoro episcopo Heracleopoleos  
 181. Anastasio episcopo Cnosi  
 182. Melitone episcopo Cydoniae  
 183. Leone episcopo Cisami  
 184. Theodoro episcopo Subritensium

---

P VE

---

1 Hesoio P V: Nesoio E Nesorio *ed. Rom.\* i. t.* Isoio *ed. Rom.<sup>ms</sup> fort. recte* (cf. gr. T) | Thurensium V Thiarensium E (*corr. ed. Rom.*) 2 Silardensium *codd., corr. ed. Rom.* 3 tu Pericomatos P E (cf. gr. T): tuper icomatos (*sic*) V Tuparikommatos *ed. Rom.* Perikommatos *ed. Reg.\** 4 Setensium episcopo F *edd.* 6 Meoniae *scripsi coll. A 133 etc.*: Neoniae P Neo anie (*sic*) V Neonie E Maeoniae *ed. Rom.\** 7 Michael E *edd.* 9 Dalde P 11 Ioseph] Iohanne F *edd.* (Ioseph *ed. Rom.<sup>ms</sup>*) | Attaleae P V Attalee E, *corr. ed. Rom.* 12 Theophisto (*sic*) E Theophrasto F *edd.* (Theopisto *ed. Rom.<sup>ms</sup>*) 13 Hierocesariae VE 14 E 169 om. P | Michael E *edd.* 16 tu Lophu] Tulophii E Tulolophus *ed. Rom.* Lophi *ed. Reg.\** 17 E 172 om. P | tu Diascylui *scripsi coll. D 173 (ubi uide adn. crit.)*: tudiasciliu V tudrascilii E tu Dascyliu *ed. Rom.* Dascylii *ed. Reg.\** 18 Theophilacto P V Theophilatto E Theophilo *ed. Rom.<sup>ms</sup>* (ex gr. T) | Apoloniadis *codd., corr. ed. Rom.* 19 Cesarię VE Caesareae *ed. Rom.\**, *sed cf. A 143 etc.* | Bithinię VE 20 Basiliopoleos *codd., corr. ed. Rom.* 21 Neocesarię VE | Aristae P<sup>pc</sup> (*prob.*) *ed. Rom.* (cf. gr. et D 177): Aristiae P<sup>ac</sup> (*i<sup>2</sup> exp.*) VE 22 Hadrianopoleos] *expectaueris* Hadrani (cf. D 178), *sed Anast. legit* Ἀδριανοῦ (cf. gr. H T), *unde poleos de suo supplēuit, ut uidetur (similiter E 143; cf. F 166)* 23–24 Theodoro – Lampae om. P<sup>ac</sup> (*add. P<sup>c</sup> in marg.*) 24 Epiphania (*sic*) P | Lampe P 26 Cnosi *scripsi* (cf. gr. H M et D 182, F 170): Gnosi *codd.* Gnossi *ed. Rom.\** 27–28 E 182–183 om. P 27 Cidoniae VE, *corr. ed. Rom.* 28 Cissami *ed. Rom.\**

|              |                                                  |    |
|--------------|--------------------------------------------------|----|
| 185.         | Λέοντος ἐπισκόπου Φοίνικος                       |    |
| 186.         | Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀρκαδίας                       |    |
| 187.         | Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Ἐλευθερίας                   |    |
| 188.         | Φωτεινοῦ ἐπισκόπου Καντάνου                      |    |
| 189.         | Σισινίου ἐπισκόπου Χερσονήσου                    | 5  |
| 190.         | Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Κεφαληνίας |    |
| 191.         | Φιλίππου ἐπισκόπου Κερκύρων                      |    |
| 192.         | Ἀντωνίου ἐπισκόπου Τροιζήνης                     |    |
| 193.         | Πέτρου ἐπισκόπου Μονοβασίας                      |    |
| 194.         | Γαβριήλ ἐπισκόπου Αἰγίνης                        | 10 |
| 195.         | Λέοντος ἐπισκόπου Πορθμοῦ                        |    |
| 196.         | Φιλητοῦ ἐπισκόπου Ὠρεοῦ                          |    |
| 197.         | Λέοντος ἐπισκόπου Ζακύνθου                       |    |
| 198.         | Λέοντος ἐπισκόπου Λινός                          |    |
| Ha. 449 199. | Νικήτα ἐπισκόπου Μέλης                           | 15 |
| 200.         | Νεοφύτου ἐπισκόπου Γορδοσέρβων                   |    |
| 201.         | Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἐτένων                         |    |
| 202.         | Λέοντος ἐπισκόπου Ἀσπένδου                       |    |
| 203.         | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Ζήλων                     |    |
| 204.         | Γρηγορίου ἐπισκόπου Σινώπης                      | 20 |
| 205.         | Μαρίνου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Ἀνδράπων        |    |
| 206.         | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Ζαλίχου                   |    |
| 207.         | Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀμάστριδος                   |    |
| 208.         | Ἡρακλείου ἐπισκόπου Ἰουνουπόλεως                 |    |
| 209.         | Νικήτα ἐπισκόπου Δαδύβρων                        | 25 |
| 210.         | Θεοφάνους ἐπισκόπου Σωρῶν                        |    |
| 211.         | Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου               |    |

(H) T M

1 Φοινίκων H M, sed cf. D 186      2 Ἀρκαδ sine abbr. H Ἀρκαδείας T M, corr. ed. Rom. (cf. D 187 et F 176)  
3 Ἐλευθερίας T M (cf. lat. et F 172): Ἐλευθέρ' sic H Ἐλευθέρης ed. Rom.\* (uide adn. ad D 188)      5 Σισινίου  
ed. Rom.\* | Χερσονήσου M      6 Κεφαληνίας ed. Rom.\*      7 Κερκύρων H M: Κερκυραίων T edd.  
8 Τροιζήνης scripsi coll. B 106 et F 183 (cf. Notit. 3,771): Τρυζήνης H Τροιζήνος T edd. Τριζήνης M      9 Μο-  
νοβασίας scripsi coll. lat. et B 251 (uide adn. ad D 194): Μονεμβασίας T M (incertum in H) edd.      10 Αἰγαίνης  
H      11 Πορθμοῦ H      12 Φιλητοῦ T (cf. lat.): Φιλιτοῦ H Φιλίππου M | Ὠρεοῦ M ed. Rom.: Ὠραίου H  
Ὠραιοῦ T      15 Μέλῃς M      16 Γορδοσερβῶν M      17 Ἐτένων M (cf. A 152 etc. et Bischofslisten p. 64 cum  
adn. 283): Στένων H T edd.      21 Μαριανοῦ M | Ἀντράπων M      22 Κωνσταντίνου — Ζαλίχου om. M et lat.  
(fort. ne E 203 iteraretur; cf. Bischofslisten p. 64 adn. 289); post E 206 fort. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Σασίμων  
supplendum (cf. D 208 et Bischofslisten p. 30) | Κωνσταντίνου] coll. D 207 exspectaueris Ἰωάννου, sed cf. Bi-  
schofslisten p. 31 et p. 64 adn. 289; cf. etiam Darrouzès, Listes p. 40–41 | Ζαλίχου scripsi coll. A 155, B 255, D 207  
(ubi uide adn.): Ζήλων H (cf. supra E 203) Ζαλήχων T edd.      23 Ἀμάστριδος scripsi coll. B 101 et D 209 (ubi  
uide adn.): Ἀμάστρης codd.      24 Ἰουνουπόλεως scripsi coll. A 160 et D 210 (cf. Bischofslisten p. 65 adn. 291):  
Ἰωνοπόλεως T M Ἰουνοπόλεως H      26–810,1 ἐπισκόπου — Θεοφίλου om. Vc edd.      26 Σορῶν H Σόρων  
T

185. Leone episcopo Phoenicensium  
 186. Iohanne episcopo Arcadiae  
 187. Epiphanio episcopo Eleutheriae  
 188. Photino episcopo Cantanensium  
 5 189. Sisinnio episcopo Cheronissi  
 190. Gregorio presbytero et loci seruatore Cephalinensium  
 191. Philippo episcopo Cercyreensium  
 192. Antonio episcopo Tryzenae  
 193. Petro episcopo Monobasiae  
 10 194. Gabrihel episcopo Hegenae  
 195. Leone episcopo Porthmi  
 196. Phileto episcopo Orei  
 197. Leone episcopo Zacynthi  
 198. Leone episcopo Liboae  
 15 199. Niceta episcopo Melae  
 200. Neophyto episcopo Gordoseruorum  
 201. Iohanne episcopo †Heienensium  
 202. Leone episcopo Aspendensium  
 203. Constantino episcopo Zilensium  
 20 204. Gregorio episcopo Sinopae  
 205. Mariano diacono et loci seruatore Andrapensium  
 206.  
 207. Gregorio episcopo Amastrae  
 208. Heraclio episcopo Hionopoleos  
 25 209. Niceta episcopo Dadybrensi  
 210. Theophane episcopo Sorensium  
 211. Iohanne episcopo Heracliae Ponti

Ha. 450

P VE

1 Phoenicensium P *ed. Reg.*\*: Phonicensium VE Phaenicensium *ed. Rom.* 3 Eleuthernae *ed. Rom.*\*, *sed cf. gr.*  
 4 Catanoensium *codd.*, *corr. ed. Rom.* 5 Chersonissi *ed. Rom.* Chersonesi *ed. Reg.*\*; *expectaueris* Chersonisi (*cf. D*  
*190 et F 171*), *sed cf. gr. M* 6 Cephalinensium *ed. Rom.* Cephallenensium *ed. Reg.*\*, *sed cf. gr.* 7 Cercyreensium  
*(cf. gr. T)]* Cercireensium E Corcyrensi *ed. Rom.*\* 8 Tryzenae V (*cf. gr. H*; *cf. Tryzinae in B 106, D 193, F 183*):  
 Tryzene P Trizonē E Troezenae *ed. Rom.*\* 9 Monembasiae *ed. Rom.*\*, *sed cf. B 251 etc. et Bischofslisten p. 63 cum*  
*adn. 277* 10 Gabriel E *edd.* | Hegenae] Aiginae *ed. Rom.*\*; *Anast. legit Αἰγαινῆς* (*cf. gr. H*) uel Ἐγένης (*cf. gr. H T*  
*in B 252*) 11–12 E 195–196 *om.* P 11 Porthmi *ed. Rom.* (*cf. F 184*): Portmi V Portini E 12 Horei *in D 197 et F*  
*185* 13 Zacynthi V Zacinti E 14 Linoae *ed. Rom.*\* *non male, sed Anast. Λιβόνης legisse uidetur* (*cf. gr. H M in A*  
*150*) 16 Gordoseruorum F (*ex coni., ut uidetur*): Gordoseruae P VE 17 Herenensium E *edd.* Stenensium *ed.*  
*Rom.*<sup>ms</sup> (*ex gr. T*); *incertum quid Anast. legerit in gr.; fort. coll. A 152 Hetenensium scribendum* 21 Marino *ed.*  
*Rom.*<sup>ms</sup>, *sed Anast. legit Μαριανοῦ* (*cf. gr. M*) 22 E 206 *deest in codd. lat. et in gr. M* (*cf. app. crit. gr.*); Constantino  
 episcopo Zalechorum (Zalichensium *traditur in D 207*) *suppl. ed. Rom.*\* 23 E 207 *om.* P | Amastrae E: Amastrie V  
*(Anast. legit Ἀμάστρης, cf. app. crit. gr.)* 24 Hionopoleos (*cf. gr. T M*) Ionopoleos *ed. Rom.*\* 25 Dadybrensi  
 P *ed. Rom.*<sup>ms</sup> (*Hard. i. t.*): Dadibrensi V Cladibrensi E *edd.* 27 Iohanne – Ponti *om.* P<sup>ac</sup>, *add. P<sup>c</sup> in marg.* |  
 Heraclie *codd.*

|             |      |                                            |    |
|-------------|------|--------------------------------------------|----|
|             | 212. | Θεοφίλου ἐπισκόπου Προυσιάδος              |    |
|             | 213. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κρατείας            |    |
|             | 214. | Νικήτα ἐπισκόπου Ἀδριανουπόλεως            |    |
|             | 215. | Νικήτα ἐπισκόπου τοῦ Ῥυζέου                |    |
|             | 216. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου τοῦ Πολεμωνίου      | 5  |
|             | 217. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Κομάνων                 |    |
|             | 218. | Ἰωάννου ἐπισκόπου Κερασσοῦντος             |    |
|             | 219. | Νικηφόρου ἐπισκόπου Κλανέου                |    |
|             | 220. | Λέοντος ἐπισκόπου Τρωκνάδων                |    |
|             | 221. | Ἰωάννου διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Φασήλιδος | 10 |
|             | 222. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Πινάρων                 |    |
|             | 223. | Στεφάνου ἐπισκόπου Κάμνου                  |    |
| La.-Co. 549 | 224. | Ἀναστασίου ἐπισκόπου Πατάρων               |    |
|             | 225. | Γεωργίου ἐπισκόπου Νίσσα                   |    |
|             | 226. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κανδίδων            | 15 |
|             | 227. | Λέοντος ἐπισκόπου Κορυδαλῶν                |    |
|             | 228. | Νικοδήμου ἐπισκόπου Σιδύμων                |    |
|             | 229. | Λέοντος ἐπισκόπου Λιμύρων                  |    |
|             | 230. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Τλῶν                |    |
|             | 231. | Πέτρου διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Ὁρυκάνδων  | 20 |
|             | 232. | Στεφάνου ἐπισκόπου Ἀράξου                  |    |
| Ma. 372     | 233. | Γεωργίου ἐπισκόπου Ὑνιάνδου                |    |
|             | 234. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κόμβων              |    |
|             | 235. | Σταυρακίου ἐπισκόπου Ζηνοπόλεως            |    |
|             | 236. | Γρηγορίου ἐπισκόπου Κιβύρης                | 25 |
| Rom. 658    | 237. | Βασιλείου ἐπισκόπου Ταβῶν                  |    |
|             | 238. | Δωροθέου ἐπισκόπου Νεαπόλεως               |    |
|             | 239. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Ἀλαβάνδων           |    |
|             | 240. | Δαβίδ ἐπισκόπου Ἰασσοῦ                     |    |
|             | 241. | Γρηγορίου ἐπισκόπου Μυλάσσων               | 30 |

(H) T M

1-2 ἐπισκόπου — Κωνσταντίνου om. Vc (suppl. ed. Rom. ex D 214-215) 1 Προυσιάδος ed. Rom. (cf. lat. et A 163 etc.): Σιάδων sic H Προυσιάδων T Πλουσιάδος M 2 Κρατ sine abbr. H Κρατίας M 3 Ἀδρανουπόλεως Vc ed. Rom. (corr. ed. Reg.) 4 Ῥυζέου scripsi coll. A 168 etc. (cf. lat.): Ῥυζαίου H (prob.) T Ῥοιζαίου M ed. Rom.\* 5 Πολεμ' sic H Πολεμονίου T 7 Κερασσοῦντων H T edd. 8 Κλαναίου T edd. 9 Τρωκνάδων H 10 Φασηλίδος T Φασίλιδος H M, corr. ed. Rom. 11 Πινάρων M 12 Καμνοῦ M; exspectaueris Κάυνου, cf. Bischofslisten p. 66 adn. 300 14 Νίσσα H (cf. Bischofslisten p. 67 adn. 301): Νήσα T edd. Nisā M 15 Κανδίδων H 16 Κορυδαλῶν M 18-19 ἐπισκόπου — Κωνσταντίνου om. Vc edd. 20 καὶ ἐκ προσώπου] καὶ ἐπισκόπου H 22 Ὑνιάνδου (cf. lat. et F 219)] Οὐνιάνδου ed. Rom.\* (ex A 177 et B 170, ut uidetur; Ὑνιάνδου ed. Rom.<sup>ms</sup>); fort. Οἰνιάνδου scribendum; cf. D 234 et Bischofslisten p. 67 cum adn. 308 23 Κομβῶν M 24 Ζινουπόλεως H (prob.); cf. Bischofslisten p. 67 cum adn. 309 26 Τάβων H T edd. 28 Ἀλαβανδῶν H 29 Ἰάσσου H Ἰασοῦ M 30 Μυλάσσων H (cf. D 242 etc.): Μυλά(σσης) T Μιλάσου M ed. Rom.<sup>ms</sup> Μιλάνης ed. Rom.\*



212. Theophilo episcopo Prusiadis  
 213. Constantino episcopo Cratae  
 214. Niceta episcopo Hadrianopoleos  
 215. Niceta episcopo tu Ryzeu  
 5 216. Constantino episcopo Polemonii  
 217. Theodoro episcopo Comanensium  
 218. Iohanne episcopo Cerasuntensium  
 219. Nicephoro episcopo Clanei  
 220. Leone episcopo Trocnadensium  
 10 221. Iohanne diacono et uicario Phasilidensium  
 222. Theodoro episcopo Pinnarensium  
 223. Stephano episcopo Camni  
 224. Anastasio episcopo Patarensium La.-Co. 550  
 225. Georgio episcopo Nesae  
 15 226. Constantino episcopo Candibensium  
 227. Leone episcopo Corydalensium  
 228. Nicodemo episcopo Sidymensium  
 229. Leone episcopo Limyrensi  
 230. Constantino episcopo Tlensium  
 20 231. Petro diacono et uicario Orycandensium Ma. 371  
 232. Stephano episcopo Araxensium  
 233. Georgio episcopo Hyniadensium PL 129, 456  
 234. Constantino episcopo Combensium  
 235. Stauracio episcopo Zenopoleos  
 25 236. Gregorio episcopo Cibyrae  
 237. Basilio episcopo Tabensium Rom. 658  
 238. Dorotheo episcopo Neapoleos  
 239. Constantino episcopo Alabandensium  
 240. Daud episcopo Hiassi  
 30 241. Gregorio episcopo Mylassensium

## P VE

2 E 213 om. P 3 Adrianopoleos F edd. 4 Turizeti E tu Rizeu ed. Rom. Roetiae ed. Reg.\* 5 E 216 om. P | Polemonii ed. Reg. (cf. gr. et D 217 et F 205): Polemiu V Polemoniu E tu Polemoniu ed. Rom. non male 8 Clanaei VE edd. 12 Cammi VE Camnu F ed. Rom. (corr. ed. Reg.) 14 Gregorio E edd. | Nesae] Anast. Νήσα (cf. gr. T) legisse uidentur 16 Coryadallensium P Coriadallensium VE, corr. ed. Rom. 17 Sydimensium P V Sidimensium E, corr. ed. Rom. 18 Limirensium VE edd. 19 Densium VE edd. („pro Tlensium“ Hard.<sup>ms</sup>) 20 E 231 om. P | Orycandensium V ed. Reg.\*: Oricandensium E Oricadensium F ed. Rom. 21 Araxensium scripsi coll. A 174: Araxense P V Araxense E Araxi ed. Rom.\* (cf. D 233) 22 Hyniadensium scripsi coll. gr.: Hyniadensium P V edd. Hiniadensium E 27 episcopo om. E ed. Rom. (corr. ed. Reg.) 28 episcopo om. E edd. 29 Hiassi scripsi coll. B 184 etc.: Hiasi codd. Iassi ed. Rom.\* 30 Milassensium E ed. Reg. Millassensium ed. Rom. (corr. Hard.)

242. Σεργίου ἐπισκόπου Βαργυλίων  
 243. Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας τοῦ Λάτμου  
 244. Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου  
 245. Σταυρακίου ἐπισκόπου Σταδίας  
 246. Γρηγορίου ἐπισκόπου Στρατονικείας 5  
 247. Νικήτα διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Ἀλικαρνασοῦ  
 248. Μιχαήλ ἐπισκόπου Χαιρετόπων  
 249. Παντολέοντος ἐπισκόπου Οὐαλεντίας  
 250. Γεωργίου ἐπισκόπου Πελτῶν  
 251. Χριστοφόρου ἐπισκόπου Ἀθανασοῦ 10  
 252. Λέοντος ἐπισκόπου Εὐμενείας  
 253. Παύλου ἐπισκόπου Ἀκμωνείας  
 254. Γρηγορίου ἐπισκόπου Τιμενουθηρῶν  
 255. Φιλίππου ἐπισκόπου Τρανουπόλεως  
 256. Λέοντος ἐπισκόπου Ἀλέων 15  
 257. Νικηφόρου ἐπισκόπου Λούνδων  
 258. Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀππίας  
 259. Ἰωάννου ἐπισκόπου Σιβλίας  
 260. Ζαχαρίου ἐπισκόπου Τραπεζουπόλεως  
 261. Λέοντος ἐπισκόπου Σεβαστῆς 20  
 262. Ἀνδρέου ἐπισκόπου Κιδισωσοῦ  
 263. Δοσιθέου ἐπισκόπου Χωνῶν ἥτοι Κολασσαέων  
 264. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου τοῦ Κοτυαείου  
 265. Νικήτα ἐπισκόπου Νακωλείας  
 266. Λέοντος ἐπισκόπου τοῦ Δοκιμίου 25  
 267. Θεοφυλάκτου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Ἰψου  
 268. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Εὐκαρπίας

## (H) T M

1 Βαργυλίων scripsi coll. D 243 et F 230: Βαργυλίου T M edd. Βαργυλ' H 2 Γεωργίου H | Ἡρακλείας τοῦ om. M 3-4 Μύνδου — ἐπισκόπου om. La.-Co.\* 3 Μίνδου ed. Rom.\* 4 Σταδ' H Σταδεῖας T edd. 6 Ἀλικαρνασοῦ ed. Rom.\* 8-10 Παντολέοντος — ἐπισκόπου om. Vc (suppl. ed. Rom. ex D 250-252 non-nullis erroribus commissis) 8 Παντολέοντος H M ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. A 204 etc.): Πανταλέοντος T (cf. lat.) Λέοντος ed. Rom.\* i. t. (corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>) | Οὐλάντου H (prob.) 9 Πελτῶν H (cf. Notit.): Πέλτων T M Πέτων ed. Rom.\* 10 Ἀθανασοῦ M ed. Rom. (cf. lat. et D 252): Ἀθανάσσου H Ἀθανασσοῦ T 11 Εὐμενείας M 12 Ἀκμωνείας H M: Ἀκμονείας T Ἀκμονίας ed. Rom.\* (uide adn. ad A 208) 13 Τιμενουθηρῶν H M: Τιμενουθήρων T ed. Reg.\* Τιμανουθήρων Vc ed. Rom. 14 Φιλίππου — Τρανουπόλεως] cf. Bischofslisten p. 70 adn. 326 14-17 Τρανουπόλεως — ἐπισκόπου om. Vc (suppl. ed. Rom. ex D 256-259) 15 Τραλέων H (prob.) Ἀλέου ed. Rom.\* 16 Λουνδῶν H 18 Σιβλίας scripsi (uide adn. ad D 260): Σεβίος H (prob.) Σίβεως T edd. Σιβλίων M 20 Σεβάστης H Σεβαστείας traditur in D 262 (cf. lat.) 21 Κιδισωσοῦ Hard.<sup>ms</sup> (cf. lat. et D 265, ubi uide adn.): Κιδέστου H (prob.) Κηδιστοῦ T Κιδισσωσοῦ M Κιδεστοῦ ed. Rom.\* ex Vc 22 Δοσιθέου — Κολασσαέων] uide adn. ad D 266 | Χωνῶν scripsi coll. A 202, B 190, F 241 (cf. Bischofslisten p. 28 adn. 90 et p. 70-71 adn. 329): Ψόνων T edd. Ψόνων M | Κολασσαέων M: Κολασσαεῖς T Κολασσῶν ed. Rom.\* ex Vc 23 τοῦ om. M | Κοτυαείου scripsi coll. A 221 etc. (cf. etiam Notit.): Κοττυαείου T M edd. (-αεῖου incertum in H) 24 Νακωλείας T 25 Δοκιμίου M: Δοκιμίου T edd. 26 Ἰψοῦ M 27 Εὐκαρπείας T edd.

242. Sergio episcopo Bargyliensium  
 243. Gregorio episcopo Heracliae tu Latmu  
 244. Iohanne episcopo Myndi  
 245. Stauracio episcopo Stadiensium  
 5 246. Gregorio episcopo Stratoniciae  
 247. Niceta diacono et uicario Alicarnasensium  
 248. Michahel episcopo Chaeretopensium  
 249. Pantaleonte episcopo Valentiae  
 250. Georgio episcopo Peltensium  
 10 251. Christophoro episcopo Atanasi  
 252. Leone episcopo Eumeniae  
 253. Paulo episcopo Acmoniae  
 254. Gregorio episcopo Timenutherensium  
 255. Philippo episcopo Tranopoleos  
 15 256. Leone episcopo Aleensium  
 257. Nicephoro episcopo Lundensium  
 258. Georgio episcopo Appiae  
 259. Iohanne episcopo †Siblios  
 260. Zacharia episcopo Trapezupoleos  
 20 261. Leone episcopo Sebastiae  
 262. Andrea episcopo Cidisosensium  
 263. Dositheo episcopo Psonuntensium †secundum Colosenses†  
 264. Constantino episcopo tu Cotyagiu  
 265. Niceta episcopo Nacoliae  
 25 266. Leone episcopo Docimii  
 267. Theophylacto presbytero et uicario †Psoensium  
 268. Constantino episcopo Eucarpensium

## P VE

1 Bargilensium E *ed. Rom.* Bargylensium *ed. Reg. (corr. Hard.)* 2 E 243 om. P | tu Latmu *scripsi coll. gr. et D 244*; tu Latmii VE Latmi *ed. Rom.\** 3 Mindi E *ed. Rom. (corr. Hard.)* 4 Stadinensium *codd., corr. ed. Rom.* 5 E 246 om. P | Stratoniciae VE, *corr. ed. Rom.* 6 Alicarnasensium *scripsi*; Alicarensium *codd.* Halicarnassensi *ed. Rom.\** 7 Michahel E *edd.* | Cheretopensium P Cherotopensium VE<sup>pc</sup> (Cheropensium E<sup>ac</sup>), *corr. ed. Rom.* 8 Pantaleone E *edd., sed cf. gr.* 9 Peltrusium *ed. Rom.* Petlensium *ed. Rom.<sup>ms</sup>* Paltensium *Hard.* 13 E 254 om. P 15 Alcensium *ed. Rom.\** 16 Ludensium E *ed. Rom. (corr. ed. Reg.)* 18 Sibeos *ed. Rom.<sup>ms</sup> (ex gr. T), expectaueris Sibliae (cf. B 218)* 19 Trapezupeleos P Trapezapoleos E 20 Sebastiae (*cf. gr. et lat. in D 262*) Sebastae *ed. Rom.\* (ex gr.)* 21 Cides- tentium *ed. Rom.\** 22 secundum Colosenses V (*spatium post Colosen*) (*cf. gr. T*): secundum Colenses E om. P siue Colasson *ed. Rom.\* (ex gr. Vc [ἡτοι Κολασσεῖς])*; coll. D 266 *expectaueris* id est Colassaensium 23–26 E 264–267 om. E 23 tu Cotyagiu (*cf. B 208*) tu Cottaiu *ed. Rom.\** Cottyaii *ed. Reg.\*; expectaueris* tu Cotyaiu (*cf. D 267*) 26 Ipsensium *ed. Rom.<sup>ms</sup> („pro Hypsensium“ Hard.<sup>ms</sup>); incertum quid Anast. legerit in gr.*

269. Μιχαήλ ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως  
 270. Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ἐκτορίου  
 271. Νικολάου ἐπισκόπου Φυτείας  
 272. Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Κιναβάρεως  
 273. Δαμιανοῦ ἐπισκόπου Μηροῦ 5  
 274. Χριστοφόρου ἐπισκόπου Προμισοῦ  
 275. Νικήτα ἐπισκόπου Αὐγουστοπόλεως  
 276. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Ἀμβλάδων  
 277. Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Ὁτροῦ  
 278. Γεωργίου ἐπισκόπου τοῦ Μηδαίου 10  
 279. Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Πολυβώτου  
 280. Σισινίου ἐπισκόπου τοῦ Φιλομηλίου  
 281. Μιχαήλ ἐπισκόπου Πάππων  
 282. Σισινίου ἐπισκόπου Ἀπαμείας τῆς Κιβωτοῦ  
 283. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κονάνης 15  
 284. Νικηφόρου ἐπισκόπου Ἀδάδων  
 285. Πέτρου ἐπισκόπου Τοτιάσοῦ  
 286. Θεοδοσίου ἐπισκόπου Ἀγαλασσοῦ  
 287. Λέοντος ἐπισκόπου Βάρης  
 288. Πέτρου ἐπισκόπου Σελευκείας Πισιδίας 20  
 289. Νικηφόρου ἐπισκόπου Φόγλων  
 290. Μαριανοῦ ἐπισκόπου Μαγύδων  
 291. Λέοντος ἐπισκόπου Ἀνδίδων  
 292. Στεφάνου ἐπισκόπου Παρνασοῦ  
 293. Βαρδάνου ἐπισκόπου Δοάρων 25  
 294. Εὐστρατίου ἐπισκόπου Δεβελτοῦ

## (H) T M

2 θρόνου om. M | Ἐκτορίου scripsi coll. A 225 etc.: Ἄκτοριου T M edd. (euanidum in H), cf. lat.; expectaueris Στεκτορίου (cf. Bischofslisten p. 71 adn. 332) 3 Φυτίας M 4 Κιναβάρεως Vc edd.; expectaueris Κιναβόριου, quod nusquam in codd. traditur, cf. Bischofslisten p. 71 adn. 333 5 Μηροῦ scripsi coll. B 211 et F 254 (cf. Notit. 1,338 etc.): Μηροῦ M Μήρου T edd. 6 Προμίσου H; expectaueris Πρυμνησοῦ (uide adn. ad D 275) 7 Αὐγουστοπόλεως H 8 Κωνσταντίνου — Ἀμβλάδων] E 276 aptiorem locum habet post E 279; cf. Bischofslisten p. 23 adn. 60 et p. 72 adn. 337 9 ἐκ προσώπου H T: τοποτηρητοῦ M | Ὁτροῦ H T: Ὁτροῦ M 10 Μηδαίου M: Μιδαίου H Μιδαίου T edd. 11 πρεσβυτέρου — προσώπου] ἐπισκόπου H | Πολυβωτοῦ M, Πολυβότου traditur in D 280 12 Σισινίου ed.Rom.\* | Φιλομηλίου ed.Rom.: Φιλομηλ' H Φιλομηλίου T M 13 Πάππων scripsi coll. A 229 etc.: Παππων H Πάπων T M edd. 14 Σισινίου ed.Rom.\* 15 Κονάνης H ed.Rom. (corr. ed.Reg.) 16 Νικηφόρου] Νεοφύτου ed.Rom.\* (ex Vc, ut uidetur), corr. ed. Rom.<sup>ms</sup> 16–19 ἐπισκόπου — Λέοντος om. Vc (suppl. ed.Rom. ex D 285–288) 17 Τοτιάσοῦ M (cf. lat. et D 286, ubi uide adn.): Τωτιάσων H Τοστιασοῦ T τοῦ Τιασοῦ ed.Rom.\* 18 Ἀγαλασσοῦ T: Ἀδαλασσοῦ H (prob.) Ἀγαλασοῦ M ed.Rom.\* (ex lat., ut uidetur); fort. Σαγαλασσοῦ scribendum; cf. D 287 et Bischofslisten p. 73 cum adn. 341 20 Πισιδίας M ed.Rom.<sup>ms</sup>: τῆς Ἰδίας H T edd. 21 Φόγλων scripsi coll. lat. et A 240 etc. (cf. Bischofslisten p. 73 adn. 347): Φογλῶν H M Φλόγων T edd. 22 Μαρίνου T edd. | Μαγύδων] uide adn. ad D 291 et Bischofslisten p. 73 adn. 348 23 Ἀνδίδων] uide adn. ad D 292 et Bischofslisten p. 74 adn. 350 24 Παρνασοῦ H (prob.) T edd. 25 Βαρδανίου T edd. 26 Δεβελτοῦ H M: Δεβελίου T edd.

269. Michahel episcopo Hieropoleos  
 270. Iohanne presbytero et uicario throni Actoriensis  
 271. Nicolao episcopo Phytiae  
 272. Theophylacto episcopo †Cinnabariensis  
 5 273. Damiano episcopo Meri  
 274. Christophoro episcopo Promissensium  
 275. Niceta episcopo Augustopoleos  
 276. Constantino episcopo Ambladensium  
 277. Stephano presbytero et uicario Otri  
 10 278. Georgio episcopo Midiaii  
 279. Gregorio presbytero et uicario Polybotensium  
 280. Sisinnio episcopo Philomeliensium  
 281. Michahel episcopo Papensium  
 282. Sisinnio episcopo Apamiae Cibotensium  
 15 283. Constantino episcopo Conanensium  
 284. Nicephoro episcopo Adadensium  
 285. Petro episcopo Totiasensium  
 286. Theodosio episcopo Agalasi  
 287. Leone episcopo Barae  
 20 288. Petro episcopo Seleucia Hidiae  
 289. Nicephoro episcopo Phoglsensium  
 290. Mariano episcopo Magydensium  
 291. Leone episcopo Andidensium  
 292. Stephano episcopo Parnasi  
 25 293. Bardane episcopo Doarensium  
 294. Eustratio episcopo Debelti

---

P VE

1 Michael E *edd.* 2 E 270 *om.* P | Actoriensis] *cf. gr.* T M 4 Cinabariensis E Cinnabariensi *ed. Rom.\**, *fort.* Cinnabarensium *scribendum* (*cf. F* 256) 6 Promissensium *ed. Rom. fort. recte* (*cf. gr. et D* 275) 8 Ambadensium *codd.*, *corr. ed. Rom.* (*cf. gr. et A* 226, *D* 278, *F* 261) 10 Midiaii V (*cf. D* 277): Mediaii P Midaii E *ed. Reg.\**, *fort. coll.* A 222 *et B* 209 Medaii *scribendum* 11 Polybentensium P V Polibentensium E, *corr. ed. Rom.* 12 Philomeliensium *ed. Rom.* (*an* Philomiliensium *scribendum?* *cf. gr.* T M): Phylomiensium P Philomiensium VE 13 Michael E *edd.* | Papensium] *cf. gr.* T M 14 E 282 *om.* P | Apameae *ed. Rom.\** 15 Conaensium *codd.*, *corr. ed. Rom.* 16 episcopo *om.* P V 17 Totiasensium P *ed. Rom.*: Totiatensium VE Tiasensium *ed. Reg.\** 18 Theodoro *ed. Rom.\** (*fort. ex B* 220) | Agalasi] *cf. gr.* M 20 Hidiae] Pisidiae *ed. Rom.<sup>ms</sup> non male, sed Anast. legit* τῆς Ἰδίας *uel* τῆς Ἰδίας (*cf. gr.* H T) 21 E 289 *om.* P | Phlogensium *ed. Rom.\** (*ex gr.* T) 22 Marino *ed. Rom.<sup>ms</sup>* (*ex gr.* T) 24 Parnassi *ed. Rom.\** (*ex gr.* T) 25 Bardano P, *sed cf. D* 294 26 Eustathio *ed. Rom.\** (*ex* Eustachio F), *corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>* | Delti V Delci E Debelti *ed. Rom.* (*ex gr.* T)

|             |      |                                                     |    |
|-------------|------|-----------------------------------------------------|----|
|             | 295. | Εὐφημίου ἐπισκόπου Σωζοπόλεως                       |    |
|             | 296. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Βουλγαροφύγου                    |    |
|             | 297. | Γεωργίου ἐπισκόπου Πλουτινουπόλεως                  |    |
|             | 298. | Βασιλείου ἐπισκόπου Περβέρεως                       |    |
|             | 299. | Μιχαήλ ἐπισκόπου Παμφύλου                           | 5  |
|             | 300. | Ῥουβίμ ἐπισκόπου τοῦ Σκοπέλου                       |    |
|             | 301. | Σισινίου ἐπισκόπου Γαριέλων                         |    |
|             | 302. | Καλλίστου ἐπισκόπου Εὐδοκιάδος                      |    |
|             | 303. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Λαγίνων                      |    |
|             | 304. | Ἰωάννου ἐπισκόπου Κουδρούλων                        | 10 |
|             | 305. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Κρημνῶν                          |    |
|             | 306. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Ἀδριανῆς                     |    |
|             | 307. | Θεοφίλου ἐπισκόπου τῆς Χίου                         |    |
|             | 308. | Γαλατίου ἐπισκόπου τῆς Μήλου                        |    |
|             | 309. | Σεργίου ἐπισκόπου τῆς Λέρου                         | 15 |
|             | 310. | Μάνζωνος ἐπισκόπου Διοκαισαρείας <ἦτοι> Πρακάνων    |    |
| Ma. 373     | 311. | Εὐσταθίου ἐπισκόπου Κελενδέρεως                     |    |
| Ha. 452     | 312. | Ζαχαρίου ἐπισκόπου Καρδαβούνδων                     |    |
| La.-Co. 552 | 313. | Σισινίου ἐπισκόπου Μουσβάδων                        |    |
|             | 314. | Εὐσταθίου ἐπισκόπου Λάμου                           | 20 |
|             | 315. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Γερμανικοπόλεως                  |    |
|             | 316. | Σισινίου ἐπισκόπου Συκῆς                            |    |
|             | 317. | Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ                   |    |
| Rom. 659    | 318. | Λέοντος ἐπισκόπου Σιβύλων                           |    |
|             | 319. | Στεφάνου ἐπισκόπου Φιλαδελφείας                     | 25 |
|             | 320. | Εὐδοξίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Μετελλουπόλεως |    |
|             | 321. | Θεοδώρου ἐπισκόπου Κάδων                            |    |
|             | 322. | Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Μοσύνων                       |    |

(H) T M

1 Εὐφημίου H M (Bischofslisten p. 74 corrigendum): Εὐθυμίου T edd. | Ζουπό(λεως) H 4 Περβέρεως H M: Περβεραίου T edd. 5 Παμφύλου B 248 et F 289 6 τοῦ H T: om. M 7 Σισινίου ed. Rom.\* | Γαριέλων T (cf. D 302): Γαριάλων H Γαρέλης M Γαριλέων Vc edd.; nomen episcopatus incertum; cf. Bischofslisten p. 75 cum adn. 359 9 Λαγίνων M (cf. D 304 et F 279 et Bischofslisten p. 75 adn. 361): Λαγνῶν H (prob.) Vc Ml (euanidum in T) edd. 10 Κουδρούλων H T: Κοδρούλων M fort. recte (uide adnot. ad D 305 et F 281) 13 τῆς H T: om. M 14 Γαλάτου H M | τῆς Μήλου T: τοῦ Μιλίτου H Μήλου M 16 ἦτοι add. Darrouzès, Listes p. 53; cf. Bischofslisten p. 76 adn. 367 | Πρακάνων H T: om. M 17 Καλενδ(ε)ρ(εως) H 19 Σισινίου ed. Rom.\* 20 Λαμ(ῶν) H 22 Σισινίου ed. Rom.\* | Συκῆς H (prob.) M (cf. A 246 etc.): Συκίων T edd. 23 Δαλίσανδ(ου) H (T sine acc.) 24 Σιβύλων scripsi dubitanter (cf. D 319 et Bischofslisten p. 77 adn. 373): Συβύλων H Σιβίλων M Σιβήνων Vc edd. Σηβήνων Ml (euanidum in T) 26 ἐκ προσώπου H T: τοποτηρητοῦ M 27 post E 321 fort. Μιχαήλ ἐπισκόπου Τιβερίουπόλεως, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Ἀγκύρας, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀζάνων ex D 325–327 supplendum; cf. Bischofslisten p. 30 28 Μοσυνῶν H

295. Euphemio episcopo Sozopoleos  
 296. Theodoro episcopo Bulgarensium Phigi  
 297. Georgio episcopo Plutinopoleos  
 298. Basilio episcopo Perberehensium  
 5 299. Michahel episcopo Pamphili  
 300. Ruben episcopo Scopeli  
 301. Sisinnio episcopo Gariallensium  
 302. Kallisto episcopo Eudociadensium  
 303. Constantino episcopo †Laccensium  
 10 304. Iohanne episcopo Cudrulensium  
 305. Theodoro episcopo Cremnensium  
 306. Constantino episcopo Hadrianæ  
 307. Theophilo episcopo Chii  
 308. Galatio episcopo Mili  
 15 309. Sergio episcopo Leri  
 310. Manzone episcopo Diocaesariæ Pracanensium  
 311. Eustathio episcopo Celendereos  
 312. Zacharia episcopo Cardabundensium  
 313. Sisinnio episcopo Musbadensium  
 20 314. Eustathio episcopo Lamensium  
 315. Theodoro episcopo Germanicopoleos  
 316. Sisinnio episcopo †Sycis  
 317. Constantino episcopo Dalisandensium  
 318. Leone episcopo Sibillensium  
 25 319. Stephano episcopo Philadelphiae  
 320. Eudoxio presbytero et uicario Metellopoleos  
 321. Theodoro episcopo Cadensium  
 322. Theophylacto episcopo Mosynensium

Ma. 374 Ha. 451

La.-Co. 551

Rom. 659

## P VE

1 Euthymio *ed. Rom.<sup>ms</sup> (ex gr. T)* 2 Bulgarensium Phigi *scripsi dubitanter (cf. F 284):* Vulgarensium Physi P Vulgarensium Phigi V *edd.* Vulgarensium Phigi E Bulgarophygi *ed. Rom.<sup>ms</sup> non male (cf. B 245 et D 297)* 4 Perberehensium *ed. Rom.\* (ex gr. T)* 5 E 299 *om.* P | Michael E *edd.* | Pamphili E: Pamphyli V 6 Scopeli *ed. Rom. (cf. gr. et F 287):* Scupelli *codd.* 7 Gariallensium E Garilensium *ed. Rom.\*; expectaueris* Gariellensium *(cf. D 302), sed cf. gr. H et B 250* 8 Kalisto E Callisto *ed. Rom.\** 9 Lacensium *ed. Rom.\* i.t.* Lagnon *ed. Rom.<sup>ms</sup> (ex gr. Vc); incertum quid Anast. legerit in gr.;* Lagenensium *traditur in D 304 et F 279* 10 Cudrulensium F *(cf. D 305 et F 281):* Cudrulensium P VE Cudrulensium La.-Co.\* 12 Adrianæ F *ed. Rom. (corr. ed. Reg.)* 14 Meli *ed. Reg.\** 15 Sergio] Georgio F *edd.* (Sergio La.-Co.<sup>ms</sup> *ex P*) 16 Manzeno P | Diocesariæ *codd., corr. ed. Rom.* 18 Cardabundensium *ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. gr. et A 247 etc.):* Cardabunachens *(sic)* P Cardibimachensium VE *edd.* 19 Muroadensium *codd., corr. ed. Rom.* 20 Lamensium *scripsi coll. gr. et A 249 etc.: Lamoensium codd.* 21 E 315 *om.* P 22 Sycis E *edd.* (Sycis *Hard.*); *expectaueris* Sycae *(cf. gr. et A 246 etc.)* 23 Dalesansensium P Dalesandensium VE, *corr. ed. Rom.* 24 Sibillensium *(cf. gr. M):* Sibinen. *ed. Rom.<sup>ms</sup>* 26 Metellopoleos P V Metullepoleos E, *corr. ed. Rom.* (Metellopoleos *traditur in D 321*) 27 Candensium VE *(corr. ed. Rom.)* 28 E 322 *om.* P | Theophylacto VE, *corr. ed. Rom.* | Mosinensium VE, *corr. ed. Rom. (cf. D 328 et F 301)*



323. Βασιλείου ἐπισκόπου Διονυσουπόλεως  
 324. Στεφάνου ἐπισκόπου Συνάου  
 325. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου τῆς Ἄνδρου  
 326. Εὐσταθίου ἐπισκόπου τῆς Τήνου  
 327. Ἰωάννου ἐπισκόπου Δεκατέρων 5  
 328. Ἰωάννου ἐπισκόπου Νικαίας τῆς Θράκης  
 329. Θεοφάνους ἐπισκόπου Λεβέδου  
 330. Ἰωάννου ἐπισκόπου Λιθοπροσώπου  
 331. Νικηφόρου ἐπισκόπου Ἀρκαδιουπόλεως  
 332. Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἡρακλειουπόλεως ἥτοι Πιδαχθόης 10  
 333. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Μέτρων  
 334. Λυκάστου ἐπισκόπου Φιλαδελφείας  
 335. Μιχαήλ ἐπισκόπου Τράλλων  
 336. Ἰωάννου ἐπισκόπου Λήμνου  
 337. Λέοντος ἐπισκόπου Ἀμισοῦ 15  
 338. Μιχαήλ ἐπισκόπου τῆς Τίου  
 339. Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Πέρτων  
 340. Ἰωάννου ἐπισκόπου Τυμβριάδων  
 341. Στεφάνου ἐπισκόπου Ὀρύμνων  
 342. Ἡρακλείου ἐπισκόπου τῆς Σάμου 20  
 343. Ἰωάννου ἐπισκόπου Πραϊνέτου  
 καθεσθέντων τε πρὸ τοῦ ἱερωτάτου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκ-  
 κλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας

## (H) T M

1 Διονυσουπόλεως H T: Διονυσοπόλεως M (cf. lat.) Διονυσίουπόλεως ed.Rom.\*, sed cf. Bischofslisten p. 78 adn. 379 2 Συνάου H: Συννάους T (acc. incertus) Σιναοῦ M Συννάου ed.Rom.\*; cf. Bischofslisten p. 78 adn. 381 3-4 Κωνσταντίνου — Τήνου] E 325-326 (= D 322-323) aptiorem locum habent post E 307 uel E 308; cf. Bischofslisten p. 22 et p. 76 adn. 364 4 Τίνου H 5-21 de episcoporum serie E 327-343 cf. Bischofslisten p. 28 et Darrouzès, Listes p. 56-60 5 Ἰωάννου — Δεκατέρων suspectum, deest in lat. et in reliquis episcoporum catalogis; cf. Bischofslisten p. 78 adn. 383 | Δεκατέρων H T: Δεκατερῶν M ed.Rom.\* 6 Ἰωάννου — Θράκης] cf. Bischofslisten p. 55 adn. 230 | Νικ(ης) H 7 Θεοφάνους — Λεβέδου] E 329 ex F 85 insertum iterat E 106; cf. Bischofslisten p. 54 adn. 221 8 Ἰωάννου — Λιθοπροσώπου] cf. Bischofslisten p. 56 adn. 233 10 Θεοδώρου — Πιδαχθόης] E 332 ex F 71 insertum prob. iterat E 82; cf. Bischofslisten p. 51 adn. 201 | ἥτοι Πιδαχθόης om. H 12-13 Λυκάστου — Τράλλων] episcopi post E 162 omissi ex F 134 et F 145 suppleti sunt; cf. Bischofslisten p. 28 12 Φιλαδελφείας M (incertum in T): Φιλαδελφ' H Φιλαδ' M Φιλαδέλφου Vc (Φιλαδελφείας Bonafides in marg.) edd. (Φυλλάδων ed.Rom.<sup>mss</sup> nescio unde sumptum) 13 Τράλλων H (prob.) T: Τράλλων M (cf. Bischofslisten p. 60 adn. 260) 14 Λίμν(ου) H 15 Ἀμίσου H Ἀμήσου ed.Rom. (corr. ed.Reg.) 16 τῆς H T: om. M | compiler catalogi debuit post E 338 addere Μαυριανοῦ ... Κεράμου ex F 235 17 Περτῶν H M 18 Τημβιάδων Vc edd. 19 Στεφάνου — Ὀρύμνων] cf. Bischofslisten p. 64 adn. 282 | Ὀρυμνῶν M 21 Ἰωάννου — Πραϊνέτου] cf. Bischofslisten p. 28 et p. 61 adn. 264

323. Basilio episcopo Dionysopoleos PL 129, 457  
 324. Stephano episcopo Synai  
 325. Constantino episcopo Andri  
 326. Eustathio episcopo Tini  
 5 327.  
 328. Iohanne episcopo Nicaeae Thracae  
 329. Theophane episcopo Lebedi  
 330. Iohanne episcopo Lithoprosopi  
 331. Nicephoro episcopo Arcadiopoleos  
 10 332. Theodoro episcopo Heracliopoleos id est Pidachthoae  
 333. Constantino episcopo Metrorum  
 334. Lycasto episcopo Philadelpiae  
 335. Michahel episcopo Trallensium  
 336. Iohanne episcopo Limni  
 15 337. Leone episcopo Amisi  
 338. Michahel episcopo tis Tiu  
 339. Epiphanio episcopo Pertensium  
 340. Iohanne episcopo Tymbriadensium  
 341. Stephano episcopo Orymnensium  
 20 342. Heraclio episcopo Sami  
 343. Iohanne episcopo Praeneti  
 residentibusque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimae magnae ecclesiae  
 quae cognominatur Sophia

---

P VE

---

1 Dyonisopoleos V Dionisiopoleos E Dionysiopoleos *ed. Rom.*\* 2 Synai P (*cf. gr. H et D 330*): Sinay V Sinai E Synnai *ed. Rom.*\* 3 Androae *codd., corr. ed. Rom. (cf. gr. et F 275)* 4 Teni *ed. Reg.\**, *sed cf. F 276* 5 E 327 *non traditur in codd. lat. (cf. app. crit. gr.)*; Iohanne episcopo Decateron *suppl. ed. Rom.\* ex gr.* 6–7 E 328–329 *om. E* 6 E 328 *om. P* | Nicaeae *ed. Reg.\**: Niceę V Nicae *ed. Rom.* | Thraciae *ed. Rom.\** 8 E 330 *om. P* 9 Arcadiupoleos VE *edd., sed cf. F 105* 10 Pidachthoae *ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. gr. et D 181)*: Tidachthoę P E tidath thoae (*sic*) V Tidathoę F *edd. i. t.* 13 Michael E *edd.* 14 Lemni *ed. Reg.\**, *sed cf. gr. H* 15 Amissi *ed. Rom. (corr. ed. Reg.)* 16 Michael VE *edd.* | tis Tiu E *ed. Rom. (cf. gr.)*: Tustiu P Tistici V Tii *ed. Reg.\* (fort. ex F 202)* 18 Timbriathensium E Timbriadensium *ed. Rom.\* (corr. Hard.)* 19 Orimnensium E *edd.* 21 Preneti VE 22 ambonem sacratissimi E *edd.*

συμπαρόντων τε καὶ ἀκροωμένων τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων τουτέστι Πετρωνᾶ τοῦ πανευφήμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ θεοφυλάκτου βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ Ἰωάννου βασιλικοῦ ὁστιαρίου καὶ λογοθέτου τοῦ στρατιωτικοῦ <λογοθεσίου

καὶ πάσης τῆς ἀγίας συνόδου κατὰ τάξιν τὴν προταχθεῖσαν ἐν τῇ πρώτῃ πράξει > 5

καὶ εὐλαβεστάτων ἀρχιμανδριτῶν ἡγουμένων τε καὶ μοναχῶν [κατὰ τάξιν τὴν προταχθεῖσαν ἐν τῇ πρώτῃ πράξει]

προκειμένων καὶ τῶν ἀγίων καὶ ἀχράντων τοῦ θεοῦ εὐαγγελίων

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ταυριανῆς τῆς Σικελῶν νήσου λαβὼν ἐπὶ χεῖρας τὸν ἐκτεθέντα ὄρον ἀνέγνω· 10

“Ὅρος τῆς ἀγίας μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον

Ἡ ἀγία μεγάλη καὶ οἰκουμενική σύνοδος ἡ κατὰ θεοῦ χάριν καὶ θέσπισμα τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς συναθροισθεῖσα τὸ δεύτερον ἐν τῇ Νικαέῳ λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπονομαζομένη Σοφίᾳ ἀκολουθήσα- 15  
σα τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα

Ὁ τὸ φῶς τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως ἡμῖν χαρισάμενος καὶ τοῦ σκότους τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἡμᾶς λυτρώσάμενος Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, νυμφευσάμενος τὴν ἀγίαν αὐτοῦ καθολικὴν ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσιν σπίλον ἢ ῥυτίδα, ταύτην ἐπηγγείλατο διαφυλάτ- 20  
τεσθαι τοῖς τε ἀγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς διεβεβαιούτο λέγων· μεθ’ ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς  
Ma. 376 ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ταύτην δὲ τὴν ἐπαγγελίαν οὐ μόνον αὐτοῖς  
ἐχαρίσατο, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τοῖς δι’ αὐτῶν πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Rom. 660 Τῆς οὖν δωρεᾶς ταύτης ἀλογήσαντές τινες ὡς ὑπὸ τοῦ ἀπατεῶνος ἐχθροῦ ἀναπτε-  
ρούμενοι ἐξέστησαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας

La.-Co. 553 ἀντιταξάμενοι πρὸς τὴν σύνεσιν τῆς ἀληθείας διήμαρτον καί, ὡς φησιν ὁ παροιμία- 25

17 τὸ — ἐπιγνώσεως cf. 2 Cor. 4,6; Eph. 1,17 19 Eph. 5,27 20–21 Mt. 28,20 22 cf. Ioh. 1,12 et 17,20

11–828,17 ed. Uphus p. 2–10 (graece) et iterum COGD I p. 309–317 (graece et latine); cf. Uphus p. 82–349 et passim  
11 de tituli auctoritate cf. Uphus p. 15 adn. 14

11–822,19 “Ὅρος — παντοκράτορα = Quae supersunt actorum graecorum concilii Florentini, pars I, p. 83,21–85,13 Gill (continuatur infra p. 852,18); cf. Lamberz, Überlieferung und Rezeption p. 1092–1095; id., Vermißt und gefunden p. 159–163 25–822,1 ὡς — ἀκαρπία cf. Steph. Diac. uita Steph. Iun. (BHG<sup>a</sup> 1666) § 29 p. 128,4–5

(H) T M 9 Θεόδωρος hinc denuo adest V (uide supra ad p. 794,10) 11–856,10 accedunt (subscriptio-  
nibus omissis) T<sup>VI</sup> Can (= Ba Vl Vo La Co Mn Cu) 11–822,19 = Conc. Flor.

1–2 τῶν — ἀρχόντων] τῶν ἐνδοξοτάτων ἄρχοντων H τοῦ ἐνδοξοτάτου καὶ μεγαλοπρεπεστάτου ἄρχον-  
τος T M (cf. lat.), correxi coll. Act. I p. 36,23–24 etc. 3–4 καὶ — στρατιωτικοῦ H (uerba βασιλικοῦ ὁστι-  
αρίου, quae partim euanida sunt, restitui coll. Act. I p. 36,25–26 etc.): om. T M (cf. lat.) 4–5 λογοθεσίου —  
πράξει] λογοθεσίου — συνόδου suppleui, κατὰ — πράξει transposui ex l. 6–7 coll. Act. I p. 36,25–26, Act. II p.  
112,22–24 etc. 6 καὶ — μοναχῶν] sic etiam Act. I p. 36,27 | εὐλαβεστάτων H T: εὐσεβεστάτων M | τε om.  
Vc edd. 6–7 κατὰ — πράξει transposui (uide supra) 6 κατὰ + τὴν H 8 καὶ fort. delendum (cf. Act. I  
p. 38,1 etc.) | ἀγίων — ἀχράντων om. T edd. 11 οἰκουμενικῆς + ἐβδόμης M | συνόδου om. H Ba<sup>ac</sup> (add. Ba<sup>i</sup>  
s.l.) 12 θέσπισμα + εὐσεβὲς M Conc. Flor. 13–14 τῆς — μητρὸς om. T<sup>VI</sup> Ba 14 μητροπόλει] πόλει V  
16 ὥρισε — ὑποτεταγμένα om. H 17 αὐτοῦ om. H 19 σπίλον T T<sup>VI</sup>: σπῖλον HV M Ba Vl Vo [σπῆλον]  
La Mn, sed cf. N. T. et Act. IV p. 464,29 al. 20 τοῖς τε] καὶ τοῖς M Conc. Flor. | μαθηταῖς αὐτοῦ H  
23 ἀπαταιῶνος V Ba Vl Vo La Co Mn 24 ὀρθοῦ om. V Co Mn<sup>ac</sup> (add. Mn<sup>i</sup> in marg.)

praesentibus quoque et audientibus gloriosissimo et magnificentissimo principe Petrona uidelicet laudabilissimo exconsule patricio et comite deo conseruandi imperialis obsequii

5 ac reuerentissimis archimandritis, egumenis et monachis secundum ordinem ante taxatum in prima actione  
propositis etiam sanctis et intemeratis dei euangeliiis  
Theodorus sanctissimus episcopus Taurianae Siculorum insulae acceptum prae manibus librum, expositum terminum legit:

10 Terminus sanctae magnae ac uniuersalis synodi secundo in Nicaea collectae

Sancta magna et uniuersalis synodus, quae per dei gratiam et sanctionem piorum et Christi amicorum imperatorum nostrorum Constantini et Heirenæ matris eius congregata est secundo in Nicaensium clara metropoli Bithyniensium prouinciae in sancta dei ecclesia quae cognominatur Sophia, sectata traditionem catholicae ecclesiae diffiniuit inferius ordinata:

15 Qui lucem agnitionis suae nobis donauit et a tenebris idolorum insaniae redemit, Christus scilicet deus noster, dispensata sibi sancta sua catholica ecclesia *non habente maculam aut rugam*, hanc se conseruaturum promisit sanctisque discipulis suis asseuerabat dicens: *uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi*.  
20 porro hanc repromissionem non solum illis donauit, sed et nobis *qui per eos credidimus in nomine ipsius*.

Ma. 375

Ergo donum hoc quidam non cogitantes a uersuto inimico uolatici quodammodo facti a recta ratione ceciderunt, traditioni etiam catholicae ecclesiae resultantes intellectu ueritatis frustrati sunt et, ut ait prouerbialis sermo, in axis agri sui errauerunt et

Rom. 660

La.-Co. 554

P VE

1–6 gloriosissimo – actione] *Anast. ex exemplari graeco mendoso* (cf. gr. T M) 2 exconsule *scripsi coll. Act. I p. 37, 24 etc.*: ex consulibus *codd.* | conseruandi] seruandi E *edd.* 5 hegumenis *codd. praeter consuetudinem* 8 pre P E *abbr.* V 9 expositam definitionem *ed. Rom.<sup>ms</sup>* 10 Nicea VE 11 et<sup>1</sup>] ac *ed. Rom.\** 12 Christi amicorum] christianicorum (*sic*) E christianorum *ed. Rom.\** | nostrorum *om.* E *edd.* | Heiraenæ P<sup>ac</sup> (*prob.*) Irenae *ed. Rom.\** 13 Nicensium VE *edd.* | Bitynensium P Bythinensium V Bithiniensium E, *corr. ed. Rom.* 15 diffiniuit – ordinata *om.* P *linea sequente uacua relicta* 16 insania E ac insania F<sup>2</sup> *edd.* 17 desponsata F<sup>2</sup> *edd.*, sed cf. *Lat. Ital. s. u. et Conc. Const. IV Anast. interpr. append. monum. l. 377* 18 aut] seu E *edd.* 23 etiam ~ καί? *expectaueris* et traditioni catholicae 24–823,1 in – sterilitatem] *Anast. ex gr. (similiter Conc. Const. IV Anast. interpr. Act. X l. 907–909, ubi axis in codd. traditur, axibus coni. Leonardi)* 24 axis] axe *ed. Rom.\** (*uide supra*) | agri sui] agris sui V agris ui (*sic*) E, *corr.* F<sup>2</sup> agriolationis suae *ed. Rom.<sup>ms</sup>*

κὸς λόγος, τοὺς ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλάνηται καὶ συνῆξαν χερσὶν ἀκαρπίαν, ὅτι τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων τὴν θεοπρεπῆ εὐκοσμίαν διαβάλλειν τετολμήκασιν, ἱερεῖς μὲν λεγόμενοι, μὴ ὄντες δέ. περὶ ὧν ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου βοᾷ· ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου. ἀνιέρως γὰρ ἐπακολουθήσαντες ἀνδράσι ταῖς ἰδίαις φρεσὶ πειθομένοις κατηγορήσαν τῆς ἀρμοσθείσης Χριστῷ, τῷ θεῷ ἡμῶν ἀγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, καὶ ἀνὰ μέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέστει-  
 λαν τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ὁμοίως τοῖς ξοάνοις τῶν σατανικῶν εἰδώλων ὀνομάσαντες.

Διὸ μὴ φέρων ὄραν ὑπὸ τῆς τοιαύτης λύμης διαφθειρόμενον τὸ ὑπήκοον ὁ δεσπότης θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀπανταχῇ τῆς ἱερωσύνης ἀρχηγούς τῇ αὐτοῦ εὐδοκίᾳ συνεκάλεσε 10  
 θεῖω ζήλῳ καὶ ἐπινεύσει Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν πιστοτάτων ἡμῶν βασιλέων, ὅπως ἡ ἔνθεος παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κοινῇ ψήφῳ ἀπολάβῃ τὸ κύρος.

Μετὰ πάσης τοίνυν ἀκριβείας ἐρευνήσαντές τε καὶ διασκεψάμενοι καὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀληθείας ἀκολουθήσαντες οὐδὲν ἀφαιροῦμεν, οὐδὲν προστίθεμεν, ἀλλὰ πάντα 15  
 τὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀμείωτα διαφυλάττομεν· καὶ ἐπόμενοι ταῖς ἁγίαις οἰκου-  
 μενικαῖς ἔξ συνόδοις, πρῶτα μὲν τῇ ἐν τῇ λαμπρᾷ Νικαέων μητροπόλει συναθροισθείσῃ, ἔτι γε μὴν καὶ τῇ μετ' αὐτὴν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, „πισ-  
 στεύομεν εἰς ἕνα θεόν· πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν 20  
 τε πάντων καὶ ἀοράτων· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν  
 μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, φῶς ἐκ φωτός, θεὸν ἀληθινόν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί, δι'  
 οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτη-  
 ρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας 25  
 τῆς παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλά-  
 του καὶ παθόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς καὶ  
 ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καὶ πάλιν ἐρχό-

1 cf. Prou. 9,12b et c 3-4 Ier. 12,10 6-7 Ez. 22,26 15-16 οὐδὲν<sup>1</sup> — διαφυλάττομεν cf. Deut. 4,2 et 13,1; Apoc. 22,18-19 al.

18-824,6 Symbolum Nicaeno-Constantinopolitanum (CPG 8599), ACO II 1,2 p. 80,3-16 (cf. p. 128,2-14), p. 244-251 Dossetti

14-824,3 Μετὰ — συνδοξαζόμενον = Nil. Cabas. or. 5 de spiritu sancto c. 18,5-26 Kislas 14-19 Μετὰ — παντοκράτορα = Gennad. Schol. tract. de proc. spir. s. II p. 422,17-23 Petit/Sidéridès/Jugie; Ioh. Eugen. antirr. adu. decretum conc. Flor. p. 123,16-124,1 Rossidou-Koutsou 14-16 Μετὰ — διαφυλάττομεν = Isid. Kiev. serm. inter concilium Flor. conscriptus 3 p. 32,16-21 Candal/Hofmann; cf. Quae supersunt actorum graecorum concilii Florentini, pars I, p. 182,3-8 Gill

(H)V T M T<sup>VI</sup> Can (= Ba VI Vo La Co Mn Cu) 14-824,3 = Ioh. Eug. Nil. Cabas. 14-19 = Gennad. Schol. 14-16 = Isid.

1 πεπλάνηται om. Ba<sup>ac</sup>, add. Ba<sup>2mg</sup> 3 τοῦ προφήτου] τῆς προφητείας ed. Rom.\* ex Vc 4 ἀνιέρως M T<sup>VI</sup> Ba VI Vo (cf. lat.): ἀνιέροις V T La Co Mn Cu Conc. Flor. edd. 6 ἡμῶν om. T edd. | ἀνὰ μέσον H M 6-7 διέστειλλον Sept. 7-8 τὴν — ὀνομάσαντες om. V 7 τοῦ om. La 9 τῆς om. ed. Rom.\* | φθειρόμενον H | δεσπότης + Χριστὸς ὁ M Conc. Flor. 10 θεὸς] Χριστὸς La | ἀπάντων T<sup>VI</sup> ἅπαντας La ἀπανταχοῦ ed. Rom.\* (ex Vc) 11-12 θεῖω — βασιλέων om. H 12 κοινῇ + τῇ VI Vo | ἀπολάβοι V La Co Mn Cu 13 κύρος HV 15 ἀκολουθήσαντες] ὁμολογήσαντες Gennad. Schol. Ioh. Eugen. Nil. Cab. | οὐδὲν<sup>2</sup>] οὐδὲ T<sup>VI</sup> La 16 τὰ om. La | διαφυλάττομεν] φυλάττομεν V La Co Mn Cu | ἁγίαις + καὶ V Co Mn Cu + καθολικαῖς καὶ La 16-17 ἔξ οἰκουμενικαῖς H 17 ἐξ M | Νικαέων λαμπρᾷ M 18 καί<sup>2</sup> om. ed. Rom.\* 19-824,6 πατέρα — ἀμήν] καὶ τὰ ἐξῆς nec plura T<sup>VI</sup> Ba Conc. Flor. 19-824,6 ποιητὴν — ἀμήν] προεγράφη εἰς τὴν τετάρτην σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος nec plura Co Mn 27 ἐκ δεξιῶν Nil. Cab.

collegerunt manibus sterilitatem, quia sacrorum monumentorum deo decibili orna-  
mento detrahare praesumpserunt, cum sacerdotes quidem dicerentur, non essent  
autem. de quibus deus per prophetam clamat: *pastores multi* corruerunt *uineam*  
*meam*, contaminauerunt *portionem meam*. scelerate quippe secuti uiros sensibus suis  
5 pellectos calumniati sunt sanctam Christi dei nostri ecclesiam, quae ipsi est dispon- PL 129, 458  
sata, et *inter sanctum et profanum non* distinxerunt imaginem domini et sanctorum  
eius similiter [eos] ut statuas diabolicorum idolorum nominantes. Ha. 454

Propter quod dominus deus non ferens intueri ab huiusmodi peste corrumpi subdi-  
tos suos nos sacerdotii principes beneplacito suo undique conuocauit diuino zelo  
10 feruentes et nutu Constantini et Heirenae fidelium imperatorum nostrorum adduc-  
tos, quatinus deifica catholicae traditio ecclesiae communi decreto recipiat firmi-  
tatem.

Igitur cum omni diligentia perscrutantes et discutientes et intentionem ueritatis  
sectantes nihil adimimus, nihil addimus, sed omnia quae catholicae sunt ecclesiae  
15 immutilata seruamus; et sequentes sancta sex uniuersalia concilia, in primis quod in  
splendida Nicaena metropoli conuenit, adhuc etiam et quod post hoc in diuinitus  
conseruanda regia urbe collectum est, „credimus in unum deum: patrem omnipo-  
tentem, factorem caeli et terrae, uisibilium omnium et inuisibilium; et in unum  
dominum Iesum Christum filium dei unigenitum, qui ex patre natus est ante omnia  
20 saecula, lumen ex lumine, deum uerum ex deo uero, natum non factum, consubstan-  
tialem patri, per quem omnia facta sunt, qui propter nos homines et propter salutem  
nostram descendit de caelis et incarnatus est ex spiritu sancto et Maria uirgine et  
homo factus est, crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato passus ac sepultus est  
et resurrexit tertia die secundum scripturas et ascendit in caelos et sedet in dextera  
25 patris et iterum uenturus est cum gloria iudicare uiuos et mortuos, cuius regni non

3–4 pastores – meam<sup>2</sup> cf. Vet. Lat. II p. 667 Sabatier = Hier. in Ier. 3,9,1 p. 156,25–157,2 Reiter (CSEL 59)

P VE

1 manibus + suis ed. Rom.\*; sed cf. gr. 1–2 ornamento detrahare] de constructione uerborum cf. Lat. Ital. s.u. de-  
trahō 4 sceleratos ed. Rom.\* (ex gr. Vc) 5 kalumniati P calumpniati V 5–6 desponsata VE edd. 7 eos om. ed.  
Rom. (eras. F<sup>2</sup>), secl. Uphus in COGD I p. 310 l. 49 9–10 diuino – nutu] Anast., cum θεῖος ζήλω ad ἡμᾶς rettulit,  
constructionem uerborum et sensum mutauit; „gr. diuino zelo et nutu“ ed. Rom.<sup>ms</sup> 10 Irenae ed. Rom.\* 11 eccle-  
siae traditio F edd. 15 sex + et P 16 Nicētna V<sup>ac</sup> (t exp.) Nicēna E 18 terre P E 20 ex<sup>2</sup>] de VE edd. 21–22 nos-  
tram salutem E edd. 22 ex] de E edd. | et<sup>2</sup>] ex F edd. 23 ac] et VE edd. 24 et<sup>2</sup> om. E edd. | in<sup>1</sup>] ad P<sup>ac</sup> (ad exp., in  
superscr. P<sup>c</sup>) E edd. | et<sup>3</sup> om. E edd. | in dextera] ad dexteram E edd., sed cf. gr. 25 et<sup>2</sup>] ac P<sup>pc</sup> (et exp., ac superscr. P<sup>c</sup>)



μενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν· εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν· ὁμολογοῦμεν ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἀμήν.”

- Rom. 661 Βδελυσσόμεθα δὲ καὶ ἀναθεματίζομεν Ἄρειον καὶ τοὺς αὐτοῦ σύμφρονας καὶ κοινω-  
νοὺς τῆς μανιώδους αὐτοῦ κακοδοξίας Μακεδονίων τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν καλῶς  
Ma. 377 ὀνομασθέντας πνευματομάχους. ὁμολογοῦμεν δὲ καὶ τὴν δέσποιναν ἡμῶν τὴν  
ἁγίαν Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον ὡς τεκοῦσαν σαρκὶ τὸν ἕνα τῆς ἁγίας 10  
τριάδος Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, καθὰ καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον ἐδογματίσε  
σύνοδος, καὶ τὸν ἄσεβῃ Νεστόριον καὶ τοὺς ἀμφ’ αὐτὸν ὡς προσωπικὴν δυάδα εἰς-  
La.-Co. 556 ἄγοντας τῆς ἐκκλησίας ἐξώθησε. σὺν τούτοις δὲ καὶ τὰς δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν  
τοῦ σαρκωθέντος δι’ ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀχράντου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας,  
τέλειον αὐτὸν θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον γινώσκοντες, ὡς καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύν- 15  
οδος ἐξεφώνησεν, Εὐτυχὴ καὶ Διόσκορον δυσφημήσαντας τῆς θείας αὐλῆς ἐξελάσα-  
σα, συνυποβάλλοντες αὐτοῖς Σευῆρον, Πέτρον καὶ τὴν πολυβλάσφημον αὐτῶν  
ἀλληλόπλοκον σειράν. μεθ’ ὧν καὶ τὰ Ὁριγένους Εὐαγρίου τε καὶ Διδύμου μυ-  
θεύματα ἀναθεματίζομεν, ὡς καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσα πέμπτη  
σύνοδος. εἰτά τε καὶ δύο θελήματα καὶ ἐνεργείας κατὰ τὴν τῶν φύσεων ιδιότητα 20  
ἐπὶ Χριστοῦ κηρύττομεν, καθ’ ὃν τρόπον καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἕκτη σύνοδος  
ἐξεβόησεν, ἀποκηρύξασα Σέργιον, Ὀνώριον, Κύρον, Πύρρον, Μακάριον τοὺς ἀθελή-  
τους τῆς εὐσεβείας καὶ τοὺς τούτων ὁμόφρονas. καὶ συνελόντες φαμέν· πάσας  
τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐγγράφως καὶ ἀγράφως τεθεσπισμένas ἡμῖν παραδόσεις ἀκαινο- 25  
τομήτως φυλάττομεν· ὧν μία ἐστὶ καὶ ἡ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἐκτύπωσις  
ὡς τῇ ἱστορίᾳ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος συνάδουσα πρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθι-  
νῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν τοῦ θεοῦ λόγου ἐνανθρωπήσεως καὶ εἰς ὁμοίαν λυσιτέ-  
λειαν ἡμῖν χρησιμεύουσα. τὰ γὰρ ἀλλήλων δηλωτικὰ ἀναμφιβόλως καὶ τὰς ἀλλήλων  
ἔχουσιν ἐμφάσεις.

23–25 πάσας – φυλάττομεν cf. 1 Cor. 11,2; 2 Thess. 2,15

23–25 πάσας – ἡ cf. Bas. spir. (CPG 2839) c. 29,71,7–10 Pruche (cf. Uphus p. 195) 28–29 τὰ – ἐμφάσεις cf. Max. Conf. mystag. (CPG 7704) l. 255–257 Boudignon; cf. Uphus p. 176–183

9–13 ὁμολογοῦμεν – ἐξώθησε = Gennad. Schol. tract. de proc. spir. s. II p. 422,28–32 Petit/Sidéridès/Jugie

(H) V T M T<sup>VI</sup> Can (= Ba VI Vo La Co Mn Cu) 13–18 σὺν – σειράν praetermisit H 20–29 εἰτά – ἐμφάσεις praetermisit H

1 κρίναι HV La 2 καὶ] τὸ Nil. Cab., om. V 4 ὁμολογῶ ed. Rom.\* 5 προσδοκῶ ed. Rom.\*  
7 αὐτοῦ M T<sup>VI</sup> Ba VI Vo La (prob.) Co Mn Cu: αὐτῷ V T edd. 8 μανιώδους αὐτοῦ om. H 10 Μαρίαν +  
τὴν T<sup>VI</sup> Ba | σαρκὶ om. M 12–13 καὶ<sup>1</sup> – ἐξώθησε] aut coll. lat. ἡ ... ἐξώθησε aut coll. l. 16 et 22 [καὶ] ...  
ἐξωθήσασα sribendum coni. Dubielzig 14 καὶ om. M T<sup>VI</sup> 15 καὶ<sup>2</sup> om. V | Χαλκηδόνι V T<sup>VI</sup> 16 καὶ  
om. VI 17 Σευῆρον V Ba VI Vo Co Cu 19 πέμπτη] εἴ HV VI 21 ἕκτη] εἴ V 22 Κύρον V VI Mn  
edd., sed cf. app. crit. ad Act. III p. 240,10 | Πύρρον (Πύρον T [prob.] Ba) + Παῦλον La Co Mn Cu 23 ἀπά-  
σας T edd. 24 καὶ] ἡ ed. Rom.\* (ex lat. *siue*, καὶ ἀγράφως om. Vc) 24–25 ἀκαινοτομήτους V 27 καὶ<sup>2</sup>  
om. V | ὁμοίαν] μίαν V 28 χρησιμεύουσα V T<sup>VI</sup> Ba Co Mn Cu: χρησιμεύουσιν T M VI La (cf. lat.) χρησι-  
μεύσασαν Vo; cf. Uphus p. 200



erit finis; et in spiritum sanctum, dominum et uiuificantem, qui ex patre procedit, qui cum patre et filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas; in unam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam; confitemur unum baptismum in remissionem peccatorum; expectamus resurrectionem mortuorum et uitam futuri  
5 saeculi. amen.“

Abominamur autem et anathematizamus Arrium et consentaneos et communicatores  
uesanae opinionis eius Macedoniumque et eos qui iuxta ipsum bene pneumatomachi Rom. 661  
nominati sunt. confitemur autem et dominam nostram sanctam Mariam proprie ac Ma. 378  
ueraciter dei genetricem, quoniam peperit carne unum ex sancta trinitate, Christum  
uidelicet deum nostrum, secundum quod et Ephesenum prius dogmatizauit conci-  
10 lium, quod infirmum Nestorium cum collegis suis tanquam personalem dualitatem  
introducens ab ecclesia pepulit. cum his autem et duas naturas confitemur eius La.-Co. 555  
qui incarnatus est propter nos ex intemerata dei genetrice semper uirgine Maria,  
perfectum eum deum et perfectum hominem cognoscentes, quemadmodum et Chal-  
15 cedonensis synodus promulgauit, Eutyche ac Dioscorum diffamatos a diuino atrio  
abigens, conferentes cum illis pariter et Seuerum, Petrum et eorum multifarie blas-  
phemantem alterutris perplexionibus restim contextam. cum quibus et Origenis  
atque Euagrii et Didymi fabulas anathematizamus, sicuti et Constantinopoli congregatum  
quintum concilium egisse dinoscitur. deinde quoque et duas uoluntates et  
20 operationes secundum naturarum proprietatem in Christo praedicamus, quemadmo-  
dum et Constantinopoli sexta synodus exclamauit, abiciens Sergium, Honorium,  
Cyrum, Pyrrhum, Macarium, [et eos] qui sine uoluntate sunt pietatis, atque istis  
similia sentientes. et ut compendiose fateamur: omnes ecclesiasticas siue scripto  
siue sine scripto sancitas nobis traditiones illibate seruamus; quarum una est etiam  
25 imaginalis picturae formatio, quae historiae euangelicae praedicationis concinit ad  
certitudinem uerae et non secundum phantasiam dei uerbi inhumanationis effectae et  
ad similem nobis utilitatem commode proficientem. quae namque se mutuo indicant  
incunctanter etiam mutuas habent significationes.

23–24 omnes – seruamus ~ *Iuo decr. IV 198* („Actio 7 contra falsam synodum“), *PL 161, 309 A*: Omnes traditiones ecclesiasticas siue in scripto, siue sine scripto inuolabiliter custodimus. *Continuatur loco infra ad p. 857,4–5 laudato.*

P VE 23–24 ~ *Iuo decr.*

1 patre + filioque E *edd.*; cf. *Lamberz, Überlieferung und Rezeption p. 1096 adn. 116* 2 cumglorificatur P | in] et E *edd.* 3 confiteor *ed. Rom.\** | baptisma E *edd.* 4 remissione VE | expecto *ed. Rom.\** 5 seculi P E (*abbr. V*)  
6 Abominamus VE 7 pneumatici (*sic*) P<sup>ac</sup> pneumatomachi (*sic*) P<sup>pc</sup> (ti *exp.*, toma *add. P<sup>s</sup> s.l.*) 8 propriæ P V  
9 genitricem VE *edd.* 10 Ephesinum F *edd.* 11 infirmum] impium *ed. Rom.<sup>ms</sup>* (*Anast. legit uel intellexit ἄσθενῆ*)  
13 genetrice VE *edd.* 15 Eutyche (~ Εὐτυχῆ)] Eutychem F *edd.*, *sed cf. Act. I p. 99,15* | ac] et *ed. Rom.\** |  
diffamatos] *Anast. fort. legit uel intellexit δυσφημηθέντας* („gr. blasphemantes“ *ed. Rom.<sup>ms</sup>*) 16 conferentes] *Anast.*  
*συμβόλλοντες uertisse uidetur (Dubielzig)* | et<sup>1</sup> *om. ed. Rom.\** (*ex gr., ut uidetur*) | multifariae P V multipharie E,  
*corr. ed. Rom.* 17 perplexionibus (*sic*) P 18 atque] et F *edd.* | Didimi VE 19 dignoscitur F *edd.* 22 Cirum VE  
(*corr. F*) | Pyrrum P V Pirrhum E, *corr. ed. Rom.* | Maccarium V Macharium E (*corr. F*) | et eos *seclut Dubielzig coll.*  
*gr.* 25 euangelice P V 26 uere P E | effecte P E 27 proficientem] *Anast. legit χρησιμεύουσιν* (*cf. gr. T M VI La*),  
*inde uerborum constructionem mutauit* | nanque P 28 incunctanter (~ ἀναμφιβόλως)] indubitanter *ed. Rom.<sup>ms</sup>*, *sed*  
*cf. ThLL VII 1, 1079,57 sqq.*

- Ha. 456 Τούτων οὕτως ἐχόντων τὴν βασιλικὴν ὥσπερ ἐρχόμενοι τρίβον ἐπακολουθοῦντες τῇ τε θεηγόρῳ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας — τοῦ γὰρ ἐν αὐτῇ οἰκήσαντος ἁγίου πνεύματος εἶναι ταύτην γινώσκουμεν — ὀρίζομεν σὺν ἀκριβεῖα πάσῃ καὶ ἐμμελείᾳ παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἀνατίθεσθαι τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας τὰς ἐκ 5 χρωμάτων καὶ ψηφίδος καὶ ἐτέρας ὕλης ἐπιτηδείως ἐχούσης ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθήσεσι, τοίχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς, τὴν τε τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνα, τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας θεοτόκου τιμίων τε ἀγγέλων καὶ πάντων ἁγίων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν — ὅσῳ γὰρ συνεχῶς διὰ εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως ὀρῶνται, 10 τοσοῦτον καὶ οἱ ταύτας θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν —, καὶ ταύταις ἀσπασμόν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν
- Rom. 662 — οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θεῷ φύσει, ἀλλ' ὅν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ καὶ τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι — καὶ θυμιαμάτων καὶ φώτων προσαγωγῇ 15 γὴν πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἴθισται. ἡ γὰρ τῆς εἰκόνης τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει, καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν.

1–2 τὴν — ἡμῶν cf. Cyr. Alex. epist. tert. ad Nest. (epist. 17) (CPG 5317 [8644]), ACO I 1,1 p. 35,12–14  
16–17 ἡ — διαβαίνει ~ Bas. spir. (CPG 2839) c. 18,45,19–20 Pruche; cf. Act. IV p. 398,9–10, ubi plura adferuntur  
17–18 ὁ — ὑπόστασιν cf. Ath. c. Ar. (CPG 2093) or. 3 c. 5,21–22 Metzler/Savvidis; cf. Act. IV p. 396,16–17, ubi plura adferuntur

4–10 ὀρίζομεν — ἀνδρῶν cf. Niceph. refut. c. 26,37–41 et 34,56–59 10–12 ὅσῳ — ἐπιπόθησιν ~ Euth. Zigab. panopl. tit. XXII, PG 130, 1168 C 6–8; Matth. Blast. synt. E c. 6, Rhallés/Potles VI p. 247,20–22 (= PG 144, 1269 A 9–11) 17–18 καὶ — ὑπόστασιν = Theod. Stud. epist. 528,95–96

(H) V T M T<sup>VI</sup> Can (= Ba Vl Vo La Co Mn Cu) 10–828,17 ὅσῳ — ἀφορίζεσθαι praetermisit H  
16–17 ~ Bas.

1–18 de uerborum constructione cf. Uphus p. 202–207 et COGD I p. 345 1 τὴν βασιλικὴν ὥσπερ ἐρχόμενοι (ἐρχόμενοι M Vl) τρίβον H T M T<sup>VI</sup> Ba Vl Vo: τῆς βασιλικῆς ὥσπερ ἐρχόμενοι τρίβου V La Co Mn Cu (defendit Uphus p. 306 et COGD I p. 345, sed cf. Cyr. Alex. l. l. et Lamberz, Kanonistische Überlieferung p. 84) 2 τε om. T<sup>VI</sup> Ba<sup>ac</sup> (add. Ba<sup>i-2</sup> subter lin.) Vl Vo La edd. (euanidum in T, om. Vc Ml) | ἁγίων om. Vl Vo 4 ἐπιμελεία V 5 σεπτὰς] τιμίας M 6 ψηφίδος V<sup>ec</sup> edd. 7 ἐσθήσιν ed. Rom.\* 8 τῆς τε ... εἰκόνης T τῆς τε ... εἰκό-  
νος καὶ ed. Rom.\* | καὶ θεοῦ om. V | ἡμῶν post θεοῦ T<sup>VI</sup> 9 τιμίων τε] τῶν τιμίων V Co | πάντων + τῶν V Co Mn 10 ὅσον La | συνεχῶς post ὀρῶνται M | διὰ] δι' T edd. 11 τοσοῦτω V Co Mn Cu | ταύτας] ταύτης T<sup>VI</sup> | τεθεαμένοι M 12 καί] τοῦ M | ταύταις] ταύτας La | ἀπονέμουσιν V Co 15 τοῖς om. M | ἱεροῖς om. V Co Mn<sup>ac</sup> (add. Mn<sup>i</sup> in marg.) 17 τιμὴ τῆς εἰκόνης Vl Vo | ἀ'τυπον sic V 18 ὑπόστασιν +  
δῆλον δὲ τοῦτο καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν πεφανερωμένον καὶ ἐγνωσμένον καὶ κεκηρυγμένον (καὶ κεκηρυγμένον om. V Mn<sup>ac</sup> [add. Mn<sup>i</sup> in marg.]), ὡς ἐξ εἰκόνων καὶ ἐν εἰκόσι τιμᾶται καὶ προσκυνεῖται ἡ ἀλήθεια, ὡς ἐν τῇ  
ἐκτῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ ἐμφέρεται ἐπὶ λέξεως οὕτως ἐχούσης (ἐχούση La Co Mn Cu): \*Ἐν τισὶ  
τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ Προδρόμου δεικνύμενος (hinc usque ad p. 828,7 τῶν folio  
338 mutilato deest Cu, adhibetur apographon Os) ἐγχαραττεται, ὅς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος τὸν  
ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προὑποφαίνων ἀμνὸν Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. τοὺς οὖν παλαιούς τύπους καὶ τὰς  
σκιάς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους (παραδεδομένα V)  
κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν  
οὖν τὸ τέλειον κἂν La Os) ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἀπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἵρον-  
τος τὴν ἁμαρτίαν ἀμνοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸ (τὸν La Co Os) ἀνθρώπινον χαρακτῆρα καὶ ἐν  
ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν (ἀπὸ τοῦ νῦν om. V) ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὀρίζομεν, δι' αὐτοῦ  
τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ θεοῦ λόγου κατανοοῦντες καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ τε  
πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης (γιν- V Mn) τῷ  
κόσμῳ ἀπολυτρώσεως V (intra cruces posita) La Co Mn Cu (= Conc. Trull. [CPG 9444] can. 82, ACO ser. II, Π 4  
p. 54,2–13; cf. Act. IV p. 344,6–346,2, ubi plura adferuntur)

His ita se habentibus regiae quasi continuati semitae sequentesque diuinitus inspira- Ha. 455  
 tum sanctorum patrum nostrorum magisterium et catholicae traditionem ecclesiae –  
 nam spiritus sancti hanc esse nouimus, qui nimirum in ipsa inhabitat – diffinimus in  
 omni certitudine ac diligentia sicut figuram pretiosae ac uiuificae crucis ita uenerabi-  
 5 les et sanctas imagines proponendas, tam quae de coloribus et tessellis quam quae  
 alia ex materia congruenter in sanctis dei ecclesiis et sacris uasis et uestibus, parieti-  
 bus et tabulis, domibus et uiis habentur, tam uidelicet imaginem domini dei et salua-  
 toris nostri Iesu Christi quam intemeratae dominae nostrae sanctae dei genetricis ho-  
 norabiliumque angelorum et omnium sanctorum simul et aliorum uirorum. quanto  
 10 enim frequentius per imaginalem formationem uidentur, tanto qui has contemplan-  
 tur alacrius eriguntur ad primitiuorum earum memoriam et desiderium et ad oscu-  
 lum et ad honoratoriam his adorationem tribuendam, non tamen ad ueram latrian,  
 quae secundum fidem est quaeque solam diuinam naturam decet, inpartiendam; ita Rom. 662  
 ut istis, sicuti figurae pretiosae ac uiuificae crucis et sanctis euangelis et reliquis  
 15 sacris monumentis, incensurum et luminum oblatio ad harum honorem efficiendum  
 exhibeatur, quemadmodum et antiquis pia consuetudinis erat. imaginis enim honor  
 ad primitium transit, et qui adorat imaginem, adorat in ea depicti subsistentiam. Ma. 379

3–5 diffinimus – proponendas cf. *LC II 28 p. 296,8–10 (= II Capit. p. 238,1–3) = \*Hadr. (ser. 2) p. 52,32–34* (In actione septima. Capitulo XX): Quanta ratione mysterium (ministerii *Hadr., corr. Hampe*) Dominice crucis ab imaginibus distet, quas quidem illi eidem equiparare contendunt. 4–15 uenerabiles – monumentis ~ *Hadr. p. 17,29–18,5 (spectat ad LC III 17)*: et ideo talem adorationem se confessi sunt pro sacris imaginibus credere, quale in definitione synodi constituta est infra cetera: „Reordinari venerandas et sanctas imagines, quae ex coloribus et metallo et cetera materia oportune habente in sanctorum Dei ecclesiarum, in sacris uasis et in uestibus, parietibus et tabulis (talibus *Hadr., corr. Hampe*) domibusque et uiis, quaeque domini dei et saluatoris nostri Iesu Christi imagine (*fort. imagines scribendum*), intemeratae (intemeritate *Hadr., corr. Hampe*) domine nostrae sanctae Dei genetricis, pretiosorum angelorum et omnium sanctorum et iustorum uirorum – quantum enim frequenter per imaginariam reformationem uidentur, tantum et qui eas aspiciunt insurgunt ad prime forme memoriam et dilectionem – et has osculum et honorabilem salutationem reddere, nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quae decet sole divine nature, sed quemadmodum in signum pretiose et uivifice crucis et sanctis euangelis et ceteris sacris ornatis“ et reliqua. cf. *Hadr. p. 18,16–18 (spectat ad LC III 18)*: „nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quae decet sole divine nature, sed quemadmodum in signum preciose et uivifice crucis, et sanctis euangelis, et ceteris sacris ornatis.“ cf. *Hadr. p. 40,6–8 (spectat ad LC III 25)*: Iam superius exarauimus pro adorandis imaginibus, qualiter in eorum explanauerunt definitione, demonstrantes „eas osculum et honorabilem salutationem reddere, nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quae decet sole divine naturae.“ cf. *Hadr. (ser. 2) p. 56,30–32*: ita et ipsi in eadem synodo definitionem confessi sunt: „has osculum et honorabilem salutationem reddere nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quae decet sole divine nature.“

P VE 3–5 ~ LC 4–15 ~ *Hadr.*

1 regiae – semitae] regia q. incedentes uia *ed. Rom.<sup>ms</sup>* | regie *codd.* 3 nimirum] mirum VE | diffinimus + autem P<sup>ac</sup> (*exp.*) 5 et<sup>1</sup>] ac *ed. Rom.\** | tam quae] tamque VE | quam quae] quamque VE 6 ex alia *E edd.* | congruenter] „gr. cong. se habente“ *ed. Rom.<sup>ms</sup>* (*Anast. ἐχούσης male intellexit, cf. infra* habentur; *melius Hadr. l.l.*) | uestibus + et in *ed. Rom.\**, sed cf. gr. et *Hadr. l.l.* 7 et<sup>1</sup>] ac *ed. Rom.\** | habentur (*om. ed. Rom.\**) ~ ἐχούσης? *Anast. sententiam male intellexisse uidetur (uide supra)* 8 genitricis + Marię V, genetricis *om. E* 9–16 quanto – exhibeatur] *Anast. uerborum constructionem et sensum male intellexit (melius Hadr. l.l.)*; cf. *Uphus p. 322–323 et COGD I p. 345* 11–12 et<sup>2</sup> – latrian] „gr. et his osculum et honorariam adorat. tri. non tamen ueram lat.“ *ed. Rom.<sup>ms</sup>* (*Anast. καὶ ταύταις ... ἀπονέμειν male ad πρὸς ... ἐπιπόθησιν rettulit*) 12 honoratoriam V (*cf. Act. VI p. 729,4*): honoratorium (*sic*) P honorariam *E edd.* | latrian F *edd.* (V *abbr.*) 13 sola ... inpartienda P | diuinam – decet] cf. *Act. VI p. 793,11* quem [sc. Christum] decet ... latria | inpartiendam *E edd.* (*de P uide supra*) 17 substantiam P; cf. *Anast. praef. p. 2,23 et COGD I p. 345*

Οὕτω γὰρ κρατύνεται ἡ τῶν ἀγίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλία εἴτουν παράδοσις  
 Ma. 380 τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἀπὸ περάτων εἰς πέρατα δεξαμένης τὸ εὐαγγέλιον,  
 οὕτω τῷ ἐν Χριστῷ λαλήσαντι Παύλῳ καὶ πάσῃ τῇ θείᾳ ἀποστολικῇ ὁμηγύρει καὶ  
 πατρικῇ ἀγιότητι ἐξακολουθοῦμεν κρατοῦντες τὰς παραδόσεις ἃς παρελήφαμεν,  
 οὕτω τοὺς ἐπινικίους τῇ ἐκκλησίᾳ προφητικῶς κατεπάδομεν ὕμνους· Χαῖρε σφόδρα, 5  
 La.-Co. 557 θύγατερ Σιών, κήρυσσε, θύγατερ Ἱερουσαλήμ· τέρπου καὶ εὐφραίνου ἐξ ὅλης τῆς καρ-  
 δίας σου· περιεῖλε κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματα τῶν ἀντικειμένων σοι· λελύτρωσαι ἐκ  
 χειρὸς ἐχθρῶν σου. κύριος βασιλεὺς ἐν μέσῳ σου. οὐκ ὄψει κακὰ οὐκέτι, καὶ εἰρήνη ἐπὶ  
 σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.

Τοὺς οὖν τολμῶντας ἐτέρως φρονεῖν ἢ διδάσκειν ἢ κατὰ τοὺς ἐναγεῖς αἰρετικούς 10  
 τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις ἀθετεῖν καὶ καινοτομίαν τινὰ ἐπινοεῖν ἢ ἀποβάλ-  
 λεσθαι τι ἐκ τῶν ἀνατεθειμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, εὐαγγέλιον ἢ τύπον τοῦ σταυροῦ ἢ  
 εἰκονικὴν ἀναζωγράφειν ἢ ἅγιον λείψανον μάρτυρος, ἢ ἐπινοεῖν σκολιῶς καὶ παν-  
 ούργως πρὸς τὸ ἀνατρέψαι τι τῶν ἐνθέσμων παραδόσεων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας,  
 ἔτι γε μὴν ὡς κοινοῖς χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις ἢ τοῖς εὐαγέσι μοναστηρίοις, 15  
 ἐπισκόπους μὲν ὄντας ἢ κληρικούς καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν, μονάζοντας δὲ ἢ  
 λαϊκοὺς τῆς κοινωνίας ἀφορίζεσθαι.

Πέτρος ἐλέει θεοῦ πρωτοπρεσβύτερος τῆς κατὰ Ῥώμην ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ  
 ἀγίου ἀποστόλου Πέτρου καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυ-  
 τέρας Ῥώμης ὀρίσας ὑπέγραψα. 20

Πέτρος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα καὶ τὸν  
 τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ὀρίσας ὑπέγραψα.

Ταράσιος ἐλέει θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης τοῖς πατρικοῖς  
 δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπ-  
 έγραψα. 25

Ἰωάννης ἐλέει θεοῦ πρεσβύτερος καὶ πατριαρχικὸς σύγκελλος τὸν τόπον ἐπέχων  
 τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων τοῖς

2 ἀπὸ — πέρατα cf. Sap. 8,1 3 τῷ — Παύλῳ cf. 2 Cor. 2,17 4 cf. 2 Thess. 2,15 et 3,6 5–8 cf. Soph. 3,14–15  
 8–9 εἰρήνη ἐπὶ σοὶ cf. Ps. 124,5 et 127,6 9 εἰς — χρόνον Ex. 14,13 al.

2 τῆς<sup>1</sup> — εὐαγγέλιον cf. Act. I p. 42,23–24 5–8 τοὺς — οὐκέτι ~ Conc. Later., ACO ser. II, I p. 388,13–22

(H)V T M T<sup>VI</sup> Can (= Ba VI Vo La Co Mn Cu) 5–8 ~ Conc. Later. 17 post ἀφορίζεσθαι des. V T<sup>VI</sup>  
 Can (uide app. crit.)

1–7 Οὕτω — τῶν folio 338 mutilato desunt in Cu (adhibetur apographon Os), cf. app. crit. ad p. 826,18  
 1 εἴτουν] ἡγουν M T<sup>VI</sup> ἡτ' οὖν VI Vo 2 διαδεξαμένης T<sup>VI</sup> Ba 3 θεία <καὶ> conl. Dubielzig coll. lat.  
 4 ἐξακολουθοῦμεν κρατοῦντες] ἐξακολουθοῦντες κρατοῦμεν M 5 σφόδρα + θεοῦ La 6 εὐφραίνου καὶ  
 κατατέρπου Sept. Conc. Later. (uar. lect. τέρπου in Sept.<sup>G</sup>) 7 ἀντικειμένων] denuo adest Cu | λελύτρωσαι T  
 M T<sup>VI</sup> Ba<sup>ac</sup> VI Vo: λελύτρωταί σε V<sup>pc</sup> La Co Mn Cu Sept. Conc. Later. Uphus λελύτρωται Ba<sup>pc</sup> (σ in τ mut. Ba<sup>x</sup>,  
 ut uidetur), uar. lect. λελύτρωσαι et λελύτρωσαι σε (sic V<sup>ac</sup>) in Sept.<sup>G</sup> 8 κύριος βασιλεὺς] βασιλεὺς Ἰσραὴλ  
 κύριος Sept. κύριος βασιλεύσει Conc. Later. | ὄψη Ba VI Vo (ὄψει est uar. lect. in Sept.<sup>G</sup>) 11 καὶ om. Vc<sup>VI</sup>  
 M<sup>VI</sup> (locus euandus in T<sup>VI</sup>) 12 τοῦ om. T<sup>VI</sup> Ba 14 τι] τις T<sup>VI</sup> ἐν τι ed. Rom.\* ex Vc (Probat. et Bonafides  
 in marg.) 18–25 Πέτρος — ὑπέγραψα tradit V post finem actionis reliquis subscriptionibus omissis (uide app.  
 crit. ad p. 856,10); T<sup>VI</sup> et collectiones canonicae omnes subscriptiones praetermittunt 18 ἐλέει θεοῦ VM: ἀν-  
 άξιος T edd., om. H | ἀπρεσβύτερος sic HV | τῆς — ἐκκλησίας VM (cf. Act. I p. 18,10–11 al.): τῆς ἀποστολι-  
 κῆς καθέδρας H, om. T (τοῦ θρόνου add. Probat. Vc<sup>mg</sup> [ex conl., ut uidetur], inde ed. Rom.\*) 18–20 τοῦ —  
 Ῥώμης om. H (ζήτει τὴν Ῥωμ[αίων?] add. H<sup>1</sup> s.l.) 19–20 καὶ — Ῥώμης TM: τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξ-  
 ακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας V (ex l. 23–24, ut uidetur) 23 ἐλέω T edd. (incertum  
 in H) 24 ἐξακολουθήσαντες sic V (uide infra app. crit. ad p. 856,10) 26 ἐλέω H (prob.) T edd.

Sic enim robur obtinet sanctorum patrum nostrorum doctrina, id est traditio sanctae catholicae ecclesiae, quae a finibus usque ad fines terrae suscepit euangelium, sic Paulum, qui *in Christo locutus* est, et omnem diuinum et apostolicum coetum et patriam sanctitatem exsequimur *tenentes traditiones quas accepimus*, sic triumphales  
 5 ecclesiae prophetice canimus hymnos: gaude satis, *filia Sion*, praedica, *filia Hierusalem*, iocundare et *laetare* ex toto corde tuo; *abstulit dominus* iniustitias aduersantium tibi; redemit te de manu inimicorum tuorum. *dominus rex in medio tui*. non uidebis mala *ultra*, et pax in te in tempus aeternum. PL 129, 460 La.-Co. 558

Eos ergo qui audent aliter sapere aut docere aut secundum scelestos hereticos ecclesiasticas traditiones spernere et nouitatem quamlibet excogitare uel proicere aliquid ex his quae sunt ecclesiae deputata, siue euangelium siue figuram crucis siue imaginalem picturam siue sanctas reliquias martyris, aut excogitare praue et astute subvertendi quicquam ex legitimis traditionibus ecclesiae catholicae uel etiam quasi communibus uti sacris uasis aut uenerabilibus monasteriis, si quidem episcopi uel clerici  
 10 fuerint, deponi praecipimus, monachos autem uel laicos a communione segregari. 15

<Petrus misericordia dei archipresbyter sanctissimae Romanae ecclesiae sancti apostoli Petri et locum supplens Hadriani papae senioris Romae diffiniens subscripsi.>

Petrus indignus presbyter et egumenus sancti patris nostri Sabae et locum supplens Hadriani papae senioris Romae diffiniens subscripsi.

20 Tarasius misericordia dei episcopus Constantinopoleos nouae Romae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.

Iohannes misericordia dei presbyter et patriarchalis syncellus locum retinens trium apostolicarum sedium Alexandrinae, Antiochenae et Hierosolymitanae paterna dog-

5–8 gaude – ultra *similiter* Vet. Lat. II p. 976 Sabatier = Hier. in Soph. (CPL 589) 3,14/18 l. 453–457 Adriaen

11–12 siue<sup>3</sup> – martyris cf. LC III 24 p. 448,3b–10 (= III Capit. p. 334,24–30) = \*Hadr. p. 41,25–30 (Capitulum LIX): Quod non sint coequandē (quoequande Hadr.) imagines reliquiis sanctorum martyrum et confessorum, ut illi in sua erronea synodo facere nituntur, eo quod reliquiē aut de corpore sunt aut de his, quē in corpore, aut de his, quē circa corpus cuiusdam sancti fuerunt (fuerint Hadr., corr. Hampe), imagines vero nec in corpore nec circa corpus fuisse vel fore creduntur (credunt Hadr.) illis, quibus adscribuntur.

P VE

3 et<sup>2</sup> om. E edd. fort. recte (cf. gr.) | cētum VE 4 patriam] paternam ed. Rom.\*, sed cf. infra p. 933,7 al. 5 ymnos V imnos E 6 locundare (sic) VE (corr. F) | letare P E | dominus + a te ed. Rom.\* (ex gr.) 12 martiris VE | et] aut E edd. 12–13 subuertendi] ad subuertendum ed. Reg.\* fort. recte 14 uel] aut E edd. 15 precipimus P E | segregari] priuari E (ex coni., ut uidetur) 16–17 Petrus – subscripsi *suppleui* coll. gr. (cf. Act. IV p. 489,3–7; Act. I p. 19,10–11. 12–13 al.): Petrus indignus primus presbyter sedis sancti apostoli Petri et locum supplens Hadriani papae senioris Romae diffiniens subscripsi ed. Rom.\* ex gr. Vc, om. codd. (P *spatio trium fere linearum relicto*) 18 egumenus + monasterii F edd., sed cf. gr. | Sabae + Romae siti F + siti Romae ed. Rom.\*, sed cf. gr. 22 sincellus VE 23 *expectaueris* Alexandriae, Antiochia et Hierosolymorum (cf. gr. et Act. IV p. 489,16 al.), sed Anast. *constructionem ultro mutauisse uidetur* (Dubielzig); cf. infra p. 831,3–4 | Antiochene P | Hierosolimitane P V



πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.

- Θωμᾶς ἐλέει θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος <μονῆς> τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀρ-  
 Ha. 457 σενίου τῆς διακειμένης ἐν Αἰγύπτῳ ἄνω Βαβυλῶνος ἐπέχων τὸν τόπον τῶν τριῶν  
 ἀποστολικῶν θρόνων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων τοῖς πατρικοῖς  
 ἐπόμενος δόγμασι καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
- Rom. 663 1. Ἀγάπιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν  
 καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
2. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐφέσου τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ  
 τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα. 10
3. Κωνσταντῖνος ἐλέει θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Κυπρίων νήσου τοῖς πατρικοῖς δόγ-  
 μασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
4. Λέων ἐλέει θεοῦ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θράκης τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξ-  
 Ma. 381 ακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
5. Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν 15  
 καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
6. Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυζίκου τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν  
 καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
- La.-Co. 560 7. Εὐθύμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σάρδεων τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν  
 καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα. 20
8. Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν  
 καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
9. Ἡλίας ἀμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Κρήτης τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν  
 καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
10. Ὑπάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ 25  
 τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
11. Σταυράκιος ἀμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξ-  
 ακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
12. Λέων πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἐκ προσ-  
 ῶπου τοῦ θρόνου τῆς μητροπόλεως Σίδης τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν 30  
 καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
13. Δανιήλ ἀμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Ἀμασειας τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν  
 καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.

7-852,17 de subscriptionum catalogo (= F) cf. Bischofslisten p. 15-17 et 32-33

(H) T M

1-5 δόγμασιν — πατρικοῖς om. M 3 ἐλέω H T edd. | μονῆς add. Dubielzig coll. Act. IV p. 488,22 („ἴσ. τῆς  
 μονῆς τοῦ“ ed. Reg.<sup>ms</sup>) 4 τριῶν] γ’ H 5-6 τοῖς — ἐκκλησίας] ὁμοίως nec plura H 6 καὶ — ὀρίσας]  
 καὶ τὰ ἐξῆς ὁμοίως M 7-852,17 episcopi non numerantur in codd., numeros addidi 7-8 τοῖς — ὑπέγρα-  
 ψα] ὁμοίως ὀρίσας ὑπέγραψα nec plura H 7 ἐξακολουθῶν δόγμασι M 8 καὶ — ὑπέγραψα] καὶ τὰ  
 ἐξῆς ὁμοίως ὑπέγραψα M 9-10 τοῖς — ὑπέγραψα] ὁμοίως ὀρίσας ὑπέγραψα H ὁμοίως ὑπέγραψα M  
 (dehinc sic semper H M usque ad F 15) 13 ἐλέω T edd. (abbr. H) | Ἡρακλείας + τῆς H 19 Σαρδ’ M  
 27 Καλχηδόνος T edd. 29 Λέων + χάριτι θεοῦ D 13; hic potius nihil supplendum (cf. lat.) 30 μητροπό-  
 λεως Σίδης M (cf. B 12, C 13, E 13): Σιδητῶν μητροπόλεως T edd. (cf. lat.) 32 ἀμαρτωλὸς om. M

mata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.

- Thomas misericordia dei presbyter et egumenus sancti patris nostri Arsenii siti in Aegypto super Babylonem retinens locum trium apostolicarum sedium Alexandriae, Antiochenae et Hierosolymitanae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi. Ha. 458
1. Agapius indignus episcopus Caesariae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi. Rom. 663
  2. Iohannes indignus episcopus Ephesi paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
  - 10 3. Constantinus misericordia dei indignus episcopus Cypriorum insulae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
  4. Leo misericordia dei episcopus Heracliae Thraciae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi. Ma. 382
  5. Basilius indignus episcopus Ancyrae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi. PL 129, 461
  - 15 6. Nicolaus indignus episcopus Cyzici paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
  7. Euthymius indignus episcopus Sardeorum paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi. La.-Co. 559
  - 20 8. Petrus indignus episcopus Nicomediae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
  9. Helias peccator episcopus Cretae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
  10. Hypatius indignus episcopus Nicaeae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
  - 25 11. Stauracius peccator episcopus Calchedonis paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
  12. Leo presbyter sanctae dei magnae ecclesiae et uicarius sedis Sidensis metropoleos paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
  - 30 13. Daniel peccator episcopus Amasiae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.

6-853,17 ad hunc subscriptionum catalogum spectant quae dicta sunt LC IV 13 p. 516,26-28; cf. *Bischofslisten* p. 16 et 34

P VE

2 egumenus + monasterii *ed. Rom.*\*, sed *μὲν* iam deerat in Anastasii exemplari graeco 3 Aegypto P Egipto VE | Babylonem (-m incertum in P) Babillonem V Babilonem E 3-4 Alexandrinae - Hierosolymitanae] uide supra ad p. 829,23 4 Antiochia *ed. Rom.* | Hierosolimitane P Hierosolimitane V Hierosolomitane (sic) E | subsequens *ed. Rom.*\* 6-853,17 episcopi non numerantur in codd., numeros addidi 6 Casariae (sic) P 10 episcopus + Constantiae F *edd.*, sed cf. gr. 12-13 F 4 ante F 3 posuit *ed. Rom.* (corr. *ed. Reg.*) 12 Thraciae V *edd.* 18 Euthymius VE | Sardorum F *edd.* 20-23 F 8-9 om. E 24-25 F 10 om. P 24 Hipatius E | Nicee VE, corr. *ed. Rom.* 26 peccator episcopus] episcopus indignus F *ed. Rom.* (corr. *ed. Reg.*) | Calchedonensis P Chalcedonis *Hard. non male* (cf. E 12), sed cf. gr. T 28 magnae dei F *edd.* 31 Daniel E *edd.* | peccator + indignus P



14. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
15. Ἐπιφάνιος <ἀμαρτωλὸς> διάκονος τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας Κατάνης τῆς Σικελῶν νήσου καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Σαρδανίας τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσας ὑπέγραψα.
16. Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Δυρραχίου ὁμοίως.
17. Ἀναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἡπείρου ὁμοίως.
18. Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως ὁμοίως.
19. Γρηγόριος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ὁμοίως. 10
- Rom. 664 20. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πισινούντων ὁμοίως.
21. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας ὁμοίως.
22. Θεοφύλακτος ἀμαρτωλὸς διάκονος καὶ ἑξαρχος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Σταυρουπόλεως ἦτοι Καρίας ὁμοίως.
23. Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας ὁμοίως. 15
24. Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συνάδων ὁμοίως.
25. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἰκονίου ὁμοίως.
- Ha. 459 26. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας ὁμοίως.
27. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέργης ὁμοίως.
- Ma. 384 28. Γρηγόριος ἀμαρτωλὸς πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Μω- 20  
κισσοῦ ὁμοίως.
29. Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραπεζοῦντος ὁμοίως.
30. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ῥόδου ὁμοίως.
31. Μανουὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως ὁμοίως.
32. Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Συλαίου ὁμοίως. 25
- La.-Co. 561 33. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σελευκείας ὁμοίως.
34. Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.
35. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ῥηγίου ὁμοίως.
36. Κύριλλος ἀμαρτωλὸς μοναχὸς καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Νικήτα ἐπισκόπου Γοτθίας ὁμοίως. 30

(H) T M

1 ἀνάξιος dehinc semper fere om. M | Γάγγρ(ας) M 3 ἀμαρτωλὸς suppleui coll. lat. et D 14, F 22 al. 3-4 τῆς<sup>2</sup> - Σαρδανίας om. H 4 Σαρδανίας T (cf. Bischofslisten p. 43 adn. 162): Σαρδηνίας M Σαρδινίας ed.Rom.\* 7 ὁμοίως + ὀρίσας ὑπέγραψα H + ὑπ(έγραψα) M (sic H M etiam in F 17-18) 8 F 17 post F 18 tradit H | ἀνάξιος om. H M | Παλαιᾶς Ἡπείρου om. H 10 ἐλάχιστος om. M | ὁμοίως H T: ὁμοίως ὑπ(έγραψα) M (dehinc H congruit cum T, M eadem tradit usque ad F 22) 11 Πισινούντων H (prob.) M: Πισινοῦντος T edd. 12 ἀνάξιος hic tradit etiam M 13-14 καὶ<sup>1</sup> - Καρίας om. H 13 καὶ ἑξαρχος] nihil respondet in lat.; cf. Bischofslisten p. 44 cum adn. 164 14 Σταυροπόλεως ed.Rom.\* | ἦτοι] nihil respondet in lat.; cf. Bischofslisten p. 44 adn. 164 15 ὁμοίως dehinc semper om. M 17 τοῦ om. M 18 τῆς - ὁμοίως om. M | τῆς om. H 20 Γρηγόριος scripsi coll. lat. et B 24 et E 18: Γεώργιος codd. (sic etiam codd. in D 18) | ἀμαρτωλὸς om. H M | καὶ - θρόνου om. H 20-21 Μωκισσοῦ scripsi coll. B 24 etc.: Μωκισσοῦ H Μωκησοῦ T M (uide quae adnotavi ad A 23) 24 Ἐμμανουὴλ ed.Rom.\* 25 τοῦ om. M 29 ἀμαρτωλὸς om. H | καὶ om. M | Νικήτα] Νικοπόλεως Vc edd. (corr. ed.Rom.<sup>mss</sup>)

14. Constantinus indignus episcopus Gangrensiū paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
15. Epiphanius peccator diaconus sanctissimae ecclesiae Katanae Siculorum insulae et locum retinens Thomae sanctissimi archiepiscopi Sardiniae paterna dogmata sequens et traditionem catholicae ecclesiae diffiniens subscripsi.
16. Nicephorus indignus episcopus Dyrrachii similiter.
17. Anastasius indignus episcopus Nicopoleos Veteris Hepiri similiter.
18. Niceta indignus episcopus Claudiopoleos similiter.
19. Gregorius exiguus episcopus Neocaesariae similiter.
- 10 20. Gregorius exiguus episcopus Pisinuntensium similiter. Rom. 664
21. Theodorus indignus episcopus Myrensiū Lyciae similiter.
22. Theophylactus peccator diaconus et locum retinens throni Stauropoleos Cariae similiter.
23. Eustathius indignus episcopus Laodiceae similiter.
- 15 24. Michahel indignus episcopus Synadensium similiter.
25. Leo indignus episcopus Iconii similiter.
26. Georgius indignus episcopus Antiochiae Pisidiae similiter. Ha. 460
27. Constantinus indignus episcopus Pergae similiter.
28. Gregorius peccator presbyter <et> locum retinens throni Mocisi similiter. Ma. 383
- 20 29. Christophorus indignus episcopus Trapezuntensium similiter. PL 129, 462
30. Leo indignus episcopus Rhodi similiter.
31. Manuhel indignus episcopus Hadrianopoleos similiter.
32. Basilius indignus episcopus Sylei similiter.
33. Theodorus indignus episcopus Seleucia similiter. La.-Co. 562
- 25 34. Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos similiter.
35. Constantinus indignus episcopus Regii similiter.
36. Cyrillus peccator monachus <et> locum retinens Nicetae episcopi Gotthiae similiter.

---

P VE

---

1 Cangrensiū VE (*corr. ed. Rom.*) 3 Catane VE *edd.* 3-4 insulae *om.* E prouincia F *edd.* 6 Dyrrachii P *ed. Reg.\**: Dirrhachii V Dirrachii E Dyrrhachii *ed. Rom.* (*cf. D 15 et E 15, sed aliis locis semper fere Dyrrachii traditur*) 7 Veteris Hepiri *scripsi coll. A 19 etc.*: Veteris Hepyri (Hepri V) P V ueteris E, *om.* F *edd.* 9 exiguus episcopus *scripsi*: episcopus exiguus P indignus episcopus V F *edd.* episcopus indignus E | Neocasariae (*sic*) P Neocesariae VE, *corr. ed. Rom.* 10 F 20 *om.* P F (Gregorius indignus episcopus Pesinuntis similiter *suppl. ed. Rom. ex gr. Vc*) | exiguus] Anast. ἐλάχιστος *pro* ἀνάξιος *legisse uidetur* (*an exiguus in archetypo ex praecedente subscriptione hic male iteratum?*) | Pisinuntensium E (*cf. C 19 etc.*): Pisinutensium V 11 Lyciae P: Liciu V Licie E, *om.* F *edd.* 12 Theophilactus VE | *exspectaueris* Stauropoleos <id est> (~ ἧτοι, *cf. e.g. E 122*) 15 Michael E *edd.* | Sinadensium VE 17 Gregorius *codd., corr. ed. Rom.* (*cf. gr. et C 26 etc.*) | Pysidiae P 19 Georgius *ed. Rom.\** (*cf. app. crit. gr.*) | et *suppl. ed. Rom.* | throni Mocisi *om.* P | Mocisi (*cf. gr. H*) V: Moicisi E 20 Trapezutensium V Trapezitensium E (*corr. F*) 22 Manuel E *edd.* | Adrianopoleos *ed. Rom.\**, *sed cf. A 24 etc.* 23 Sylei P: Silei VE Sylaei *ed. Rom.\** 25 Hieropoleos *codd., corr. ed. Rom.* (*cf. gr. et C 31, D 35, E 35*) 26 Rhegii *ed. Rom.\**, *sed cf. A 25 etc.* 27 Cyrillus F: Kyrrillus P V Cirillus E | et *suppl. ed. Rom.* | Nicete P V Niceri E *ed. Rom.\* i. t., corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>* | Gothiē VE (*corr. ed. Rom.*)

37. Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σουγδάων ὁμοίως.  
 38. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κατάνης ὁμοίως.  
 39. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυρομενίου ὁμοίως.  
 40. Γαλάτων ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἐκ προσώπου Στεφάνου ἐπισκόπου Συρα-  
 κούσης ὁμοίως. 5  
 41. Γαυδίωσος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μεσήνης ὁμοίως.  
 42. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πανόρμου ὁμοίως.  
 43. Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιβόνων ὁμοίως.  
 44. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λεοντίνης ὁμοίως.  
 45. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυριανῆς ὁμοίως. 10  
 46. Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς ὁμοίως.  
 47. Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Λιπαριτῶν νήσου ὁμοίως.  
 48. Θεότιμος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κροτώνων ὁμοίως.  
 49. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καρίνης ὁμοίως.  
 50. Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Λιλυβαίου ὁμοίως. 15  
 51. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρεοκάλεως ὁμοίως.  
 52. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τροπαίων ὁμοίως.  
 53. Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικοτέρων ὁμοίως.  
 54. Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων ὁμοίως.  
 55. Μαυριανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πομπηίουπόλεως ὁμοίως. 20  
 56. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιζύης ὁμοίως.  
 57. Ἀντώνιος ἀμαρτωλὸς μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Σμύρνης ὁμοίως.  
 Rom. 665 58. Εὐστράτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας ὁμοίως.  
 59. Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Γερμίων ὁμοίως.  
 60. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως. 25  
 61. Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Παρίου ὁμοίως.  
 Ma. 385 62. Ἐπιφάνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μιλήτου ὁμοίως.  
 63. Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Προικονήσου ὁμοίως.  
 64. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σεβαστουπόλεως ὁμοίως.  
 65. Ἰωάννης ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Κολωνείας ὁμοί- 30  
 ως.

(H) T M

3 Ταυρομενίου ed.Rom.\* 4 Πλάτων Vc edd. (corr. ed.Rom.<sup>ms</sup>) 6 Γαυδίωσος scripsi (B 33 et D 47 corrigendum): Γαυδιωσός H Γαυδιωσσός T Γαυδιόςος M Γαυδιώσος ed.Rom.\* | Μεσσίνης H Μεσσήνης ed. Rom.\* 9 Λεοντινῆς T 10 Ταυριανῆς scripsi coll. lat. et A 33 etc. (cf. Notit.): Ταυριανῶν T M edd. (incertum in H) 12 τῆς om. H (prob.) 13 Προτόνων M 15 Λιλυβαίου T (cf. A 39): Λιλυβ' H Λιλυβίου M fort. retinendum (cf. lat. et app. crit. ad D 57 et E 56) 16 dehinc usque ad finem subscriptiones perturbato ordine tradit M; cf. Bischofslisten p. 15 cum adn. 43 | Τρεοκάλεως H T: Τρωκάλων M Τριβάλεως ed.Rom.<sup>ms</sup> (nescio unde sumptum) 17 Τροπαίων H M: Τροπέων T 21 Βιζύης H M: Βιῦνης Vc edd. Βιβύης Ml (incertum in T) 22 ἀμαρτωλὸς om. H M | καὶ τοποτηρητὴς om. H 23 Εὐστάθιος ed.Rom.\* 24 τῶν om. M | Γερμείων H 25 ἀνάξιος om. Vc ed.Rom. (suppl. La.-Co.) 26 Σισίνιος ed.Rom.\* 27 Μιλητίνης Vc Μελιτηνῆς ed. Rom.\* 29 ἐπίσκοπος] presbyter dicitur in D 66 et E 65; cf. Bischofslisten p. 49 adn. 191 | Σεβαστοπόλεως M

37. Stephanus indignus episcopus Sugdahensium similiter.  
 38. Theodorus indignus episcopus Katanae similiter.  
 39. Iohannes indignus episcopus Tauromeniae similiter.  
 40. Galato indignus presbyter et uicarius Stephani episcopi Syracusae similiter.
- 5 41. Gaudiosus indignus episcopus Mesinae similiter.  
 42. Theodorus indignus episcopus Panormi similiter.  
 43. Stephanus indignus episcopus Bibonis similiter.  
 44. Constantinus indignus episcopus Leontinae similiter.  
 45. Theodorus indignus episcopus Taurianae similiter.
- 10 46. Christophorus indignus episcopus sanctae Cyriacae similiter.  
 47. Basilius indignus episcopus Liparensium insulae similiter.  
 48. Theotimus indignus episcopus Crotonensium similiter.  
 49. Constantinus indignus episcopus Karinae similiter.  
 50. Theophanes indignus episcopus Lilybii similiter.
- 15 51. Iohannes indignus episcopus Treocaleos similiter. Rom. 665  
 52. Theodorus indignus episcopus Tropaeorum similiter.  
 53. Sergius indignus episcopus Nicoterensium similiter.  
 54. Theophylactus indignus episcopus Euchaitensium similiter.  
 55. Maurianus indignus episcopus Pompeiopoleos similiter.
- 20 56. Theodorus indignus episcopus Bizyae similiter.  
 57. Antonius peccator monachus et loci seruator throni Smyrnae similiter.  
 58. Eustratius indignus episcopus Apamiae similiter.  
 59. Petrus indignus episcopus Geremiensium similiter.  
 60. Iohannes indignus episcopus Arcadiopoleos similiter.
- 25 61. Sisinnius indignus episcopus Parii similiter.  
 62. Epiphanius indignus episcopus Mileti similiter. Ma. 386  
 63. Niceta indignus episcopus Proconisi similiter.  
 64. Constantinus indignus episcopus Sebastopoleos similiter.  
 65. Iohannes indignus presbyter et uicarius throni Coloniae similiter.

## P VE

1 Suggestrahensium (sic) E Sugdaensium *ed. Rom.*\* 2 indignus E: *om.* P V | Catanae VE *edd.* 3 Tauromenii *ed. Rom.*\*, *sed cf.* A 28 *etc.* 4 Siracusē VE, *om.* P (corr. F) 5 Messinae *ed. Rom.*\* 7–9 F 43–45 *om.* P 7 Bibonis] *expectaueris* Bibonensium (*cf.* A 31 *etc.*); *Anast. fort. legit* Βιβόνος *uel* Βιβῶνος 11–12 F 47–48 *om.* E 11 Lyparensium V | insulae *om.* *ed. Rom.*\* 13 Carinae VE *edd.* 14 Lilybii (*cf.* gr. M)] Libii E Lilybaei *ed. Rom.*\* 15 *dehinc usque ad F 222 subscriptiones perturbato ordine tradunt codd.; episcoporum seriem ed. Rom. inde a F 59, ed. Reg. inde a F 51 ad seriem graecam in T traditam accommodauit; cf. Bischofslisten p. 16–17* 16 F 52 *om.* P 18 Eucaten-sium P Euchatensium V Euchahetensium E, *corr. ed. Rom.* 19 Pompeiopoleos P E Pompeioleos (sic) V, *corr.* F 20 Bizyae *scripsi coll. gr. et A 43 etc.*: Byziis P Bizys V Bizis E Biynes *ed. Rom.*<sup>ms</sup> (*ex gr. Vc*) Bizyes *Hard.*<sup>ms</sup> 21 throni Smyrnae *om.* P | Smirne VE, *corr. ed. Rom.* 23 Geremiensium *ed. Rom.*\* 26 Mileti *scripsi coll. gr. et A 51 etc.* (*cf. Hard.*<sup>ms</sup>); Meliti P E (*om.* V) Melitena *ed. Rom.*\* (*ex gr. Vc*) 27 Proconisi (*cf. B 45; possis etiam Proconesi, cf. A 53, D 70*)] Praeconesi *ed. Rom.* Proconnesi *ed. Reg.*\* 28 Sebastopoleos *ed. Rom.* (*corr. ed. Reg.*)

66. Εὐστράτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μεθύμνης ὁμοίως.
- La.-Co. 564 67. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κίου ὁμοίως.
68. Γρηγόριος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητῆς τοῦ θρόνου Νικοπόλεως ὁμοίως.
69. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἄπρου ὁμοίως. 5
70. Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυψέλλων ὁμοίως.
71. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἡρακλειουπόλεως ἦτοι Πιδαχθόης ὁμοίως.
72. Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κοτράδων ὁμοίως.
- Ha. 461 73. Κυριακὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δριζιπάρων ὁμοίως.
74. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μεσημβρίας ὁμοίως. 10
75. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δέρκων ὁμοίως.
76. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
77. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν ὁμοίως.
78. Σωτήριχος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κισκισῶν ὁμοίως.
79. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καμουλιανῶν ὁμοίως. 15
80. Δαμιανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μιτυλήνης ὁμοίως.
81. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μασταύρων ὁμοίως.
82. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βριούλων ὁμοίως.
83. Θεοδόσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
84. Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τράλλης ὁμοίως. 20
85. Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λεβέδου ὁμοίως.
86. Ὀλβιανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐλαίας ὁμοίως.
87. Πάρδος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πιτάνης ὁμοίως.
88. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀλγίζων ὁμοίως.
89. Θεόγνιος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἐκ προσώπου Σιών ὁμοίως. 25
90. Στρατόνικος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κύμης ὁμοίως.
91. Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀτραμυτίου ὁμοίως.
92. Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὑπέπων ὁμοίως.
93. Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καλόης ὁμοίως.
94. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φωκίας ὁμοίως. 30

(H) T M

1 Μηθύμνης M (euanidum in H) 5 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. ἐπίσκοπος + τοῦ H | Ἄπρου H T: Ἄπρω M 6 Κυψάλλων H (prob.); fort. Κυψάλων scribendum; cf. lat. et A 57 etc. 7 ἦτοι Πιδαχθόης H T: om. M; cf. Bischofslisten p. 51 adn. 201 8 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. 9 Δριζιπάρων M (incertum in H): Δριζιπάρων T edd. (sic etiam codd. in D 80, ubi uide adn.), sed cf. lat. et B 60 et E 79 11 Δερκῶν H 12 Νύσσης H M: Νύσου Vc edd. (incertum in T et Ml) 14 Κισκισῶν H (prob.) M: Κισκισσῶν T edd. 15 Καμουλιανῶν T 16 Δαμιανὸς — ὁμοίως om. H | Μιτηλήνης ed. Rom. (corr. ed. Reg.) 17 ἀνάξιος om. Vc ed. Rom. (corr. ed. Reg.) 18 Βριούλων M 19 Νύσσης uel Νήσης H 20 Θεοφύλακτος — ὁμοίως om. H | Τράλλης M: Τράλης T edd. 21 F 85 om. T edd.; cf. Bischofslisten p. 54 adn. 221 23 Πιττάνης H fort. retinendum (cf. e.g. B 82) 25 Θεόγνιος H (cf. lat.): Θεογνις T M edd. (cf. A 92), sed cf. B 90, D 104 (Bischofslisten p. 53 corrigendum), E 105 | ἀνάξιος om. H | καὶ — προσώπου om. H 27 Ἀδραμ- H (prob.) Ἀτραμυτείου ed. Rom.\*; sed cf. Bischofslisten p. 54 adn. 226 28 Ὑπαίπων M (euanidum in H); cf. Bischofslisten p. 52 adn. 209 29 ἀνάξιος H: om. T ed. Rom. (suppl. ed. Reg.) 30 Φωκίας T (prob.; Φώκας Vc Φωκάς Ml): Φωκείας M Φωκ' H

66. Eustratius indignus episcopus Methymnensium similiter. PL 129, 463  
 67. Leo indignus episcopus Cii similiter. La.-Co. 563  
 68. Gregorius indignus presbyter et loci seruator throni Nicopoleos similiter.
69. Iohannes indignus episcopus Apri similiter.  
 5 70. Theophylactus indignus episcopus Cypsalarum similiter.  
 71. Theodorus indignus episcopus Heracliopoleos Pidachthensium similiter.  
 72. Eustathius indignus episcopus Cotradensium similiter.  
 73. Cyriacus indignus episcopus Driziparensium similiter. Ha. 462  
 74. Leo indignus episcopus Mesembriae similiter.
- 10 75. Gregorius indignus episcopus Dercensium similiter.  
 76. Iohannes indignus episcopus Nysae similiter.  
 77. Georgius indignus episcopus Regalium Thermarum similiter.  
 78. Soterichus indignus episcopus Ciscisensium similiter.  
 79. Georgius indignus episcopus Camulianensium similiter.
- 15 80. Damianus indignus episcopus Mitylenae similiter.  
 81. Constantinus indignus episcopus Mastaurensium similiter.  
 82. Georgius indignus episcopus Briulensium similiter.  
 83. Theodosius indignus episcopus Nysae similiter.  
 84. Theophylactus indignus episcopus Trallae similiter.
- 20 85. Theophanes indignus episcopus Lebedi similiter.  
 86. Olbianus indignus episcopus Heleae similiter.  
 87. Pardus indignus episcopus Pitanae similiter.  
 88. Leo indignus episcopus Algizensium similiter.  
 89. Theognius indignus presbyter et uicarius Sion similiter.
- 25 90. Stratonicus indignus episcopus Cymae similiter.  
 91. Basilus indignus episcopus Hadramyttensium similiter.  
 92. Theophylactus indignus episcopus Hypepensium similiter.  
 93. Theophanes indignus episcopus Caloae similiter.  
 94. Leo indignus episcopus Phociae similiter.

## P VE

1 Methimnensium VE 3 Nicopoleos om. P 5 Cypsellorum *ed. Rom.*\*, *sed cf. A 57 etc. et app. crit. gr.* 6 Heracliopoleos Pidachthensium E: Heracliopoleos (b in l corr. V\*) Pidagtensium V Heracleopoleos P *ed. Rom.*\* (ex F, + siue Pidachthoae *ed. Rom.*<sup>mg</sup> ex gr. T); *Anast. neglexit uel ignorauit* ἤτοι, *expectaueris* Heracliopoleos id est Pidachthoae (*cf. gr. et E 332*) 7 Cotradensium V: Contradensium P E 8 Ciriacus VE | Driziparensium V: Driziparensis P E Drizyparensium *ed. Rom.*\* (ex gr. T) 11 Nysae] *uide adn. ad D 84* 12 F 77 om. E | Regalium] Imperialium *ed. Rom.*\* (ex A 61 etc., *sed cf. E 85*) 13 Soterichus E *edd.* | Ciscisensium P (*cf. gr. H M*): Cisciscentium V Scisensium E Ciscisensium *ed. Rom.*\* (ex gr. T) 14 Gregorius *ed. Rom.*\* i. t. (*corr. ed. Rom.*<sup>mg</sup>) 15 Metylinae P Metiling VE, *corr. ed. Rom.* (*an Mitylinae scribendum? cf. E 89*) 18 Nyssae *ed. Rom.*\*, *sed cf. gr. H et B 62 etc.* 20 Theophanes – similiter] *cf. Bischofslisten p. 54 adn. 221* | Theophanus F *ed. Rom.*\* (Theophanius *Hard.*) 21 Holbianus *codd., corr. ed. Rom.* | Elaeae *ed. Rom.*\*, *sed cf. A 83 etc.* 23 Algezensium *codd., corr. ed. Rom.* (*cf. A 74 etc.*) 24 Syon V F *edd.* 25 Cymis P Simi V Cimis E, *corr. ed. Rom.* 26 Hadramyttensium P (*cf. A 86 etc.*): Hadramittensium VE Atrammyttensium *ed. Rom.* Atrammyttensium *ed. Reg.*\* 27 Hyppepensium P Hippepensium E 28 F 93 om. P



95. Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Περγάμου ὁμοίως.  
 96. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Παλαιᾶς Πόλεως ὁμοίως.  
 Rom. 666 97. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀσσοῦ ὁμοίως.  
 98. Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μαγνησίας ὁμοίως.  
 Ma. 388 99. Μαριανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀτάνδρου ὁμοίως. 5  
 100. Λύκαστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βαρέτων ὁμοίως.  
 101. Κωνσταντῖνος <ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ> τοποτηρητῆς πόλεως Ἀγάης ὁμοίως.  
 102. Νικηφόρος <ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ> τοποτηρητῆς Γαργάρων ὁμοίως.  
 La.-Co. 565 103. Νικόδημος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐγάζων ὁμοίως. 10  
 104. Σάβας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀνέων ὁμοίως.  
 105. Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως.  
 106. Κοσμάς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυρίνης ὁμοίως.  
 107. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Σαλουντιανῆς ἐκκλησίας ὁμοίως.  
 108. Οὕρσος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀβαριτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως. 15  
 109. Λαυρέντιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀψαριτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.  
 110. Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σόλων ὁμοίως.  
 111. Σπυρίδων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κύθρων ὁμοίως.  
 112. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Κιτίου ὁμοίως.  
 113. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τριμιθούντων ὁμοίως. 20  
 114. Ἀλέξανδρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀμαθούντων ὁμοίως.  
 115. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας τῆς Θράκης ὁμοίως.  
 116. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ ὁμοίως.  
 117. Μελχισεδέκ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καλλιπόλεως ὁμοίως.  
 118. Λεωνίδης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κοίλων ὁμοίως. 25  
 119. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πανίου ὁμοίως.  
 120. Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χαρίουπόλεως ὁμοίως.  
 121. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λιθοπροσώπου ὁμοίως.  
 Ha. 464 122. Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χαλκίδος ὁμοίως.

(H) T M

2 F 96 post F 97 tradit H (pleraque euanida) | Παλαιασπόλεως T M (sic ed. Reg.\*), corr. Vc 3 πόλεως om. M, sed cf. lat. | Ἀσσοῦ scripsi coll. A 88 etc.: Ἀσσῶν T edd. (Ἀσσῶν uel Ἀσῶν H) Ἀσοῦ M 4 Μαγνησίας H T: Μαγνησιπύλης M (fort. ex Μαγνησίας Σιπύλου ortum; cf. Bischofslisten p. 53 cum adn. 214), exspectaueris Μαγνησίας τῆς Ἀνηλίου (cf. A 68) 5 Μαριανὸς M (cf. lat. et B 85 etc.): Μαρίνος H (prob.) T edd. | πόλεως om. H M, sed cf. lat. 6 Βαρετῶν M 7 ἀνάξιος — καὶ suppleui coll. D 93 et E 94 9 ἀνάξιος — καὶ suppleui coll. D 98 et E 99 10 Εὐγάζων H (cf. A 75, B 75, D 102, E 103): Εὐάζων T M (cf. lat.); cf. Bischofslisten p. 53 adn. 219 11 Σάββας ed. Rom.\* | Ἀνεων M 13 Μυρίνης M 14 ἀνάξιος om. T edd. | Σαλουντιανῆς T: Σαλουντ(ίας) M (euanidum in H); fort. coll. D 62 Σαλονητιανῆς scribendum 15 Οὕρσος M | ἁγίας — ἐκκλησίας T: ἐκκλησί(ας) ἁγ' Ἀβαριτ(ια)ν(ῶν) H (prob.) Ἀβαριτιανῶν ἐκκλησίας M 16 ἁμαρτωλὸς om. M | ἁγίας om. M | Ἀψαριτιανῶν M Ἀψαριτιανῶν Vc edd. 18 Κυθρῶν H Κυθήρων M 19 τοῦ om. M 20 Τριμιθούντων H M: Τριμιθοῦντος T edd. 21 Ἀμαθούντων H M: Ἀμαθοῦντος T edd. 23 ἐπίσκοπος + τῆς H 24 Καλλιπόλεως H M: Καλλιουπόλεως T edd.; cf. Bischofslisten p. 55 cum adn. 232 25 Κύλων M (euanidum in H) 26 F 119 post F 116 tradit H | Πανίου + τῆς Θράκης H (prob.); cf. E 119 27 Χαρίουπόλεως H (prob.) M (cf. A 99 etc.): Χαριτοπόλεως T edd. 29 Σισίνιος ed. Rom.\*



95. Basilius indignus episcopus Pergami similiter.  
 96. Gregorius indignus episcopus Palaeas Poleos similiter.  
 97. Iohannes indignus episcopus ciuitatis Assensium similiter. Rom. 666  
 98. Basilius indignus episcopus Magnesiaē †Hyopylli similiter.  
 5 99. Marianus indignus episcopus ciuitatis Atandri similiter. Ma. 387  
 100. Lycastus indignus episcopus Baretensium similiter.  
 101. Constantinus loci seruator ciuitatis Agaē similiter.  
 102. Nicephorus loci seruator Gargarensium similiter.  
 103. Nicodemus indignus episcopus Euazensium similiter. La.-Co. 566  
 10 104. Sabas indignus episcopus Aneensium similiter.  
 105. Nicephorus indignus episcopus Arcadiopoleos similiter. PL 129, 464  
 106. Cosmas indignus episcopus Myrinae similiter.  
 107. Iohannes indignus episcopus sanctae Saluntanensis ecclesiae similiter.  
 108. Vrsus indignus episcopus sanctae Abaritianensium ecclesiae similiter.  
 15 109. Laurentius peccator episcopus sanctae Apsaritianensis ecclesiae similiter.  
 110. Eustathius indignus episcopus Solensium similiter.  
 111. Spyrido indignus episcopus Cythrensium similiter.  
 112. Theodorus indignus episcopus tu Citiu similiter.  
 113. Georgius indignus episcopus Trimithuntensium similiter.  
 20 114. Alexander indignus episcopus Amathuntensium similiter.  
 115. Iohannes indignus episcopus Nicaeae Thraē similiter.  
 116. Iohannes indignus episcopus Rhedesti similiter.  
 117. Melchisedech indignus episcopus Callipoleos similiter.  
 118. Leonides indignus episcopus Cylensium similiter.  
 25 119. Iohannes indignus episcopus Panidi similiter.  
 120. Theophylactus indignus episcopus Charitupoleos similiter.  
 121. Iohannes indignus episcopus Lithoprosopensium similiter.  
 122. Sisinnius indignus episcopus Chalcidis similiter. Ha. 463

## P VE

2 Paleapoleos *codd.*, *corr. ed. Rom.* (Palaeaspoleos *ed. Reg.*\*) 4 F 98 *om.* P E | Hyopylli V (*cf. gr. M?*), *om. ed. Rom.*\*; *incertum quid Anast. legerit in gr. (cf. app. crit. gr.)* 5 Maurianus F *edd. Marinus ed. Rom.<sup>mg</sup> (ex gr. T)*  
 6 Lucastus P Licastus E 7 Constantinus indignus episcopus loci seruator similiter (*sic*) P | ciuitatis + episcopi F *edd.* | Agaē V: Agathē E (*om. P, uide supra*) 9 Nichodemus V Nicomedus E 10 Saba P VE, *corr. F* | Anēnsium V Anaensium E 13 Saluntanensis P V: Salutanensis E Saluntianensis *ed. Rom.* Saluntianensis *ed. Reg.*\*; *incertum quid Anast. legerit in gr. (Salonentianae traditur in D 62)* | ecclesiae *om. P* 14 indignus *om. ed. Rom.*\* | Auaritianensium VE *edd.* | ecclesiae *om. P<sup>ac</sup> (add. P<sup>2</sup> s.l., ut uidetur)* 15 Apsaritianensis *scripsi coll. gr. et D 77*: Abaritianensis *codd.* Absaritanensis *ed. Rom.* Absartianensis *ed. Reg.*\* 17 Spirido VE *ed. Rom. (corr. ed. Reg.)* | Cythensium P Cytrensiū V Cithrensiū E, *corr. ed. Rom.* 18 tu Citiu (Tucitiu V): Ticitu P Tucitii E Citii *ed. Rom.*\* 21 Thraē *ed. Rom.*\* 22 Rhedesti V (*cf. A 94 etc.*): Redesti P Yhedesti E Rhaedesti *ed. Rom.*\* 23 Callipoleos (*an Kallipoleos? cf. D 119 et E 120*) *scripsi coll. A 96 et B 93*: Calipoleos P V Caliopoleos E Calliopoleos *ed. Rom.*\* (*ex gr. T*) 24 Cilensium E Coelensium *ed. Rom.*\*; *cf. E 122* 25 F 119 *om. P* | Panidi V<sup>pc</sup> E Pani V<sup>ac</sup> (*di add. V<sup>1-2</sup> s.l.*) Panii *ed. Rom.*\*; *sed cf. B 92 et D 118; cf. Bischofslisten p. 55 adn. 231* 26 Theophilactus *codd.*, *corr. ed. Rom.* | Charitupoleos] *cf. gr. T* 28 Chalcidis *ed. Rom. (cf. gr. et E 126)*: Chalcedonensis P Chalcedonis V Calcedonis E

123. Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τζουρουλοῦ ὁμοίως.  
 124. Βενιαμὶν ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λιζίκων ὁμοίως.  
 125. Κωνσταντῖνος <ἀνάξιος> πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Ἑξαμιλίου ὁμοίως.  
 126. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μέτρων ὁμοίως. 5  
 127. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Θεοδωρουπόλεως ὁμοίως.  
 128. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἰουλιουπόλεως ὁμοίως.  
 129. Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως ὁμοίως.  
 130. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μίνζου ὁμοίως.  
 131. Συνέσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κίνης ὁμοίως. 10  
 132. Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀσπόνης ὁμοίως.  
 133. Ἀνθιμος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βερινουπόλεως ὁμοίως.  
 134. Λύκαστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὁμοίως.  
 Ma. 389 135. Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιλάνδου ὁμοίως.  
 136. Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μαιονίας ὁμοίως. 15  
 Rom. 667 137. Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερασέων ὁμοίως.  
 La.-Co. 568 138. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σετῶν ὁμοίως.  
 139. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δάλδης ὁμοίως.  
 140. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταβάλων ὁμοίως.  
 141. Θεόπιστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἑρμοκαπηλίας ὁμοίως. 20  
 142. Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αὐρηλιουπόλεως ὁμοίως.  
 143. Ἀναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τριπόλεως ὁμοίως.  
 144. Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεροκαισαρείας ὁμοίως.  
 145. Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τράλων ὁμοίως.  
 146. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γόρδου ὁμοίως. 25  
 147. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρακούλων ὁμοίως.  
 148. Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὑρκανίδος ὁμοίως.  
 149. Ἰωσήφ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀτταλείας ὁμοίως.  
 150. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ποιμανινοῦ ὁμοίως.  
 151. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαμψάκου ὁμοίως. 30  
 152. Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἰλίου ὁμοίως.

(H) T M

1 Σισίνιος ed.Rom.\* | Τζουρούλου H 3-4 Κωνσταντῖνος — ὁμοίως] cf. Bischofslisten p. 56 adn. 236  
 3 ἀνάξιος suppleui 7 Ἰουλιουπόλεως H (cf. A 105 etc.): Ἰουλιουπόλεως T edd. Ἡλιουπόλεως M 9 Μίνζου  
 scripsi coll. A 109 etc. (cf. Bischofslisten p. 58 adn. 245): Μιζούης T edd. Μινζοῦ M 11 Ἀσπόνης M (cf. A 106  
 etc.): Ἀσπώνης T edd. 12 Βερινουπόλεως M (euanidum in H) 14 Σιλανδοῦ M 15 Μαιονίας M (cf. D  
 160 et E 161): Μαιονίας H (prob.) Μιονίας T edd. 18 ἐπίσκοπος + πόλεως T (cf. lat.) | Δαλδῆς M  
 19 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.) | Ταβάλων T: Ταβάλλων H Γαβάλων M; cf. Bischofslisten p. 59 cum  
 adn. 256 20 Ἑρμοκαπηλ' sic H T Ἑρμοκαπήλου ed.Rom.\*; sed cf. lat. et A 139 etc. 21 Αὐρηλιουπόλεως H  
 Ἀβριλιουπόλεως T 24 Τραλῶν H Τρωάλων M Τράλλων Hard. (ex E 335) 28 Ἀταλείας M 29 Λεόν-  
 τιος ed.Rom.\* ex Vc (ubi traditur Λέωντος) | Ποιμανινῶν M (euanidum in H); cf. Bischofslisten p. 58 cum adn. 252  
 31 Νεκτάριος Vc edd. (corr. ed.Rom.<sup>ms</sup>) | τοῦ H T: om. M | Ἰλίου H (prob.) M: Ἰλαίου T edd.; cf. Bischofs-  
 listen p. 59 cum adn. 254

123. Sisinnius indignus episcopus Zurulli similiter.  
 124. Beniamin indignus episcopus Lizicensium similiter.  
 125. Constantinus indignus presbyter et loci seruator tu Hexamiliu similiter.
126. Constantinus indignus episcopus Metrorum similiter.  
 5 127. Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos similiter.  
 128. Constantinus indignus episcopus Iuliopoleos similiter.  
 129. Theophilus indignus episcopus Anastasiopoleos similiter.  
 130. Leo indignus episcopus Mizuae similiter.  
 131. Synesius indignus episcopus Cinae similiter.
- 10 132. Petrus indignus episcopus Asponae similiter.  
 133. Anthimus indignus episcopus Berinopoleos similiter.  
 134. Lycastus indignus episcopus Philadelphiae similiter.  
 135. Stephanus indignus episcopus Silandi similiter. Ma. 390  
 136. Theophanes indignus episcopus Meoniae similiter.
- 15 137. Michahel indignus episcopus Ceraseorum similiter. Rom. 667  
 138. Iohannes indignus episcopus Setensium similiter. La.-Co. 567  
 139. Iohannes indignus episcopus ciuitatis Daldae similiter.  
 140. Iohannes indignus episcopus ciuitatis Taballensium similiter.  
 141. Theopistus indignus episcopus Hermocapiliae similiter. PL 129, 465
- 20 142. Nicolaus indignus episcopus Auriliopoleos similiter.  
 143. Anastasius indignus episcopus Tripoleos similiter.  
 144. Zacharias indignus episcopus Hierocaesariae similiter.  
 145. Michahel indignus episcopus Tralensium similiter.  
 146. Gregorius indignus episcopus Gordi similiter.
- 25 147. Leo indignus episcopus Traculensium similiter.  
 148. Eustathius indignus episcopus Hyrcanidensium similiter.  
 149. Ioseph indignus episcopus Attaliae similiter.  
 150. Leo indignus episcopus Poemanini similiter.  
 151. Iohannes indignus episcopus Lampsaci similiter.
- 30 152. Niceta indignus episcopus Hilei similiter.

## P VE

1 Zurilli VE 2 Lizicensium F (cf. gr. et A 104 etc.): Lezicensium P VE 3 indignus E (fort. ex con.), om. P V edd. | tu Hexamiliu ed. Rom. (ex gr.): tuexamias (sic) P V tueramias (sic) E 4 indignus E (fort. ex con.; cf. gr.): om. P V 5 Theodorepoleos P 6 F 128 om. P 7 Theophylus P | Anastasiopoleos P 8 Mizuae] cf. gr. T 9 Sinesius VE 11 Verinopoleos codd., correxi coll. gr. et A 110 etc. 12 Philadelphiae V (cf. A 134 etc.): Philadelphensium P Philadelphiae E 14 Mioniae ed. Rom.\* (ex gr. T) | post F 136 add. Gregorius indignus presbyter et loci seruator tu Eramias similiter ed. Rom.\* (male iterat F 125; cf. Bischofslisten p. 16; uncis inclusit ed. Reg.) 15 Michael E edd. 17 ciuitatis om. ed. Rom.\*; sed cf. gr. T 18 Tabalensium ed. Rom.\* fort. recte (sed cf. gr. H) 19 Hermocapiliae (cf. gr. et D 168, E 167)] Hermocapili ed. Rom. Hermocapeli ed. Reg.\* 20 Auriliopoleos ed. Rom.: Abriliopoleos P E (fort. retinendum; cf. gr. T) Abariliopoleos V Aureliopoleos ed. Reg.\* non male 23 Michael E edd. | Trallensium Hard. (cf. app. crit. gr.) 27 Ataliae codd., corr. ed. Rom. (cf. D 167 al.) 28 Pymanini P V Pimanini E, corr. ed. Rom. 30 Hilei P E (cf. gr. T et A 124): Hylei V Ilaci ed. Rom.\*

153. Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανουθηρῶν ὁμοίως.  
 154. Συμεὼν ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὠκῆς ὁμοίως.  
 155. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γέρμης ὁμοίως.  
 156. Θεόδοτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Παλαιῶν ὁμοίως.  
 157. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀβύδου ὁμοίως. 5  
 158. Στρατήγιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δαρδάνου ὁμοίως.  
 159. Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μελιτουπόλεως ὁμοίως.  
 160. Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδρανεῖας ὁμοίως.  
 161. Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος ὁμοίως.  
 162. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας ὁμοίως. 10  
 163. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βασιλινουπόλεως ὁμοίως.  
 164. Κυρίων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Λόφου ὁμοίως.  
 165. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρίστης ὁμοίως.  
 166. Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδρανοῦς ὁμοίως.  
 167. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Προύσης ὁμοίως. 15  
 168. Βασίλειος <ἀνάξιος> πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητῆς τοῦ Δασκυλίου ὁμοίως.  
 169. Δαβὶδ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐλενουπόλεως ὁμοίως.  
 170. Ἀναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κνωσσοῦ ὁμοίως.  
 Ma. 392 171. Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χερσονήσου ὁμοίως.  
 La.-Co. 569 172. Ἐπιφάνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐλευθερίας ὁμοίως. 20  
 Ha. 465 173. Μελίτων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυδωνίας ὁμοίως.  
 174. Φωτεινὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καντάνου ὁμοίως.  
 Rom. 668 175. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Φοίνικος ὁμοίως.  
 176. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας ὁμοίως.  
 177. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κισάμου ὁμοίως. 25  
 178. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σουβρίτων ὁμοίως.  
 179. Ἐπιφάνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λάμπης ὁμοίως.  
 180. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λήμνου ὁμοίως.  
 181. Γαβριήλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αἰγίνης ὁμοίως.

## (H) T M

1 Ἀδριανουθηρῶν M (incertum in H): Ἀδρανουθήρων T edd.; cf. Bischofslisten p. 58 cum adn. 251 3 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.), sed cf. A 117 etc. 4 Παλαίων T edd. (euanidum in H) 7 Μελητουπόλεως T ed. Rom. (corr. ed. Reg.) 8 Σισίνιος ed. Rom.\* | Ἀδραν' H Ἀδρανεῖας M; cf. Bischofslisten p. 58 cum adn. 249 12 F 164 post F 161 tradit H | τοῦ om. M 13 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.), sed cf. A 145 etc. | Ἀριστῆς M 14 Νύμφος ed. Rom.\* ex Vc (Νίμφος) (euanidum in T) | ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.), sed cf. A 146 etc. | Ἀδραν(οῦ) H; cf. Bischofslisten p. 61 cum adn. 268 16 ἀνάξιος suppleui (cf. lat.) | τοῦ om. M 17 Ἐλληγουπόλεως H 18 Κνωσσοῦ Vc Ml (euanidum in T): Κνώσσου H Κνωσοῦ M (cf. lat. et adn. ad D 182) 19 Σισίνιος ed. Rom.\* | Χερρονήσου H M 20 Ἐλευθερίας M (cf. lat. et E 187): Ἐλευθρ' sic H Ἐλευθερίνης T Ἐλευθέρνης ed. Rom.\* 21 Κυδωνίας M ed. Rom.: Κυδνίας H Κυδωνεῖας T 22 Κατάνης H Καντανου M 23 τοῦ deest in D 186 et E 185, fort. delendum 23-844, 13 Φοίνικος — ὁμοίως] omnia fere euanida in H 23 Φοίνικος scripsi coll. D 186 et E 185 (cf. Notit.): Φοινικίου T M; cf. lat. 25 Κισάμου M: Κισσάμου T, sed cf. D 184 et E 183 26 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.) | Σουβρίτων M Hard.: Σουβρίτων T ed. Rom., sed cf. D 185 et E 184 27 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.) 28 Λήμνου M (cf. E 336): τοῦ Λίμβου H (prob.) T edd. (cf. lat.)

153. Basilius indignus episcopus Hadranotherensium similiter.  
 154. Symeon indignus episcopus Ocae similiter.  
 155. Theodorus indignus episcopus ciuitatis Germae similiter.  
 156. Theodotus indignus episcopus Palaeensium similiter.  
 5 157. Theodorus indignus episcopus Abydi similiter.  
 158. Strategius indignus episcopus Dardani similiter.  
 159. Michahel indignus episcopus Melitopoleos similiter.  
 160. Sisinnius indignus episcopus Hadraniae similiter.  
 161. Theophylactus indignus episcopus Apolloniadis similiter.  
 10 162. Constantinus indignus episcopus Caesariae Bithyniae similiter.  
 163. Georgius indignus episcopus Basilinopoleos similiter.  
 164. Cyrio indignus episcopus Lophi similiter.  
 165. Leo indignus episcopus ciuitatis Aristae similiter.  
 166. Nicephorus indignus episcopus ciuitatis Hadrianae similiter.  
 15 167. Theodorus indignus episcopus Prusae similiter.  
 168. Basilius indignus presbyter et uicarius tu Diascyliu similiter.  
 169. Daud indignus episcopus Helenopoleos similiter.  
 170. Anastasius indignus episcopus Cnosi similiter.  
 171. Sisinnius indignus episcopus Chersonisi similiter. Ma. 391  
 20 172. Epiphanius indignus episcopus Eleutheriae similiter. La.-Co. 570  
 173. Melito indignus episcopus Cydoniae similiter. Ha. 466  
 174. Photinus indignus episcopus Cantani similiter.  
 175. Leo indignus episcopus Phynicii similiter. Rom. 668  
 176. Iohannes indignus episcopus Arcadiae similiter.  
 25 177. Leo indignus episcopus Cisami similiter.  
 178. Theodorus indignus episcopus ciuitatis Subritensium similiter.  
 179. Epiphanius indignus episcopus ciuitatis Lampae similiter.  
 180. Iohannes indignus episcopus tu Limbu similiter.  
 181. Gabrihel indignus episcopus †Hegiae similiter. PL 129, 466

---

 P VE
 

---

1 Hadranotherensium (cf. gr. T)] Adranotherensium *ed. Reg.*\* 2 Simeon E *ed. Rom.* 3 ciuitatis] *cf. gr. T* 4 Palaeensium P V Palensium E, *corr. ed. Rom. (cf. D 147)* 6 Strategius F: Stratigius P VE 7 Michael E *edd.* 8 Adrania *ed. Reg.*\* 9 Apolloniadis F: Apoloniadis P VE 10 indignus *om.* F *ed. Rom. (corr. ed. Reg.)* | Bithyniae *scripsi*: Bythiniae P Bythinie V Bithinie E Bithiniensium F Bithyniensium *ed. Rom.*\* 13 ciuitatis] *cf. gr. T* 14 ciuitatis Hadrianae] *expectaueris* Hadrani (cf. D 178), *sed cf. gr. T et E 177 (ubi uide app. crit.)* 16 indignus presbyter et uicarius *scripsi*: indignus episcopus *codd.* presbyter et uicarius *ed. Rom.*\* | Diascyliu P (cf. A 147, D 173, E 172): Diasculu (*sic*) V Diasciliu E Dascyliu *ed. Rom.*\* (*ex gr.*) 17 Helinopoleos *codd.*, *corr. ed. Rom.* 18 episcopus *om.* P | Cnosi P (cf. gr. M et D 182, E 181): Nosi V Gnosi E Cnossi *ed. Rom.*\* 19 Sisinnus P 20 Eleutheriae P E (cf. gr. et E 187): Eleutherine V Eleutherna *ed. Rom.*\* 22 Photius P V Phatius E, *corr. ed. Rom.* 23 Phynicii P (cf. D 186): Phinicii V Phiniui E Phaenicii *ed. Rom.* Phoenicii *ed. Reg.*\* *fort. recte (cf. app. crit. gr. et E 185)* 25 Leo – similiter *om.* P | Cisami E: Cysami V Cissami *ed. Rom.*\* (*ex gr. T*) 26 ciuitatis] *cf. gr. T* 27 ciuitatis] *cf. gr. T* 28 tu Limbu *ed. Rom. (ex gr. T)*, *recepti dubitanter*: Tubimbu P Tilumbis V Tilumbus E Limbi *ed. Reg.*\* 29 Gabriel E *edd.* | Hegiae P E: Egie V Aiginae *ed. Rom.*\* *non male, sed incertum quid legerit Anast. in gr. (Hegenae traditur in B 252 et E 194)*

182. Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μονοβασίας ὁμοίως.  
 183. Ἀντώνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τροιζήνης ὁμοίως.  
 184. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πορθμοῦ ὁμοίως.  
 185. Φιλητὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὠρεοῦ ὁμοίως.  
 186. Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μέλῃς ὁμοίως. 5  
 187. Νεόφυτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γορδοσερβῶν ὁμοίως.  
 188. Γρηγόριος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς Κεφαλληνίας ὁμοίως.  
 189. Φίλιππος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερκύρων ὁμοίως.  
 190. Λέων ἀμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Ζακύνθου ὁμοίως.  
 191. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐτένων ὁμοίως. 10  
 192. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σασίμων ὁμοίως.  
 193. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀσπένδου ὁμοίως.  
 194. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀμισοῦ ὁμοίως.  
 195. Ἡράκλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἰουνουπόλεως ὁμοίως.  
 196. Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σωρῶν ὁμοίως. 15  
 197. Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δαδύβρων ὁμοίως.  
 198. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Πόντου ὁμοίως.  
 199. Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως ὁμοίως.  
 200. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κρατείας ὁμοίως.  
 201. Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Προυσιάδος ὁμοίως. 20  
 202. Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Τίου ὁμοίως.  
 203. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κομάνων ὁμοίως.  
 204. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερασούντος ὁμοίως.  
 205. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Πολεμωνίου ὁμοίως.  
 206. Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ῥυζέου ὁμοίως. 25  
 207. Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κλανέου ὁμοίως.  
 208. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρωκνάδων ὁμοίως.  
 209. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πινάρων ὁμοίως.

---

(H) T M

---

1 Μονοβασίας scripsi coll. lat. (uide adn. ad D 194): Μονεμβασίας T M (incertum in H) edd. 2 Τροιζήνης H M: Τροιζήνος T edd., sed cf. lat. et B 106 etc. 4 Ὠρεοῦ M ed. Rom.: Ὠραίου H Ὠραιῶ T 5–6 F 186 et 187 (sunt episcopi Bithyniae II) aptiorem locum habent post F 179; cf. Bischofslisten p. 19 et p. 32 adn. 117 5 Νεκτάριος Vc edd. (Νικήτας ed. Rom.<sup>ms</sup>) | ἀνάξιος om. Vc ed. Rom. (corr. ed. Reg.) | Μελῆς M 6 ἀνάξιος om. ed. Rom. (corr. ed. Reg.) | Γορδοσερβῶν M 7 καὶ τοποτηρητὴς om. H | Κεφαλληνίας T (abbr.) M (cf. D 191 et E 190) ed. Reg.<sup>\*</sup>, om. H Κεφαλληνίας ed. Rom. 8 Κερκύρων M (cf. D 192 et E 191): Κερκυραίων T edd. 9 ἀμαρτωλὸς om. M 10 Ἐτένων M (cf. A 152 etc.): Ἐγενῶν H (prob.) Ἐγένων T Γέμων ed. Rom.<sup>\*</sup> ex Vc (Γένων) 11–12 F 192 post F 193 tradit H recte (cf. Bischofslisten p. 32 adn. 117) 12 Ἀσπένδου M (cf. D 203 et E 202): Ἀσπόνδου T edd. 13 Ἀμισοῦ H 14 Ἰουνουπόλεως H (prob.) (cf. A 160 etc.): Ἰουνιουπόλεως T M Ἰουνουπόλεως ed. Rom.<sup>\*</sup>; cf. Bischofslisten p. 65 adn. 291 15 Σορῶν H 16–17 F 197–198 om. Vc edd. 18 Νεκτάριος Vc edd. (corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>) | Ἀδριανουπόλεως scripsi coll. A 165 etc.: Ἀδριανοῦ H (prob.) M Ἀδριανῶν T edd. 19 Κρατείας T: Κρατίας M 20 Προυσιάδος T: Πλουσιάδος M 21 τῆς H T: om. M 23 Κερασούντων H 24 τοῦ om. M | Πολεμονίου T (incertum in H) 25 Νεκτάριος Vc edd. (corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>) | τοῦ T M: τῆς H | Ῥυζέου H (Ῥυ- incertum): Ῥυζαίου T edd. Ῥοιζαίου M 27 Λεόντιος ed. Rom.<sup>\*</sup> ex Vc | ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.) 28 Πινάρων M (incertum in H)



182. Petrus indignus episcopus Monobasiae similiter.  
 183. Antonius indignus episcopus Tryzinae similiter.  
 184. Leo indignus episcopus Porthmi similiter.  
 185. Philetus indignus episcopus Horei similiter.  
 5 186. Niceta indignus episcopus Melae similiter.  
 187. Neophytus indignus episcopus Gordoseruorum similiter.  
 188. Gregorius indignus presbyter et loci seruator Cephalinensium similiter.  
 189. Philippus peccator episcopus Cercyreos similiter.  
 190. Leo peccator episcopus Zacynthi similiter.  
 10 191. Iohannes indignus episcopus Hegenensium similiter.  
 192. Constantinus indignus episcopus Sasimensium similiter.  
 193. Leo indignus episcopus Aspendi similiter.  
 194. Leo indignus episcopus Amisi similiter.  
 195. Heraclius indignus episcopus Iunopoleos similiter.  
 15 196. Theophanes indignus episcopus Sorensium similiter.  
 197. Niceta indignus episcopus Dadybrensiū similiter.  
 198. Iohannes indignus episcopus Heracliae Ponti similiter.  
 199. Niceta indignus episcopus Hadrianensis similiter.  
 200. Constantinus indignus episcopus Cratae similiter.  
 20 201. Theophilus indignus episcopus Prusiadis similiter.  
 202. Michahel indignus episcopus Tii similiter.  
 203. Theodorus indignus episcopus Comanensium similiter.  
 204. Iohannes indignus episcopus Cerasuntensium similiter.  
 205. Constantinus indignus episcopus Polemonii similiter.  
 25 206. Niceta indignus episcopus Rizei similiter.  
 207. Nicephorus indignus episcopus Clanei similiter.  
 208. Leo indignus episcopus ciuitatis Trocnadensium similiter.  
 209. Theodorus indignus episcopus ciuitatis Pinnarensium similiter.

## P VE

1 Monembasiae *ed. Rom.*\*, *sed cf. B 251 etc. et Bischofslisten p. 63 cum adn. 277* 2 Tryzinae P (*cf. B 106 et D 193*): Trizine VE Traezenae *ed. Rom.* Troezenae *ed. Reg.*\* 3 Porthimi VE (*corr. ed. Rom.*) 4 Phelitus P E Helitus V, *corr. ed. Rom.* | Orei *ed. Rom.*\*, *sed cf. D 197* 6 Neophitus *codd.*, *corr. ed. Rom.* 7 seruator + episcopi F *edd.* | Cephalinensium *scripsi coll. D 191 et E 190*: Cephalensium *codd.* Cephalenensium *ed. Rom.* Cephalenensium *ed. Reg.*\* 8 peccator] *Anast. uertit ἀμαρτωλὸς (fort. ex gr. F 190)* | Cercyreos P (*cf. D 192*): Cercireos VE Cercyraeon *ed. Rom.*\* Corcyreorum *La.-Co.mss* 9 peccator + indignus *ed. Rom.* (*corr. ed. Reg.*) | Zacynthi P *ed. Rom.*: Iacynthi VE 10 Hegenensium (*cf. gr. H T*) Gemensium *ed. Rom.*\* *i. t.* (*ex gr. Vc*) Hemensium *ed. Rom.mss* 11–12 F 192 *post F 193 transponendum*; *cf. app. crit. gr.* 12 Aspondi *ed. Rom.* (*ex gr. T*) (*corr. Hard.*) 13 Amisi *scripsi coll. gr. et A 153, E 337*: Amissi *codd.* 16 F 197 *male post F 175 posuit ed. Rom.*\* | Dadibrensiū *codd.*, *correxi coll. gr. et A 161 etc. (cf. Hard.mss)* Cladibrensiū E *edd.* 18 F 199 *om. P* | *fort. <ciuitatis> Hadrianensis restituendum*; *cf. gr.* 21 Michahel E *edd.* 25 Rizaeci *ed. Rom.* Ryzei *ed. Reg. fort. recte (cf. D 216 et E 215)* Rhizaei *Hard.* 26 Nicephorus + episcopus (*sic*) P 27 ciuitatis] *cf. gr. T* | Trocnadensium P *ed. Rom.*: Trugnadensium V Truenadensium E 28 ciuitatis *suspectum (fort. ex F 208 insertum), cf. gr.*



210. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νήσσα ὁμοίως.  
 211. Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κάμνου ὁμοίως.  
 Ma. 393 212. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Τλῶν ὁμοίως.  
 213. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κανδίδων ὁμοίως.  
 La.-Co. 572 214. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κορυδαλῶν ὁμοίως. 5  
 215. Πέτρος ἀνάξιος διάκονος καὶ τοποτηρητῆς τοῦ θρόνου Ὁρυκάνδων ὁμοίως.  
 216. Νικόδημος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιδύμων ὁμοίως.  
 217. Ἰωάννης <ἀνάξιος> διάκονος καὶ τοποτηρητῆς Φασήλιδος ὁμοίως.  
 218. Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀράξου ὁμοίως.  
 219. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὑνιάνδου ὁμοίως. 10  
 220. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λιμύρων ὁμοίως.  
 221. Σταυράκιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ζηνοπόλεως ὁμοίως.  
 222. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κόμβων ὁμοίως.  
 223. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κιβύρης ὁμοίως.  
 Rom. 669 224. Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταβῶν ὁμοίως. 15  
 225. Δωρόθεος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως ὁμοίως.  
 Ha. 468 226. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀλαβάνδων ὁμοίως.  
 227. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας ὁμοίως.  
 228. Δαβὶδ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἰασσοῦ ὁμοίως.  
 229. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυλάσων ὁμοίως. 20  
 230. Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βαργυλίων ὁμοίως.  
 231. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Μύνδου ὁμοίως.  
 232. Σταυράκιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σταδίας τῆς Κνίδου ὁμοίως.  
 233. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὁμοίως.  
 234. Νικήτας ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ὑποψήφιος Ἀλικαρνασοῦ ὁμοίως. 25  
 235. Μαυριανὸς ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ὑποψήφιος Κεράμου ὁμοίως.  
 236. Παῦλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀκμωνείας ὁμοίως.

(H) T M

1 ἐπίσκοπος + πόλεως M | Νήσσα T (cf. lat.): Νισᾶ M, fort. Νίσσα scribendum (cf. A 173 etc.); cf. Bischofslisten p. 67 adn. 301 2 Κάμνου H (prob.) T (cf. lat. et E 223): Καμνοῦ M; exspectaueris Καύνου, cf. Bischofslisten p. 66 adn. 300 3 πόλεως H T (cf. lat.): om. M 5 Λεόντιος La.-Co.\* | ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.) 6 διάκονος καὶ τοποτηρητῆς] πρεσβύτερος H | τοῦ θρόνου om. M | Ὁρυκάνδων scripsi coll. D 232 et E 231 (cf. Bischofslisten p. 67 adn. 306): Ὁρικάνδων H (prob.) T Ὁρυκανδοῦ M Ὁρικάνδου ed. Rom.\* 7 ἐπίσκοπος + πόλεως T (cf. lat.) 8 ἀνάξιος suppleui (cf. lat.) | Φασήλιδος ed. Rom.: Φασήλιδος T Φασίλιδος M 9 Ἀράξου T (cf. D 233 et E 232): Ἀράζου M (cf. lat.) 10 Ὑνιάνδου (incertum in H)] cf. E 233 et Bischofslisten p. 67 cum adn. 308 11 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.) 13 Κομβῶν H M, sed cf. A 183 etc. et Notit. 14 Κιβύρρης M 15 Τάβων H T edd. 17 Ἀλαβάνδων H: Ἀλαβανδ' T Ἀλαβάνδου M ed. Rom.\* 19 Ἰάσου H Ἰασσοῦ M 20 Μυλάσων H (prob.): Μυλάσσης T M edd., sed cf. A 193 etc. 21 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.) | Βαργυλίων H 22 Μύνδου H (prob.) Hard.<sup>m</sup> (cf. lat. et A 195 etc.): Μίνδου T M edd. 23 Σταδίας M: Σταδ' H Σταδείας T edd. | τῆς Κνίδου H M (cf. lat.): om. T edd.; cf. Bischofslisten p. 68 adn. 317 25 καὶ ὑποψήφιος om. H 25-26 Ἀλικαρνασοῦ — ὑποψήφιος om. T edd. 26 Μαυριανὸς H (prob.) | καὶ ὑποψήφιος om. H 27 Παῦλος H M: Μαυριανὸς T edd. (ex F 235, ut uidetur) | ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf. lat.) | Ἀκμωνείας M (uide quae adnotavi ad A 208): Ἀκμονίου H Ἀκμονείας T edd.

210. Georgius indignus episcopus Nessae similiter.  
 211. Stephanus indignus episcopus Camni similiter.  
 212. Constantinus indignus episcopus ciuitatis Tlensium similiter. Ma. 394  
 213. Constantinus indignus episcopus Candibensium similiter.  
 5 214. Leo indignus episcopus ciuitatis Corydalensium similiter. La.-Co. 571  
 215. Petrus indignus diaconus et loci seruator throni Oricandensium similiter.  
 216. Nicodemus indignus episcopus ciuitatis Sidymensium similiter.  
 217. Iohannes indignus diaconus et loci seruator Phasilidis similiter.  
 218. Stephanus indignus episcopus Arazi similiter.  
 10 219. Georgius indignus episcopus Hyniandi similiter.  
 220. Leo indignus episcopus ciuitatis Limyrensiū similiter. PL 129, 467  
 221. Stauracius indignus episcopus Zenopoleos similiter.  
 222. Constantinus indignus episcopus Combensium similiter.  
 223. Gregorius indignus episcopus Cibyrae similiter.  
 15 224. Basilius indignus episcopus Tabensium similiter. Rom. 669  
 225. Dorotheus indignus episcopus Neapoleos similiter.  
 226. Constantinus indignus episcopus Alabandensium similiter. Ha. 467  
 227. Gregorius indignus episcopus Heracliae similiter.  
 228. Daudid indignus episcopus Hiassi similiter.  
 20 229. Gregorius indignus episcopus Mylassensium similiter.  
 230. Sergius indignus episcopus ciuitatis Bargyliensium similiter.  
 231. Iohannes indignus episcopus ciuitatis Myndi similiter.  
 232. Stauracius indignus episcopus Stadiae Cnidi similiter.  
 233. Gregorius indignus episcopus Stratoniciae similiter.  
 25 234. Niceta indignus presbyter et electus Alicarnasi similiter.  
 235. Maurianus indignus presbyter et electus Cerami similiter.  
 236. Paulus indignus episcopus ciuitatis Acmoniae similiter.

---

P VE

1 Nesse VE 3 Tlensium P *ed. Reg.*: Thelsium VE Tlesium *ed. Rom.* 5 ciuitatis] *cf. gr. T* | Karidalensium P Caridalensium VE, *corr. ed. Rom. ex gr.* 6 F 215 *om.* P | Orycandensium *Hard. fort. recte* (*cf. D 232 et E 231*) 7 ciuitatis] *cf. gr. T* | Sydimensium V Sidimensium E (*corr. ed. Rom.*) 8 Iohannes VE (*cf. gr.*): Petrus P 9 Arazi P V<sup>ac</sup>E<sup>pc</sup> (*cf. gr. M*): Arazzi V<sup>pc</sup> (*z<sup>1</sup> add. V<sup>1-2</sup> subter lin.*) Carci E<sup>ac</sup> Araxi *ed. Rom.\** 10 Hyniandi *ed. Reg.*: Hyniadi P V Hiniadis E Hyniadis *ed. Rom.* 11 ciuitatis] *cf. gr. T* | Limirensium VE 14 *debinc series episcoporum latina graecae denuo respondet* (*cf. supra ad F 51*) | Cybire V Cipre E (*corr. ed. Rom.*) 19 Iassi *ed. Rom.\** 20 Mylasensium P Milasensium VE, *corr. ed. Rom.* 21 ciuitatis] *cf. gr. T* | Bargiliensium V Bargilensium E Bargylensium *ed. Rom.* 22 Myndi P *Hard.*: Mindi VE *ed. Rom.* 23 Stadiae Cnidi P: Stadienidi (*sic*) V Stadiernidi (*sic*) E Stadiae *ed. Rom.\** 24 Stratoniciae P *ed. Rom.*: Stratonice VE 25 presbyter] episcopus *ed. Rom. (corr. Hard.)* | Halicarnassi *ed. Rom.\** 27 ciuitatis] *cf. gr. T*

237. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀλέων ὁμοίως.  
 238. Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραπεζουπόλεως ὁμοίως.  
 239. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐμενείας ὁμοίως.  
 240. Φίλιππος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρανουπόλεως ὁμοίως.  
 241. Δοσίθεος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χωνῶν ὁμοίως. 5  
 242. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πελτῶν ὁμοίως.  
 243. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀππίας ὁμοίως.  
 244. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σούβλιος ὁμοίως.  
 245. Παντολέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος †Γαλατίας ὁμοίως.  
 246. Μιχαήλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χαιρετόπων ὁμοίως. 10  
 Ma. 396 247. Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τιμενουθηρῶν ὁμοίως.  
 248. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μηδαΐου ὁμοίως.  
 249. Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νακωλείας ὁμοίως.  
 250. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Κοτυαείου ὁμοίως.  
 251. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Δοκιμίου ὁμοίως. 15  
 252. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐκαρπίας ὁμοίως.  
 253. Μιχαήλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.  
 La.-Co. 573 254. Δαμιανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μηροῦ ὁμοίως.  
 255. Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αὐγουστοπόλεως ὁμοίως.  
 256. Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κινναβάρεως ὁμοίως. 20  
 257. Γρηγόριος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς πόλεως Πολυβωτοῦ ὁμοίως.  
 258. Θεοφύλακτος <ἀνάξιος> πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Ἰψου ὁμοίως.  
 259. Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φυτείας ὁμοίως.  
 260. Στέφανος <ἀνάξιος> πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Ὁστρου ὁμοί- 25  
 ως.

(H) T M

1 Ἀλεῶν H M 3 Εὐμεν' H Εὐμενίας M 4 Φίλιππος — ὁμοίως] cf. Bischofslisten p. 70 adn. 326 | Τρα-  
 νουπόλεως H T Hard.<sup>mss</sup>; Τρανουπόλεως M ed. Rom.\* (ex Vc) 5 Χωνῶν M: Χονῶν H Χώνων T edd.; cf. Bi-  
 schofslisten p. 70 adn. 329 6 Πελτῶν H (cf. Notit.): Πέλτων T M edd. 7 Ἀππίας H M: Ἀππειάς T  
 8 Σούβλιος M (cf. lat.): Σουβλ[...] H Σουβλίου T edd., fort. coll. B 218 Σιβλίας scribendum; cf. Bischofslisten p.  
 70 adn. 328 9 Γαλατίας H (-ίας incertum) M: Γαλατείας T edd.; exspectaueris Οὐαλεντίας (cf. B 192 etc.)  
 11 Τιμενουθηρῶν T edd. (correxī coll. A 209 etc.) Τιμένου Θηρῶν M; cf. Bischofslisten p. 70 adn. 325 12 Μη-  
 δαΐου H (Mh euanidum) M (cf. B 209 etc. et Notit. 7,412 al.): Μινδαείου T edd. 13 ἐπίσκοπος + πόλεως T  
 edd. (cf. lat.) | Νακολείας T 14 τοῦ om. M | Κοτυαείου M (cf. A 221 etc. et Notit.): Κοττυαείου T edd.  
 15 τοῦ om. M | Δοκιμίου M ed. Reg.: Δοκιμείου T ed. Rom. 16 ἀνάξιος om. Vc ed. Rom. | ἐπίσκοπος +  
 πόλεως T edd. (cf. lat.) 17 Ἱεραπόλεως M ed. Rom.: Ἱεροπόλεως T 18 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. (cf.  
 lat.) 18–20 Μηροῦ — ἐπίσκοπος om. Vc edd. 18 Μηρ- euanidum in H 19 Αὐγουστοπόλεως H  
 (prob.) 20 ἐπίσκοπος + πόλεως T edd. | Κινναβάρεως M (cf. D 273 et E 272): Κινναβάρων T Κιναβάρων  
 Vc edd.; exspectaueris Κινναβορίου, sed nusquam in codd. traditur, cf. Bischofslisten p. 71 adn. 333 21 ἀν-  
 άξιος om. H (et M ut semper) | καὶ — πόλεως (cf. lat. et D 280)] καὶ τοποτηρητὴς om. H, πόλεως om. T M  
 21–26 Πολυβωτοῦ — ὁμοίως] omia fere euanida in H 21 Πολυβωτοῦ T M (cf. M in E 279, ubi Πολυβώτου  
 T): Πολυβότου ed. Rom.<sup>corr.\*</sup> non male (cf. D 280 et Notit.) 22 ἀνάξιος suppleui (cf. lat.) | καὶ τοποτηρητὴς  
 om. H | θρόνου H T: om. M | Ἰψου H T: Ἰψοῦ M 24 Φυτείας T: Φυτίας M 25 ἀνάξιος suppleui (cf.  
 lat.) | τοῦ θρόνου om. M | Ὁστρου T (cf. D 279): Ὁστρου M; exspectaueris Ὁτρου (cf. B 213 et E 277; Notit.  
 1,347 al.); cf. Bischofslisten p. 72 cum adn. 336

237. Leo indignus episcopus Aleensium similiter.  
 238. Zacharias indignus episcopus Trapezupoleos similiter.  
 239. Leo indignus episcopus Eumeniae similiter.  
 240. Philippus indignus episcopus Tranopoleos similiter.  
 5 241. Dositheus indignus episcopus Chonensium similiter.  
 242. Georgius indignus episcopus Peltensium similiter.  
 243. Georgius indignus episcopus Appiae similiter.  
 244. Iohannes indignus episcopus Sublios similiter.  
 245. Pantoleo indignus episcopus Galatiae similiter.  
 10 246. Michahel indignus episcopus Chaeretopensium similiter.  
 247. Gregorius indignus episcopus Timenutherensium similiter. Ma. 395  
 248. Georgius indignus episcopus †Midiadii similiter.  
 249. Niceta indignus episcopus ciuitatis Nacoliae similiter.  
 250. Constantinus indignus episcopus †Cotaii similiter.  
 15 251. Leo indignus episcopus Docimii similiter.  
 252. Constantinus indignus episcopus ciuitatis Eucarpiae similiter.  
 253. Michahel indignus episcopus Hieropoleos similiter.  
 254. Damianus indignus episcopus ciuitatis Meri similiter. La.-Co. 574  
 255. Niceta indignus episcopus Augustopoleos similiter.  
 20 256. Theophylactus indignus episcopus Cinabarensium similiter.  
 257. Gregorius <indignus> presbyter et loci seruator ciuitatis Polyboti similiter.  
 258. Theophylactus indignus presbyter et loci seruator throni Ipsi similiter. PL 129, 468  
 259. Nicolaus indignus episcopus Phytiae similiter.  
 260. Stephanus presbyter et loci seruator throni Ostri similiter.

## P VE

1 Aleensium V Saleensium E 2-3 F 238-239 om. P 5 Chonensium scripsi coll. A 202 et B 190: Chonen (sic) P V Chonensi E Chonensis ed. Rom.\* 7 F 243 om. P 8 Sublios (cf. gr. M)] Sublii ed. Rom.\* (ex gr. T) 9 Pantoleon ed. Rom.\* | Galatiae] cf. app. crit. gr. 10 Michael E edd. | Cetoapensium (sic) codd., corr. ed. Rom. 11 F 247 om. P | Georgius F ed. Rom. (corr. ed. Reg.) | Timenutherensium ed. Rom.: Timerutherensium VE 12 Midiadii] Mindaii ed. Rom. (ex gr. T); incertum quid Anast. legerit in gr., exspectaueris Medaii (cf. gr. et B 209) 13 F 249 om. P | ciuitatis] cf. gr. T 14 Cotaii P V (incertum quid Anast. legerit in gr.): Cotai E Cottyaii ed. Rom. (ex gr. T) Cotyaei Hard., praetulerim Cotyaii 15 Tocimi P Tocimii VE, corr. ed. Rom. 16 F 252 om. P | ciuitatis] cf. gr. T 17 Michael E edd. | Hierapoleos ed. Rom.\*, sed cf. A 215 etc. 18 ciuitatis (cf. gr. T) om. F edd. 20 Theophilactus P V Theopilatus E, corr. ed. Rom. | indignus episcopus om. F edd. | fort. Cinnabarensium scribendum, cf. gr. T 21 indignus suppl. ed. Reg. ex gr. | ciuitatis om. P, sed cf. gr. | Polinoti codd., corr. ed. Rom. 22 F 258 om. P | Theophilactus V Theopilatus E, corr. ed. Rom. | throni Ipsi E: om. V 23 Phitiē VE 24 F 260 om. P | exspectaueris Stephanus <indignus>, sed cf. app. crit. gr. | throni Ostri ed. Rom. (cf. gr.): thromosti (sic) E throni V

261. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀμβλάδων ὁμοίως.  
 262. Ἐπιφάνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Πέρτων ὁμοίως.  
 263. Μιχαήλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Πάππων ὁμοίως.  
 Rom. 670 264. Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως τοῦ Φιλομηλίου ὁμοίως.  
 265. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τυμβριάδων ὁμοίως. 5  
 266. Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ὀρύμων ὁμοίως.  
 267. Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φόγλων ὁμοίως.  
 268. Μαριανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μαγύδων ὁμοίως.  
 269. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀνδιδων ὁμοίως.  
 270. Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Παρνασοῦ ὁμοίως. 10  
 271. Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Χίου ὁμοίως.  
 272. Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος <τῆς> Λέρου ὁμοίως.  
 273. Ἡράκλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Σάμου ὁμοίως.  
 274. Γαλάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Μήλου ὁμοίως.  
 Ha. 469 275. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ἀνδρου ὁμοίως. 15  
 276. Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Τήνου ὁμοίως.  
 277. Κάλλιστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Εὐδοκιάδος ὁμοίως.  
 278. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κρεμνῶν ὁμοίως.  
 279. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαγίνων ὁμοίως.  
 280. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανῆς ὁμοίως. 20  
 281. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κοδρούλων ὁμοίως.  
 282. Εὐστράτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δεβελτοῦ ὁμοίως.  
 Ma. 397 283. Εὐφήμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως ὁμοίως.  
 284. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Βουλγαροφύγου ὁμοίως.  
 285. Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πλουτινουπόλεως ὁμοίως. 25

## (H) T M

1 πόλεως H T: om. M | Ἀμβλάδων H (prob.) T: Ἀμυλάδων M 2 πόλεως H T: om. M | Πέρτων Hard.<sup>ms</sup> (cf. A 227 etc.): Πελτῶν H T (fort. ex F 242) edd. Πέλτων M 3 πόλεως T (incertum in H): om. M | Πούππων T edd. i. t. Πάππων M (euanidum in H), corr. ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. lat. et A 229 etc.) 4 Σισίνιος ed. Rom.\* | πόλεως H T: om. M | τοῦ H T: om. M | Φιλομηλίου T M (incertum in H), corr. ed. Rom. (cf. A 228 etc.) 5 ἀνάξιος om. Vc ed. Rom. (corr. ed. Reg.) | ἐπίσκοπος + πόλεως T (om. Vc) | Τυμβριάδων H (prob.) T: Τυμβριάδος M 6 Στέφανος — ὁμοίως] cf. Bischofslisten p. 64 adn. 282 | πόλεως H T: om. M edd. | Ὀρυμῶν M 7 ἀνάξιος om. H (et M ut semper) | Φόγλων H 8 Μαρίνος T edd. | Μαγύδων] uide adn. ad D 291 et Bischofslisten p. 73 adn. 348 9 Ἀνδιδων scripsi coll. A 241 etc.: Δίδων codd.; cf. Bischofslisten p. 74 adn. 350 10 Παρνασοῦ H M: Παρνασσοῦ T edd. 11 τῆς om. M 12 τῆς addidi coll. D 310 et E 309 13 Ἡρακλῆς sic M | τῆς H T: om. M 14 Γαλάτιος M (cf. lat. et D 309, E 308): Γαλάτων H (prob.) Γαλατ' T Γαλατίων ed. Rom. ex Vc (Γαλατίον) | τῆς om. M | Μήλου H (prob.) T: Μιλήτου M 15 τῆς H T: om. M | Ἀνδρου ed. Rom. (cf. lat.): Ἀντρού codd. (idem mendum in D 322) 16 τῆς H T: om. M 17 πόλεως T (cf. lat. et D 303), om. M (incertum in H) | Εὐδοκιάδος M (cf. D 303 et E 302): Εὐδοκιάδων T edd. 18 Κρεμνίων H (prob.) Κρημνῶν ed. Reg.\* fort. recte (cf. B 259 etc.) 19 Λαγίνων] Λαγνῶν ed. Rom. ex Vc (Λάγνων) (euanidum in H) 20 Κωνσταντῖνος — ὁμοίως] F 280 fort. posteriore aetate insertum est (non traditur in codd. lat.); cf. Bischofslisten p. 16 adn. 48 | Ἀδριανῆς T (cf. B 260 etc.): Ἀδριανοῦ M Ἀδριανῆς Vc edd. 21 Κοδρούλων H T: Κουδρούλλου M; cf. Bischofslisten p. 75 adn. 362 22 Δεβέλτου ed. Rom.\* ex Vc 23 Εὐφήμιος M (cf. D 296 et E 295): Εὐθύμιος T edd. 24 τοῦ H T: om. M 25 Πλουτινουπόλεως T (cf. B 246 etc. et Notit.): Πλουτινοπόλεως M

261. Constantinus indignus episcopus ciuitatis Ambladensium similiter.  
 262. Epiphanius indignus episcopus ciuitatis Peltensium similiter.  
 263. Michahel indignus episcopus ciuitatis Pappensium similiter.  
 264. Sisinnius indignus episcopus ciuitatis Philomilii similiter. Rom. 670  
 5 265. Iohannes indignus episcopus Tymbriadensium similiter.  
 266. Stephanus indignus episcopus ciuitatis Orymnensium similiter.  
 267. Nicephorus indignus episcopus Phoglensium similiter.  
 268. Marianus indignus episcopus Magydensium similiter.  
 269. Leo indignus episcopus Didensium similiter.  
 10 270. Stephanus indignus episcopus Parnasi similiter.  
 271. Theophilus indignus episcopus Chii similiter.  
 272. Sergius indignus episcopus Leri similiter.  
 273. Heraclius indignus episcopus Sami similiter.  
 274. Galatius indignus episcopus Militi similiter.  
 15 275. Constantinus indignus episcopus Andri similiter. Ha. 470  
 276. Eustathius indignus episcopus Tini similiter.  
 277. Kallistus indignus episcopus ciuitatis Eudociadensium similiter.  
 278. Theodorus indignus episcopus Cremnensium similiter.  
 279. Constantinus indignus episcopus Lagnensium similiter.  
 20 280.  
 281. Iohannes indignus episcopus Cudrulensium similiter.  
 282. Eustratius indignus episcopus Debelti similiter.  
 283. Euthymius indignus episcopus Sozopoleos similiter. Ma. 398  
 284. Theodorus indignus episcopus Bulgarophygensium similiter.  
 25 285. Georgius indignus episcopus Plutinopoleos similiter.

---

P VE

---

1 ciuitatis om. P F edd. 2 ciuitatis om. F edd. | Peltensium] cf. app. crit. gr. 3 Michael E edd. | ciuitatis om. F edd.  
 4 ciuitatis om. F edd. 5 Tymbriadensium VE 6 F 266 om. P | ciuitatis om. F edd. | Orymnensium VE, corr. ed. Reg.  
 (cf. gr. et E 341) 8 F 268 om. E | Magidensium V 9 Didensium] Anast. legit Διδων, cf. app. crit. gr. 10 Parnasi P:  
 Pharnasi VE Parnassi ed. Rom.\* 14 Militi P E (cf. gr. M): Meliti V Mili ed. Rom. Meli ed. Reg.\* 17 Kallistus scripsi  
 (cf. E 302): Kalistus P V Calistus E Callistus ed. Rom.\* 19 F 279 om. P | Lagnensium ed. Rom.\* (ex gr. Vc) 20 F  
 280 non traditur in codd. lat. (cf. app. crit. gr.); Constantinus indignus episcopus Andrianæ (debut Hadrianæ) simi-  
 liter suppl. ed. Rom.\* (ex gr. Vc) 21 F 281 om. P | Cudrulensium E (cf. gr. M et D 305, E 304): Crudulensium V  
 Codrulensium ed. Rom.\* 22 Eustratius V: Eustathius P Eustatius E | Duelti codd., corr. ed. Rom. 23 Euthymius  
 (cf. gr. T) ed. Rom.: Euthimus P Euthimius VE 24 Bulgarophygensium scripsi dubitanter (cf. E 296): Vulgarephe-  
 sium P Vulgarophesium V Vtigarophesium E Bulgarophygi ed. Rom.\* (cf. gr. et B 245, D 297) 25-853,1 F 285-286  
 om. P



286. Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαρέλλης ὁμοίως.  
 287. Ῥουβίμ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σκοπέλου ὁμοίως.  
 288. Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Περβέρεως ὁμοίως.  
 289. Μιχαήλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Παμφύλου ὁμοίως.  
 290. Μάνζων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πρακάνων ὁμοίως. 5  
 291. Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κελενδέρεως ὁμοίως.  
 292. Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μουσβάδων ὁμοίως.  
 La.-Co. 575 293. Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λάμου ὁμοίως.  
 294. Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιβύλων ὁμοίως.  
 295. Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὁμοίως. 10  
 296. Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καρδαβούνων ὁμοίως.  
 297. Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συνάου ὁμοίως.  
 298. Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ὁμοίως.  
 299. Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κάδων ὁμοίως.  
 300. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀζανοῦς ὁμοίως. 15  
 301. Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μοσύνων ὁμοίως.  
 302. Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πραινέτου ὀρίσας ὑπέγραψα.

Ἡ ἀγία σύνοδος ἐξεβόησε· Πάντες οὕτως πιστεύομεν, πάντες τὸ αὐτὸ φρονοῦμεν, πάντες συναινέσαντες ὑπεγράψαμεν. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τὴν οἰκουμένην 20 ἐστήριξε. πιστεύοντες εἰς ἓνα θεὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπάζομεθα. οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν, οἱ μὴ οὕτως φρονοῦντες πόρρω τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. ἡμεῖς τῇ ἀρχαίᾳ θεσμοθεσίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπακολουθοῦμεν, ἡμεῖς τοὺς θεσμούς τῶν πατέρων φυλάττομεν. ἡμεῖς 25 τοὺς προστιθέντας τι ἢ ἀφαιροῦντας ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὴν ἐπείσακτον καινοτομίαν τῶν χριστιανοκατηγόρων ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὰς

Rom. 671

18-854,2 Ἡ — καθυποβάλλομεν = Quae supersunt actorum graecorum concilii Florentini, pars I, p. 85,28-86,14 Gill (continuatur infra p. 856,4-5) 21-854,4 πιστεύοντες — ἀνάθεμα<sup>2</sup> ~ Niceph. apol. min. p. 7,1-9 (= cod. V f. 132<sup>v</sup>-133<sup>r</sup>) 23-25 ἡμεῖς — ἀναθεματίζομεν haec tempore concilii Florentini saepe laudantur; cf. e.g. Nil. Cabas. or. 5 de spiritu sancto c. 18,27-30 Kislas

(H) T M 18 Ἡ ἀγία σύνοδος dehinc denuo adsunt V T<sup>VI</sup> Can (= Ba Vl Vo La Co Mn Cu) 18-854,2 = Conc. Flor. 21-854,13 ~ Act. V p. 598,13-30 21-854,9 ~ Act. IV p. 480,11-26 21-854,4 ~ Niceph. (= V<sup>N</sup>) 25-26 ἡμεῖς — ἀναθεματίζομεν Am f. 149<sup>r</sup>

1 Σισίνιος ed.Rom.\* | Γαρέλλης M: Γαριάλων H (prob.) Γαριέλης T edd.; nomen episcopatus incertum, cf. Bischofslisten p. 75 cum adn. 359 3 Περβέρεως T (cf. B 247 etc.): Πιπέρεως M 4 τοῦ H T: om. M 5 Μανζών H (prob.) 6 Κελενδέρων H M 7 Σισίνιος ed.Rom.\* 9 Σιβύλων scripsi dubitanter (cf. D 319 et Bischofslisten p. 77 adn. 373): Σιβίλλων H (cf. A 242 et B 236) Σιβίλων T edd. (cf. lat.) Συβίλλων M 12 Συνάου H M (cf. D 330 et E 324): Συννάους T edd. 14 Κάδων scripsi coll. D 324 et E 321: Καδ' H Κάδους T edd. (cf. B 237) Καδασσοῦ M 15 Ἀζανοῦς H M: Ἀζάνους T edd.; expectaueris Ἀζανῶν (cf. Notit.; Ἀζάνων traditur in B 239 et D 327) 17 F 302 fort. posteriore aetate additum, cf. Bischofslisten p. 28 et p. 61 adn. 264 | ὀρίσας ὑπέγραψα M: ὁμοίως H T, sed cf. lat. 19-20 αὕτη<sup>2</sup> — πατέρων om. ed.Rom.\* 21 πιστεύομεν V | ὑμνούμενον V<sup>N</sup> Conc. Flor. ed.Rom.\* | ἀγίας V<sup>N</sup> 22 ἔστω sic V Co Mn 23 διωχθήτωσαν V Mn 23-24 τῆς<sup>2</sup> — ἐκκλησίας om. V<sup>N</sup> 24 ἀκολουθοῦμεν Vl 25 τι om. V<sup>N</sup> | ἐκ om. V Co Mn | τῆς + καθολικῆς T V<sup>N</sup> (sic etiam Act. IV) 25-854,1 ἡμεῖς — ἀποδεχόμεθα om. V<sup>N</sup> 25-26 ἡμεῖς — ἀναθεματίζομεν om. M Vo<sup>ac</sup> (add. Vo' in marg. inf.) Conc. Flor.

286. Sisinnius indignus episcopus Garelsium similiter.  
 287. Ruben indignus episcopus Scopeli similiter.  
 288. Basilius indignus episcopus Piperensium similiter.  
 289. Michahel indignus episcopus Pamphili similiter.  
 5 290. Manzo indignus episcopus Pracanensium similiter.  
 291. Eustathius indignus episcopus Celendereos similiter.  
 292. Sisinnius indignus episcopus Musbadensium similiter.  
 293. Eustathius indignus episcopus Lami similiter. La.-Co. 576  
 294. Leo indignus episcopus Sibilensium similiter.  
 10 295. Stephanus indignus episcopus Philadelphiae similiter. PL 129, 469  
 296. Zacharias indignus episcopus Cardabundensium similiter.  
 297. Stephanus indignus episcopus Synai similiter.  
 298. Constantinus indignus episcopus Ancyrae similiter.  
 299. Theodorus indignus episcopus Cadi similiter.  
 15 300. Iohannes indignus episcopus Azani similiter.  
 301. Theophylactus indignus episcopus Mosynensium similiter.  
 302. Iohannes indignus episcopus Praenetensium diffiniens subscripsi.

Sancta synodus exclamavit: Omnes ita credimus, omnes idipsum sapimus, omnes consentientes subscripsimus. haec est fides apostolorum, haec fides patrum, haec  
 20 fides horthodoxorum, haec fides orbem terrarum firmauit. credentes in unum deum in trinitate laudandum honorabiles imagines osculamur. qui sic se non habent anathema sint, qui sic non sentiunt procul ab ecclesia expellantur. nos anti- Rom. 671  
 quam legislationem ecclesiae catholicae sequimur, nos leges patrum custodimus. nos eos qui addunt quid uel adimunt de ecclesia anathematizamus. nos subintro-  
 25 ductam nouitatem christianos accusantium anathematizamus. nos uenerandas imagines recipimus. nos eos qui sic non se habent anathemati summittimus. his qui

---

P VE

1 Garelsium V: Galerensium E Gariensium *ed. Rom.* Garielensium *La.-Co.\** (*fort. recte; cf. D 302*) 2 Rubim *ed. Rom.\** (Ruben *La.-Co.mg ex P*) 3 Piperensium (*cf. gr. M*) Perbereos *ed. Rom.mg* (*ex gr. T*) 4 Michael E *edd.* | Pamphyli *ed. Rom.\* fort. recte* 6 F 291 *om. P* | Eustathius E | Çelendereos V 7 Musmadensium *codd., corr. ed. Rom.* 12–13 F 297–298 *om. P* 12 Synai F (*cf. gr.*): Sinai VE Synnai *ed. Rom.\** 13 Ancyrae F: Ancirę VE 14 Cadi] *Anast. fort. legit* Κάδοι (*Cadus traditur in B 237*) 16 Theophilactus *codd., corr. ed. Rom.* | Mosinensium V Mosinen (*sic*) E 17 Prenetensium VE | diffiniens subscripsi] similiter *ed. Rom.\** (*ex gr. T*) 22 pellantur *ed. Rom.\** 23 leges V<sup>ec</sup>: legis P legem E 24–25 subintroductam P: ubi introductam V subinductam E *edd.* 26 recepimus P, *sed cf. gr.* | anathemati] anathematismis F *edd.*

σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα. ἡμεῖς τοὺς μὴ οὕτως ἔχοντας τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν. τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις τὰς κατὰ τῶν εἰδώλων εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἀγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀνάθεμα. τοῖς ἀποκαλοῦσι τὰς ἱερὰς εἰκόνας εἰδωλὰ ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν ὅτι ὡς θεοῖς οἱ χριστιανοὶ ταῖς εἰκόσι προσῆλθον ἀνάθεμα. τοῖς κοινωνοῦσι ἐν γνώσει τοῖς ὑβρίζουσι καὶ ἀτιμάζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰδωλὰ ποτε δεδέχθαι ἀνάθεμα.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων. Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς πολλὰ τὰ ἔτη. νικητῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη. νέω Κωνσταντίνω καὶ νέᾳ Ἑλένῃ αἰωνία ἡ μνήμη. ὁ θεὸς φυλάξει τὸ κράτος αὐτῶν. οὐράνιε βασιλεῦ, τοὺς ἐπιγείους φύλαξον.

- Ma. 400 "Ολοῖς τοῖς αἰρετικοῖς ἀνάθεμα. τῷ φρυαξαμένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀνάθεμα. τῷ δεχομένῳ τὰ δυσσεβῆ τῆς αἵρέσεως αὐτῶν λογύδρια ἀνάθεμα. Θεοδοσίῳ τῷ ψευδωνύμῳ ἐπισκόπῳ Ἐφέσου ἀνάθεμα. Σισινίῳ τῷ ἐπίκλιν 15  
Ha. 472 Παστιλλᾷ ἀνάθεμα. Βασιλείῳ τῷ κακεμφάτῳ τρικακάβῳ ἀνάθεμα. ἡ τριάς τῶν τριῶν τὸ δόγμα καθεῖλεν. Ἀναστασίῳ, Κωνσταντίνῳ καὶ Νικήτᾳ τοῖς κατὰ διαδοχὴν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως προεδρεύσασιν ὡς νέῳ Ἀρείῳ, Νεστορίῳ 20  
La.-Co. 577 καὶ Διοσκόρῳ ἀνάθεμα. ἡ ἀγία τριάς τῶν τριῶν τὸ δόγμα καθεῖλεν. Ἰωάννη Νικομηδείας καὶ Κωνσταντίνῳ Νακωλείας τοῖς αἰρεσιάρχαις ἀνάθεμα. ἐξουδένωσαν τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἐξουδένωσεν αὐτοὺς κύριος. εἴ τις τῆς 25  
χριστιανοκατηγορικῆς αἵρέσεως ὄντα τινὰ ἢ ἐν αὐτῇ τὸν βίον ἀπορρήξαντα διεκ-

21–22 cf. I Reg. 15,23 et 26

16–18 Θεοδοσίῳ – καθεῖλεν cf. Steph. Diac. uita Steph. Iun. (BHG<sup>a</sup> 1666) § 29 p. 128,20–22

(H)V T M T<sup>VI</sup> Can (= Ba VI Vo La Co Mn Cu) 2–3 τοῖς – ἀνάθεμα praetermisit H 7–9 τοῖς – ἀνάθεμα praetermisit H 14–856,1 τῷ – ἀνάθεμα praetermisit H 16–17 Θεοδοσίῳ – ἀνάθεμα ~ Pa f. 283<sup>v</sup> (continuatur infra l. 20) 20–21 Ἰωάννη – ἀνάθεμα = Pa f. 283<sup>v</sup> 22–856,1 εἴ – ἀνάθεμα Am f. 149<sup>r</sup>

1 σεπτὰς + καὶ ἀγίας Ba | ἀποδεχόμεθα] ἀσπαζόμεθα T edd. Act. IV | τῷ om. HV 2 τὰς<sup>2</sup> om. V 3–4 τοῖς – ἀνάθεμα<sup>1</sup> om. V<sup>N</sup> 5 προσῆλθον (cf. lat. et Act. V)] προσέρχονται Act. IV 5–6 τοῖς<sup>2</sup> – ἀνάθεμα om. Vc edd. 6 καὶ ἀτιμάζουσι om. Ba 7 ἐκ + τῆς πλάνης M 10 Πολλὰ – βασιλέων om. V La Co Mn Cu (sed cf. infra app. crit. ad p. 856,5) | Κωνσταντίνου + τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν βασιλέως V La Co Mn Cu 10–11 πολλὰ – ἔτη<sup>1</sup>] αἰωνία ἡ μνήμη V La Co Mn Cu, om. T<sup>VI</sup> Ba VI Vo 11 νικητῶν – ἔτη<sup>2</sup> om. V La Co Mn Cu | καὶ om. V Mn 12 ἡ μνήμη om. Cu | μνήμη + Γερμανοῦ τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου αἰωνία ἡ μνήμη V La Co Mn Cu (uide infra p. 856,6) 12–13 ὁ – φύλαξον om. V La Co Mn Cu (sed cf. infra app. crit. ad p. 856,5) 12 φυλάξει M Ba VI Vo<sup>ac</sup> (prob., ei in η mut. Vo<sup>x</sup>) (-ei incertum in HV T T<sup>VI</sup>) φυλάξει ed. Rom.\* 12–13 ἐπιγείους] ἐπὶ γῆς VI Vo 15 λογίδρια ed. Rom.\* 16 Σισινίῳ T M Ba (abbr. T<sup>VI</sup>): Σισινίῳ V VI Vo La Co Mn Cu Pa 17 Παστιλλᾷ M VI Pa: Παστιλᾷ V T T<sup>VI</sup> Vo La Co Mn Cu Παστιλᾷ Ba | Βασιλείῳ – ἀνάθεμα<sup>2</sup> om. VI | τρικακάβῳ V M Ba Vo La Co Mn Cu: τρικακκάβῳ T T<sup>VI</sup> Pa 18 τὰ δόγματα V La Co Mn Cu (cf. lat.) 19 ὡς om. T<sup>VI</sup> 20 ἀγία om. T<sup>VI</sup> Ba fort. recte (cf supra l. 17) | τὰ δόγματα V La Co Mn Cu edd. (cf. lat.) | post καθεῖλεν inseruit ed. Rom.\* ea quae in V post l. 21 ἀνάθεμα traduntur (uide infra) 21 καὶ om. La | Νακωλίας V Mn Νακολείας T T<sup>VI</sup> VI Vo Νακολίας Ba Νακολασίας sic Pa | ἀνάθεμα + προσέτι τοῖς ζηλώσασιν καὶ μιμησαμένοις τὴν τριφυῆ (τριφυᾶ La Co Cu) κακίαν τῶν εἰρημένων αἰρεσιάρχων προέδρων ἀνάθεμα (des. Cu folio 338<sup>v</sup> mutilato, adhibetur dehinc apographon Os). Θεοδώρῳ (Θεοδότῳ La Co Mn Os), Ἀντωνίῳ καὶ Ἰωάννῃ ὡς Μάνεντι, Ἀπολιναρίῳ καὶ Εὐτυχεῖ τοῖς φαντασιοσκόποις καὶ δοκήταις ἀνάθεμα. Θεοδώρῳ τῷ Συρακουσῶν τῆς Σικελίας τῷ ἐπιλεγόμενῳ Κριθίνῳ καὶ τοῖς συναποστατοῦσιν αὐτῷ ἀνάθεμα V La Co Mn Os (inseruit ed. Rom.\* post l. 20 καθεῖλεν); cf. Gouillard, Synodikon p. 150 adn. 252; Gero, Constantine V p. 55 adn. 10 22 ἐξουδένωσεν] ἐξουδενώσσει T<sup>VI</sup> (fort. ex Sept.) | αὐτοὺς + ὁ V M VI La Co Mn Os edd., sed cf. Sept. 22–856,1 εἴ – ἀνάθεμα om. T<sup>VI</sup> Ba 22 τῆς om. ed. Rom.\* (ex Vc)

assumunt dicta quae a diuina scriptura contra idola proferuntur in uenerabiles imagines anathema. his qui non salutant sanctas et uenerabiles imagines anathema. his qui uocant sacras imagines idola anathema. his qui dicunt quia ut ad deos christiani ad imagines accesserunt anathema. his qui communicant scienter iis qui iniuriam et contumeliam uenerabilibus imaginibus inferunt anathema. his qui dicunt quia praeter Christum alius eruit nos ab idolis anathema. his qui audent dicere catholicam ecclesiam aliquando idola recepisse anathema.

Multos annos imperatorum. Constantini et Heirenae matris eius multos annos. uictorum imperatorum multos annos. nouo Constantino et nouae Helenae aeterna memoria. deus custodiat imperium eorum. caelestis rex, terrenos custodi. Ma. 399

Omnibus hereticis anathema. frementi concilio contra uenerabiles imagines anathema. ei qui recipit impias hereseos eorum ratiunculas anathema. Theodosio falsi nominis episcopo Epheseno anathema. Sisinnio cognomento Pastilla anathema. Basilio, qui obscena pronuntiatione tricacauus appellatus est, anathema. trinitas Ha. 471  
 15 horum trium dogmata deposuit. Anastasio, Constantino et Nicetae, qui per successionem throno Constantinopolitano praesederunt, ac si nouo Arrio, Nestorio et Dioscoro anathema. sancta trinitas horum trium dogmata deposuit. Iohanni Nicomediae, Constantino Nacoliae heresiarchis anathema. ad nihilum deduxerunt imaginem domini et sanctorum eius, ad nihilum deduxit eos dominus. si quis quenquam La.-Co. 578  
 20 hereseos christianos accusantis uel in ea uitam suam transigentem defenderit, anathema PL 129, 470

---

P VE

---

6 preter P E 8 Irenae *ed. Rom.*\* 9 noue P E 10 deus] dominus E *edd.* 12 ei] et E *ed. Rom. (corr. ed. Reg.)* | eorum ratiunculas] ratiunculas ipsorum E *edd.* 13 Ephesino P F *edd.* | Pastillae *ed. Rom.*\* 14 obscoena *ed. Rom.*\* | tricacauus (*cf. gr. et Conc. Const. IV Anast. interpr. Act. X l. 871*)] tricaccabus *ed. Rom.*\* (*ex Act. I p. 53, 16, ubi tricaccuum codd.*) 18 nihilum] nichilum VE 19 quemquam *ed. Rom.*\* 20 transigentem] *expectaueris* finientem; *cf. infra p. 93 l. 1* (uita sua functum *ed. Rom. ms*) | defendit *ed. Rom.*\*

δικεῖ, ἀνάθεμα. εἴ τις Χριστὸν τὸν θεὸν περιγραφτὸν οὐχ ὁμολογεῖ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀνάθεμα. εἴ τις τὰς εὐαγγελικὰς ἐξηγήσεις τὰς στηλογραφικῶς γινόμενας οὐ προσίεται, ἀνάθεμα. εἴ τις οὐκ ἀσπάζεται ταύτας ὡς εἰς ὄνομα τοῦ κυρίου οὕσας καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἀνάθεμα. εἴ τις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν ἔγγραφόν τε ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ, ἀνάθεμα.

5

Rom. 672 Γερμανοῦ τοῦ ὀρθοδόξου αἰωνία ἡ μνήμη. Ἰωάννου καὶ Γεωργίου αἰωνία ἡ μνήμη. τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας αἰωνία ἡ μνήμη. ἡ τριάς τοὺς τρεῖς ἐδόξασεν. ὧν ταῖς διαλογαῖς κατακολουθεῖν ἀξιωθείμεν οἰκτιρμοῖς τε καὶ χάριτι τοῦ πρώτου καὶ μεγάλου ἀρχιερέως Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, πρεσβευούσης τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ πάντων αὐτοῦ τῶν ἁγίων· γένοιτο. ἀμήν.

10

9 cf. Hebr. 4,14

1-2 εἴ - ἀνάθεμα cf. Niceph. refut. c. 47,11-14; Steph. Diac. uita Steph. Iun. (BHG<sup>a</sup> 1666) § 44 p. 145,25-26  
4-5 εἴ - ἀνάθεμα = Quae supersunt actorum graecorum concilii Florentini l. l. p. 86,15-16

(H) V T M T<sup>VI</sup> Can (= Ba Vl Vo La Co Mn Cu) 4-5 ~ Conc. Flor.

1 οὐκ Ba Vl Vo 2-3 γενομένας T<sup>VI</sup> 3-4 εἴ - ἀνάθεμα om. Os 3 ὡς om. M 4 οὕσας om. M  
4-5 εἴ - ἀνάθεμα] καὶ τί νῦν πράξουσιν οἱ ἀθετοῦντες; add. Vl<sup>ms</sup> (= schol. 479 apud Benešević) 5 ἡ V T T<sup>VI</sup> Vl Vo La Co Mn Os (cf. Act. VIII p. 968,29): καὶ H M Ba Conc. Flor. | ἀθετεῖ] οὐ προσίεται H ἀθετῇ La | ἀνάθεμα + Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων. (Os add. ὁ δεῖνα τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη· ὁ δεῖνα τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν βασιλείας πολλὰ τὰ ἔτη) ὁ θεὸς φυλάξει τὸ κράτος αὐτῶν. ὁ θεὸς τὴν βασιλείαν αὐτῶν εἰρηνεύσει. οὐράνιε βασιλεῦ (βασιλεὺς La), τοὺς ἐπιγείους (ἐπὶ γῆς Os) φύλαξον V La Co Mn Os (des. Os; codices La Co Mn add. τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη [τοῦ - ἔτη om. Co Mn]. Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, Χριστοφόρου καὶ Ῥωμανοῦ, Κωνσταντίνου, Ῥωμανοῦ, Νικηφόρου καὶ Ἰωάννου, Βασιλείου, Κωνσταντίνου καὶ [om. Co Mn] Ῥωμανοῦ [+ καὶ Μιχαὴλ Co Mn] τῶν τὴν οὐράνιον βασιλείαν τῆς ἐπιγείου ἀλλαξαμένων αἰωνία ἡ μνήμη. Εὐδοκίας καὶ Θεοφανοῦς, Θεοδώρας καὶ Ἑλένης, Θεοφανοῦς καὶ Θεοδώρας τῶν εὐσεβεστάτων αὐγουστῶν αἰωνία ἡ μνήμη [+ Ζωῆς τῆς εὐσεβεστάτης αὐγούστης καὶ τρισμακαρίστου αἰωνία ἡ μνήμη Co Mn]. Γερμανοῦ, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου τῶν ἀσιδίων καὶ μακαρίων πατριαρχῶν αἰωνία ἡ μνήμη, Ἰγνατίου, Φωτίου, Στεφάνου καὶ Ἀντωνίου, Νικολάου καὶ Εὐθυμίου, Στεφάνου, Τρύφωνος, Θεοφυλάκτου, Πολυεύκτου, Ἀντωνίου, Νικολάου, Σισινίου, Σεργίου καὶ [om. Co Mn] Εὐσταθίου [+ καὶ Ἀλεξίου Co Mn] τῶν ὀρθόδοξων πατριαρχῶν αἰωνία ἡ μνήμη. ἡ ἁγία τριάς αὐτοὺς ἐδόξασεν. Θεοδώρου τοῦ πανοσίου ἡγουμένου τῶν Στουδίου [Στουδίων Co, abbr. La Mn] αἰωνία ἡ μνήμη; continuatur in V La Co Mn infra l. 7-8 ὧν ταῖς κτλ.  
6 Γερμανοῦ - μνήμη tradunt V La Co Mn Cu supra p. 854,12 post μνήμη 6-7 Ἰωάννου - ἐδόξασεν om. V La Co Mn 7 post ὧν reliqua uerba usque ad finem actionis euanida sunt in H f. 238<sup>r</sup> (textum abbreviatum esse patet) 8 κατακολουθῶν V ἀκολουθεῖν Ba Vl Vo | τε om. V 10 αὐτοῦ om. T edd. | ἀμήν + μὴν Ὁκτωβρίῳ ἰα' ἰνδικτιῶνος ἰα' Vc<sup>VI</sup> Ml<sup>VI</sup> (euanidum in T<sup>VI</sup>) Ba (Ba praemittit ΕΠΡΑΧΘΗ ΕΝ ΕΤΗ 59<sup>ος</sup> τῆς τοῦ κυρίου μου γενέσεως [sic]). V post ἀμήν addit Ἰσθὶ δὲ καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐκτεθεμένων (sic) τὸν τοιοῦτον ὅρον ἔχειν οὕτως (sequuntur uicariorum Romanorum et Tarasii subscriptiones supra p. 828,18-25 in V omis-sae Πέτρος ... ὑπέγραψα) ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθήσαντες καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀρίσαντες ὑπεγράψαμεν (sic). αὗται δὲ αἱ ὑπογραφαὶ οὐκ ἀναγινώσκονται ἐπὶ ἄμβωνος. cf. Bischofslisten p. 15.

thema. si quis Christum deum circumscriptum non confitetur secundum humani-  
tatem, anathema. si quis euangelicas narrationes titulis picturisque factas non ad-  
mittit, anathema. si quis non osculatur has tanquam in nomine domini et sancto-  
rum eius factas, anathema. si quis omnem traditionem ecclesiasticam siue scriptam  
5 siue non scriptam irritam facit, anathema.

Germani horthodoxi aeterna memoria. Iohannis et Georgii aeterna memoria. Rom. 672  
praedicatorum ueritatis aeterna memoria. trinitas hos tres glorificauit. quorum  
disputationes sequi mereamur miserationibus et gratia primi et *magni pontificis*  
Christi dei nostri, intercedente intemerata domina nostra sancta dei genetrice et om-  
10 nibus sanctis eius. fiat. amen.

---

4–5 si – anathema ~ *Iuo decr. IV 198* („Actio 7 contra falsam synodum“), *PL 161*, 309 A (cf. *supra ad p. 825*, 23–24):  
Si quis omnem traditionem ecclesiasticam vel scriptam vel non scriptam violat, anathema sit; cf. *Iuo trip. A 2*, 12,4 (in  
*initio*) et *Grat. C. I q. 7 c. 2 col. 426*, 24–25

---

P VE 4–5 ~ *Iuo decr.*

---

1 non confitetur *post humanitatem ed. Rom.\** 6 Gregorii E *edd.* 9 genetrice VE *edd.*



PG 98, 1428 Τοῖς εὐσεβεστάτοις καὶ γαληνοτάτοις ἡμῶν βασιλεῦσι Κωνσταντίνῳ καὶ Εἰρήνῃ τῇ αὐτοῦ μητρὶ Ταράσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος ὑμῶν πόλεως νέας Ῥώμης καὶ πᾶσα ἡ ἀγία σύνοδος ἡ κατ' εὐδοκίαν μὲν θεοῦ, προστάξει δὲ τῆς φιλοχρίστου ὑμῶν βασιλείας συνελθοῦσα ἐν ταύτῃ τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τὸ δεύτερον 5

Δοξάζεται ἡ τῆς ἐκκλησίας κεφαλὴ, Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, κράτιστοι βασιλεῖς, ὅτι περ ἡ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ φυλαττομένη καρδιά ὑμῶν ἔβλυσε λόγον ἀγαθόν, προστάξασα συναγυγῆσθαι ἡμᾶς ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἵνα τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων ἀκράδαντον καὶ ἀσάλευτον θεηγορίαν βεβαίαν κατάσχωμεν. καὶ γὰρ ὥσπερ ἡ κεφαλὴ ὑμῶν χρυσῷ καὶ λίθοις διαυγεστάτοις ἐστεφάνωται, οὕτως οἱ νόες ὑμῶν 10  
 Μα. 401 εὐαγγελικαῖς τε καὶ πατρικαῖς διδασκαλίαις κατακεκόσμηται. αὐτῶν γάρ, ὧν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθόγγος ἐξελήλυθεν, ὡς ὄντες φοιτηταὶ καὶ συμμετοχοί, παντὸς δὲ τοῦ χριστωνύμου λαοῦ ὁδηγοὶ πρὸς εὐσεβείαν τὸν τῆς ἀληθείας ἐστηλογραφήσατε λόγον καὶ τὸν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ εὐσεβείας διεζωγραφήσατε χαρακτηῖρα καὶ οἷα λαμπτήρες περιφανεῖς τοῖς πιστοῖς ἀνελάμψατε καὶ ταῖς κινδυνεύουσιν ἐκκλησίαις 15  
 χεῖρα ὠρέξατε, τὰ ὑγιῆ δόγματα κρατύναντες καὶ τὴν ὁμογνωμοσύνην τῶν διεστώ- των πρυτανεύσαντες. ἐξὸν τοίνυν μετὰ παρρησίας εἰπεῖν· τὸ τῆς εὐσεβείας εὐδοκία θεοῦ δι' ὑμῶν ἐβεβαιώθη κατόρθωμα, καὶ πεπλήρωται χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως, καὶ δι' ἐγγράφου φωνῆς ἡμῶν αἱ γλῶσσαι λαλοῦσι τὰ πράγματα. τί γὰρ τοῦ φυλάττεσθαι ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων βεβαίωσιν φαι- 20  
 PG 98, 1429 δρότερον καὶ πρὸς εὐφροσύνην χαριέστερον;

Ἐπεὶ δὲ ἀνέστησάν τινες ἄνδρες μόρφωσιν μὲν εὐσεβείας ἔχοντες, ὅτι ἱερωσύνης ἀξίωμα περιεβέβληντο, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένοι καὶ τῶν Βαβυλωνίων ἱερέων τὴν κατηγορίαν ἐπισπασάμενοι — οὓς καὶ ἡ προφητεία θριαμβεῦει λέγουσα· 25  
 La.-Co. 580 ἐξῆλθεν ἀνομία ἐξ ἱερέων Βαβυλῶνος —, μᾶλλον δὲ Καϊαφαϊκὸν συνέδριον συστήσα-  
 Ha. 473 μενοι, γεννήτορες γεγόνασιν δυσσεβῶν διδασκάλων, καὶ ἄρ᾽ καὶ πικρίας ἔχοντες στόμα τὸ ἐπὶ κακοῖς ἰσχύειν δόξαν ἐλογίσαντο· καὶ δύσφημον ἔχοντες γλῶτταν καὶ κάλαμον ὑπουργοῦντα ταύτῃ ταῖς αὐτολέκτοις τοῦ θεοῦ φωναῖς μαχόμενοι ἑτερο-  
 Rom. 673 λόγησαν, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον, τοὺς ἐνδυσμένους Χριστὸν καὶ τῇ 30  
 χάριτι αὐτοῦ ἀνασωθέντας ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης εἰδωλολάτρης ἀποκαλέ-  
 σαντες, καὶ κακουργίας ἔχοντες γνώμην χεῖρας ἀθέσμους ἐπέβαλον, ἀφανίσαι οἰόμε-

6 cf. Eph. 5,23 al. 7 cf. Prou. 21,1 11–12 cf. Ps. 18,5 = Rom. 10,18 18–19 cf. Ps. 125,2 25 cf. Sus. (Theod.) 5 26–27 cf. Rom. 3,14 (= Ps. 13,3); cf. etiam Ps. 9,28 29 cf. 1 Petr. 2,9 | cf. Rom. 13,14 et Gal. 3,27

1–868,6 cf. Grumel/Darrouzès, Reg. n. 358 15–16 ταῖς — ὠρέξατε ~ Conc. Const. III (sermo prosph. [CPG 9437,2]), ACO ser. II, II 2 p. 820,4 16–17 τὴν — διεστώτων = Conc. Const. III l.1. p. 804,24 17–21 τὸ — χαριέστερον cf. Conc. Chalch. (epist. ad Leonem papam [CPG 5957 = 9022]), ACO II 1,3 p. 116,18–21

22–862,3 Ἐπεὶ — συμπεφωνήκαμεν ~ (Ps.-)Decretum synodi a. 843 habitae l. 13–53 Gouillard (continuatur infra p. 862,15) 22–25 Ἐπεὶ — Βαβυλῶνος cf. Steph. Diac. uita Steph. Iun. (BHG<sup>a</sup> 1666) § 29 p. 128,1–3

V T M 22–862,3 ~ Decr. (= B M)

1–5 superscriptionem om. H, ubi 138<sup>r</sup> l. 2–9 (κεφάλ(αιον) γ' in marg.) nihil inuenitur nisi epistulae initium Δοξά- ζεται ἡ τῆς ἐκκλησίας (fort. usque ad l. 11 κατακεκόσμηται; sequitur doxologia, ut uidetur), omnia fere uerba euanida sunt (dinoscitur f. 138<sup>r</sup> l. 8 διδασκαλίαις). 2–3 πόλεως ὑμῶν V 2 ἡμῶν M 3 μὲν om. T edd., sed cf. lat. 4 ταύτη om. V 6 ἡμῶν + ὦ V 12 ἐξῆλθεν Sept. N. T. | ὄντες] ὄντως Vc<sup>ms</sup> (Bonafides) edd. 19 ἡμῶν<sup>2</sup> M ed. Rom. (cf. lat.): ὑμῶν V T 20 βεβαίωσις V 22 Ἐπειδὴ Decr. 23 περιβέβληνται V | αὐτῆς V T Decr.: ταύτης M | καὶ om. ed. Rom.\* 25 Καϊφαϊκὸν ed. Reg.\* 28 κάλαμον + δὲ V | ταύτη om. M 30 ἀνασωθέντες V 30–31 κατέσαντας (sic) V 31 ἀθέσμως Decr. | ἐπέβαλλον V

Piissimis et christianissimis imperatoribus nostris Constantino et Heirenæ matri eius Tarasius indignus episcopus diuinitus conseruandæ regiae urbis uestrae nouae Romae et tota sancta synodus, quae beneplacito quidem dei, praeceptione uero deum amantis imperii uestri secundo conuenit in hac splendida Nicaenorum metropoli

- 5 Glorificatur *ecclesiae caput*, *Christus* uidelicet deus noster, optimi principes, quoniam *cor* uestrum, quod *in manu* eius custoditur, protulit uerbum bonum, praeci-  
piens simul erigere nos in nomine ipsius, ut ecclesiasticorum dogmatum inconcus-  
sum et immobilem ac diuinum affatum firmissimum teneamus. etenim sicut caput  
10 uestrum auro et lapidibus fulgidis coronatur, ita et sensus uestri euangelicis et pater-  
nis magisteriis adornantur. cum enim eorum quorum *in omnem terram sonus exiuit* Ma. 402  
essetis discipuli et participes totiusque Christi nomine nuncupatae plebis ad pietatem  
ductores, ueritatis stilo descripsistis sermonem et horthodoxiae ac pietatis depixistis  
characterem et ueluti luminaria praeifulgida fidelibus illuxistis et manum periclitanti-  
bus ecclesiis porrexistis, sana dogmata confirmantes et consensum eorum quae inter  
15 se dissonant instaurantes. licet igitur cum fiducia dicere: pietatis bona uoluntate dei  
per uos correctio stabilita est, et idcirco *repletum est gaudio os nostrum et lingua*  
*nostra exultatione*, et per inscriptam uocem nostram res linguae loquuntur. quid  
enim ecclesiasticorum negotiorum firmitatis custodia iocundius et ad laetitiam gra- PL 129, 471  
tius?
- 20 Quia uero insurrexerunt quidam uiri formam quidem pietatis habentes, quoniam  
sacerdotii dignitate circumamicti sunt, uirtutem autem eius abnegantes et Babylo-  
niensium sacerdotum calumniam arripientes – quos et prophetia publicat dicens:  
*egressa est iniquitas a sacerdotibus Babylonis* –, immo uero Caiphaicum concilium La.-Co. 579  
statuentes, genitores facti sunt dogmatum impiorum, et *os maledictionis et amaritu-* Ha. 474  
25 *dinis* habentes praeualere in malis gloriam arbitrati sunt; infamemque linguam et  
calamum ministrantem huic possidentes et uoces quae ab ipso deo prolatae sunt im-  
pugnantes atque portentuose *regale sacerdotium* et *gentem sanctam* et eos qui *Chris-* Rom. 673  
*tum induerunt* et gratia eius ab idolorum errore saluati sunt idololatræ uocantes et  
nequam operationis habentes uotum manus illicitas inmiserunt, demoliri opinati

23 egressa – Babylonis cf. *Vulg. Dan. 13,5*

P VE

1–4 Piissimis – metropoli P *litt. maiusc.* (V *usque ad* diuinitus) 1 Eirene V Irenae *ed. Rom.\** 3 preceptione P E  
(*abbr.* V) 4 Nicaenorum P: Nicaeorum V *edd.* Niceorum E; *expectaueris* Nicaensium 7 simul erigere ~ συναγ-  
γέρθαι? *Anast. uertit* συνεγείραι („gr. conuenire“ *ed. Rom.mg*) | simul] scilicet *ed. Rom.\** 8 firmissimæ V firmis-  
sime *ed. Rom.\** 10 exiuit sonus *ed. Rom.\** (ex *Vulg.*) 12 descriptis P | depinxistis E *edd.* 13 characterem VE  
14–15 quae – dissonant] qui i. se dissonabant *ed. Rom.mg* 16 correctio stabilita] „gr. insigne opus stabilitum“ *ed.*  
*Rom.mg* (*Anast. uertit* ἡ ... κατόρθωσις; cf. *Gloss.*) 17 inscriptam VE (*Anast. ἐγγράφου ad uerbum uertit*):  
scriptam P | linguae + nostrae V *edd.*, sed cf. gr. | locuntur P V 18 iocunditatis P<sup>ac</sup> (tatis *exp.*, us *superscr.* P<sup>c</sup>)  
21–22 Babylloniensium V Babilloniensium E Babylonensium *ed. Rom.\** 22 kalumniam P calumpniam V; accusa-  
tionem *ed. Rom.mg* (non male, sed calumniam arripientes est mendum interpretis) 23 Babyllonis V Babilonis E |  
Cahiphaicum P 26 prolatae P V 27–29 atque – inmiserunt] *Anast. constructionem uerborum mutauit* („gr. porten-  
tuose etc. idololatræ uocarunt“ *ed. Rom.mg*) 28 ydolatræ V F idolatræ E (*corr. ed. Rom.*) 29 illicita E ad illicita F<sup>2</sup>  
*edd.*, sed cf. gr. | inmiserunt *ed. Rom.\**

νοι τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀναζωγράφησιν. καὶ ὅσα μὲν ἐκ ψηφίδος ὄντα ἐξ-  
ώρυξαν, ὅσα δὲ ἐκ κηροχύτου χρωματουργίας λεάναντες τῶν σεπτῶν ναῶν τὴν  
εὐκοσμίαν εἰς ἀκοσμίαν μετέβαλον, σὺν τούτοις δὲ καὶ τὰ ἐν σανίσιν εἰς μνήμην ὄν-  
τα Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ πυρὶ παρέδωκαν καὶ ὡς ἔπος  
εἶπεῖν τὰς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας λυμηνάμενοι διετάραξαν. καὶ αἵρεσιάρχαι οἱ ἱεράρ- 5  
χαι γεγόνασι, καὶ ἀντὶ μὲν εἰρήνης ἔριν τῷ λαῷ προσεφώνησαν, ἀντὶ δὲ σίτου ζιζά-  
νια ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀρούραις ἐνέσπειραν, τὸν οἶνον ἔμιξαν ὕδατι καὶ τὸν πλησίον  
ἐπότισαν ἀνατροπὴν θολεράν. καὶ λύκοι ἀρραβικοὶ ὄντες δορὰν προβάτων ὑπεκρί-  
θησαν ἐνδύσασθαι καὶ τὴν ἀλήθειαν παραλογιζόμενοι τὸ ψεῦδος ἐπεσπάσαντο.  
ἀλλ' ὧς ἀσπίδων ἔρρηξαν καὶ ἰσθὸν ἀράχνης κατὰ τὸν προφήτην ὕφαναν· καὶ ὁ μέλ- 10  
λων τῶν ὧν αὐτῶν φαγεῖν συντρίψας οὐρίον εὔροι καὶ ἐν αὐτῷ βασιλίσκον ἰοῦ καὶ  
πνοῆς θανατηφόρου γέμοντα.

Καὶ ἐπεὶ ταῦτα οὕτω διέθεντο καὶ τὴν ἀλήθειαν τὸ ψεῦδος κατεβόσκετο, οὐ συν-  
εχωρήσατε, ἡμερώτατοί τε καὶ ἀνδρειότατοί ἡμῶν βασιλεῖς, ἐν τοῖς ὑμετέροις χρό-  
νοις τὴν οὕτω λοιμώδη καὶ ψυχοφθόρον πλάνην ἐνδιαμένειν, ἀλλὰ ταύτην τῇ αὔρα 15  
τοῦ θεοῦ πνεύματος τοῦ ἐν ὑμῖν οἰκοῦντος ἀφανίσαι προεθυμήθητε, ὅπως εὐσταθὲς  
διαμείνη τῆς ἐκκλησίας τὸ σύστημα καὶ τοῦ παντός ὑπηκόου τὸ σύγκριμα καὶ τὸ  
βασίλειον ὑμῶν κατὰ τὴν ὑμέτεραν ἐπωνυμίαν εἰρηνικῶς διευθύνηται. καὶ οὐκ ἀν-  
Ma. 404 εκτὸν ἢ φορητὸν ἡγήσασθε τὰ μὲν ἄλλα ὁμονοεῖν ἡμᾶς καὶ συμβιβάζεσθαι, περὶ δὲ  
τὸ τῆς ζωῆς ἡμῶν κεφάλαιον, ἡγουν τὴν εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν, ἑαυτῶν ἀπορ- 20  
ρήγνυσθαι καὶ ἀποσχίζεσθαι, καὶ ταῦτα Χριστοῦ κεφαλῆς ὄντος ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ  
καθεξῆς μέλη καὶ ἐν σῶμα διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμοδοξίας καὶ πίστεως.

Διὸ τὴν ἱεράν ἡμῶν καὶ πολυάνθρωπον συναθροισθῆναι ἐκελεύσατε ὁμήγυριν ἐν  
PG 98, 1432 ταύτῃ τῇ Νικαέων μητροπόλει, ἵνα τὴν τῶν ἐκκλησιῶν διάστασιν ἀποσεισάμενοι τὰ  
διεzeugμένα πρὸς ἑνωσιν ἐφελκύσωμεν, καὶ τὴν ἔναγχος ὕφανθεῖσαν ἐξ ἀκανθίνων 25  
νημάτων συρφετώδη σισύραν εἴτουν ψευδοδιδασκαλίαν διαρρήξαι καὶ διασχίσει καὶ  
τὸν τῆς ὀρθοδοξίας διαπλῶσαι χιτῶνα.

Καὶ δὴ ἀποστολικάς καὶ πατρικάς ἐξακολουθήσαντες παραδόσεις — τολμῶμεν δὲ  
λέγειν· συμπνοίᾳ τοῦ παναγίου ὁμονοήσαντες πνεύματος — ἀλλήλοις τε συνενεχθέν-

6-7 cf. Mt. 13,25 7 οἶνον — ὕδατι cf. Is. 1,22 7-8 τὸν<sup>2</sup> — θολεράν cf. Hab. 2,15 10-11 cf. Is. 59,5 16 cf.  
Rom. 8,11; 1 Cor. 3,16 21 cf. Eph. 4,15 al. 22 cf. Rom. 12,5; 1 Cor. 12,12

5-9 αἵρεσιάρχαι — ἐπεσπάσαντο ~ Conc. Const. III (sacra ad syn. Romae [CPG 9440]), ACO ser. II, II 2 p.  
860,4-7 (partim ad uerbum) 10-11 ὧς — βασιλίσκον ~ Conc. Ephes. (epist. syn. or. ad Augustas [CPG 6318 =  
8706]), ACO I 1,5 p. 132,11-13 13 ἐπεὶ — κατεβόσκετο ~ Conc. Const. III l.l. p. 860,8-9 23-862,1 Διὸ —  
ἄπαντες cf. Conc. Const. III (sermo prosph. [CPG 9437,2]), ACO ser. II, II 2 p. 812,5-13

V T M 5-9 ~ Conc. Const. III 10-11 ὧς — βασιλίσκον ~ Conc. Ephes. 13 ~ Conc. Const. III

1 ψηφίδος ed. Rom.\* 2 λειάναντες M<sup>ac</sup> (prob.) 3-4 ὄντα post σανίσιν M 7 ἐνέσπειρον V | ἐνέμιξαν  
V 8 ἀνατροπὴ θολερὰ Sept. (ubi uar. lect. ἀνατροπὴν θολεράν), cf. lat.; ἀνατροπὴν θολεράν tradunt etiam  
Conc. Const. III l.l. et Decr. | ἀραβικοὶ V Decr. edd. | προβάτου Decr. 13 Καὶ ἐπεὶ T (cf. lat.): καὶ ἐπειδὴ V  
M ἐπεὶ δὲ Μέπει B 14 τε om. V Decr. | ἀνδρειότατοι + καὶ ὀρθοδοξότατοι Decr. 15 om. V 16 ἐξ-  
αφανίσαι Decr. | προθυμήθητε V | εὐσταθῶς V Decr., sed cf. lat. 17 διαμένη Decr. ed. Rom.\* 20 ἡγουν  
ἥως T ἥτοι ed. Rom.\* ex Vc (Probatares in marg.) 21 κεφαλῆς] κεφάλαιον T edd. | ἡμῶν M ed. Rom. (cf. lat.):  
om. V T Decr. | ἡμεῖς T Decr. (cf. lat.): ὑμεῖς V, om. M ed. Rom.\* 22 μέλη — σῶμα V T Decr.: μελῶν καὶ  
ἐνὸς σώματος M (fort. ex conl., uide supra) 23 ἡμῶν + ταύτην Decr. (cf. Conc. Const. III) 26 σισύραν]  
σηρὰν B σειράν M 27 διπλῶσαι M ἐξαπλῶσαι B | χιτῶνα] „add. ex l. σπουδάσωμεν“ ed. Rom.<sup>mss</sup> (cf. app.  
crit. lat.) 28 ἐξακολουθοῦντες M B | τολμῶ ed. Rom.\* ex Vc | δὲ] δὴ M, om. Decr. 29 ἁγίου Decr. |  
πνεύματος ὁμονοήσαντες V

uenerabilium picturam imaginum. et quidem quaecumque de tessellis fuerunt facta effoderunt, quae uero ex cera fuere perfuso colorum opere deleuerunt uenerabilium-que imaginum decus in dedecus transtulerunt. cum his autem et ea quae in tabulis in memoriam Christi dei nostri et sanctorum eius extiterunt igni tradiderunt et, ut  
 5 apertius dicamus, ecclesias nostras depopulati conturbauerunt. et facti sunt hereseon principes qui erant principes sacerdotum, et pro pace quidem contentionem populo acclamauerunt, porro pro frumento *zizania* ecclesiasticis aruis seminauerunt, *uinum miscuerunt aquae* et proximum potauerunt subuersione turbulenta. et cum lupi arabici essent, pelle ouium se simulauerunt indutos et ueritate paruipensa mendacium  
 10 arripuerunt. *sed oua aspidum ruperunt et telam araneae* secundum prophetam *texuerunt*, et *qui* comessurus est ouum earum conterens calefactum inueniet et in eo *regulum* esse ueneno et spiritu mortifero plenum.

Et quia haec ita disposuerunt et ueritatem mendacium depauit, non indulsistis, mansuetissimi atque fortissimi imperatores nostri, temporibus uestris permanere tam  
 15 pestilentem et animas corrumpentem errorem, sed hunc aura diuini *spiritus*, qui *in uobis* habitat, exterminare procurastis, quatinus stabilis permaneat ecclesiae coetus et cunctorum subditorum collatio atque imperium uestrum secundum cognomen uestrum pacifice dirigatur. nec tolerabile uel portabile duxistis quominus unum sentiremus et in idipsum conueniremus et erga uitae nostrae capitulum, id est pacem eccle-  
 20 siarum, nemo ex nostris se discinderet et abscinderet, cum *Christus sit caput* nostrum, nos autem consequenter *membra* et *unum corpus* per mutuae ac unius opinionis fidem.

Ma. 403

Propter quod sacram nostram et populosam congregari iussistis cateruam in hac Nicaensium metropoli, ut ecclesiarum dissensionem repellentes disiuncta ad unitatem  
 25 trahamus et eam quam nuper intexuerunt ex spineis filis ignominiosam grossamque uestem, id est falsam doctrinam, dirumpere et scindere et horthodoxiae incorruptam conseruare tunicam studeamus.

PL 129, 472

Itaque apostolicas et paternas traditiones sequentes – audemus autem dicere: conspiratione sanctissimi spiritus consonantes – inuicemque collecti uniuersi, concordan-

7–12 porro – plenum ~ LC IV 22 p. 542,13–19 (= IV Capit. p. 488,13–19; deest in \*Hadr.): De eo, quod nec sibi ipsis parcunt, cum parentibus suis iniuriam inferunt dicentes: „Pro uero tritico zizania ecclesiasticis agris seminauerunt, uinum miscuerunt aquae et proximum potauerunt subuersionem turbulentam, et lupi Arabici exsistentes pellem ouium subsannauerunt indueri et ueritatem praetereuntes mendacium amplexi sunt, sed oua aspidum iactauerunt et tela aranei secundum prophetam texuerunt, et qui sperat oua eorum comedere, confringens caudam inueniet et in eo basiliscum uenenum et flatum mortiferum repletum.“

P VE 7–12 ~ LC

1 quaecumque E ed. Rom. 3 imaginum] „gr. templorum“ ed. Rom.<sup>ms</sup> (cf. e. g. p. 875,12); error interpretis esse uidetur  
 7 zizania + in ed. Rom.\*; sed cf. LC 9 simulauerunt + esse F edd. | paruipensa] defraudata ed. Rom.<sup>ms</sup> 11 commes-  
 surus VE commesturus ed. Rom.\* comesturus ed. Reg.\* | eorum ed. Rom.\* (cf. Vulg. et LC) non male, sed Anast.  
 pronomen ad aspidum rettulisse uidetur (Dubielzig) | calefactum (cf. confotum Vulg.)] caudam (~ οὐρὰν) LC putri-  
 dum ed. Rom.<sup>ms</sup> (fort. ex Hier. in Is. 16,59,5 l. 7–8 Adriaen) 16 instabilis P<sup>ac</sup> (in exp.) | cētus VE 17 collatio] collec-  
 tio ed. Rom.<sup>ms</sup>, sed cf. ThLL s. u. collatio 18–20 quominus – abscinderet] Anast. uerbis τὰ μὲν ἄλλα et δὲ neglectis  
 sententiam male intellexit (uide infra ed. Rom.<sup>ms</sup>) 18 quominus unum] „gr. ut in aliis quidem unum etc.“ ed. Rom.<sup>ms</sup>  
 19–20 ecclesiarum – abscinderet] „gr. eccl. essent inter nos dissidia“ ed. Rom.<sup>ms</sup> 20 abscideret codd., corr. ed. Rom.  
 23–24 Nicaensium V Nicaensium E Nicensium F edd. 25–27 et – studeamus] Anast. studeamus de suo addidis-  
 se uidetur, inde uerborum constructionem mutauit (in gr. ea quae post ἐφελκύσωμεν leguntur cum ἐκελεύσατε con-  
 iungenda sunt) 25 ea VE (corr. F<sup>2</sup>) 26 id] ad P | doctrinam falsam F edd. | dirumpere V dirumpere E  
 27 conseruare] „gr. expandere“ ed. Rom.<sup>ms</sup> 29 collecti] conuenientes ed. Rom.<sup>ms</sup>

τες ἅπαντες, σύμφωνον ἡμῖν ἔχοντες τὴν παράδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ταῖς  
 ὑποτυπωθείσαις συμφωνήσεσι παρὰ τῶν ἀγίων ἐξ οἰκουμενικῶν συνόδων συμπε-  
 φωνήκαμεν, ἀναθεματίσαντες τὴν Ἀρείου μανίαν, τὴν Μακεδονίου λύτταν, Ἀπολινά-  
 ριου τὴν ἀνόητον φρένα, Νεστορίου τὴν ἀνθρωπολατρίαν, Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου  
 τὴν συγχυτικὴν ματαιότητα καὶ τὴν σὺν αὐτοῖς πολυκέφαλον ὕδραν, Ὠριγένους, 5  
 Διδύμου καὶ Εὐαγρίου τὰ ληρώδη μυθεύματα, Σεργίου καὶ Ὀνωρίου καὶ Κύρου καὶ  
 Πύρρου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς <τὴν> μονοθέλητον, μᾶλλον δὲ κακοθέλητον βούλησιν·  
 καὶ τὸ καινούργημα τὸ τούτοις ἐφάμιλλον, τὸ μετὰ ταύτας κενῶς φλυαρηθὲν κατὰ  
 τῶν σεπτῶν εἰκόνων, συμφώνως καὶ συμψύχως παρὰ τοῦ πνεύματος λαβόντες  
 λόγον καὶ παρ' αὐτοῦ ἄρυσάμενοι καθαρὸν ὕδωρ τῷ σπόγγῳ τῶν θείων δογμά- 10  
 των τοῦτο ἐξηλείψαμεν καὶ τοὺς ἐφευρετὰς τῆς νεωτεροποιῶς κενοφωνίας πόρρω  
 Ha. 476 που τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιβόλων ἐβάλλομεν. καὶ ὥσπερ *χειρες καὶ πόδες συμφώ-  
 νως τοῖς τῆς ψυχῆς ἀφηγήμασι κινοῦνται, οὕτως* παρὰ τοῦ πνεύματος λαβόντες χάριν  
 καὶ ἰσχύν, σὺνδρομον ἔχοντες τοῦ κράτους ὑμῶν τὴν συμμαχίαν τε καὶ εὐσέβειαν,  
 συμπεφωνήκαμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐκηρύξαμεν, ὥστε κατὰ πάντα ἀποδέχεσθαι τὰς 15  
 σεπτὰς εἰκόνας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς τέλειος ἄνθρωπος γέγονε  
 καὶ ὅσα ἱστορικῶς κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν διήγησιν διαγράφονται, τῆς τε ἀχράντου  
 δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἀγίας θεοτόκου ἀγίων τε ἀγγέλων – ὡς ἄνθρωποι γὰρ ἐνεφα-  
 νίσθησαν τοῖς ἀξίοις γενομένοις τῆς αὐτῶν ἐμφανείας – καὶ πάντων τῶν ἀγίων [καὶ  
 τοὺς ἀγωνιστικοὺς αὐτῶν ἄθλους] ἔν τε σανίσι καὶ ἐν τοίχοις ἱεροῖς τε σκεύεσι καὶ 20  
 ἐσθήσεσι, καθὼς ἐκ τῶν ἀνέκαθεν χρόνων ἡ ἀγία τοῦ θεοῦ καθολικὴ ἐκκλησία παρ-  
 ἔλαβε καὶ ἐθεσμοθετήθη παρὰ τε τῶν ἀγίων πρωτάρχων τῆς ἡμῶν διδασκαλίας καὶ  
 τῶν αὐτῶν διαδόχων θεσπεσίων πατέρων ἡμῶν, καὶ ταύτας προσκυνεῖν ἥγουν  
 ἀσπάζεσθαι.  
 Ταυτὸν γὰρ ἀμφοτέρω· ,κυνεῖν' γὰρ τῇ ἑλλαδικῇ ἀρχαίᾳ διαλέκτῳ τὸ ἀσπάζεσθαι 25  
 καὶ τὸ φιλεῖν σημαίνει, καὶ τὸ τῆς ,πρὸς' προθέσεως ἐπίτασιν τινα δηλοῖ τοῦ πόθου·  
 ὥσπερ ,φέρω' καὶ ,προσφέρω', ,κυρῶ' καὶ ,προσκυρῶ', ,κυνῶ' καὶ ,προσκυνῶ', ὃ  
 ἐμφαίνει τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὴν κατ' ἐπέκτασιν φιλίαν· ὃ γὰρ τις φιλεῖ, καὶ προσ-  
 κυνεῖ, καὶ ὃ προσκυνεῖ, πάντως καὶ φιλεῖ, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἀνθρωπίνη σχέσις ἢ παρ'

11 ἐφευρετὰς cf. Rom. 1,30 12–13 cf. 4 Mac. 14,6

15–24 ὥστε – ἀσπάζεσθαι cf. Act. VII (def. fid.) p. 826,4–16 et infra p. 866,9–12

3–7 ἀναθεματίσαντες – βούλησιν cf. (Ps.-) Decretum synodi a. 843 habitae l. 76–83 Gouillard 4–5 Εὐτυχοῦς –  
 ὕδραν cf. Steph. Diac. uita Steph. Iun. (BHG<sup>a</sup> 1666) § 22 p. 118,18 15–23 ὥστε – ἡμῶν ~ (Ps.-) Decretum  
 synodi a. 843 habitae l. 53–61 Gouillard (continuatur infra p. 866,9)

V T M 15–23 ~ Decr. (= B M)

1 ἔχοντες ἡμῖν V 2 ἐξί M 3–4 Ἀπολλινάριου T edd. 4 ἀνθρωπολατρείαν T (abbr. V) 6–7 Πύρ-  
 ρου καὶ Κύρου V 7 τῶν conl. ed. Reg.<sup>ms</sup>; τὴν codd. | τὴν suppleui 9 συμψύχως] συμψήφως M, sed cf.  
 lat. et Conc. Const. III, ACO ser. II, II 2 p. 818,23 10 ἄρρυσάμενοι V T (corr. Vc<sup>s</sup>, inde edd.) 11 τοῦτο  
 suspectum, cf. lat. 12 ἐβάλλομεν T edd. 14 τε καὶ scripsi coll. lat.: τὴν codd. 19–20 καὶ<sup>2</sup> – ἄθλους  
 seclusi, quia haec neque constructione neque sensu reliquis congruunt (cf. infra p. 866,9–12); fort. adnotatio mar-  
 ginalis in textum recepta 21 ἐσθήσι M ed. Rom.<sup>s</sup>, sed cf. p. 826,7 al. 22 ἐθεσμοθέτησε V 23 αὐτοῦ V |  
 διαδόχων om. V | ἥγουν] ἥως T ἥτοι ed. Rom.<sup>s</sup> ex Vc (Probatares in marg.) 25 Ταῦτα V | κυνεῖν –  
 ἑλλαδικῇ] κοινὸν γὰρ τι ἐλλάδι M (cf. etiam LC) 26 δηλοῖ τινὰ λόγου; καὶ πόθον sic V 27 καὶ<sup>2</sup> om.  
 ed. Rom. (ex Vc) (corr. ed. Reg.) | exspectaueris <οὔτω> ,κυνῶ' (Dubielzig), sed mendum ipsis Actorum librariis  
 tribuendum esse uidetur (cf. lat. et LC) 28 ἐμφαίνει V, fort. coll. lat. ἐμφαίνει <καὶ> scribendum | κατ' ἐπέκ-  
 τασιν] κατεπίτασιν sic V 28–29 καὶ<sup>2</sup> – φιλεῖ om. T (suppl. Morin in Vc ex V)



tem nobis habentes traditionem ecclesiae catholicae, consonantiis quae formatae sunt  
a sanctis sex uniuersalibus conciliis concordēs effecti sumus, anathematizantes Arrii  
uesaniam, Macedonii rabiem, Apollinariū insensatum sensum, Nestorii humanam cul-  
turam, Eutychetis et Dioscori confusibilem uanitatē et cum illis polycephalon  
5 hydram, Origenis, Didymi et Euagrii desipientes fabulationes, Sergii et Honorii et  
Cyri et Pyrrhi et eorum <qui cum ipsis erant> unius, immo nequam moris uolunta-  
tem; necnon et his similem nouitatem, quae post has uane garriuit contra uenerabiles  
imagines, consonanter et unanimiter ab spiritu sumentes uerbum et ab eo haurientes  
mundam aquam sphongia dogmatum diuinorum deleuimus et inuentores tergiuer-  
10 satoriae uocum nouitatis ab ecclesiasticis uestibulis procul emisimus. et sicut manus  
et pedes concorditer animae motibus agitantur, ita ab spiritu accepta gratia et fortitu-  
dine uestrique imperii concursu, pietate pariter et auxilio, habito simul acclamaui-  
mus ueritatemque praedicauimus, omnimodis uidelicet recipiendas uenerabiles imagines  
domini nostri Iesu Christi, secundum quod perfectus homo factus est et quaecum-  
15 que historice secundum euangelicam narrationem scribuntur, atque intemeratae do-  
minae nostrae sanctae dei genitricis sanctorumque angelorum – ut enim homines  
apparuerunt his qui digni facti sunt apparitione ipsorum – una cum omnibus sanctis;  
necnon et certaminum eorum agones figurandos decreuimus tam in tabulis et parieti-  
bus quam in sanctis uasis et uestibus, quemadmodum a priscis temporibus sancta dei  
20 catholica ecclesia recepit et in legem accepit tam a sanctis primisque doctrinae nos-  
trae magistris quam ab eorum successoribus egregiisque patribus nostris, et has ad-  
orandas, id est salutandas.

Rom. 674

La.-Co. 582

Ha. 475

Idipsum enim est utrumque: KYNEIN quippe antiqua greca lingua et salutare et oscu-  
lari significat, et ΠΡΟΣ praepositio augmentum quoddam signat amoris: quemadmo-  
25 dum ΦΕΡΩ et ΠΡΟΣΦΕΡΩ, ΚΥΡΩ et ΠΡΟΣΚΥΡΩ, ΚΥΝΩ et ΠΡΟΣΚΥΝΩ, quod et saluta-  
tionem indicat et secundum protensionem amicitiam; quod enim quis osculatur et

20–865,1 a – osculatur ~ LC IV 23 p. 544,14–21 (= IV Capit. p. 488,20–26; iteratur ad uerbum p. 546,34–39 et 547, 22–23; deest in \*Hadr.): Inutilis et inerudita interpretatio eorum, qui, dum adorare et osculari unum esse adfirmare vellent, dixerunt: „Quique sanctorum principum (principium Capit. et p. 544,15) nostrae doctrinae et eorum succes- sores aegregium patrum nostrorum et has adorari uidelicet osculari; idipsum enim utrumque; communem vero Gre- cae antiquae loquutionis osculari et amplectere designatur (designat Capit. et p. 546,37), et voluntatis extensione ali- qua significat amoris, sicuti fero et offero, firmo et confirmo, participo et adoro, quod demonstrat osculum et exten- sionis amicitiae. Quod enim quis diligit (diligit quis p. 547,22) et adorat, et quod adorat omnino et diligit.“ *notan- dum est interpretem κοινὸν pro κυνεῖν et κοινῶ pro κυνῶ legisse; cf. etiam Freeman p. 547 adn. 298*

P VE 20–865,1 ~ LC

1 consonantius V consonantis E, corr. ed. Rom. | sunt om. P 3 Apollinari VE Apollinari F edd. 3–4 humanam culturam ~ ἀνθρωπολατρίαν? *expectaueris* hominis culturam (cf. Act. III p. 239,27; culturam hominis ed. Rom.<sup>ms</sup>) 4 Eutychetis F (cf. Act. I p. 55,2 al.): Eutychis P Eutichis VE | et<sup>2</sup> – illis ~ τὴν σὺν αὐτοῖς? *Anast. neglexit τὴν* | policephalon VE 5 dydram (sic) P hidram E | Eoagri (sic) P 6 Pyrrhi P Pirrhi VE, corr. ed. Rom. | qui – erant *sup- plevi coll. gr. et Act. VI p. 641,11 al.; asseclarum add. ed. Rom.\* ante eorum* 7 uanitatē E edd. 9 sphongia V (cf. e.g. Chron. trip. p. 137,10): sphogia P spongia E edd. 9–10 tergiuersatoriae – nouitatis] nouatricis uanitatis ed. Rom.<sup>ms</sup>, sed *Anast. legit κοινοφωνίας* (tergiuersatoriae ~ νεωτεροποιου) 12 concursus *codd., corr. Dubielzig coll. gr.* 14 est post perfectus E edd. 14–15 quaecumque V quacunque E ed. Rom. 15 historiae P<sup>ac</sup> historicae P<sup>pc</sup> (c *ins. P<sup>c</sup> s.l.*) hystorice V 18 figurandos decreuimus *Anast. de suo addidit, ut constructionem magis perspicuam redderet (perperam id quidem); cf. app. crit. gr.* 21–22 adoranda (adhoranda V) ... salutanda P VE, corr. F<sup>2</sup> 24 ΠΡΟΣ + ad V i.t., P<sup>1</sup> s.l. | significat ed. Rom.\* 25 ΦΕΡΩ] fero add. P<sup>1</sup> V<sup>1</sup> E<sup>1</sup> s.l. | ΠΡΟΣΦΕΡΩ] af et fero add. P<sup>1</sup> V<sup>1</sup> E<sup>1</sup> s.l. | ΚΥΡΩ] firmo add. P<sup>1</sup> V<sup>1</sup> E<sup>1</sup> s.l. | ΠΡΟΣΚΥΡΩ] af et firmo add. P<sup>1</sup> V<sup>1</sup> s.l. | ΚΥΝΩ] cyno add. P<sup>1</sup> V<sup>1</sup> E<sup>1</sup> s.l. | ΠΡΟΣΚΥΝΩ] pros et cyno add. P<sup>1</sup> V<sup>1</sup> s.l. pro et scino (sic) add. E<sup>1</sup> s.l. | et<sup>4</sup> om. ed. Rom.\*



ἡμῶν πρὸς τοὺς φίλους γινομένη καὶ ἔντευξις τὰ δύο ἀποτελοῦσα. οὐ μόνον δὲ  
 Ma. 405 τοῦτο παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ ἐγγεγραμμένον  
 PG 98, 1433 εὐρίσκομεν. ἐν γὰρ ταῖς ἱστορίαις τῶν Βασιλειῶν γέγραπται· καὶ *Δαβὶδ ἀνέστη καὶ*  
*ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ προσεκύνησε* τὸν Ἰωνάθαν καὶ κατεφίλησεν  
 αὐτόν. τί δὲ πάλιν ὁ κύριος περὶ τῶν Φαρισαίων εὐαγγελικῶς φησιν· ἀγαπῶσι  
 τὰς πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς; δῆλον ἐνταῦ-  
 θα ἀσπασμὸν τὴν προσκύνησιν λέγει· οἱ γὰρ Φαρισαῖοι ἀλαζονικὸν φρόνημα ἔχον-  
 τες καὶ ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι οἰόμενοι προσκυνεῖσθαι ὑπὸ πάντων ἔσπευδον, οὐχὶ  
 στόμα πρὸς στόμα φιλεῖσθαι τοῦτο γὰρ ταπεινοφροσύνης μᾶλλον σύμβολον καὶ οὐ  
 φαρισαϊκῆς οἰήσεως. πάλιν δὲ καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, καθὼς ἱστορεῖ Λου-  
 κᾶς ἐν ταῖς Πράξεσιν, ὅτι *γενομένων ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς*  
 Rom. 675 *οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆλθαι ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες τε παρεγέ-*  
*νοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἑκάστον ὧν ἐποίησεν*  
*ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.* οὐκοῦν κἀνταῦθα τὸν ἀσπασμὸν τὴν  
 πρὸς ἀλλήλους τιμητικὴν προσκύνησιν ὁ ἀποστολικὸς νοῦς διαγράφει, καθάπερ καὶ  
 La.-Co. 584 περὶ τοῦ Ἰακώβ φησι· *προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.* σύμφωνα δὲ  
 τούτοις καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος Γρηγόριος λέγει· „τὴν Βηθλεὲμ σεβάσθητι καὶ  
 τὴν φάτνην προσκύνησον.” τίς ἄρα γε τῶν ὀρθῶς καὶ εἰλικρινῶς νοούντων τὰ  
 γεγραμμένα τῆς θείας γραφῆς ἐννοήσειεν ὅτι ταῦτα περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας  
 διαγορεύονται, εἰ μὴ πῶ τῶν ἀνοηταινόντων καὶ ἀμοίρων ὄντων πάσης γραφικῆς  
 γνώσεως καὶ πατρικῆς διδασκαλίας εἴη; μὴ γὰρ τῷ ἄκρῳ τῆς ῥάβδου ἐλάτρευσεν  
 Ἰακώβ, ἢ τῇ φάτνῃ προστάσσει ὁ θεολόγος Γρηγόριος λατρεύειν;  
 Πάλιν τε καὶ ἡμεῖς τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν ἀσπαζόμενοι πάντες συμφώνως ἄδομεν·  
 „τὸν σταυρὸν σου προσκυνοῦμεν, δέσποτα” καὶ „προσκυνοῦμεν τὴν λόγχην τὴν  
 νύξασαν τὴν ζωοποιὸν πλευρὰν τῆς σῆς ἀγαθότητος.” ὅπερ προδήλως ἀσπασμὸς  
 ἐστὶ τε καὶ λέγεται, ὡς δηλοῖ τὸ προσψαύειν αὐτοῖς τοῖς οἰκείοις ἡμῶν χεῖλεσιν. εἰ  
 δὲ καὶ πολλάκις εὔρηται ἡ προσκύνησις ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ καὶ τοῖς ἀστειολόγοις  
 ἀγίοις πατράσιν ἡμῶν, ἐπὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας ὡς πολύσημος οὖσα ἡ φωνὴ  
 μίαν τῶν αὐτῆς σηματομένων ἐμφαίνει, τὴν κατὰ λατρείαν προσκύνησιν. ἔστι γὰρ  
 προσκύνησις καὶ ἡ κατὰ τιμὴν καὶ πόθον καὶ φόβον, ὡς προσκυνοῦμεν ἡμεῖς τὴν  
 Ha. 477 καλλίνικον καὶ ἡμερωτάτην ὑμῶν βασιλείαν· ἔστιν ἑτέρα κατὰ φόβον μόνον, ὡς

3–5 cf. I Reg. 20,41 5–6 cf. Mt. 23,6–7; Lc. 20,46 11–14 Act. 21,17–19 16 Hebr. 11,21; cf. Gen. 47,31

17–18 Greg. Naz. or. 38 (in theophania) (CPG 3010,38; BHG<sup>a</sup> 1921) c. 17,6–7 Moreschini/Gallay 24 τὸν –  
 δέσποτα cf. Follieri, Initia hymnorum t. IV p. 233 24–25 προσκυνοῦμεν<sup>2</sup> – ἀγαθότητος = J. Mateos, Le Tyri-  
 con de la Grande Église, Tome II: Le cycle des fêtes mobiles (Orient. Christ. Anal. 166), Rome 1963, p. 72,10–12  
 31–866,4 ὡς – Φαραώ cf. Act. IV p. 356,3–9 (Leont. Neap. c. Iud.)

V T M

1 ἔντευξιν V | ἀποκαλοῦσα V 2 τοῦτο] τὸ M 7–8 ἔχοντες om. V 9 σύμβολον μᾶλλον V  
 10 Παῦλος post ἀπόστολος V | ἀπόστολος sc. φησί 11 ὑπεδέξαντο M 12 ὁ om. M 14 τῆς] τὰς  
 V | αὐτοῦ ed. Rom. (cf. N. T. et lat.): αὐτῶν codd. 17 καὶ<sup>2</sup> om. V 18 ἄρα – νοούντων] γὰρ εἴ γε τῶν  
 ... νοούντων εἴη M | ἄρα V T, corr. ed. Reg. (de M uide supra) | καὶ M (cf. lat.): ἢ T edd., om. V | νοούντων]  
 δοκούντων V 19 τῆς θείας γραφῆς] ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ M | ἐννοήσειεν] οὐ νοήσειεν M 20 πῶ] που  
 ed. Rom.\* | ἀνοηταινόντων] ἀνοήτων ed. Rom.\* ex Vc (Bonafides in marg.) 21 εἴη om. V T edd. 22 προσ-  
 τάσσει post θεολόγος T edd. | λατρεύειν + οὐδαμῶς T M edd., sed cf. lat. 23 τε] δὲ M | ὑμεῖς V 26 ὡς]  
 ὅς M | αὐτοῖς M: αὐτοὺς V αὐτὰ T edd. 26–27 εἰ δὲ om. V 27 καὶ<sup>2</sup> + ἐν M 30 ἡ om. V

adorat, et quod adorat profecto et osculatur, sicut testatur humana affectio quae a nobis ad amicos habetur et lectio haec ambo perficiens. hoc autem non solum apud nos, sed et apud ueteres in diuina scriptura scriptum repperimus. in historiis namque Regnorum scriptum est: et *David surrexit* et cecidit in faciem suam et adorauit tertio Ionathan et deosculatus est eum. quid autem rursus dominus de Phariseis euangelice ait: *amant primos recubitus in cenis et salutationes in foro?* certum est quod hic salutationem adorationem appellet. Pharisei quippe iactantem sensum habentes seseque iustos opinantes adorari ab omnibus festinabant, non ore ad os osculari; hoc enim est potius humilitatis et non pharisaici tumoris indicium. iterum autem Paulus diuinus apostolus, sicut Lucas in Actibus apostolorum describit, quia cum uenissemus Hierosolimam, libenter exceperunt nos fratres. sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Iacobum omnesque collecti sunt seniores. quos cum salutasset, narrabat per singula quae fecisset deus in gentibus per ministerium ipsius. ergo et hic salutationem honoratoriam adorationem quam inuicem exhibemus apostolicus sensus describit, quemadmodum et de Iacob ait: *adorauit fastigium uirgae eius*. consona uero istis et Gregorius cognomento deiloquus dicit: „Bethlehem cole et praesepe adora.“ quis putas eorum, qui recte et sincere intellegunt quae in diuina scriptura proferuntur, intellegat quod haec de adoratione quae in spiritu fit pronuntientur, nisi forte de insensatis sit uel ex his qui totius scripturalis scientiae ac paternae doctrinae inexpertes existunt? numquidnam fastigio uirgae seruiuit Iacob, aut praesepe praecipit theologus Gregorius deseruire?

Et rursus nos quoque uiuificam crucem salutantes omnes consone canimus: „crucem tuam adoramus, domine“ et „adoramus lanceam quae aperuit uiuificum latus tuae bonitatis.“ quod certissime salutatio et est et dicitur, sicut indicat illud quod haec propriis labiis nostris contingimus. nam etsi multotiens inuenitur adoratio in diuina scriptura et urbane loquentibus patribus nostris, pro seruitute quae est in spiritu, cum uox multa significet, secundam unam tamen significationem eius tantummodo repperitur, quae scilicet solam manifestat adorationem quae est secundum latrionem. adhuc autem adoratio est et ea quae per honorem et per amorem ac timorem fit, sic-

Ma. 406

PL 129, 473

Rom. 675

La.-Co. 583

29–867,6 adhuc – seruies cf. *LSJ* p. 518,43–519,6 (*Pr f.* 75<sup>r-v</sup>): In actione septima de significatione adorationis: „Adoratio multis modis intelligitur. Est enim adoratio secundum honorem et amorem et timorem, sicuti adorantur principes et illorum potestas. Est alia adoratio timoris proprie, sicut Iacob adorauit Esau. Est iterum adoratio secundum gratiam, sicut Abraham propter agrum quem accepit a filiis Eth (*ras. post Eth in Pr; Seth PL 98*) in sepulturam Sarae mulieris eius, et adorauit eos. Est iterum adoratio, cum creditur aliqua protectio adipisci a supereminentibus, sicut Iacob Pharaonem. Est vera et certissima adoratio, quae soli debetur omnipotenti et divinae maiestati, sicut dicit scriptura: „Dominum Deum tuum adorabis et illi soli serues.“ Hanc autem adorationem ad nullam creaturam licet transferre nec in manufactis inmutare“ et cetera.

P VE

2 lectio ~ ἐν τεύξει (cf. *LSJ* s. u.) hic minus apte („gr. obuiorum congressus“ ed. Rom.<sup>mg</sup>); *expectaueris* conuentus uel sim. (cf. *Gloss. et ThLL* s. u. conuentus) | haec] hec VE ad P | proficiens P 3 et om. F edd. | repperimus ed. Rom.\* 5 Ionatham P F edd. | rursus post Phariseis F edd. 6 cœnis P cœnis V 8 omnibus] hominibus P (fort. ex Mt. 23,7) 11 Hierosolimam VE 15 uirge codd. 16 deilocus P | Betleem V<sup>ec</sup> Bethleem E edd. 17 presepe V presepe E (abbr. P) | intelligunt E edd. | in om. VE edd. 18 intelligat E edd. 21 praecipit V (cf. gr.): praecepit P E edd. 22 quoque nos F edd. | omnes om. E edd. 24 bonitatis] bonæ uoluntatis P<sup>ac</sup> (*subterlin. et bonitatis superscr.* P<sup>c</sup>) | et est et V (cf. gr.): et est P est et E edd. | quod<sup>2</sup>] quo P V 27 secundam – significationem] una tamen significatione ed. Rom.\* (unum ex significatis eius est adoratio secundum latrionem ed. Rom.<sup>mg</sup>; sed Anast. rem uberius explicans uerba μίαν – προσκύνησιν liberius uertit) 28 repperitur ed. Rom.\* | solam scripsi coll. gr.: sola codd. | latrionem E edd.

- Ἰακώβ προσεκύνησε τὸν Ἡσαΰ· ἔστι καὶ κατὰ χάριν, ὡς Ἀβραάμ ὑπὲρ τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔλαβε παρὰ τῶν υἱῶν Χέτ εἰς ταφὴν Σάρρας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, προσεκύνησεν αὐτούς· πάλιν δὲ προσδοκῶντές τινες ἀντιλήψεως τυχεῖν παρὰ τῶν ὑπερεχόντων προσκυνοῦσιν αὐτούς, ὡς Ἰακώβ τὸν Φαραώ. ἔνθεν καὶ ἡ θεία γραφή διδάσκουσα PG 98, 1436 ἡμᾶς· *κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις*, τὴν προσκύνησιν 5 ἀπολύτως καὶ οὐ ,μόνῳ' εἴρηκεν, ὡς διάφορα σημαίνόμενα ἔχουσιν καὶ ὁμώνυμον οὔσαν τὴν φωνήν. τὸ δὲ ,*λατρεύσεις αὐτῷ μόνῳ*' εἴρηκε· καὶ γὰρ μόνῳ θεῷ τὴν λατρείαν ἡμῶν ἀναφέρομεν.
- Ma. 408 Τούτων οὕτως ἀποδειχθέντων ὁμολογουμένως καὶ ἀναμφισβητήτως ἀποδεκτὸν καὶ *εὐάρεστόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ* τὰς εἰκονικὰς ἀνατυπώσεις τῆς τε οἰκονομίας τοῦ 10 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀχράντου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῶν τε τιμίων ἀγγέλων καὶ πάντων τῶν ἁγίων προσκυνεῖν καὶ ἀσπάζεσθαι. καὶ εἴ τις μὴ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἀμφισβητοῖ καὶ νοσοῖ περὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν, τοῦτον ἀναθεματίζει ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη ἡμῶν σύνοδος, ὀχυρωθεῖσα τῇ τοῦ θείου πνεύματος ἐνεργείᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς καὶ ἐκκλησιαστικαῖς παραδόσεσι. 15 καὶ τὸ ἀνάθεμα οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ θεοῦ. εἰ γὰρ τινὲς εἰσι ζυγομαχοῦντες πρὸς τὰ ὀρισθέντα μὴ πειθόμενοι, εἰς *κέντρα λακτίζουσι* καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀδικοῦσι ψυχὰς Χριστῷ προσκρούοντες, καὶ ταῖς κατὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ συκοφαντίαις ἠδόμενοι εὐρίσκονται πολεμοῦντες ἐκμανῶς τὴν εὐσέβειαν, ὡς τῶν πάλαι αἰρετικῶν ὄντες κοινωνοὶ καὶ σύστοιχοι καὶ ὁμόφυλοι κατὰ τὴν ἀσέβειαν. 20
- Rom. 676 Τοὺς δὲ ἀδελφούς καὶ συλλειτουργοὺς ἡμῶν θεοφιλεῖς ἐπισκόπους ἀπεστείλαμεν σὺν ἡγουμένοις καὶ κληρικοῖς, ἵνα πάντων τῶν ἐν ἡμῖν πεπραγμένων τὴν δῆλωσιν ἀναγγείλωσιν εἰς τὰς θεορχεῖς ὑμῶν ἀκοάς. πρὸς δὲ ἐπισφράγισιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν παρ' ἡμῶν ὀρισθέντων καὶ μέντοι καὶ πληροφορίαν τοῦ ὑμετέρου πανευσεβοῦς La.-Co. 585 κράτους ὑπετάξαμεν πατρικὰς χρήσεις ἐκ πολλῶν ὀλίγας συναγαγόντες τῇ λαμπρό- 25 τητι τῆς ἀληθείας καταυγαζούσας τὸ βέβαιον.
- Ὁ δὲ πάντων ἡμῶν *σωτήρ* καὶ συμβασιλεύων ὑμῖν, ὁ ταῖς ἐκκλησίαις δι' ὑμῶν τὴν εἰρήνην αὐτοῦ βραβεῦσαι εὐδοκήσας, ἐν πολλοῖς ἔτεσι φυλάξαι τὸ βασίλειον ὑμῶν σὺν τῇ συγκλήτῳ καὶ ἄρχουσι καὶ τῷ πιστοτάτῳ ὑμῶν στρατῷ καὶ παντὶ τῷ

1 Ἰακώβ — Ἡσαΰ cf. Gen. 33,3 1-3 Ἀβραάμ — αὐτούς cf. Gen. 23,7 4 ὡς — Φαραώ cf. Gen. 47,7 et 10 5 Mt. 4,10; Lc. 4,8; cf. Deut. 6,13 et 10,20 9-10 ἀποδεκτὸν — θεοῦ cf. 1 Tim. 2,3 et 5,4; Hebr. 13,21 17 εἰς κέντρα λακτίζουσι cf. Act. 26,14 27 cf. 1 Tim. 4,10

21-26 cf. Bischofslisten p. 29-30 adn. 100 et praef. partis I p. LIV adn. 250 27 συμβασιλεύων ὑμῖν cf. Conc. Const. III (epist. Agath. papae et syn. Rom. ad Const. IV imp. [CPG 9423,2]), ACO ser. II, II 1 p. 138,10 al.

9-16 ὁμολογουμένως — θεοῦ ~ (Ps.-) Decretum synodi a. 843 habitae l. 62-65. 68-72 Gouillard 27-868,1 Ὁ — πολιτεύματι ~ (Ps.-) Decretum synodi a. 843 habitae l. 132-136 Gouillard

V T M 9-16 ~ *Decr.* (= B M, accedit partim C) 27-868,1 ~ *Decr.* (= B M C)

1 τοῦ om. T edd. 3 τινες om. V 5 τὴν + μὲν T edd. 6-7 ὁμώνυμον οὔσαν] ὁμωνυμοῦσαν M 8 ἡμεῖς ed. Rom.\* ex Vc<sup>ms</sup> (Bonafides), corr. ed. Rom.<sup>ms</sup> 9 ἀπόδεκτον V (cf. N. T.) εὐαπόδεκτον *Decr.* 10 ἐστιν *Decr.* (cf. N. T.): εἶναι codd. („ex l. add. εἶναι πρόδηλον ἐνώπ.“ ed. Rom.<sup>ms</sup>) 11 καὶ om. M 12 τιμίων] ἁγίων *Decr.* 13 ἔχει M | ἀλλὰ M | ἀμφισβητεῖ M ἀμφισβητῇ B | νοσοῖ ed. Rom.: νοσεῖ V T M M C νοσῇ B | σεπτῶν] ἁγίων V 14 σύνοδος ἡμῶν *Decr.* 15 θείου om. V 17 εἰς] πρὸς N. T., sed cf. e.g. Ath. decr. Nic. syn. c. 1,7 Opitz 19 εὐρίσκονται + τε M | ἐμμανῶς ed. Rom.\*, sed cf. e.g. Conc. Const. III, ACO ser. II, II 1 p. 482,16 22-23 ἀπαγγείλωσιν M 23 δὲ + καὶ V 25 πατρικὰς] γραφικὰς V | ὀλίγα V 27 βασιλεύων T δεσπότης *Decr.* | ὑμῖν om. *Decr.* 28 φυλάξει V φυλάττ sine abbr. T φυλάττοι Vc<sup>ms</sup> (Bonafides) edd. 29 στρατῷ ὑμῶν V

- uti nos adoramus uictoriosissimum et mansuetissimum imperium uestrum; est et alia Ha. 478  
per timorem tantum, sicut Iacob adorauit Esau; est et per gratiam, sicut Abraham  
adorauit filios Chet pro agro quem accepit ab eis in sepulturam Sarrae uxoris suae;  
iterum autem expectantes quidam a sublimioribus beneficium consequi adorant eos,  
5 sicut Iacob Pharaonem. hinc et diuina scriptura docens nos: *dominum deum tuum*  
*adorabis et illi soli seruiēs*, ‚adorationem‘ sine prohibitione dixit tanquam diuersas  
quidem significationes, sed omonymam uocem habentem, et non ‚soli‘ addidit. porro  
‚*seruiēs illi soli*‘ dixit; etenim soli deo seruitutem nostram referimus.
- His ergo sic comprobatis ueraciter et incunctanter esse *coram deo acceptum* et bene-  
10 placitum constat imaginales formationes dispensationis domini nostri Iesu Christi et Ma. 407  
intemeratae dei genitricis semper uirginis Mariae ac honorabilium angelorum et om- PL 129, 474  
nium sanctorum adorare ac osculari. et quisquis sic se non habuerit, sed disceptauerit  
uel etiam elanguerit erga uenerabilium imaginum adorationem, hunc anathematizat  
sancta nostra et uniuersalis synodus, quae munita est diuini spiritus operatione ac  
15 paternis et ecclesiasticis traditionibus. porro anathema nihil aliud est quam separatio  
a deo. si enim quidam fuerint altercantes et contra ea quae diffinita sunt non oboedi- Rom. 676  
entes, in stimulos calcitrant et suas ipsius animas laedunt, Christum offendentes et  
ecclesiae ipsius calumniis delectati inpugnantes uesane pietatem, utpote priscorum  
hereticorum communicatores et consentanei et contribules per impietatem.
- 20 Fratres autem et comministros nostros deo amabiles episcopos misimus cum abbati-  
bus et clericis, ut omnium quae in nobis gesta sunt manifestationem denuntient dei-  
sonis auribus uestris. porro ad signaculum et robur eorum quae a nobis diffinita  
sunt, quin etiam ad satisfactionem piissimi imperii uestri subiecimus paterna testi-  
monia ex multis pauca collecta et claritate ueritatis certitudinem illustrantia. La.-Co. 586
- 25 Ceterum *omnium* nostrum *saluator*, qui uobis coimperat quique per uos ecclesiis  
pacem suam concedere uoluit, per multos annos custodiat regnum uestrum cum se-

---

P VE

---

1 adoramus + et E *edd.* | uictoriosissimum] gloriosissimum E *edd.* 2 Hesau P<sup>c</sup> (H *add.* P<sup>c</sup> s.l.) | est et] et est *ed.*  
Rom.\* 3 Het VE *edd.* | Sarre V Sarra E 5 et] enim E *edd.* | deum om. *ed.* Rom. (*corr. ed.* Reg.) 6–7 sine – porro]  
*incondita interpretatio* (absolute ponit, et non adicit, soli: ut significata multa habentem, et uocem æquiuocam. porro  
*ed.* Rom.<sup>ms</sup>) 6 sine prohibitione] *Anast.* uertit ἀκωλύτως (*Dubielzig*) | tamquam V (*abbr.* P) 7 omonimam VE  
homonymam *ed.* Rom.\* | soli] *Anast.* ex gr. 9 esse] *Anast.* ex gr. (*cf. app. crit. gr.*), inde constat *addidit* 12 ac] et  
*ed.* Rom.\* | osculare *ed.* Rom. (*corr. ed.* Reg.) 15 est om. P 16 contraquæ (*sic*) P 16–17 obēdientes V obedientes  
E 18 impugnantes E *edd.*; *Anast.* neglexit ἐρίσκοντα, inde uerborum constructionem mutauit (*an* inueniuntur  
*ante* impugnantes *supplendum*?) | uesanie P<sup>ac</sup> (*i exp.*) uesane V 22 difinita P

πολιτεύματι καὶ δωρήσαιο ὑμῖν τὸ νικᾶν. αὐτὸς γὰρ εἶπε· *ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω*. αὐτός ἐστιν ὁ *περιζωννύων ὑμᾶς δύναμιν*· καὶ κόπεται πᾶν τὸ πολέμιον, χαρήσεται δὲ τὸ ὑπήκοον. χαῖρε οὖν καὶ αὐτή, πόλις, *εὐφραίνου*, ἢ νέα *Σιών*, τῆς οἰκουμένης περιωπή· *κάκεϊ γὰρ Δαβὶδ ἐβασίλευσε*, καὶ ὧδε δαυϊτικῶς αὐτοὶ σε πρυτανεύουσι. *κύριος ἐν μέσῳ σου*, καὶ *εἶη τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημέ- 5 νον εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*. ἀμήν.

1 ζῶ — ὅτι Rom. 14,11; Is. 49,18 2 τοὺς — δοξάσω 1 Reg. 2,30 | ὁ — δύναμιν cf. Ps. 17,33 3-4 cf. Zach. 2,14 4 cf. 2 Reg. 8,15 al. 5 κύριος — σου Soph. 3,15 5-6 εἶη — εὐλογημένον cf. Ps. 112,2 al.

1-2 ζῶ — δοξάσω ~ Conc. Ephes., ACO I 1,4 p. 16,6 = Conc. Chalc., ACO II 1,1 p. 108,1-2 (Cyr. Alex. epist. ad Ioh. Antioch. [CPG 5339 = 8848]) 2-3 αὐτός — ὑπήκοον cf. Conc. Const. III (sermo prosph. [CPG 9437,2]), ACO ser. II, II 2 p. 820,14-17 3-4 χαῖρε — περιωπή cf. Conc. Const. III l.l. p. 820,10-11

V T M

1 δωρήσεται V 2 αὐτός + γάρ V 3 χαρίσεται V<sup>pc</sup> (fort. ex lat.) edd. i.t. (corr. ed. Rom.<sup>mg</sup>) | αὐτή + ἡ M 4 Σιών + ἡ T edd., sed cf. Conc. Const. III l.l. | γὰρ om. V 5 αὐτοὶ σε πρυτανεύουσι V (cf. lat.): οἱ εὐσεβεῖς βασιλεῖς πρυτανεύουσι T (ex conl., ut uidetur) edd. αὐτοῖς ἐπρυτάνευσεν M

natu et principibus et fidelissimo exercitu uestro atque uniuerſa republica donetque uobis uictoriam. ipse quippe ait: *uiuo ego, dicit dominus*, quia glorificantes *me glorificabo*. ipse est qui *praecingit* uos *uirtute* et tundet cunctos hostes et donabit omnes uobis oboedientes. gaude ergo et tu, ciuitas, *laetare*, noua *Sion*, orbis terrae speculatio. nam et ibi Daudid regnauit, et hic dauidice te ipsi custodiunt. *dominus in medio*  
 5 *tui*, et sit nomen eius *benedictum* in saecula saeculorum. amen.

---

4 cf. *Vulg. Zach.* 2,10

---

P VE

---

3 praecinxit F *edd.* (cf. *Vulg. Clem.*), sed cf. gr. 3-4 et<sup>1</sup> – oboedientes] *Anast. sententiam male intellexit* (et plangent hostes, et gaudebunt subditi *ed. Rom.<sup>mg</sup>*) 3 donabit] *Anast. legit* χαρίσεται 3-4 uobis omnes E *edd.*  
 4 obēdientes V obedientes E | et tu om. E *edd.* („gr. et tu ciu.“ *ed. Rom.<sup>mg</sup>*) 4-5 speculatio] specula *ed. Rom.<sup>mg</sup>*, sed  
 cf. e.g. *Hier. in Ier.* 6,13,4 p. 381,14 *Reiter* (CSEL 59) 5 dauidice *ed. Rom.\**, sed cf. gr. et *ThLL O. III* p. 62,21-23



Τοῖς θεοφιλεστάτοις ἱερεῦσί τε καὶ κληρικοῖς τῆς τε ἀγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος πόλεως ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Νικαίᾳ συναθροισθεῖσα τὸ δεύτερον

Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ἡ ὄντως ἀλήθεια, τὸ πατρικὸν φῶς καὶ ἀπαύγασμα, ὁ ἐκ σκότους ἡμᾶς καλέσας εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς καὶ τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἡμᾶς ῥυσάμενος, ὁ ἐξαλείψας τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐπαγγειλάμενος μηκέτι αὐτῶν εἶναι μνείαν, εὐδόκησεν ἐπινεῦσαι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ κατὰ πάντα ὀρθοδόξους πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν συναθροισθῆναι ἡμᾶς ἐν τῇ Νικαέῳ λαμπρᾷ μητροπόλει, καθὼς γινώσκετε, ἵνα τῶν διεστώτων τὴν διαφωνίαν εἰς συμφωνίαν μεταγάγωμεν καὶ τὸ μεσότοιχον ἀρθῇ τῆς ἔχθρας καὶ ἡ ἀρχῇθεν θεσμοθεσία τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὸ κύρος ἀπολάβοι. καὶ δὴ συνελθόντων ἡμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπιπνοίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ πάντες συμπεφωνήκαμεν· καὶ ἀνατολή, ἄρκτος, δύσις καὶ μεσημβρία εἰς μίαν ἐνότητα συνήλθομεν· καὶ ἐβραβεύθη τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν εἰρηναία κατάστασις διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμοδοξίας καὶ πίστεως ἡ κατεύθυνε τὴν τρίβον τῶν ποδῶν ἡμῶν· καὶ τῆς βλαστησάσης ἐκ τῶν ζιζανίων τοῦ ἀρχεκάκου ἐχθροῦ αἰρέσεως ἐξεριζώθη τὸ στέλεχος. καὶ ἰδοὺ εὐαγγελιζόμεθα ὑμῖν ἐπ' ὅρους ὑψηλοῦ ἐστῶτες χαρὰν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καὶ πάνδημον ἑορτήν. τί γὰρ τούτου χαριέστερον τοῦ παρρησιαστοῦ Ἡσαΐου ἄνωθεν προειπόντος· ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ; καὶ ἄξιον ἦν καὶ ἐπέραστον καὶ τῆς ὑμετέρας ἱεροπρεποῦς θεοφιλείας ἐγκαλλώπισμά τε καὶ ἀγαλλίαμα τοῦ πᾶσαν τὴν θεόλεκτον ὑμῶν ὁμήγυριν συνευρεθῆναι καὶ θεωροὺς γενέσθαι τῶν κατὰ θεοῦ χάριν πεπραγμένων καὶ τῶν λαλουμένων τὴν δύναμιν ἀναθεωρεῖν, ἐπὶ τε τῇ κατορθώσει τῶν ἐνθέσμων παραδόσεων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ καταλύσει καὶ καταστροφῇ τῶν φρυαξάμενων κατὰ τῆς ἀληθείας καὶ τὰς ἀποστολικὰς καὶ πατρικὰς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παραδόσεις ἀλλοιωσάντων καὶ τὸ γε κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς εἰς ἀφανισμόν ποιησάντων. ἀλλ' ἐπειδὴ ὑγρὰ κέλευθός ἐστι διὰ μέσου, πάλιν δὲ καὶ χερσαία τρίβος, δύο χρεῖα πραγμάτων ἦν, πλοίων τε πρὸς τὸ διαπλεῦσαι καὶ κτηνῶν ὀφελόντων ὑμᾶς μετακομίσαι. ἀμφοτέρων οὖν ἀποροῦσα ἡ ἱερωτάτη ὑμῶν ὁμήγυρις

4 πατρικὸν — ἀπαύγασμα cf. Sap. 7,26; Hebr. 1,3 4–5 cf. 1 Petr. 2,9 6–7 cf. Zach. 13,2; Deut. 9,14 10 cf. Eph. 2,14 14–15 cf. Lc. 1,79 (= Od. 9,79); Is. 3,12 17 cf. Lc. 2,10; Is. 40,9 19–20 Rom. 10,15

1–876,10 epistula non commemoratur apud Grumel/Darrouzès, Reg. 4–6 Χριστὸς — ῥυσάμενος cf. Act. VII (def. fidei) supra p. 820,17–18 4 τὸ — ἀπαύγασμα cf. Conc. Ephes. (Cyr. Alex. c. eos qui theotocon nolunt confiteri [CPG 5226]), ACO I 1,7 p. 21,19 9–10 ἵνα — μεταγάγωμεν cf. epist. ad imp. supra p. 858,16–17 10–13 τὸ — συνήλθομεν cf. Act. III p. 280,12–14 17–18 εὐαγγελιζόμεθα — ἑορτήν ~ Conc. Const. III (edictum Const. IV [CPG 9438]), ACO ser. II, II 2 p. 854,15–16 20–872,6 καὶ¹ — βλέπομενα cf. Brubaker/Haldon 2011 p. 275 adn. 114

V T M 1–876,10 praetermisit H, accedit Can (= Ms Pe)

1–3 ante superscriptionem add. κεφάλαιον τέταρτον T 2 καὶ¹ — ἐκκλησιῶν post πόλεως Pe | βασιλίδος καὶ θεοφυλάκτου V | καὶ² om. Pe 4 πατρικὸν] πνευματικὸν Pe 5 ἡμᾶς μανίας Ms 8 ἐν + ταύτη Can fort. recte, cf. supra p. 858,4 et 860,24 10 ἀρχῇθεν] ἀρχῇ θεοῦ sic Pe 11 κύρος Can 12 ἐνεργείᾳ] συνεργείᾳ M (cf. lat.), sed cf. supra p. 866,15 | καὶ² om. Pe 13–14 ἐκκλησιῶν + ἡ Pe 14 ἡ ed. Rom. (ex lat.): καὶ codd. Can 14–15 κατευθύναι sic T (ex Lc. 1,79?) 15 βλαστησάσης + τῆς T¹ s.l. 16 ἐξεριζώθη V Can 18 εἰρήνης] ἑορτῆς V | καὶ] μετὰ ed. Rom.\* 20 τὰ ἀγαθὰ om. V 21 θεοφιλείας Ms (abbr. V) ed. Rom.\* (ex Vc) | καὶ + ἀγλάισμα καὶ Can | τοῦ] τὸ M | θεόλεκτον] θεοφύλακτον Ms 22 θεωροῖς Pe | γενέσθαι + καὶ ed. Rom.\* (add. Morin in Vc s.l.) 24 exspectaueris καὶ <ἐπὶ τῇ> καταλύσει 26 παραδόσεις post πατρικὰς M 28 ἦν om. V 29 ἡμᾶς M | ἱερατικὴ T edd. | ἡμῶν V Ml (incertum in T)

Deo amabilibus sacerdotibus et clericis tam sanctissimae dei magnae ecclesiae quam omnium ecclesiarum deo conseruatae regiae ciuitatis sancta synodus apud Nicaeam secundo collecta

Christus deus noster, qui uere est ueritas paternumque lumen et splendor, *qui de*  
 5 *tenebris nos uocauit in admirabile lumen suum* et ab idolica uesania nos eruit, qui  
*deleuit nomina idolorum a terra* et repromisit non eorum ulterius esse memoriam,  
 uoluit annuere piis et per cuncta horthodoxis ac fidelibus imperatoribus nostris ad  
 congregandum nos in Nicaena clara metropoli, sicut nostis, ut distantium dissonan-  
 tiam in consonantiam perduceremus et *medius paries* tolleretur *inimicitiae* et antiqua  
 10 legispositio catholicae ecclesiae firmitatem resumeret. igitur nobis in idipsum sancti  
 spiritus inspiratione et cooperatione conuenientibus omnes consonuimus; et oriens,  
 arctus, occidens et mesembria in unam unionem concurrimus; et triumphauit sanc-  
 tarum ecclesiarum pacifica ordinatio per alternae opinionis unitatem et fidem quae  
*direxit semitam pedum nostrorum*; ac per hoc stirps quae ex antiqui hostis zizanio-  
 15 rum heresi germinauit eradicata est.

Ma. 410 Ha. 479  
 PL 129, 475  
 Rom. 677

Et ecce euangelizamus uobis super montem excelsum stantes ecclesiasticae pacis gau-  
 dium et publicam festiuitatem. quid enim hoc gratius Esaia fiducialiter agente et  
 caelitus praedicente: *quam speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium*  
*bona?* et dignum erat et ualde placitum atque uestrae decentis sacraeque deo amabi-  
 20 litatis specimen et exultatio, ut omnis deo electa contio uestra simul inueniretur et  
 contemplaretur uirtutem eorum quae per dei gratiam dicta et gesta sunt, tam scilicet  
 super legitimarum correctione traditionum ecclesiae catholicae quam in destructio-  
 nem et subuersionem eorum qui fremuerunt aduersus ueritatem necnon et apostoli-  
 cas et paternas ecclesiae catholicae commutauerunt traditiones uel etiam iuxta quod  
 25 sibi uisum est in exterminium redegerunt. sed quoniam humidum iter in medio est  
 rursusque terrena uia, duabus rebus opus erat, nauibus uidelicet ad nauigandum et  
 iumentis congruis ad uehendum. utrisque carens sacratissima uestra caterua mutua

La.-Co. 587

14 semitam – nostrorum cf. Vet. Lat. (Beuron) Is. 3,12

P VE

1–3 litt. maiusc. codd. 2 Niceam P E 5 suum lumen E edd. 7 pios et per cuncta orthodoxos ac fideles imperato-  
 res nostros ed. Rom.\* 8 Nicea P V<sup>ac</sup> Nicena V<sup>pe</sup> [n<sup>2</sup> add. V<sup>1</sup> s. l.] E, corr. ed. Rom. 10 legispositio] *expectaueris*  
 legislatio, cf. e. g. p. 853,23 11 cooperatione] *Anast. fort. legit συνεργία*, cf. gr. M 12 triumphauit] constituta est  
 ed. Rom.<sup>ms</sup>, sed cf. e. g. ACO I 5 p. 364,2 14 ac] atque E edd. 17 Æsaia P Isaia ed. Rom.\* 18 celitus P E antiquitus  
 ed. Rom.<sup>ms</sup> 19 dicentis VE (corr. F) 22 correctione ~ κατορθώσει (cf. Gloss.) minus apte (comprobatione ed.  
 Rom.<sup>ms</sup>) 22–23 destructionem F edd. 23 et<sup>2</sup> om. E edd. 25 exterminum P 26 scilicet F edd.

τῆς μεθ' ἡμῶν συνελεύσεως ἐστέρηται. πνευματικῶς δὲ καὶ νοερῶς συμπαρήτε ἡμῖν, τὸ αὐτὸ φρονοῦντες ὅπερ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὸ πλήρωμα. καὶ ἐπειδὴ ἀλλήλων μέλη ἐσμέν Χριστοῦ τοῦ θεοῦ κεφαλῆς ἡμῶν ὄντος, τῶν θειωδῶς πεπραγμένων παρ' ἡμῖν τὴν διήγησιν ἀναγκαῖον ἡγούμεθα διὰ βραχέων ὑμῖν ἐπιστεῖλαι. λαλοῦσι γὰρ καὶ διὰ γραμμάτων αἱ γλῶσσαι τὰ πράγματα καὶ παριστῶσιν ὡς 5  
βλεπόμενα.

Ἦδη γὰρ συνεληλυθόντων ἡμῶν ἐνταῦθα ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν πατρικῶν ἀμαρυγμάτων εἰς ἓν ἐστηρίχθημεν, τὸ ἐν πεφρονήκαμεν, ὥδὴν ἦν Μωσῆς ἐδίδασκε μὴ ἐπιλαθόμενοι τὴν λέγουσαν· ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς 10  
πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι. οὕτως τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐξηκολουθήσαμεν· καὶ οὔτε ὕφειν οὔτε πλεονασμὸν ἐποιήσαμεθα, ἀλλ' ἀποστολικῶς διδαχθέντες κρατοῦμεν τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβομεν, πάντα ἀποδεχόμενοι καὶ ἀσπαζόμενοι ὅσαπερ ἡ ἀγία καθολικὴ ἐκκλησία ἀρχήθεν τῶν χρόνων ἀγράφως καὶ ἐγγράφως παρέλαβεν· ἐξ ὧν εἰσι καὶ αἱ ὑποτυπώσεις τῶν εἰκονικῶν ἀναζωγραφῆσεων. καὶ ὅσα τοῦμπαλιν ἀπεβάλλοντο οἱ θεσπέσιοι πατέρες ἡμῶν, καὶ οὗτοι ἡμεῖς 15  
ἀπεβαλλόμεθα καὶ τῆς ἐκκλησίας ἡγούμεθα πολέμια· μεθ' ὧν συναριθμεῖται καὶ ἡ προσεχὴς καινοφωνία τῶν χριστιανοκατηγόρων, ὡς γάγγραινα νομὴν λαβοῦσα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν. ἀλλ' οὐχ ὑπερεῖδε κύριος ὁ θεὸς εἰς τέλος· τῆς γὰρ ἀληθείας ἀνακαλυφθείσης πᾶσιν ἡ ὀρθοδοξία ἐξέλαμψε, καὶ τὸ ψεῦδος μετὰ τοῦ συμφυοῦς αὐτοῦ σκότους ὑποδέδυκεν. εἰ γάρ, ὡς αὐτοὶ πεφληναφῆκασιν, εἰδῶλοις παρέοικεν 20  
ἡ τῶν εἰκόνων στηλογραφία, τῆς ἡμετέρας ἀπολυτρώσεως τὸ μυστήριον ματαιοῦται, ὅπερ ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ ἦν δι' ἡμᾶς σαρκὶ ἐπολιτεύσατο χωρὶς ἁμαρτίας ἐπραγματεύσατο, καὶ οἷχονται καὶ αἱ ἐπαγγελίαι αἱ προφητικαί, ἡ μὲν λέγουσα λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἡ δὲ· ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν κύριος, ὡς δυνατὸς κεκραιπαληκῶς ἐξ οἴνου, καὶ 25  
ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, ὄνειδος αἰῶνιον ἔδωκεν αὐτοῖς. εἰ ὄνειδος αἰῶνιον ἐδόθη τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν ἡγουν ταῖς πονηραῖς δυνάμεσι διὰ τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως, πῶς πάλιν οἱ χριστιανοὶ εἰδῶλοις ἐλάτρευσαν; φεῦ καὶ τῆς ἀμαθίας καὶ τῆς ἀσεβείας αὐτῶν. εἴθε ἐνενόησαν ὅτι τὸ σκανδαλίσαι ἔνα τῶν μικρῶν τῶν πιστευσάντων εἰς Χριστὸν ἀφόρητον ἔχει τὴν ἀγανάκτησιν — πόσω γε μᾶλλον οἰκουμένην 30  
ἀναστατῶσαι. ἀλλ' ἐξουδένωσαν τὸ ῥῆμα κυρίου ἀθετήσαντες τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις· διὰ τοῦτο ἐξουδένωσεν αὐτοὺς κύριος καὶ μετὰ Ἀρείου, Εὐνομίου, Μακε-

Ma. 412  
Rom. 678

2–3 τῆς — ὄντος cf. Eph. 1,22–23; Rom. 12,5; 1 Cor. 11,3 et Eph. 4,15 9–10 Deut. 32,7 = Od. 2,7 12 cf. 2  
Thess. 2,15 et 3,6 17 2 Tim. 2,17 18 cf. Sap. 19,22 23 Hebr. 4,15 24–25 Lc. 1,74–75 (= Od. 9,75)  
25–26 Ps. 77,65–66 29–30 cf. Mt. 18,6 30–31 cf. Act. 17,6 31–32 cf. 1 Reg. 15,23 et 26

12–15 πάντα — ἀναζωγραφῆσεων cf. Act. VII (def. fidei) supra p. 824,25

V T M Can (= Ms Pe)

1 συμπαρήτε V Ms: συμπαρεῖτε Pe συμπάρητε T συμπάρεστε M (cf. lat.) 3 ὄντως Pe 4 ἡμῖν] ἡμῶν  
Can 7 πατρικῶν] πνευματικῶν V 8 Μωϋσῆς M 12 ὑποδεχόμενοι Can 13 ἀγία + καὶ V, ἀγία  
om. M 13–14 ἐγγράφως καὶ ἀγράφως Pe 14 τυπώσεις V 15 τὸ ἔμπαλιν Vc edd. | ἀπεβάλλοντο V  
16 ἀπεβαλλόμεθα M (incertum in T) Can: ἀπεβαλλόμεθα V Ml ἀποβαλλόμεθα Vc edd. fort. recte (cf. lat.)  
17 καινοφωνία T (cf. lat.): κenoφωνία V M Can | ψευδοχριστιανοκατηγόρων V | γάγγραιναν V 18 ταῖς +  
ἀγίαις Pe | οὐχὶ T | ὑπερίδεν Can 19 καὶ om. Vc edd. 20–21 παρέοικεν — στηλογραφία M ed. Rom.  
(ex lat.): παρεοικέναι τὴν τῶν εἰκόνων στηλογραφίαν V T Can 23 καὶ<sup>2</sup> om. T edd., sed cf. lat. 24 ἡμέρας  
post ἡμῶν T edd. 25 δυνατὸν V | κεκραιπαληκῶς] καὶ κεκραιπαληκῶς V M<sup>pe</sup> καὶ κραιπαληκῶς M<sup>ac</sup> (κε  
add. M<sup>1</sup> s.l.) Can (κραιπαληκῶς Pe<sup>ac</sup>, αἱ Pe<sup>2</sup> s.l.) 27 ἡγουν] ἦως T 29 εἴθε (εἰ δὲ Pe) + καὶ V T edd., sed  
cf. lat. 30 γε om. Pe | μᾶλλον + τὴν ed. Rom.\* (fort. ex N. T.) 32 τοῦτο + δὲ M | αὐτοὺς + ὁ V M edd.,  
sed cf. Sept.

nostra conuentione priuata est. uerum spiritaliter et intelligibiliter praesto estis nobiscum id sentientes quod et catholicae *ecclesiae plenitudo*. et quia inuicem *membra sumus Christi* dei *capitis* nostri, eorum quae apud nos deo donante acta sunt necessarium ducimus uobis breuiter narrationem mittendam. loquuntur enim etiam per  
5 litteras linguae causas et repraesentant quasi uidendas.

Cum enim hic conuenissemus, ex paternarum magisterio normarum in unum confirmauimus quod et sapuimus, cantici quod Moyses docuit non obliti quod dicit: *interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi, seniores tuos, et dicent tibi*. sic traditionem catholicae ecclesiae sectati sumus et neque minus neque plus quippiam fecimus, sed  
10 ab apostolo edocti *tenemus traditiones quas accepimus*, omnia recipientes et amplectentes quaecumque sancta catholica ecclesia antiquitus scripta et non scripta recepit; ex quibus sunt etiamfigurationes picturarum imaginalium. et e contra quaecumque abiecerunt egregii patres nostri, et nos quoque proicimus et ecclesiae arbitramur aduersa. cum quibus connumeratur intenta uocum nouitas christianos accusantium,  
15 ueluti cancer pascua in ecclesiis nostris accipiens. sed *non despexit dominus* deus in finem. nam ueritate reuelata horthodoxia cunctis illuxit, et mendacium cum secum nascentibus tenebris abolitum est. si enim, ut ipsi uane garriunt, idolis comparatur imaginum titulatio, nostrae redemptionis mysterium euanesceat, quod dei filius operatus est praesentia sua qua pro nobis carne conuersatus est *absque peccato*, et sub  
20 sequuntur etiam repromissiones propheticae dicentes: *seruiamus illi in sanctitate et iustitia omnibus diebus* uitae nostrae, et rursus: *excitatus est tanquam dormiens dominus, tanquam potens crapulatus a uino, et percussit inimicos suos in posteriora, obprobrium sempiternum dedit eis*. si obprobrium sempiternum datum est inimicis nostris, malis uidelicet uirtutibus, per resurrectionem eius, quomodo iterum christiani idolis seruierunt? o et inscientiam et impietatem ipsorum! utinam intellexissent quod *scandalizare unum ex minimis qui crediderunt in Christum inportabilem* habeat indignationem – quanto magis orbem sollicitum simultatibus reddere! sed ad nihilum uerbum domini redegerunt reprobantes ecclesiasticas traditiones; propter ea

Rom. 678  
PL 129, 476  
Ma. 411

P VE

1 intelligibiliter (sic) P | presto P V (abbr. E) | estis] eratis ed. Rom.<sup>ms</sup>, sed Anast. legit συμπάρεστε (cf. gr. M) 2 id] expectaueris idipsum, cf. gr. 2-3 sumus membra E edd. 3 Christo Deo capite nostro ed. Rom.<sup>ms</sup> 4 locuntur P 6 hic om. F edd. | normarum ~ ἀμαρυγμάτων? 6-7 confirmauimus – sapuimus] confirmati sumus, unum sensimus ed. Rom.<sup>ms</sup>; Anast. fort. legit ὁ καὶ pro τὸ ἐν 12 pictarum P | imaginalium scripsi coll. p. 825,25 al.: imaginum codd. 13 egregii post nostri E edd. | et! om. ed. Rom.\* | proicimus] Anast. ἀποβαλλόμεθα legisse uidetur (cf. app. crit. gr.) 14 intenta ~ προσεχῆς? nupera ed. Rom.<sup>ms</sup> (praetulerim recens); Anast. fort. legit πρόσσχος (cf. Gloss. et Lampe s. u.; cf. etiam Act. IV p. 283,26) 19-20 subsequuntur (subsecuntur P) ~ οἰχονται? uanae sunt ed. Rom.<sup>ms</sup> (Anastasium ἔχονται uertisse suspic. Dubielzig) 21 tanquam] tamquam V (abbr. P E) 22 tamquam V (abbr. P) 23 eis] illis E edd. (ex Vulg.) 25 inscientiam E edd. 26 inportabilem VE edd. 27 reddere simultatibus E edd. | simultantibus P

Ha. 481 δονίου, Ἀπολλιναρίου, Νεστορίου, Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου, Σεργίου καὶ Ὀνωρίου καὶ πάσης αὐτῶν τῆς κακοδοξίας συνηρίθμησε τὴν τῆς συμμορίας αὐτῶν ὀχλαγωγίαν· τὴν γὰρ μωρίαν τούτων ἀπομαζάμενοι μωρὰ λελαλήκασιν, καὶ τῇ σφενδόνῃ τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας σὺν αὐτοῖς λελιθοβόληνται, καὶ διαλέλνται ἡ παράταξις αὐτῶν. οὐδὲ γὰρ ἀφῆκε κύριος εἰς τὸν αἰῶνα τὴν ῥάβδον αὐτῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῆς ἐκκλησίας. ὅτι Ἰουδαϊκῶς ἐμελέτησαν κενὰ καὶ τὰ δευτερεῖα τοῦ συνεδρίου ἐκείνου ἐκληρώσαντο, τοῦτο τὸ συνέδριον Καῖσαφαϊκὸν βουλευτήριον γέγονεν· ἐκεῖνο κατὰ τοῦ κυρίου κενὰ ἐμελέτησε, τοῦτο δὲ κατὰ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ ἐφρυάξατο. τοῦτο τὸ συνέδριον τὴν διὰ Χριστοῦ γενομένην ἡμῶν ἀπολύτρωσιν ἑαυτοῖς καὶ ἄλλοις ἐπεγράψατο. τοῦτο τὸ συνέδριον βαθεῖαν βουλήν ἐβουλεύσατο καὶ οὐ διὰ κυρίου, καὶ 5 *συνθήκας πεποίηκε καὶ οὐ διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ*, ὅτι περ τὴν εὐκοσμίαν τῶν σεπτῶν ναῶν ἐξηφάνισεν. ἐν τούτῳ τῷ συνεδρίῳ οὐδεὶς τῶν κατ' εἰκόνα θεοῦ ἀνθρώπων εὔρηται, ὅτι τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀτιμάσαντες καὶ συντρίψαντες τῷ πυρὶ παραδεδώκασιν. τοῦτο τὸ συνέδριον μανίᾳ καὶ ἀπονοίᾳ κατὰπλεων σατανικῶν φωνῶν τὴν ἀπόφασιν ἐποίησατο. τοῦτο τὸ συνέδριον τὴν 15 *προσηγορίαν μόνον ἔχει ἱερατικὴν, φαύλην δὲ καὶ ἀνίερὸν τὴν γνώσιν*. τοῦτο τὸ συνέδριον ἀκόλαστον ἔχει τὸ στόμα, τὸ δὲ πνεῦμα *ψευδόχριστον*· τὴν μὲν ἀλήθειαν ὑπεκρίθη, τῷ δὲ ψεύδει ἐπαρρησιάσθη. τοῦτο τὸ συνέδριον ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἅτε *ζιζάνια* τῆς δεσποτικῆς ἁλῶνος, λέγομεν δὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐξελίκμησε καὶ τῷ πτώῳ τῆς θείας κρίσεως ἀπεβάλετο. ἀφήρηται οὖν ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ διηλέγχθη αὐτοῦ τὰ πλαστοουργήματα· ἡ γὰρ ἀληθινή τῆς ἐκκλησίας καὶ 20 *εὐθυτάτη κρίσις* καινουργεῖσθαι ἐν αὐτῇ συγχωρεῖ οὐδὲν οὔτε ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι. Ἡμεῖς τοιγαροῦν πατρώοις νόμοις ἐπόμενοι παρὰ τοῦ ἐνὸς πνεύματος λαβόντες χάριν ἀκαινοτομήτως καὶ ἀμειώτως πάντα τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐφυλάξαμεν, καθὼς αἱ ἅγιοι ἐξ οἰκουμενικαῖς σύνοδοι παραδεδώκασιν, καὶ ὅσα εἶσαν τιμᾶσθαι ἐν τῇ καθ- 25 *ολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀποδεχόμεθα* δίχα πάσης ἀμφιβολίας. ἐξ ὧν ἐστίν, ὡς εἴρηται, καὶ ἡ τῶν εἰκόνων ποίησις. καὶ ταύτας τιμητικῶς προσκυνοῦμεν καὶ ἀσπαζόμεθα —

5 cf. Ps. 124,2–3 10–11 βαθεῖαν — αὐτοῦ cf. Is. 29,15; 30,1; 31,6 17 ψευδόχριστον cf. Mt. 24,24; Mc. 13,22 19–20 ζιζάνια — ἀπεβάλετο cf. Mt. 3,12 et 13,36–40 22 καινουργεῖσθαι — ποιεῖσθαι cf. Apoc. 22,18–19

2–3 συνηρίθμησε — λελαλήκασιν cf. Conc. Const. III (edictum Const. IV [CPG 9438]), ACO ser. II, II 2 p. 846, 10–11 6–7 ὅτι — γέγονεν cf. epist. ad imp. supra p. 858,25–26 18–20 ἡ — ἀπεβάλετο ~ Conc. Const. III (epist. Leonis II papae [CPG 9441]), ACO ser. II, II 2 p. 876,21–23 20–21 ἀφήρηται — πλαστοουργήματα cf. Conc. Const. III (sacra ad syn. Romae [CPG 9440]), ACO ser. II, II 2 p. 864,13–14

V T M Can (= Ms Pe)

18–20 ~ Conc. Const. III

1 Ἀπολλιναρίου T edd. 2 συνηρίθμησαν V 3 μωρὰ + καὶ V | σφενδόνι Ms σφενδόνης Pe 5 αὐτῶν<sup>2</sup> τῶν ἀμαρτωλῶν T edd. (ex Sept.) αὐτοῦ Ms | κλῆρον + τῶν δικαίων (ex Sept.) ἤτοι M | τῆς + αὐτοῦ Pe 6 δευτερία Ms | ἐκείνου] sc. τοῦ Ἰουδαϊκοῦ 7 τοῦτο] τούτων Pe; fort. γὰρ addendum (cf. lat.) 9 ἡμῖν V edd., sed cf. lat. et infra p. 878,5 | ἑαυτοῖς T 9–10 ἐπεγράψαντο Pe 10 βουλήν βαθεῖαν (sic) M 11 τοῦ om. Pe 12 ἐξηφάνισαν Pe 13 ἡῤρηται Ms | τῶν ἁγίων καὶ τοῦ κυρίου V | αὐτοῦ om. Can 15 κατὰπλεων Dubielzig (cf. lat.; „L. πλήρη σατ.“ iam ed. Rom.<sup>ms</sup>): καὶ codd. κατὰ V<sup>ac</sup> (καὶ Morin in marg. ex V) edd. | φωνῶν] φόνων Pe 15–16 τοῦτο — γνώσιν om. T Ms 16 μόνον M Pe: μόνον V edd. | φαῦλον V 17 πνεῦμα + αὐτοῦ Vc edd. | ψευδόχριστον + ὅτι V<sup>1</sup> s.l. edd. 18 ἡ καθολικὴ ἐκκλησία] „L. ἡ ἁγία ἡμῶν σύνοδος“ ed. Rom.<sup>ms</sup>, sed cf. Conc. Const. III l.l. 19 ζιζάνια + ὄντα Can 20 ἀπεβάλλετο V (abbr. T) | ἀφήρηται Pe | ἐκ om. M Pe 21 διηλέγχθη αὐτοῦ] διηλέχθη αὐτῶν Pe 22 εὐθυτάτη] πανευθυτάτη V<sup>pc</sup> (παν add. V<sup>2</sup> s.l.), καὶ πανευθυτάτη αὐτῆς V<sup>2ms</sup> | καινουργεῖσθαι + τι Can | συγχωρεῖ οὐδὲν] οὐ συγχωρεῖ Can | οὔτε] οὐδὲ M 23 τοιγαροῦν + τοῖς V | νόμοις πατρώοις M 24–25 αἱ — οἰκουμενικαῖ] καὶ αἱ ἅγιοι καὶ οἰκουμενικαῖ ἐξ Pe 25 ἐξ M 26 δίχα — ἀμφιβολίας om. Ms



ad nihilum redegit eos dominus et cum Arrio, Eunomio, Macedonio, Apolinario, Nestorio, Eutyche ac Dioscoro, Sergio et Honorio atque cum omni eorum pessima Ha. 482  
secta connumeravit turbulentum factionis eorum concilium. stultitiam namque horum imitantes stulta locuti sunt, et funda uerae confessionis cum ipsis lapidati sunt,  
5 atque soluta est acies ipsorum. *neque enim reliquit dominus* in perpetuum *uirgam* eorum *super sortem* ecclesiae. quoniam Iudaice meditati sunt inania et secunda illius concilii hereditauerunt, hoc nempe concilium Caiphaicum conciliabulum factum est: illud aduersus dominum inania meditatum est, hoc aduersus ipsius imaginem fremit. hoc enim concilium redemptionem nostram, quae per Christum effecta est, La.-Co. 590  
10 sibi et aliis ascripsit. hoc concilium profundum *consilium* consiliatum est *et non per* dominum, et foedera fecit *et non per spiritum* eius, quoniam ornatum uenerabilium templorum demolitum est. in hoc concilio nullus hominum inuenitur ad imaginem dei factus, quia imaginem domini ac sanctorum eius dehonestantes et confringentes igni tradiderunt. hoc concilium furia et uecordia plenam satanicarum uocum sententiam fecit. hoc concilium solam nuncupationem habet sacerdotalem, scientiam autem prauam atque profanam. hoc concilium contumax habet os et spiritum mendacio delibutum; nam ueritatem quidem finxit, in fallacia uero praesumpsit. hoc concilium sancta nostra synodus utpote *zizania* dominicae *areae*, id est ecclesiae catholicae, uentilauit et *uentilabro* diuini iudicii proiecit. ablata ergo sunt a catholica  
20 ecclesia et redarguta figmenta eius; uerum enim et rectissimum ecclesiae iudicium nec nouum fieri nec adimi in ea quicquam indulget.

Nos igitur paternas leges sequentes ab uno spiritu accepta gratia immutillate ac indimute omnia quae ecclesiae sunt custodiuius, quemadmodum sanctae sex uniuersales synodi tradiderunt, et quaecumque dimiserunt honoranda in catholica ecclesia  
25 absque omni cunctatione recipimus. ex quibus, ut dictum est, etiam imaginum factio Rom. 679

P VE

1 ad] a P | Apolenario VE Apollinario F edd. 2 Eutyche F edd. | et om. E edd. 4 imitantes ~ ἀπομαζόμενοι (cf. LSJ s. u. III), exprimentes ed. Rom.<sup>ms</sup> | ipsis ed. Rom. (cf. gr.): ipso codd. 6 eorum] peccatorum E edd. (ex Vulg.); cf. app. crit. gr. 9 enim] nihil respondet in gr., fort. delendum 10 scripsit P | consilium] concilium VE (corr. ed. Rom.) | conciliatum VE (corr. ed. Rom.) 11 fēdera V federa E 15 solam] Anast. fort. legit μόνην (cf. gr. V) 16–17 mendacio delibutum ~ ψευδόχριστον (Anast. ad uerbum uertere conatus est) 17 in – praesumpsit] falsitatem uero libere docuit ed. Rom.<sup>ms</sup>, sed potius ueritatem subaudiendum | uero om. E edd. 18 sancta nostra synodus] cf. app. crit. gr. 18–19 catholicae ecclesiae E edd. 22 immutillate ~ ἀκαινοτομήτως (illibate p. 825,24; sine ulla innouatione ed. Rom.<sup>ms</sup>) | ac] et ed. Rom.\* 23 sex sanctae E edd. 24 quaecumque F (abbr. P E) ed. Rom. 25 recepimus P<sup>ac</sup> (i in e scr. P<sup>c</sup>)



Μα. 413 ταυτὸν γὰρ ἀμφοτέρω —, καὶ εἴ τις ταύτης τῆς ὁμολογίας ἔχεται, τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐστὶ γνήσιος υἱὸς τε καὶ μέτοχος. οὐκοῦν πάντα τὰ σκάνδαλα οἷχεται, πάντα ἡφάνισται· ἡ ἀλήθεια πολιτεύεται, τὸ ψεῦδος ἐξώρισται· ὁ σπορεύς τῶν ζιζανίων τελείως ἐξέλιπεν, ὁ δὲ σῆτος, ὁ λαὸς ὁ φιλόχριστος, εἰς μίαν ἀποθήκην τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ συγκεκόμεναι· τὸ τῆς ὀρθοδοξίας φῶς ἀνατέταλκε, τὸ τῆς πλάνης σκότος καθυποδέδυκεν· ἡ κατήφεια εἰς χαρὰν μετημφιάσται, τὸ πένθος εἰς εὐφροσύνην μεταβέβληται, ἐστράφη ὁ κοπετὸς εἰς χαρὰν ἡμῖν· πάντα πρὸς τὸ κρεῖττον μεταπεφοίτηκε. διὸ καὶ ἡμεῖς ἀποστολικῶς ὑμῖν προσφθεγγόμεθα· χαίρετε ἐν κυρίῳ, χαίρετε, καὶ πάλιν χαίρετε· τριαδικὴν γὰρ χαρὰν ἡ τριάς ἡμῖν ἐχαρίσατο. ἥ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

10

3-5 ὁ — συγκεκόμεναι cf. Mt. 13,24-30 et 36-40 7 cf. Ps. 29,12 8-9 cf. Phil. 3,1 et 4,4

1 ταυτὸν — ἀμφοτέρω cf. epist. ad imp. supra p. 862,25 3-9 ἡ — ἐχαρίσατο ~ Conc. Const. III (sacra ad syn. Romae [CPG 9440]), ACO ser. II, II 2 p. 864,16-866,4

V T M Can (= Ms Pe) 3-9 ~ Conc. Const. III

1 εἴ τις M Can: ὅστις T edd., om. V | ὁμολογήσεως Vc edd. | ἔχεται + καὶ V 2 υἱὸς om. M 4 τελέως V T Ms | σῆτος + ἡγουν Pe | φιλόχριστος] χριστῶνυμος V ed. Rom.<sup>ms</sup> 5 εἰσσεκόμεναι Conc. Const. III 6 εἰς χαρὰν om. Conc. Const. III 7 μεταβέβληται om. Conc. Const. III | κρεῖττον + ἡμῖν Ms 8 ὑμῖν] ἡμῖν M Pe ὑμᾶς Conc. Const. III 9 καὶ πάλιν χαίρετε Vc (incertum in T, l. 8-9 ἡμεῖς — πάλιν om. Ml): καὶ πάλιν ἐρῶ χαίρετε Can (cf. N. T. et Conc. Const. III), om. V M | γὰρ χαρὰν] χαρὰν γὰρ Pe | γὰρ om. V 10 πᾶσα δόξα V M Pe: δόξα πᾶσα T Ms (nihil respondet in lat.) | καὶ om. V

est. quas honoranter honoramus et salutamus – idipsum est enim utrumque –, et  
 quisquis huic professioni haeserit, catholicae est ecclesiae germanus et particeps fi- PL 129, 477  
 lius. ergo omnia scandala recesserunt, omnia exterminata sunt; ueritas uiget, menda-  
 cium foras emissum est; sator *zizaniorum* prorsus defecit, frumentum autem, popu-  
 5 lus uidelicet Christi amicus, *in* unum *horreum* ecclesiae Christi allatum est; hortho- Ma. 414  
 doxiae lux orta est, erroris tenebrae sublatae sunt; mestitia in gaudium commutata  
 est, luctus in laetitiam transductus est, *conuersus est planctus in gaudium* nobis; om- PL 129, 478  
 nia in melius transueta sunt. propter quod et nos apostolice uobis pronuntiamus:  
*gaudete in domino*, gaudete <et *iterum gaudete*>; trinum enim gaudium trinitas no-  
 10 bis donauit. quam decet honor et imperium in saecula saeculorum. amen.

---

P VE

---

1 honoramus ~ προσκυνοῦμεν (*praeter consuetudinem* [cf. e.g. adorandas *supra* p. 863,21]; *fort. neglegentia inter-*  
*pretis*); „gr. adoramus“ *ed. Rom.*<sup>ms</sup> | est enim] etenim *ed. Rom.*\*, *sed cf. supra* p. 863,23 2 heserit VE 6 sublate  
*codd.* | maestitia *ed. Rom.*\* 7 traductus E *edd.* | conuersum est planctum P<sup>pc</sup> (s *exp.*, *abbr.* m *add. s.l.* P<sup>x</sup> bis) V (*fort.*  
*ex Vulg.* conuertisti planctum meum *ortum*) 9 et iterum gaudete *add. ed. Rom. ex gr., recepi dubitanter* (καὶ πάλιν  
 χαίρετε *fort. deerat in Anastasii exemplari graeco, cf. gr. V M; iterum dico gaudete Vulg. Phil. 4,4; cf. app. crit. gr.*)  
 10 et om. P | secula saeculorum E (*abbr.* P V)

Ma. 442 Λόγος ἐγκωμιαστικός τῇ ἀγίᾳ προσφωνηθεὶς συνόδῳ παρὰ Ἐπιφανίου διακόνου  
PG 98, 1313 Κατάνης τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας καὶ τοποτηρητοῦ Θωμᾶ ἀρχιεπισκόπου τῆς Σαρ-  
δῶν νήσου

Ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας θείῳ καταλαμπόμενος πνεύματι τὴν διὰ Χριστοῦ  
γεγεννημένην τῶν ἐθνῶν ἀπολύτρωσιν εὖ μάλα προαναθεωρήσας καὶ τῶν δι' αὐτοῦ  
σεσωσμένων τὴν πληθύν οὐκ ἡγνοηκῶς προσπεφώνηκέ που ὡς ἐκ προσώπου τοῦ  
θεοῦ τοῖς κατὰ καιροὺς τῶν ἱερῶν λαχοῦσι ποιμνίων ἐπιστατεῖν τοιάδε· *πορεύεσθε*  
*διὰ τῶν πυλῶν μου καὶ ὁδοποιήσατε τῷ λαῷ μου καὶ τοὺς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρί-*  
*ψατε.* τίνες δ' ἂν νοοῖντο αἱ πύλαι ἢ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς καὶ τῶν ἀγίων  
προφητῶν οἱ λόγοι; οὕς ὥσπερ τινὰς νοητὰς ἀναπτύσσοντες πύλας τῇ ἐρμηνείᾳ οἱ  
τῶν λογικῶν θρεμμάτων ποιμένες οὕτως αὐτὰ ἐπὶ τὴν εὐρεΐάν τε καὶ ἀληθινὴν  
ἀποφέρουσι θύραν, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὄντως πρὸς τὸν πατέρα  
γινόμενον ἡμῖν θύραν, καθὼς αὐτός που φησὶν· *ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα.* λίθοι δὲ πάλιν οἱ  
ἐν τῇ ὁδῷ προσριπτούμενοι τὰ ἐξ αἵρετικῆς τυχὸν συμμορίας ἂν εἶεν σκάνδαλα, ἃ  
καθάπερ τινὲς λίθοι τῇ ἡμετέρᾳ τῆς πίστεως παρατιθέμενα τρίβῳ τοὺς πρὸς τὴν  
ὄντως οὔσαν ὁδὸν ἰέναι θέλοντας δυσσεβῶς προσκόπτειν παρασκευάζει, τὸ ὅσον  
ἐφ' ἑαυτοῖς τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἀποκλείειν σπουδάζοντες. ὁδὸς δὲ πάλιν ὁ κύριος  
ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ταύτη ἂν νοοῖτο, καθὼς φησιν αὐτὸς ὅτι *ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ καὶ ἡ*  
*ὁδός.* οὕστινας δὴ αἵρετικούς λίθους οἱ τῶν ἱερέων ἐπιστήμονες προσφυῶς τε καὶ  
μάλα εὐτέχνως σὺν ὁδηγίᾳ τοῦ πνεύματος τῆς ἡμετέρας ὁδοῦ ἦτοι τοῦ τῆς πίστεως  
ἀποκαθαίροντες λόγου πέμπουσι μὲν αὐτοὺς πρὸς τὰς τῶν ῥιψάντων κεφαλὰς,  
εὐκόλον δὲ οὕτω καὶ τετριμμένην τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς τὴν εἰς τὴν ὁδὸν ἰοῦσαν τρί-  
βον ἀπεργάζονται, ὥς δύνασθαι φρονεῖν τε καὶ λέγειν· *ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον*  
*ἐρρύσθη ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων· ἡ παγὶς συνετρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν.* ἡ  
*βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι κυρίου.*

Ἰδοὺ τοιγαροῦν ἡ θεία τῶν ἱερέων ὁμήγυρις ἀκόλουθα ταῖς θείαις ἐντολαῖς παρ-  
άγουσα ἐνταῦθα συνέδραμε τὸ σεπτὸν τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ ταῖς πατρικαῖς δι-  
δασκαλίαις <διατάξαι καὶ> διατρανῶσαι μυστήριον, οὐχ ὡς ἐν πρώτοις αὐτὸ τοῦτο  
τοῖς λαοῖς κηρυττόντων, ὅπου γε πρὸ ὀκτακοσίων ἐτῶν ἐγγύς που τῇ οἰκουμένῃ  
πάσῃ κεκήρυκται, τὸν δι' αὐτοῦ δὲ μόνον σωτήριον σκοπὸν τελεσθέντα ταῖς γραφι-  
καῖς ἐρμηνείαις τηλαυγέστατως τοῖς λαοῖς ἀναπτυσσόντων καὶ τοὺς προσριφέντας  
αὐτῷ αἵρετικούς τῷ πνεύματι ἀποσκυβαλιζόντων λίθους — καὶ μάλα γε εἰκότως·  
ἴσασι γὰρ τὴν προφητικὴν φωνὴν αὐτοῖς ὡς ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τούτῳ  
βοῶσαν· οἱ *ἱερεῖς, ἀκούσατε καὶ ἐπιμαρτύρασθε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ,* δῆλον δὲ ὅτι τῷ  
πνευματικῷ. οἷς δὴ καὶ ἡμεῖς συνδεδραμηκότες, ὡς καὶ αὐτοῖς συμφρονοῦντες, τῇ

7–9 Is. 62,10 10–11 οἱ<sup>2</sup> — ποιμένες cf. Ioh. 10,27 (ad uerbum laudatur in eiusdem Epiphanii subscriptione Act. IV p. 492,1) 13 Ioh. 10,9 18–19 cf. Ioh. 14,6 23–25 Ps. 123,7–8 34 Am. 3,13

1–896,26 de Epiphanii sermone laudatorio cf. praef. p. VIII–XI 10–11 οἱ<sup>2</sup> — ποιμένες cf. Epiphanii subscriptionem Act. IV p. 490,26

M 1–896,26 codd. HV T pro Epiphanii sermone laudatorio concilii actionem octauam quae dicitur substituerunt; quam posteriore aetate confectam esse arbitratus in appendice graeca (p. 967–969) edidi; cf. praef. p. VIII–XI

2 τῆς<sup>2</sup> om. Mansi 18 ἡ ζωὴ καὶ fort. posteriore aetate ex N. T. insertum; cf. lat. 26 τῶν θείων ἐντολῶν Mansi 28 διατάξαι καὶ suppl. Dubielzig coll. lat. 34 Ἰσραὴλ est uar. lect. pro Ἰακώβ in Sept.<sup>G</sup>

Sermo laudatorius sanctae pronuntiatus synodo ab Epiphanio diacono ecclesiae  
Katanae Siculorum prouinciae ac loci seruatore Thomae archiepiscopi Sardorum  
insulae

Rom. 691 Ha. 501  
Ma. 441  
La.-Co. 617

Beatus propheta Esaias, diuino accepto spiritu factam gentium per Christum red-  
5 emptionem ualde bene praeuidens et eorum qui per ipsum saluandi erant multitudi-  
nem non ignorans, ut ex persona dei alicubi pronuntiauit his qui per singula tempora  
sacrorum sortiuntur praeposituram ouilium haec: ambulate *per portas* meas et ducite  
populum meum et *lapides* a uia proicite. quatenam intelliguntur portae nisi diuinitus  
inspiratae scripturae sanctorumque prophetarum uerba? quae nimirum quasi quas-  
10 dam intellectuales portas rationabilium pastores pecudum interpretando aperientes  
sic eas ad latum et uerum adducunt ostium, dominum uidelicet nostrum Iesum  
Christum, qui uere ad patrem nobis factus est ostium, quemadmodum ipse ait quia  
*ego sum ostium*. porro lapides qui in uia proiecti sunt scandala forte sunt hereticae  
factionis, quae ueluti quidam lapides fidei nostrae semitae apposita eos qui ad Chris-  
15 tum, qui uere est uia, properare uolunt impie impedire procurant, quantum in se est,  
iter eis salutis claudere festinantes. rursusque uia haec dominus utique noster Iesus  
Christus conicitur, sicut ipse ait quia *ego sum uia*. hereticorum ergo scandalis acsi  
quibusdam lapidibus sacerdotum peritissimi ingeniose satis et artificiose ductore spi-  
ritu a uia nostra, id est fidei ratione, purgatis non solum hos contra capita eorum qui  
20 illos iecerant mittunt, uerum etiam hoc modo semitam quae ducit ad uiam subiectis  
plebibus facilem et tritam efficiunt, ita ut possint sapere ac dicere: *anima nostra sicut  
passer erepta est de laqueo uenantium. laqueus contritus est, et nos liberati sumus. ad-  
iutorium nostrum in nomine domini*.

PL 129, 489

En igitur diuinus sacerdotum conuentus dominicorum mandatorum sequax huc ad  
25 uenerabile dispensationis Christi mysterium paternis doctrinis ordinandum et enu-  
cleandum concurrit, non quasi hoc ipsum primum plebibus praedicauerint, cum ante  
octingentos ferme annos in orbe toto fuerit praedicatum, sed quod tantum salutare  
consilium quod per eum consummatum est scripturae diuinae interpretationibus lu-  
cidissime populis adaperuerint et hereticos ab ipso petris allisos spiritu ceu stercora  
30 ualde congrue reputauerint; nouerunt enim prophetica uocem sibi quasi ex persona  
dei etiam in hoc clamantem: sacerdotes, *audite et contestamini* domui Israhel, haud  
dubium quin spiritali. quibus et nos quoque concurrentes, utpote quod in ipsis est  
pariter sentientes, splendido huic choro congratulamur, et prae desiderio mentis pen-

Rom. 692

P VE

2 Catane E Catanae ed. Rom.\* | seruatore] sere (sic) P | Thome codd. 4 Isaias P (praeter consuetudinem) ed. Rom.\*  
11 uidelicet dominum ed. Rom.\* 12 hostium V<sup>ac</sup> (h exp.) E 14-15 ad - uia] Anast. eadem aliter uertit infra l. 20)  
15 uera ed. Rom.\*, sed cf. gr. | se ~ ἐαυτοῖς 16 haec] Anast. αὕτη pro ταύτη legisse uidetur 16-17 utique ...  
conicitur ~ ἄν νοοῖτο (cf. e.g. Act. VI p. 735,10) 17 ego sum] esum (sic) P 19 hos] os P<sup>ac</sup> (h add. P<sup>c</sup> s.l.) | contra]  
purgata P<sup>ac</sup> (subterlin., contra add. P<sup>c</sup> s.l.) 24 conuentus] uentus (sic) VE (corr. F<sup>2</sup>) 25 dispositionis P<sup>ac</sup> (i<sup>2</sup> exp., nsa  
superscr. P<sup>c</sup> [sic]) 26 primum ed. Rom.: prius codd. 27 octogintos P<sup>ac</sup> (in et e superscr. P<sup>c</sup>) 28 diuinae scripturae  
ed. Rom.\* 29 adaperuerunt ed. Rom.\* | hereticos - allisos] Anast. uerba τοὺς προσριφέντας ... λίθους male intel-  
lexit (expectaueris hereticas ipsi illatas petras uel sim.) | spiritus seu ed. Rom.\* (corr. La.-Co.<sup>ms</sup> ex P) 29-30 stercora  
... reputauerint ~ ἀποσκυβαλίζόντων, ualde congrue ~ καὶ μάλα γε εἰκότως 30 congruere VE edd. (corr. La.-  
Co.<sup>ms</sup> ex P) | putauerint V edd. 31 Israel F edd. 33-881,1 pennam] poenam ed. Rom. (corr. ed. Reg.)

Μα. 443 φαιδρᾶ ταύτη γαννύμεθα χορεία, καὶ ὑφ' ἡδονῆς τὸ τῆς διανοίας πτερόν ἀνακινού-  
μενοι τὰ κατὰ δύναμιν αὐτῇ συνεισβάλλειν προθυμούμεθα καὶ τοῖς τῷ καιρῷ πρέ-  
πουσι λόγοις τὸ παρόν τοῦτο συγκροτῆσαι θέατρον καὶ τοῖς τῶν ἐγκωμίων ἀνθε-  
σιν αὐτὸ στεφανῶσαι. οὐδὲν γὰρ κωλύει, εἰ καὶ τοῦ λίαν ὑπερτελοῦς διὰ πενίαν  
ἴσως καὶ νοὸς ἀσθενείαν οὐκ ἐφικνούμεθα, τὰ δέ γε ἡμῖν ἐφικτὰ συνεισηνέγκαι πολ-  
λάκις γὰρ καὶ μικρὰ ψηφίς μεγάλοις ὑποβληθεῖσα λίθοις τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῇ τὸ ἀσά-  
λευτον τούτοις προσεποιήσατο. τίς τοίνυν ἐστὶν ὁ ἡμέτερος λόγος, ἐν μέσῳ προ-  
ῖτω τοῖς θεοῖς ὑμῖν τραπεζίταις σὺν εὐμενείᾳ πολλῇ δοκιμαζόμενος.

Σκοπὸς τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, ὧ ἱερώτατον σύστημα, ἄνω τε καὶ κάτω τὸν κατ'  
εἰκόνα θεοῦ γεγεννημένον ἄνθρωπον εἰς τὸ εὐθὲς ἀντισώσασθαι καὶ τὴν εἰς τὸ ἀρχέ-  
γονον κάλλος ἀναφοίτησιν, ὃ διὰ ἀπροσεξίας ἀφήρηται, πάλιν δι' ἐπιμελείας αὐτῷ  
πραγματεύσασθαι. τοῦτο αἶ τε παραφυλακαὶ τῶν νομικῶν ἐνταλμάτων αἶ τε ὡς ἐν  
ἱστορίας τρόπῳ τῶν εὖ ἢ ἐτέρως τῷ βίῳ ἐμπολιτευσάμενων ἀνθρώπων ὑφηγήσεις  
αἶ τε ψαλμικαὶ ἱερολογίαι αἶ τε παροιμιώδεις διδασκαλῖαι τὴν ἠθικὴν ἡμῖν ἐπεξ-  
ηγούμεναι φιλοσοφίαν διὰ πολλῆς φροντίδος τεθείκασιν. ἀλλ' οὐχ οἷα τε γέγονεν  
αὕτη ἑαυτὴν ἢ εὐόλισθος ἡμῶν καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ὑπελθοῦσα φύσις εἰς τὸ ἐξ οὐπερ  
πέπτωκεν ἐν Ἀδὰμ ἀρχικώτατον ἀνακομίσασθαι ἀξίωμα, δεδέηται δὲ μᾶλλον ἄλλης  
τινὸς εὐσθενοῦς τε καὶ ἀκαταμαχήτου κρείττονος δυνάμεως, ἥτις αὐτὴν τῶν ἐξ  
ἀσθενοῦς προαιρέσεως ἐμφυεισῶν αὐτῇ κηλίδων ἐξιάσοιτο καὶ πρὸς τὸ ῥωμαλεώ-  
τερον μετὰ τινος φιλοτίμου προσθήκης ἀνθυπονοστήσει.

Τοῦτο τοιγαροῦν εἰδυῖα ἢ θεία τε καὶ πνευματοκίνητος τῶν προφητῶν χορεία –  
ἄλλος ἄλλοθί που – τῶν τοιούτων αὐτῇ ἀγαθῶν τὰς ἀγγελίας φέρουσα – ἐν τοῖς  
ἑαυτῶν ἕκαστος καιροῖς – διηγόρευε τὸν συναΐδιον καὶ ὁμοούσιον τοῦ θεοῦ καὶ πα-  
τρός υἱὸν καὶ λόγον περιουσίᾳ ἀγαθότητος εἰς τὴν ἡμετέραν ἐσχατιὰν ἀφιχθέντα  
τὴν ἡμῶν τελείως ἀμφιάσασθαι φύσιν καὶ ταύτην τῷ αὐτῷ καὶ ἀοράτῳ πυρὶ τῆς  
αὐτοῦ θεότητος εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναχαλκεῦσαι, ἄλλος μὲν τὴν ἀνύμφευτον σύλληψιν  
καὶ τὸν ἀμώμητον καὶ παρθενικὸν τοκετὸν ἀνακηρύττων, ἕτερος τὴν τῆς ἐπικρα-  
τησάσης ἀπὸ τῆς ἐν Ἀδὰμ παραβάσεως καὶ μέχρι τοῦ νόμου σατανικῆς πλημμελείας  
ἀδυναμίαν παντελῇ ὀλόθρευσιν τε καὶ ἐκμείωσιν, ἄλλος τὴν αὐτοῦ τοῦ σατανᾶ με-  
τὰ καὶ τῶν συναποστατησάντων αὐτῷ δαιμόνων ὀλεθρίαν ὑπόπτωσιν ἀπὸ προσ-  
ώπου τοῦ φανησομένου θεοῦ καὶ τὴν τῶν λελυτρωμένων ἡμῶν ὑπὲρ τῶν εἰς ἡμᾶς  
πραχθησομένων δαψιλεστάτων ἀγαθῶν ἀναφαίρετον εὐχαριστίαν τῷ λυτρωσαμένῳ  
κομισθησομένην, ἕτερος τὸ ἐκούσιον τοῦ σαρκωθέντος θεοῦ πάθος καὶ τὴν εἰς ᾧδου  
κάθοδον καὶ αὐθις τὴν ἐξ ᾧδου εὐσθενῇ ἀνακομιδὴν μετὰ τῶν τοῖς ἀφύκτοις ἐκείνου

9–10 τὸν – ἄνθρωπον cf. Gen. 1,26–27 26–27 τὴν – τοκετὸν cf. Is. 7,14 27–29 τὴν – ἐκμείωσιν cf. Rom. 5,13–15 29–31 τὴν – θεοῦ cf. Lc. 10,18

8 τραπεζίταις cf. Lampe s.u. 10–11 τὴν – ἀναφοίτησιν cf. Greg. Nyss. anim. et res. (CPG 3149) p. 121,2–3 Spira/Mühlenberg 14 ψαλμικαὶ ἱερολογίαι cf. (Ps.-) Dion. Ar. eccl. hier. (CPG 6601) III p. 80,11 Heil/Ritter al.

#### M

1 τὸ om. Mansi 2 αὐτῇ (sc. χορείᾳ) αὐτῷ Mansi 4–5 πενίας ... ἀσθενείας Mansi 6 καὶ] δὲ Mansi 8 ὑμῖν Dubielzig (cf. lat.): ἡμῖν M | εὐμενεία M, corr. Mansi 9 Σκοπὸς] κοπὸς M (σ relinquens rubricatori), corr. Mansi 11 αὐτῷ scripsi coll. lat.: αὐτὸ M 13 συμπολιτευσάμενων Mansi 18 τε om. Mansi 22–23 ἄλλος – καιροῖς] locus difficilis, fort. corruptus (cf. lat.) 22 αὐτῇ] sc. τῇ ἡμετέρᾳ φύσει 23 ἑαυ-  
τῶν] fort. ἑαυτοῦ scribendum 25 τελείαν Mansi 26 ἀναχαλκῶσαι Mansi 27 τὸν] τὴν Mansi ex  
ed. Rom. (uide app. crit. lat.) | παρθενικὴν Mansi (corr. PG) 28 τῆς] τὴν Mansi (corr. PG) 29 ἐκμείωσιν  
scripsi coll. p. 882,35 al.: μείωσιν M

nam mouentes quod possibile est ei conferre satagimus, et uerbis tempus decentibus  
 praesens celebrare ac praeconiorum hoc floribus coronare studemus spectaculum.  
 nihil enim prohibet, licet ad id perfecte prae inopia fortassis et infirmitate sensus per-  
 tingere nequeamus; quae tamen nobis suntabilia conferre maturamus; saepe  
 5 namque paruus calculus magnis commissus lapidibus, quantum in se fuit, his immo-  
 bilitatem se contulisse simulauit. quis autem noster sit sermo, in medium proferatur  
 a diuinis uobis trapezitis benignitate multa discutiendus et diuinitus inspirata scrip-  
 tura probandus.

Ma. 444  
 PL 129, 490  
 Ha. 502  
 La.-Co. 618

O sacratissima statio, sursum atque deorsum hominem ad imaginem dei factum ad  
 10 rectitudinem iterato saluate et reditum ad originalem pulchritudinem, quae per incu-  
 riam sublata est, rursus per curam ei mercamini. hoc enim siue obseruationes lega-  
 lium mandatorum siue relationes hominum, qui more historiae bene aliterue in sae-  
 culo conuersati sunt, siue sacra psalmorum eloquia siue prouerbiales doctrinae  
 moralem nobis narrantes philosophiam per multam sollicitudinem exposuerunt. sed  
 15 impossibile erat facile lapsam peccatoque summissam naturam nostram in se antiquis-  
 simam, ex qua cecidit in Adam, recipere dignitatem; quae uidelicet potius eguit alia  
 quadam robusta et inexpugnabili meliori uirtute, quae illam ex infirmo ulcerum sibi  
 turgentium proposito sanaret et ad robustiorem ualetudinem cum quodam liberali  
 augmento reduceret.

20 Hoc igitur cum sciret diuino spiritu motus prophetarum chorus, alibi aliterque ta-  
 lium ei bonorum nuntia protulit, in suo tempore unus quisque praedicans consem-  
 piternum et consubstantialem dei patris filium et uerbum diuinitis bonitatis suae ad  
 nostram extremitatem profectum nostram perfecte induisse naturam et hanc inuisibi-  
 li et qui sine materia est igne diuinitatis suae in antiquitatem reformasse, alius qui-  
 25 dem innuptam conceptionem et immaculatum ac uirginalem partum praedicans, alius  
 uero potentatus omnimodum exterminium et imminutionem *praeuaricationis*, quae  
 optinuit *ab Adam* et in Adam facta est *usque ad legem*, atque diaboli simul *delicti*,  
 alius autem eiusdem satanae ac daemonum qui cum eo apostatae facti sunt exitialem  
 ruinam a facie apparentis dei atque incomparabilem gratiarum actionem redemptori  
 30 offerendam a nobis, qui redempti sumus, super largissimis bonis quae in nobis pa-  
 trata sunt, ast alius uoluntariam incarnati dei passionem et in infernum descensionem  
 et rursus ex inferno ualidum reditum cum animabus quae ineuitabilibus illius uincu-

P VE

1 est om. P 1-2 uerbis - spectaculum] *Anast. liberior uertit* 3 sensus ~ νοός (ut saepe, cf. etiam *Vulg. Rom. 1,28 al.*) 4 maturamus *Anast. constructione uerborum male perspecta de suo addidit* 6 se contulisse simulauit ~ προσ-  
 εποίησατο? | autem ~ τοίνυν? 7-9 discutiendus - statio] *incertum quid Anast. legerit uel intellexerit in gr.* (σκε-  
 πτέος pro σκοπός eum legisse suspic. *Dubielzig*) 7 discutientibus P 10-11 iterato - mercamini] *Anast. uertit*  
 ἀντισώσασθε (uel αὐτίς σώσασθε) ... πραγματεύσασθε 11 mereamini *ed. Rom.\** (mercamini *La.-Co. mss ex P*)  
 15 impossibile VE *edd.* 17 uirtute ~ δυνάμεως (ut saepe) 18 liberali (~ φιλοτίμου, cf. *Gloss.*) VE: liberari P  
 20 alibi aliterque] *Anast. uertit ἄλλως pro ἄλλος uerborumque ordinem mutauit* 21 unius P<sup>ac</sup> (i exp.) | praedicans  
*codd., corr. Dubielzig* (cf. *infra l. 25 et p. 889,29*) 22 diuinitis] diuinitus P<sup>ac</sup> (nitus *subterlin.*, tiis *superscr.* P<sup>c</sup>) 24 in  
 antiquitatem ~ εἰς τὸ ἀρχαῖον (sic etiam *infra p. 885,1*) 25 immaculatam *ed. Rom.\** 26-27 potentatus - delicti]  
*incertum quid Anast. legerit uel intellexerit in gr.* (δυναστεῖαν pro ἀδυναμίαν eum uertisse suspic. *Dubielzig*)  
 26 potentatus *scripsi dubitanter* („f. potentatum“ *ed. Reg. mss*): potentatum *codd.* 27 obtinuit P (*praeter consuetudi-*  
*nem*) E *edd.* | est fort. delendum; cf. gr. 28 demonum P E | apostate P E 29 apparentis ~ φανερομένου? |  
 incomparabilem ~ ἀναφάρετον? *melius infra p. 883,13 non auferendorum (Dubielzig)* 30 auferendam E afferen-  
 dam F<sup>2</sup> *edd.* 32 illius *scripsi coll. gr.*: illis *codd.* „forte illic“ *Hard. mss*



δεσμοῖς κατεχομένων ψυχῶν, ἄλλος τὴν ἀφ' ἡμῶν πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς αὐτοῦ πατέρα ἔνδοξον ἀναφοίτησιν καὶ τὴν ἀμφὶ τὰ δεξιὰ τοῦ πατρὸς ἵδρυσιν, ἕτερος τὴν ἐξ οὐρανοῦ καταπτᾶσαν ἡμῖν τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν ἄφθονον τοῦ πνεύματος ἐπιφοίτησιν καὶ τὴν εἰς πάντα τὰ ἔθνη τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ταχυτάτην περίοδον καὶ τὴν ἐντεῦθεν γεγεννημένην τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην εἰδώλων παντελῆ ὁλό- 5  
 Ma. 446 θρευσιν διὰ τῆς πρὸς τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν καθαρᾶς ἀνανεύσεως καὶ τῆς ἀνενδότου καὶ διηνεκοῦς πρὸς ὅλων ἀναστησομένης αὐτῷ κατὰ πάσης τῆς γῆς νοερᾶς τε καὶ πνευματικῆς λατρείας. ἅτινα πάντα τοῖς ἑαυτῶν καιροῖς τῇ ἀληθείᾳ συνεπεράνθησαν καὶ τέλος εὐκλεέστατον ἐδέξαντο.

Ἄκουσον τοιγαροῦν τοῦ Παύλου μεγαλοφώνως ἐμβοῶντος καὶ τὴν ἀλήθειαν τούτοις 10  
 ἐπισφραγίζοντος· θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὥφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ. ὦ τῆς τοῦ διδασκάλου μεγαληγορίας. θεός, φησὶν, ἐφανερώθη ἐν σαρκί, τὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἴτιον, ἡ ἀνέκλειπτος δωρεά, ὁ διαρκέστατος πλοῦτος, ἡ ἀένναος τῶν ἀναφαιρέτων χαρισμάτων πηγὴ, ἡ ἀκόρεστος τῶν πεινῶντων τροφή, ὁ ἐξ οὐρανοῦ ζωοποιὸς ἄρτος, τὸ 15  
 ἀένναον τῶν διψῶντων ρεῖθρον, ἐξ οὗ ὁ πίνων οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. οὗτος ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἀλλὰ καὶ τῷ κόσμῳ, φησὶν, ἐπιστεύθη. πῶς ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ; εἰπέ, ὦ μακαριώτατε Παῦλε, μύησον καὶ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀρρήτων ἐκείνων φωνῶν, ὧν ἐν τοῖς ἀδύτοις τοῦ παραδείσου ἐμυήθης· πρόστηθι καὶ νῦν τοῦ κηρύγματος οὗ ἐπιστεύθης εἰς πάντα τὰ ἔθνη κηρύξαι καὶ ἀπόστολος γενέσθαι· πήγασον τῇ παρούσῃ 20  
 ἐκκλησίᾳ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον καὶ σβέσον τὰς νοητὰς τῶν αἰρετιζόντων ὄψεις, ὥς ποτε Ἐλύμα τοῦ μάγου· τράνωσον μετὰ παρρησίας τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον. λαλεῖς γὰρ καὶ μετὰ θάνατον φωνῆς ὑψηλότερον καὶ ἐνεργεῖς τῷ πνεύματι ὅσα καὶ βούλει. ,ναί', φησὶν ὁ διδάσκαλος, ,ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἀγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ καὶ 25  
 φωτίσαι πάντας τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι. τοιγάρτοι ἀκούσατε· ἐπιστεύθη, εἶπον, ἐν κόσμῳ, ἀποκαταλλάξας τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.' ὦ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου κηρύγματος. ὦ τῆς ἀνεκδιγήτου ταύτης φιланθρωπίας. ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ τὰ 30  
 πάντα εἰς ἑαυτὸν ἀποκαταλλάξας εἰρηνοποίησε διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ. καὶ πῶς τινες μετὰ τὴν τοσαύτην ἀνέκφραστον καταλλαγὴν ὑπὸ χεῖρα τῶν πάλαι στασιαστῶν ἐχθρῶν ἡμᾶς γενέσθαι δι᾽ ὀχυρίζονται; πῶς μετὰ τὴν εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν θεὸν ἐπίγνωσιν εἰδώλοις τοὺς χριστιανούς προσκυνῆσαι εἰπεῖν τε- 35  
 τολμήκασιν, καίτοι τοῦ προφήτου τὴν παντελῆ τούτων ἐκμείωσιν ὥσπερ ἀναβοῶν-  
 τος καὶ λέγοντος· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπιφανήσεται κύριος καὶ ἐξολοθρεύσει τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ, ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν ἐθνῶν; ἀκούεις τὴν ἡλικὴν τῶν πολλῶν θεῶν καταστροφὴν καὶ

8 νοερᾶς – λατρείας cf. Rom. 12,1 et Phil. 3,3 11–12 1 Tim. 3,16 15 cf. Ioh. 6,33–35 16 cf. Ioh. 4,14  
 18–19 ἐκ – ἐμυήθης cf. 2 Cor. 12,4 21 cf. Eph. 1,13; 2 Tim. 2,15 | σβέσον – ὀψεις cf. 2 Cor. 4,4 21–22 ὥς –  
 μάγου cf. Act. 13,8 23 λαλεῖς – ὑψηλότερον cf. Hebr. 11,4 et 12,24 23–24 ἐνεργεῖς – βούλει cf. 1 Cor.  
 12,11 24–27 ἐμοὶ – κτίσαντι Eph. 3,8–9 27 ἐπιστεύθη – κόσμῳ 1 Tim. 3,16 (uide supra)  
 28–29 ἀποκαταλλάξας – οὐρανοῖς cf. Col. 1,20 36–38 Soph. 2,11

## M

6 πρὸς τὸν] πρῶτον Mansi 7 ὅλων suspectum (cf. lat. nobis) 14 διαργέστατος Mansi διαυγέστατος  
 PG 19 ἀδύτοις] ἀφύκτοις Mansi male (fort. ex p. 880,34) 24 ναί] καὶ M, corr. Dubielzig coll. lat. et Act.  
 22,27 28 ἑαυτὸν] αὐτὸν N. T., sed cf. infra l. 31 36 ἐξολοθρεύσει + πάντας Sept.

lis tenebantur, alius uero gloriosum a nobis ad patrem, qui in caelis est, regressum et ad patris dexteram sessionem, alius autem descendentem de caelo nobis collatum, qui in illum credidimus, sine inuidia spiritus aduentum et in omnes gentes euangelicae praedicationis circuitum uelocissimum et, quod hinc factum est, per orbem terrarum  
 5 idolorum omnimodum exterminium per mundam reuersionem ad unum et solum uerum deum nostrum effectam atque inpraetermissam et iugem latrion quae illi a nobis per uniuersam terram intelligibiliter et spiritaliter exhibetur. quae omnia ueritate  
 temporibus suis terminata sunt et finem gloriosissimum susceperunt. Ha. 503  
 PL 129, 491

Audi igitur Paulum magna uoce clamantem et ueritatem istis corroborantem: deus  
 10 *manifestatus est in carne, iustificatus est in spiritu, apparuit angelis, praedicatus est gentibus, creditus est in mundo, assumptus est in gloria.* o magnum doctoris affatum! La.-Co. 619  
 deus, inquit, *manifestatus est in carne*, quod est omnium bonorum causa, indeficiens donatio, sufficientissimae diuitiae, perennis non auferendorum charismatum fons, insatiabilis esurientium esca, uiuificus de caelo panis, iugis sitientum riuus, ex quo  
 15 qui biberit non sitiet in aeternum. hic *manifestatus est in carne*, sed et *mundo*, ait, *creditus est.* quomodo *creditus est in mundo*? dic, beatissime Paule, imbue et nos ex arcanis illis uocibus quibus in adytis paradisi imbutus es; incumbere etiam nunc praedicationi cuius creditus es in omnes gentes praedicator et apostolus fieri; infunde praesenti ecclesiae *ueritatis uerbum* et extingue spiritales hereticorum uisus, ut quondam Helymae magi; exprime cum fiducia dispensationis mysterium. loqueris enim  
 20 etiam post mortem uoce excellentius et operaris spiritu quaecumque uis. ,etiam‘, inquit doctor, *mihi minimo omnium sanctorum data est gratia haec, in gentibus euangelizandi scilicet inuestigabiles diuitias Christi et illuminandi omnes ac docendi quae sit dispensatio* mysterii *absconditi a saeculis in deo qui omnia creauit.* quapropter  
 25 audite: *creditus est*, dixi, *in mundo, reconcilians omnia in semetipso et pacificans per sanguinem crucis suae siue quae in terra siue quae in caelis sunt.* o sublimem hanc praedicationem! o inenarrabilem istam misericordiam! unigenitus filius dei *omnia in se ipso reconcilians pacificauit per sanguinem crucis suae.* et quomodo quidam post tantam ineffabilem reconciliationem nos fieri priorum seditiosorum inimicorum af-  
 30 firmant? quomodo post unius et solius ueri dei agnitionem adorare idola christianos dicere ausi sunt? praesertim cum propheta omnimodam horum comminationem quodammodo clamat et dicat: in die illa apparebit *dominus* et exterminabit *deos* gentium *terrae, et adorabit eum unusquisque de loco suo, omnes insulae gentium.* ecce subuersionem idolorum et deo celebrandam adorationem ab unoquoque de loco suo  
 35 audiuius. quomodo igitur nos qui hoc agimus idololatriam exercere accusamur? Rom. 693

P VE

1 qui] quæ P V 2 collatum ~ καταπτᾶσαν? 3 credidimus (~ πιστεύσασιν)] credimus ed. Rom.\* | sine inuidia ~ ὀφθονον 6 latrion E edd. 6-7 nobis] Anast. uertit ἡμῶν 9 istam F<sup>2</sup> edd., sed cf. gr. 11 magnum scripsi coll. gr.: magni codd. | affatum P (inde La.-Co.<sup>mg</sup>): affectum VE edd. 12 inquit P V 13 diuitiae] diuine P<sup>ac</sup> (ne subterlin., tiæ superscr. P<sup>c</sup>) | perhennis VE 15 hic] his ed. Rom.\* 16 est<sup>2</sup>] sit P | beate V edd. 17 archanis VE | aditis V abditis E edd. | paradysi P | imbutus P<sup>ac</sup> (tu<sup>1</sup> del. P<sup>s</sup>) | incumbere] imbue ed. Rom.\* (cf. Crimi, Per un'edizione p. 380) 17-18 praedicatione ed. Rom.\* 19 praesente P<sup>ac</sup> (in e<sup>3</sup> scr. i P<sup>s</sup>) | et om. ed. Rom.\* 20 Helymae E Elymae ed. Rom.\* 21 uoce scripsi coll. gr.: uoces codd. | operaris + in F edd., sed cf. gr. | etiam<sup>2</sup> ~ ναί (cf. gr. et Vulg. Act. 22,27) 22 michi VE 23 uidelicet ed. Rom.\* | inuestigabiles (uar. lect. in Vulg.)] inuestigales (sic) P 24 in deo] a domino E edd. 26 celis codd. | sublimen P V (fort. retinendum, cf. Stotz III, VII § 249.2) 33-35 ecce - audiuius] incertum quid Anast. legerit in gr. 35 ydolatriam V idololatriam ed. Rom.\*

τὴν ἐξ ἀπάσης τῆς γῆς, ἕκαστον ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῷ θεῷ ἀποτελοῦντα, προσ-  
 κύνῃσιν. πῶς τοίνυν <ἡμεῖς> οἱ τοῦτο πράττοντες εἰδωλολατρεῖν αἰτιώμεθα; τίς δὲ  
 ὅλως καὶ ἴσχυσεν εἰς τὸ ἀρχαῖον τὴν τῶν εἰδώλων πλάνην ἐπὶ γῆς ἐπανακαινίσαι;  
 εἰ μὲν γὰρ οἱ διὰ τούτων θεραπευόμενοι πονηρότατοι δαίμονες τοῦτο ποιῆσαι  
 δεδύνηται, πῶς οὐκ ἀνατραπήσεται ὅλον τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, τῆς ἀγίας  
 Ma. 447 διαρρήδην βοώσης γραφῆς ὅτι *ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω* [δῆλον δὲ  
 ὅτι Χριστὸς] καὶ *ὄνειδος αἰώνιον ἔδωκεν αὐτοῖς*; πάντως γὰρ <δῆλον> ὅτι ὁ δυνάμε-  
 νός τι ἐνεργεῖν οὐκ ἐν τοῖς τεθνεῶσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ζῶσιν ἔτι κατατέτακται. πῶς δὲ  
 καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους ἐπιθαρρύνων μαθητὰς καὶ πρὸς πᾶν ὅτιοῦν τῶν δυσχερῶν  
 ἀνδρικῶς ἵεναι παρακελευόμενος ἐπαληθεύσει λέγων· *θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν* 10  
*κόσμον*; εἰ γὰρ οὗς νικῆσαι ἐκεῖνος ἐπήγγελται τοῦτο ἐκεῖνοι ἴσχυσαν διὰ τῆς ὧν  
 ἀφηρέθησαν ἀνταναρρύσεως, οὐδ' ἂν τὸ τοιοῦτον ὀνομασθήσεται νίκη οὐδ' ἂν ταῖς  
 εἰς ἀνδρείαν ἀριστεταῖς κατατετάσσεται. πῶς γὰρ νίκη ἢ τοὺς λυτρωθέντας εἰς τέλος  
 μὴ ἀποκερδήσασα, ἀλλὰ τοῖς ὁμοίοις ὑπὸ τῶν προτέρως ἡττημένων ὑποβληθεῖσα  
 παλαίσμασι; καίτοι γε οὐδὲ τοῖς ὁμοίοις, πολλοῦ γε καὶ δεῖ τὸ γὰρ κτήσασθαι τι 15  
 καὶ ἀπολέσαι πλέον ἔμοι γε τοῦ τὸ ἀφηρημένον ἀντικατασχεῖν εἰς ἀνανδρείας κατ-  
 ηγορηθήσεται λόγον.  
 Ποῦ δὲ καὶ ἄρα τὰς τῶν εἰδώλων στάσεις οἱ τοῦτο λέγοντες τεθεᾶσθαι φασιν; εἰ  
 μὲν ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῶν δαιμονικῶν τεμενῶν ἰδρύμασιν, οὐ πῶ τοῦτο τοῖς χριστια-  
 νοῖς εἰς λόγον ἐγκλήματος προστριβήσεται· ὁρῶμεν γὰρ λείψανά που ἐνιαχοῦ τῶν 20  
 πάλαι εἰδωλικῶν τεμενῶν παρὰ τῶν παλαιῶν ἐγκαταλελειμμένα πρὸς θρίαμβον,  
 οἷμαί που, τῶν ἐν τούτοις ἐπιθυσάντων καὶ μέντοι καὶ πρὸς μνήμην ἡμῶν τῶν  
 λελυτρωμένων εἰς εὐχαριστίαν ἡμᾶς ἐνάγουσαν διὰ τῶν ὁρωμένων ἐξιτήλων μορ-  
 φωμάτων· ἐκ ποίων τὸ χριστιανῶν γένος βδελυκτῶν σεβασμάτων διὰ Χριστοῦ  
 ἐκλελύτρωται. εἰ δὲ δὴ ἐν ταῖς χριστιανικωτάταις ἡμῶν ἐκκλησίαις ταῦτά φασιν 25  
 PG 98, 1321 εὐρηκέναι — ὦ τῆς ἐντεῦθεν ἀτοπίας, ὦ τῆς παγκάκου βλασφημίας· πῶς γάρ, ἔνθα  
*Χριστὸς κεφαλὴ καὶ θεμέλιός* ἐστι κατὰ τὸν σοφώτατον Παῦλον, τοῦτο γενέσθαι  
 δεδύνηται; ἐψεύσθημεν ὄντως χριστιανοὶ τῆς ἐλπίδος. πεφenaκίσμεθα δὲ καὶ ταῖς  
 τῶν κηρύκων φωναῖς, οἳ γε θεὸν ἡμῖν τῆς τῶν δαιμόνων πλεονεξίας ἡμᾶς ἀπαλλάτ-  
 τοντα ἐπιδεδημηκέναι τῷ βίῳ κεκηρύχασιν. πῶς δὲ ὅλως τοῦτο καὶ ἴσχυσαν; ἄρα 30  
 γάρ, ἐροίμην ἂν τοὺς οὕτως φρονοῦντας, ὥς τοῦτο τῆς *κεφαλῆς* ἡμῶν παραχωρού-  
 σης γεγένηται ἢ τυχὸν θελούσης μὲν μὴ γίνεσθαι, μὴ δυναμένης δὲ ἐπαμῦναι; καὶ  
 πῶς οὐκ ἐπέκεινα τοῦτό γε πάσης βλασφημίας; εἰ γὰρ ἐστὶν ἀληθὴς ὁ ἱερώτατος  
 Παῦλος *Χριστὸν θεοῦ δύναντα καὶ θεοῦ σοφίαν* ὀνομάζων τὸν υἱόν, πῶς ἄρα καὶ  
 ἴσχυσε τὴν τοῦ πατρὸς ἀκαταμάχητον δυνάμιν τε καὶ σοφίαν τὴν πᾶσι τὸ εἶναι 35  
 διδοῦσαν τῶν ὄντων κατευμεγεθῆσαί τι; δῆλον γὰρ ὅτι, εἰ τοῦτο ταύτη συμβέβη-  
 κεν, οὐδὲ τὸν οὗ ἐστι ταῦτα τῶν τοιούτων κατηγορημάτων ἐξωθήσουσι. πῶς γάρ

6–7 Ps. 77,66 10–11 Ioh. 16,33 27 cf. Eph. 4,15 et 5,23; 1 Cor. 3,11 34 1 Cor. 1,24

M

1 coll. lat. expectaueris ὑφ' ἑκάστου ... ἀποτελουμένην 2 ἡμεῖς suppleui dubitanter coll. lat.; uide etiam infra ad l. 28 et p. 894,11 5 δέδυνται Mansi (error typogr.) 6 τὰ] τὸ Mansi, sed cf. Sept. et supra p. 872,26 6–7 δῆλον — Χριστὸς seclusi (adnotatio marginalis in textum recepta) 7 δῆλον suppleui (cf. lat. *procul dubio*) 11 οὗς] fort. coll. lat. ὁ scribendum 12 ἀνταναρρήσεως Mansi 13 κατατετάσσεται M, corr. PG 14 πρότερον Mansi 16 ἀφηρημένων Mansi | ἀνανδρείας Mansi: ἀνανδρίας M 24–25 ἐκ — ἐκλελύτρωται] sententia exclamatiua, ut uidetur (cf. Act. V p. 554,18) 28 expectaueris <ἡμεῖς οἱ> χριστιανοὶ (cf. lat. et supra l. 2; uide etiam infra ad p. 894,11) 29–30 expectaueris ἀπαλλάξοντα, cf. lat. 34 ἄρα Mansi 35 ἴσχυσε] sc. ἡ τῶν δαιμόνων δυνάμις (cf. Crimi, Il discorso p. 114 adn. 105)

quis autem et omnino posset in antiquitatem idolorum errorem renouare super ter-  
ram? si enim nequissimi daemones qui per haec placantur hoc facere possunt, quo-  
modo non destruetur totum dispensationis mysterium, sancta manifeste clamante  
scriptura quia *percussit inimicos suos in posteriora*? in quo innuitur quia Christus  
5 etiam *obprobrium sempiternum dedit eis*. qui enim potest aliquid operari, non inter  
mortuos, sed inter uiuentes adhuc procul dubio constituitur. quomodo autem et  
ipse proprios confortans discipulos et ad omnes uel qualescumque difficultates uirili-  
ter subeundas adhortans ueritatem dicet, cum asserat: *confidite, ego uici mundum*? si  
enim quod hic uicisse se repromittit hoc illi ualuerunt rursus per rebellionem aufer-  
10 re, non utique tale quid uictoria nominabitur nec inter fortia facta connumerabitur. Ma. 448  
nam quomodo uictoria erit, si liberatos in finem minime lucrifaciat, sed similibus ab  
his qui prius superati fuerant luctaminibus redigatur? uerum nec similibus, sed for-  
tioribus; nam possidere quid et perdere plus mihi quam non acquisitum non posside-  
re in rationem imbecillitatis reputabitur.

15 Porro ubi putas idolorum status qui hoc dicentes posuistis aiunt? et si in antiquis Ha. 504  
daemonicorum templorum sedibus, nondum hoc christianis in causam criminis ir-  
rogabitur. uidemus enim reliquias in quibusdam locis priscorum daemonicorum  
templorum a ueteribus derelictas ad pompam, ut reor, eorum qui in his immolauere  
uel etiam ad memoriam nos, qui redempti sumus, [et] in gratiarum actiones du-  
20 centem per uisibiles infirmasque formationes: ex quibus christianorum abhominabi-  
les factae sunt culturae. a quibus per Christum erepti sumus, nisi in christianissimis  
haec, inquit, ecclesiis nostris inuenirentur. o prauitatem quae hinc efficitur, o pes-  
simam blasphemiam! quomodo enim, ubi *Christus caput et fundamentum* est secun-  
dum sapientissimum Paulum, hoc fieri poterit? fraudati uere sumus spe nos christia-  
25 ni. decepti sumus etiam praedicatorum uocibus, qui etiam deum nobis a daemonio-  
rum superstitione nos liberaturum in mundum uenisse praedicauerunt. quomodo  
etiam hoc penitus dicere potuerunt? nam interrogauerim eos qui sic sapiunt utrum  
hoc *capite* nostro permittente factum sit an forte uolente quidem ne fieret, non ua-  
lente tamen auxiliari. et quomodo subsequenter hoc non sit totius blasphemiae? si  
30 enim uerax est sacratissimus Paulus, dum *Christum* filium *dei uirtutem et dei sapien-*  
*tiam* nominat, quomodo, quaeso, ualuit patris inexpugnabilem uirtutem et sapien-  
tiam, quae omnibus esse tribuit, quicquam eorum quae sunt exsuperare? perspicuum

P VE

2 demones *codd.* 5 obprobrium *ed. Rom.\** 9 quod] *Anast. pro* οὗς *uertit* δ (*Dubielzig*), *cf. app. crit. gr.*  
9–10 rursus – auferre] *Anast. liberior uertit* 11 liberator *ed. Rom.\** (liberatos *La.-Co.<sup>ms</sup> ex P*) 12 redigantur  
*La.-Co.<sup>ms</sup>* 13–14 non<sup>1</sup> – possidere ~ τὸ ἀφῆρημένον ἀντικατασχεῖν? 15 ubi – posuistis] *Anast. sententiam male*  
*intellexit, quia* ἄρα *pro* ἄρα *et* τέθεισθε *pro* τεθεῖσθαι *legit* | stratus P 16 nondum ~ οὐ πω *minus apte* (*cf. LSJ*  
*s.u.* οὐπω) 18 pompam ~ θρίαμβον (*cf. publicatio(nem) Act. IV p. 469,26 et Act. V p. 535,9*); *cf. etiam Crimi, Il*  
*discorso p. 113 adn. 100* 19 nos qui P V: nos E quod nos F<sup>2</sup> *edd.* | et *seclusi coll. gr.* 20–22 ex – inuenirentur]  
*Anast. uerba graeca male intellexit uel alia legit atque in gr. M traduntur (uide etiam infra ad nisi)* 21 nisi] *Anast.*  
*uertit* εἰ μὴ *pro* εἰ δὲ δὴ 25 etiam<sup>2</sup> ~ γε? *Anast. fort. legit* καὶ *pro* γε 26 superstitione ~ πλεονεξίας; *cf. Col.*  
*3,5 (Dubielzig)* 27 dicere] *supplementum Anastasii (sed potius daemones facere subintellegendum)* | interrogauerim  
*scripsi coll. gr.*: interrogauerunt *codd.* („f. interrogemus“ *ed. Rom.<sup>ms</sup>*) 29 subsequenter ~ ἐπέκεινα?

θεὸς παντοκράτωρ δυνατός τε καὶ ἰσχυρὸς ὁ πατήρ ἔτι λέγοιτο τῆς ἰδίας ὥσπερ ἀφηρημένος δυνάμεως καὶ ὑπὸ χεῖρα τῶν σφῶν ἐχθρῶν γεγεννημένος; πῶς δὲ καὶ ὅλως παρακεχώρηκε τὴν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ αἵματι ἄρμωσθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν τοῖς ἀγρίοις οὕτω καὶ ἀφιλοικτίρμοσι καταδουλωθῆναι πάλιν πνεύμασι, καίτοι τοῦ ὕμνο-γράφου λέγοντος ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκραταίωσε κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν; εἰ γὰρ ἐπὶ τοῦτο σεσάρκωται, ὥστε τῆς 5  
 Ma. 450 τούτων ἡμᾶς ἀπαλλάξαι χειρὸς κατὰ τὰς προφητικὰς προαναρρήσεις, ἀπηλλάγμεθα δέ, ὡς φασι, πρὸς βραχύ, τίς ὄνησις τῆς πρὸς βραχύ, οὐκ οὔσης μὲν, δοκούσης δὲ ἐλευθερίας; οὐ γάρ τοι χαρᾶς, ἀλλὰ πλείονος καὶ δυσχερεστέρας δουλείας πρόξενος ἡμῖν γέγονε, τοσοῦτον τοὺς καθ' ἡμῶν ἐχθροὺς ἀγριωτέρους παρασκευάσασα, ὅσον 10  
 ἐκείνοις ἡμεῖς ἀπαλλαγέντες, ὥόμεθα, κατεκαγχάζομεν. ποῦ δὴ οὖν τὸ διηνεκές αὐτοῦ ἔλεος ἔτι σφύζοιτο ἄν, ὅπερ κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς γῆς πρὸς τὸ οὐράνιον ὕψος διάμετρον κραταιῶσαι ἐφ' ἡμᾶς ἐπηγγείλατο, ὃ δηλοῖ τὸ ἀπεριόριστον; πῶς δὲ καὶ τὰς ἀνομίας ἡμῶν κατὰ τὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τὸ δυτικὸ κλίμα διάστημα ἀφ' ἡμῶν 15  
 μακρῦναι λέγεται, ὅπερ τὴν παντελῆ ἀπολύτρωσιν σημαίνει, εἰ ἔτι τοσαύταις ἐνεχόμεθα πλάναις; καὶ γοῦν ὀρώμεν τοὺς τῶν ἱατρῶν ἐπιστήμονας, οἳ, ἐπειδὴν τινα τῶν ἀσθενῶς τὸ σῶμα διακειμένων τοῖς ἐκ τῆς τέχνης ἀκριβασμοῖς ἐπαμύναντες εἰς ὑγίαν ἐπανάξωσι, οὐχ ὅπως μὲν αὐτὸν τοῦ παρόντος ἀπαλλάξωσι πάθους τὴν 20  
 ἑαυτῶν εἰσφέρουσι τεχνικὴν ἐμπειρίαν, ἀλλὰ γε καὶ τὴν ἐξῆς τοῦ βίου περίοδον ἀσφαλεστέραν αὐτῷ διὰ τινων προφυλακτικῶν βοηθημάτων πραγματεύονται, ὡς 26  
 ἂν μὴ τοῖς αὐτοῖς τυχὸν ἐξ ἀπειρίας ὀχληροῖς πάλιν συνενεχθεῖη.

Εἰ δὲ δὴ πάλιν ἀληθές ἐστιν, ὥσπερ οὖν καὶ δέδεικται, ὅτι τὴν ἡμετέραν ὁ μονο-γενὴς τοῦ θεοῦ καὶ πατὴρ υἱὸς πεφόρηκε φύσιν, δῆλον ὅτι τῶν οἰκείων αὐτὴν πεπλούτηκεν ἀγαθῶν καὶ τῶν τοῦ πνεύματος ἐξαιρέτων ἐνέπλησε θησαυρῶν, ὡς 25  
 PG 98, 1324 μηκέτι ταύτην εἰς τὸ ἐξῆς δευτέρας ἐπιδέεσθαι τινος βοηθείας ἅπαξ τὸ εὐσθενές παρὰ τοῦ ταύτην ἀνειληφότος λαβοῦσαν. τοῦτο γάρ, οἶμαι, καὶ ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς αἰνίττεται, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ βαπτίσματος τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ ἰδεῖν λέγων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξ οὐρανῶν καταβάν καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, ὅπερ τοῦ ἀναπόβλητον αὐτὸ τὴν φύσιν εἰς τὸ ἐξῆς καταπλουτεῖν ἔμφασιν ἔχει. καὶ γάρ 30  
 τοι οὐκ ἐδέετο ὁ κατὰ πάντα τῷ πατρὶ ἰσοστάσιος τῆς τοῦ πνεύματος ἐξ οὐρανῶν ἐπιφοιτήσεως, ὅσον γε εἰς τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον. τί γὰρ ἂν αὐτῷ προσθήκην ἀγιότητος ἐμποιῆσαι τῷ τοὺς πατρικοὺς ἐν ἑαυτῷ φέροντι χαρακτῆρας καὶ τῇ τοῦ πνεύματος ὁμοουσιότητι μηδαμῶς παραλλάττοντι; ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν ἐν ἑαυτῷ

3 cf. Act. 20,28 5-6 Ps. 102,11 6-7 εἰ — προαναρρήσεις cf. Lc. 1,69-71 11-15 τὸ — μακρῦναι cf. Ps. 102,11-12 27-28 τοῦ<sup>2</sup> — Χριστοῦ cf. 1 Tim. 4,10 28 cf. Ioh. 1,32; Mt. 3,16; Mc. 1,10; Lc. 3,22

22-888,5 cf. Uphus p. 95 adn. 26

M

1 λέγοιτο <ἂν> conl. Dubielzig coll. l. 12 4 πάλιν om. Mansi 11 exspectaueris ἐκείνων, cf. LBG s.u. κατακαγχάζω 15 μακρύναι M 32 ἐμποιήση M, correxi



enim est quia, si istud huic accidit, nec id quod non est haec a talibus accusationibus  
pellent. quomodo enim deus omnitenens potens et fortis pater adhuc dicatur quasi a  
sua sublatus uirtute subdita inimicis suis effecta? uel quo pacto filius indulsit [in]  
*ecclesiam, quam proprio sanguine suo* sibi disponavit, inmanibus taliter et inmiseri-  
5 cordibus rursus deseruire spiritibus, praesertim cum hymnographus dicat *quia se-*  
*cundum altitudinem caeli a terra confirmavit dominus misericordiam suam super*  
*timentes eum?* si enim in hoc incarnatus est, ut de horum nos manu liberaret secun-  
dum propheticas praelocationes, liberati autem sumus, ut aiunt, ad modicum, qui  
profectus libertatis est quae ad modicum non fuit, sed putata est? non enim gaudii,  
10 sed abundantioris et difficilioris seruitutis nobis factus est causa, tanto inimicos nos-  
tros ferociores construens, quanto illos nos liberati, ut opinamur, irrisimus. ubi PL 129, 493  
autem continua *miserecordia* conseruatur, quam *secundum* caelestem *altitudinem a*  
*terra* immensam super nos confirmasse se repromisit, quod indicat infinitum? uel  
quomodo *iniquitates nostras* elongasse *a nobis* dicitur, *quantum distat* ab oriente  
15 usque ad occidentalem plagam, quod omnimodam redemptionem signat, si adhuc  
eisdem implicamur erroribus? et certe uidemus medicorum peritissimos, cum ali-  
quem infirmo corpore iacentem artis suae diligentis adiuuerint et ad sanitatem re-  
duxerint, non, <cum> eum mox a praesenti liberauerint passione, suae subtrahere  
artis experientiam, sed ceterae uitae circuitum cautiorem ei per quaedam auxilia prae-  
20 munire ualentia sollicitos operari, quatinus non eisdem forte per imperitiam iterum  
molestiis opprimatur.

Ast rursus si uerum est, quemadmodum et comprobatum est, quia nostram unigeni-  
tus dei et patris filius induit naturam, manifestum est quod propriis eam bonis dita-  
uerit et praecipuis spiritus donis repleuerit, ne de cetero secundi cuiusquam egeret  
25 auxilii, semel ab eo robore qui hanc assumpsit accepto. hoc enim, reor, et beatus  
euangelista insinuat, cum tempore baptismatis *omnium* nostrum *saluatoris* Christi se  
uidisse *dicit spiritum* sanctum *de caelis* *descendentem et manentem super eum*, signi-  
ficans eum naturam de cetero sine abiectioe ditasse. etenim non egebat ille, qui per  
omnia spiritui est coequalis, spiritus de caelis aduentu, quantum ad propriae naturae  
30 pertinet rationem. numquidnam in se augmentum sanctitatis acquireret qui paternos  
fert in semetipso characteres et spiritus consubstantialitate nullatenus commutatur?

5-7 cf. Psalt. Rom. Ps. 102, 11

P VE

1 id - haec ~ τὸν οὗ ἔστι ταῦτα? Anast. fort. legit ὁ οὐκ ἔστι ταῦτα | accusationibus ~ κατηγορημάτων (debut attributionibus uel sim.) minus apte (cf. Crimi, Il discorso p. 114 adn. 106) 2 omnipotens ed. Rom.\* 2-3 quasi - effecta] si quae sua sublata (a<sup>2</sup> F<sup>2</sup> in ras.) sunt (add. F<sup>2</sup>) uirtute subdita inimicis sunt (sic etiam E) effecta F<sup>pc</sup> (sed uerba si quae fort. erasa in F) edd. 3 subdita - effecta] Anast. γεγενημένης lecto καὶ praetermisit; cf. Crimi, Per un'edizione p. 380-381 | in seclusi 4 desponsauit F<sup>2</sup> edd. | in manibus E immanibus F edd. 4-5 immisericordibus F<sup>2</sup> edd. 5 ymnographus V himnographus E 7 horum] eorum ed. Rom.\* 8 prolocutiones F edd. 8-9 qui - modicum om. VE edd. 9 libertatis est quae scripsi coll. gr.: liberatus est qui P | gaudii] gladii VE edd. i. t. (corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>) 11 opinamur] Anast. οἰόμεθα legisse uidetur 12 expectaueris continua <eius>, cf. gr. | altitudinem caelestem E edd. 13 immensam V immensa ed. Rom.\* i. t. (corr. ed. Reg.<sup>ms</sup>) 18 cum eum scripsi : eum codd. cum ed. Rom.\* 19 ceterae] certe ed. Rom.\* 20 sollicitum ed. Rom. sollicitum ed. Reg.\* 21 opprimamur P 24 secundi] seculi E edd. (corr. La.-Co.<sup>ms</sup> ex P) 25 auxilio V<sup>pc</sup> (in i scr. o V\*) edd. | ab - assumpsit] expectaueris robore ab eo qui hanc assumpsit 26 baptismatis] beatissimis P<sup>ac</sup> (subterlin. et baptismatis superscr. P<sup>c</sup>) 28 sine abiectioe ~ ἀναπόβλητον | adiectione ed. Rom.\* (corr. La.-Co.<sup>ms</sup> ex P) 29 spiritui] debuit patri; cf. gr. | coequalis P E | celo P<sup>ac</sup> celis P<sup>pc</sup> (o exp., is superscr. P<sup>c</sup>) 30 acquireret P 31 in semetipso fert ed. Rom.\*



προδιεζωγράφει χάριν, ὅτι τε ὁ ἐν Ἀδὰμ ἀφηρήμεθα δι' αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ πάλιν πεπλουτήκαμεν, καὶ τῇ φύσει τὸ ἀρχαῖον ἐπανήλθεν ἀξίωμα. εἰ τοίνυν ἡ τοῦ πνεύματος χάρις ἐπ' αὐτὸν καταπτᾶσα μεμενηκέναι λέγεται, τοῦτο δὲ τὸ ἀναπόβλητον αἰετὴν φύσιν εἰς τὸ ἐξῆς διασώζειν ὁ λόγος ἀποδέδειχε, δῆλον ὅτι ἡ τοιαύτη χάρις εἰς ὅλον διαβαίνει τὸ γένος.

Πῶς οὖν φασιν ἡμᾶς ἀγνοῖα τάληθοῦς ἡμαρτηκέναι καὶ προφάσει δῆθεν τῆς εἰς θεὸν τιμῆς εἰδώλοισι πάλιν προσκεκυνηκέναι; εἰ μὲν γὰρ οὕτω διὰ Χριστοῦ τὴν τοιαύτην πεπλουτήκαμεν χάριν, ἔστι τοῦτο λέγειν τοῖς τὰ πάντα τολμῶσιν· εἰ δὲ δὴ ὁμολογήσουσι τούτων μὲν ἡμᾶς τῶν ὑπὲρ λόγων ἀγαθῶν ἡξιῶσθαι διὰ Χριστοῦ, μετὰ τοῦτο δὲ ἡμᾶς ταῖς προτέραις ἀνθυπενεχθῆναι πλάναις, ἡσθένησε λοιπὸν κατ' αὐτοὺς ἡ δοθεῖσα <διὰ> τοῦ πνεύματος χάρις τοῦ μὴ διαρκῶς μέχρι τέλους τοῖς ἀπαξ αὐτῆς μετατελοχόσι παραμεῖναι. καὶ τί τοῦ οὕτως φρονεῖν δυσσεβέστερον ἢ ἀθλιώτερον; πῶς γὰρ τὸ διὰ πάντων διῆκον καὶ πᾶσι τὴν ζωογόνον παρέχον δύναμιν, τὸ παντεπίσκοπον καὶ παντοδύναμον τοῦ πατρὸς πνεῦμα, τῆς ἰδίας ἐκσταίῃ φύσεως καὶ τοῖς τῆς ἀσθενείας ὑποκείσεται μέτροις; πῶς δὲ καὶ τὸ ἔσεσθαι μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ἡ σωτήριος ἐπαληθεύσει φωνή, εἰ τὸ τῶν ἰδίων ὑποσχέσεων χρῆμα δι' ἔργων εἰς πέρας ἐκβεβηκὸς οὐχ ὀράται; καὶ γὰρ τοι οὐ τοῖς τότε αὐτῷ συνοῦσιν ἁγίοις ἀποστόλοις τὴν τοιαύτην ἐπαγγελίαν δεδώρηται. πῶς γὰρ ἕως τῆς συντελείας οὗτοι σαρκὶ μεμενήκασιν, οἳ γε μικρὸν μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς αὐτοῦ ἀναφοίτησιν τῷ βίῳ παραμείναντες τῷ κοινῷ τῆς φύσεως ἐλειτούργησαν νόμῳ ζῶν τῷ θανάτῳ ἀπολιπόντες; ἀλλὰ γε εἰς ἡμᾶς ἡ τοιαύτη τῶν ἐπαγγελιῶν δωρεὰ διαβαίνει τοὺς τὸ αὐτῶν ὑπελθόντας κήρυγμα καὶ τὸν μετ' αὐτῶν ἀναστραφέντα Χριστὸν συνόντα ἡμῖν ἐν πνεύματι διὰ παντὸς τοῦ βίου ἔχοντας. ἔξεστι τοιγαροῦν ἐν τούτοις τὴν τῶν οὕτω πεφρονηκότων αἰρετικῶν ἀποδακρῦσαι πλάνην, ὅτι τοῖς οὕτως ἐναργέσι διαμάχονται δόγμασι καὶ τὰς οὕτω θεοπρεπεῖς ἀθετοῦσιν ἐπαγγελίας, τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δυσσεβῶς καταγορεύοντες. οὐδαμῶς γὰρ αὕτη ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτῇ μετακεκίνηται πίστεως, μεμένηκε δὲ ὥσπερ παρθένος ἀγνή κατὰ τὸ γεγραμμένον τοῦ ἑαυτῆς νυμφίου Χριστοῦ τὸν ἀρραβῶνα ἄσυλον διασώσασα ἥτοι τὴν δοθεῖσαν ἐπ' αὐτὴν τοῦ πνεύματος χάριν. τοιγάρτοι καὶ ὁ θεὸς Δαβὶδ πολλὰς πρότερον γενεαῖς τὸ πρὸς τὴν πίστιν αὐτῆς ἐδραῖον ἀνακηρύττων ἔλεγεν· ὁ θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται, καὶ πάλιν· ἑστέρεώσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται, ταῖς σατανικαῖς δηλονότι πολιορ-

1 δι' — αὐτῷ cf. Rom. 11,36 13–14 τὸ — πνεῦμα cf. Sap. 7,22–25 15–16 cf. Mt. 28,20 28 παρθένος — Χριστοῦ cf. 2 Cor. 11,2 28–29 τὸν — χάριν cf. 2 Cor. 1,22 et 5,5 31 ὁ — σαλευθήσεται Ps. 45,6 32 ἑστέρεώσε — σαλευθήσεται Ps. 92,1

15–24 πῶς — ἔχοντας cf. Act. VII (def. fidei) supra p. 820,20–22

M

7 οὕτω + οὕτω Mansi 11 διὰ suppl. Dubielzig coll. lat. 12 αὐτῆς scripsi (cf. lat.): αὐτοῖς M | μετατελοχόσι M, corr. PG 15 ὑμῶν N. T. (cf. lat. [ex Vulg., ut uidetur]) 16 ἐπαληθεύση Mansi 22 εὐαγγελιῶν (sic) Mansi (ex lat., ut uidetur), sed cf. supra l. 18 25 ἀποδακρῦσαι M 28 Χριστοῦ om. Mansi

sed nostram in se praefigurabat gratiam, quoniam eo quo in Adam sumus priuati *per ipsum et in ipso* sumus iterum locupletati et naturae antiqua dignitas rediit. si igitur spiritus gratia super eum descendens mansisse legitur et hoc quod non est ei reiciendum, naturam scilicet, deinceps conseruasae uerbum, apparuit quia profecto huiusce-  
5 modi gratia in omne genus pertransit.

Quomodo ergo perhibent nos ueraciter ignorantia peccasse et quasi honorem qui erga deum est exercendus idolis exhibuisse? nam si huiusmodi quidem per Christum  
10 gratia sumus ditati, his dicendum est qui omnia praesumunt; porro si confessi fuerint haec nos quae super uerbum sunt bona per Christum meruisse, sed post hoc prioribus denuo summissos erroribus, infirmata est ergo secundum ipsos gratia quae per spiritum data est, ne sufficienter usque in finem cum his qui semel hanc sortiti sunt permaneret. et quid <quam> ita sapere magis est impium uel infelicius? uel quomodo is qui per omnia iustus est et cunctis uiuificam praebet uirtutem, omnium uidelicet inspector atque omnipotens patris spiritus, natura sua deficiet et mensuris infirmitatis succumbet? aut quomodo illud quod dicitur: *uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi* uerum salutaris fatebitur uox, si repromissionum eius res per opera in finem processisse non cernitur? etenim talibus tunc secum existentibus sanctis apostolis talem repromissionem donauit. quomodo enim *usque ad consummationem* hi in carne permanserunt, qui etiam modicum post regressum eius ad  
20 caelos in uita manentes communi naturae functi sunt lege uitam morti deserentes? uerum et in nos huiusmodi euangeliorum munus pertransit, qui uidelicet eorum praedicationi summissi sumus et Christum qui cum eis conuersatus est nobiscum existentem in spiritu per totam uitam habemus. expedit igitur in his plorare hereticorum errorem qui haec taliter contempserunt, quia tam manifestis dogmatibus obiurgantur et tam deo decibiles irritas promissiones ecclesiae catholicae faciunt, his impie derogantes. nullatenus enim haec a tradita sibi commota est fide, mansit autem sicut *uirgo casta*, secundum quod scriptum est, Christi sponsi sui arram inuiolabilem seruans, id est datam in se spiritus gratiam. cuius rei gratia et diuinus Daudid multis prius generationibus immobilitatem fidei ab illa exhibitae praedicans asserebat: *deus in medio eius non commouebitur*, et iterum: *firmauit orbem terrae qui non commouebitur*,  
30

Rom. 694

PL 129, 494

Ma. 452

P VE

1-2 quoniam - rediit] *Anast.* τε (post ὅτι) neglecto constructionem mutauit 2 natura P 3-4 legitur - profecto] locus difficilis; de singulis uide infra 3 legitur ~ λέγεται? | quod] quidem *ed. Rom.\** | ei om. *E edd.* (*add. La.-Co.mss ex P*); *Anast.* pro ὅτι uertit αὐτῷ (*Dubielzig*) 4 uerbum - profecto] uerbum <aperuit> (~ ἀποδέδειχε) ... profecto coni. *Dubielzig*; an uerbum apparuit (*Anast. fort. legit* ἀποδέδεικται; cf. *Act. VI p. 711,24*), [quia] profecto (~ δηλον ὅτι, cf. e.g. p. 899,9) scribendum? 4-5 huiusmodi *ed. Rom.\** 5 pertransiit *F<sup>2</sup> edd.* 6 perhibetur *ed. Rom.\** (*corr. La.-Co.mss ex P*) | ueraciter] *Anast.* uertit ἀληθῶς 7-8 nam - est] οὕτω *fort. deerat in Anastasii exemplari graeco, unde sententiam male intellexit* (cf. infra his dicendum est) 7 si om. *VE edd.* 8 his dicendum est ~ ἔστι (= ἔξεστι) τοῦτο λέγειν τοῖς κτλ.? 10 summissos + esse *ed. Rom.\* ex F* (summisistis *E*) 11-12 ne - permaneret] *expectaueris* ita ut ... non permaneret 12 quam *suppleui coll. gr.* | est om. *ed. Rom.\** 13 iustus] *Anast.* uertit δίκαιον (*Dubielzig*) 15 quod om. *ed. Rom.\** 16 consumationem *VE* (*corr. F*) 17 talibus] *Anast. legit* τοιοῦτοις pro τοι οὐ τοῖς; inde sententiam male intellexit 19 etiam ~ γε? uide supra ad p. 885,25 20 morte *ed. Rom.\**, sed cf. *gr. et ThLL V 1, 674,44 sqq.* 21 et (*quod Anast. propter euangeliorum addidisse uidetur*) om. *E edd.* | euangeliorum] *Anast. legit* εὐαγγελίων 23 spiritu + et *ed. Rom.\**, sed cf. *gr.* 24 contempserunt] *Anast. uertit* περιπεφρονηκόντων | quia] qui *VE edd.*, sed cf. *gr.* 25-26 decibiles - derogantes] *expectaueris* decibiles promissiones irritas faciunt, ecclesiae catholicae impie derogantes (*mendum interpretis*) 27 secundum quod] sicut *E edd.* | arrham *ed. Rom.\** 29 generibus *E* gentibus *F<sup>2</sup> edd.* | fidei] fieri *E edd.* (*corr. La.-Co.mss ex P*) 30 et iterum] etenim *ed. Rom.\** (*ex Ps. 92,1*) (*corr. La.-Co.mss ex P*)

κουμένη μηχαναῖς. ἂν γάρ τινες τὸ στερέωμα τοῦ εἰς αὐτὴν διαδοθέντος εὐαγγελικοῦ κηρύγματος τῶν πάλαι ἢ τῶν νῦν αἱρετικῶν κατασεῖσαι τεθελήκασιν, ἐκείνοις μὲν τὸ μελετηθὲν εἰς ἔργον <οὐκ> ἐκβέβηκε, ταύτῃ δὲ μόνη τὸ ἀσάλευτον εἰς αἰῶνα τετήρηται κατὰ τὴν ἀψευδῆ τοῦ φήσαντος ἐπαγγελίαν· εἰ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; εἰ δὲ καὶ ἐπιλήσεται ταῦτα 5 γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου, λέγει κύριος.

Ἐάσαντες τοιγαροῦν τὰς ἐν τούτοις αὐτῶν τῶν λόγων στροφάς καὶ μακρὰ ταῖς φλυαρημοσίαις αὐτῶν χαίρειν εἰπόντες ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἀνθυπονοοστήσωμεν δόξαις. θεὸν τοιγαροῦν ἅπαντες ἐν ἀνθρωπείᾳ μορφῇ τῷ βίῳ ἐπιδεδημηκότα τῆς τῶν εἰδώλων πολυτρόπου πλάνης ἡμᾶς ἡλευθερωκέναι δεδείχασιν. οὕτως αἱ 10 προφητικαὶ προαγορεύσεις τεθεσπίκασιν, οὕτως ἡ ἀποστολικὴ χάρις ἐτράνωσε, ταύτην ἡμεῖς τὴν διδασκαλίαν οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας ἀνθρωπίνης λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος, ὡς γέγραπται, ἐβεβαιώθημεν. οὐ γὰρ ἡμᾶς αἱ τῶν λόγων κομφεῖται οὕτως ἔχειν πεπεικάσιν — Ἑλλήνων γὰρ τοῦτο —, ἀλλ' ἡ τῶν συμπερασμάτων αὐτῶν ἀλήθεια. ποῦ γὰρ ἔτι τὸ τῶν δαιμονίων ὀλέθριον στίφος, ποῦ αἱ διάκενοι 15 καὶ βδελυραὶ τῶν εἰδώλων τελεταί, ποῦ αἱ τῶν ψευδωνύμων θεῶν ἐπισφαλεῖς καὶ ψυχοφθόροι μαντεῖαι, ποῦ αἱ βακχεῖαι τῆς Ἀφροδίτης καὶ τὰ ὄργια τῆς Δημήτρας καὶ τῆς Ἀρτέμιδος αἱ ξενοκτονίαι, ποῦ αἱ τοῦ Διονύσου παράφοροι ἑορταὶ μετὰ τῆς ἀθέσμου ἀνδρομανίας καὶ ἡ τοῦ λεγομένου Μίθρου ἔνδικος μύησις, ποῦ αἱ ὑπόγειοι καὶ ὑπέργειοι καὶ ἀέριοι ἀνθρωποκτονίαι τῶν λεγομένων θεῶν οὕτως ἐπιτερπομέ- 20 νων; οὐχὶ πάντα τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ ὥλλυντο καὶ τέλος παμβέβηλον ἐδέξαντο; οὐχὶ τὰ ἐν κάλλει δομήσεών ποτε ἐκπεποιημένα αὐτῶν τεμένη νῦν ἠρίπρωται καὶ εἰς γῆν καταβέβηται, αὐτοκρατορικοῖς παρακελεύμασι τοῦτο αὐτῶν πεπονθότων; οὐχὶ ἐκ τῆς ἀπάντων χριστιανῶν καρδίας αἱ τούτων μνεῖαι ἐξηφανίσθησαν καὶ τὸ τῆς προφητείας αὐτοῖς πράγμασι πεπερατωμένον ὁρᾶται, τὸ 25 ἐπλήσθη πᾶσα ἡ γῆ τοῦ γινῶναι τὸν κύριον ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύπτειν θαλάσσης; Προσκυνήσωμεν τοίνυν τὸν ἐπιφανέντα κύριον καὶ τῆς τούτων ἡμᾶς λελυτρωκότα παγχαλέπου πλάνης. ὑμνήσωμεν αὐτοῦ τὸ ἀπεριόριστον τῆς φιλανθρωπίας. κηρύξωμεν ἐν τῷ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ὑψηλοτάτῳ ὄρει τὴν φρικτὴν καὶ ἀνέκφραστον αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας συγκατάβασιν. ὑψώσωμεν τὰς φωνὰς ἐν ἰσχύϊ καὶ μὴ φεισώ- 30 μεθα, τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης αὐτοῦ, δηλαδὴ τὴν περὶ ἡμᾶς αὐτοῦ ἀκατάληπτον ἐκδιηγούμενοι στοργήν. εἴπωμεν μετὰ τοῦ προφήτου καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτόν· τίς θεὸς ὥσπερ σύ, ἐξαίρων ἀνομίας καὶ ἀποκρύπτων ἁμαρτίας τοῖς καταλοιποῖς τῆς

4–6 Is. 49,15 7 cf. Sap. 8,8 12–13 cf. 1 Cor. 2,4.13 26 ἐπλήσθη — θαλάσσης cf. Is. 11,9 29–31 ἐν — φεισώμεθα cf. Is. 40,9 et 58,1 33–892,1 cf. Mich. 7,18

15–21 ποῦ<sup>1</sup> — ἐπιτερπομένων cf. Crimi, Il discorso p. 118–119 adn. 126–129; id., Ideologia p. 39 adn. 39.41–42 18 τῆς<sup>1</sup> — ξενοκτονίαι cf. Greg. Naz. or. 4 (c. Iul. I) (CPG 3010,4) c. 70,7–8 Bernardi 19 ἡ — μύησις cf. Greg. Naz. I. I. c. 70,6–7 Bernardi (ubi uide adn. crit.) 23–24 αὐτοκρατορικοῖς — πεπονθότων cf. Crimi, Ideologia p. 39 adn. 40

#### M

3 οὐκ suppleui (cf. supra p. 888,17) 4 εἰ] μὴ Sept. fort. etiam hic scribendum 5 ἡ om. lat. et Sept. (sed traditur in S\*, cf. Sept.<sup>G</sup>) | ἐπιλήσεται] ἐπιλάθοιτο uel ἐπελάθετο Sept. 6 εἶπεν Sept. (uar. lect. λέγει in Sept.<sup>G</sup>) 12 πειθοῖς M, corr. PG ex N. T. 15 στίφος M 22 παμβέβηλον scripsi (cf. e.g. Conc. Const. III, ACO ser. II 2,1 p. 486,2): πᾶν βέβηλον M 23–24 τοῦτο — πεπονθότων] nihil respondet in lat. 24 αὐτῶν] sc. τεμενῶν 25 περατωμένων Mansi περατωμένον PG 26 ἐπλήσθη — γῆ (sic e.g. Cyr. Alex. in Is. [CPG 5203] I 4, PG 70, 177 A 10–11)] ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα (+ γῆ pars codd. in Sept.<sup>G</sup>) Sept. | κατακαλύψαι Sept. 33 ἐξαίρων M, correxi ex Sept. | ἀνομίας est uar. lect. in Sept.<sup>G</sup>

diabolicis uidelicet inpugnata machinamentis. nam etsi firmamentum euangelicae  
 praedicationis quae in eam data est quidam antiquorum uel instantium hereticorum  
 concutere uoluerunt, illis tamen quod meditati sunt in opus reputatum est, huic  
 autem soli immobilitas in aeternum seruata est iuxta repromissionem illius qui non  
 5 mentitur dicens: si *oblita* fuerit *mulier* pueri sui, *ut non misereatur* sobolis uentris  
 sui? quodsi et *oblita fuerit* huius mulier, sed ego *non obliuiscar tui*, dicit dominus.  
 Dimissis itaque *sermonum* eorum tortionibus, quibus in his usi sunt, et a longe gar-  
 rulis sermocinationibus ipsorum ‚aue‘ dicto sanctorum patrum saporis delectemur  
 opinionibus. deum igitur omnes nobis in humana forma in mundum profectum a  
 10 multimodo nos idolorum errore liberasse monstraerunt. sic propheticae praelocu-  
 tionibus promulgauerunt, sic apostolica gratia explanauit, hac nos doctrina *non in per-* La.-Co. 622  
*suasibilibus humanae sapientiae uerbis, sed in ostensione spiritus*, sicut scriptum est, Ha. 506  
 certificati sumus. non enim nos sermonum suasionem sic habere fecerunt – pagano-  
 rum enim est hoc –, sed ipsarum rerum quae consummatae sunt ueritas. nam ubi est  
 15 pernicio daemioniorum acies, ubi inanes et execrandae idolorum immolationes, ubi  
 falsi nominis deorum deceptoriae animarumque corruptrices diuinationes, ubi de-  
 bacchationes Veneris et sacra mysteria Cereris atque Dianae hospiticia, ubi Dio-  
 nysi uesanae festiuitates cum illicita uirorum insania et nuncupati Mithri iusta imbu-  
 tio, ubi subtus terram et supra terram facta et aera homicidia uocatorum deorum PL 129, 495  
 20 taliter delectantium? nonne omnia unigeniti filii dei aduentu perierunt et finem pro-  
 fanissimum susceperunt? nonne pulchre quondam dedicata eorum templa nunc  
 imperatoriis elisa iussis et ad terram prostrata sunt? nonne memoriae ipsorum ab  
 omnium corde christianorum disparuerunt et illud prophetae ipsis rebus factum  
 aspicitur, uidelicet *repleta est terra* cognoscendi dominum, quasi *aqua* multa quae  
 25 *operit mare*?

Adoremus igitur dominum, qui apparuit et ab hoc nos saeuissimo liberauit errore.  
 hymnum dicamus ipsius infinitae misericordiae. praedicemus in ecclesiae nostrae al-  
 tissimo *monte* horribilem et ineffabilem dispensationis eius condensum. *exal-*  
*temus uoces in fortitudine* et ne parcamus, magnificentiam maiestatis eius, incom-  
 30 prehensibilem scilicet affectum, quem erga nos exhibuit, enarrantes. dicamus ad eum  
 et nos cum propheta: *quis deus* sicut tu, *auferens iniquitates* et occultans *peccata* resi-

24–25 *repleta* – mare *Anast. ex gr.; cf. etiam Vet. Lat. (Beuron) Is. 11,9*

P VE

1 *impugnata* E *edd.* 3 *reputatum est* ~ ἐκβέβηκε? *Anast. exemplar graecum, cum esset mendosum, corrigere studuit*  
 5 *si]* *Anast. legit* εἰ (numquid *Vulg.*) | *oblata* P<sup>ac</sup> (i *add.* P<sup>c</sup> s. l.) 6 *oblata* P<sup>ac</sup> (i in a<sup>1</sup> scr. P<sup>c</sup>) | *dixit* F *edd.*  
 8–9 *saporis* – *opinionibus*] *incertum quid* *Anast. legerit in gr. (ad tortionibus – delectemur cf. Sap. 16,2)* 8 „*fort.*  
*sapidis*“ *ed. Rom.*<sup>ms</sup> (*adiect. saporis recte defendit La.-Co.*<sup>ms</sup>) 10–11 *prolocutiones* *ed. Rom.*\* 12 *ostensione* *Anast.*  
*ex Vulg. 1 Cor. 2,4* 13 *fecerunt]* *Anast. uertit* πεποιήκασιν (*cf. infra l. 23*) 14 *ipsarum* – *sunt* ~ συμπερασμάτων  
 αὐτῶν? (*debut conclusionum eorum uel sim.*) | *confirmatae* VE *edd. (corr. La.-Co.*<sup>ms</sup> ex P) 15 *demoniorum* *codd.*  
 16–17 *debacha-* V *debacca-* E (*corr. ed. Rom.*) 17 *misteria* V *misteriis* E (*corr. ed. Rom.*) | *Cereris*] *ceteris* P<sup>ac</sup> (r<sup>1</sup>  
*superscr.* P<sup>c</sup>) 17–18 *Dionisi* V *Dionysii* F *edd. (corr. Hard.*<sup>ms</sup>) 18 *uesania* *ed. Rom.*\* | *Mitri* E *Mithrae* *ed. Rom.*\*  
 19 *aera* P<sup>ac</sup> (i *add.* P<sup>c</sup> s. l.) | *uocatorum* ~ τῶν λεγομένων 21 *dedicata]* *aedificata coni. Dubielzig coll. gr.* 23 *fac-*  
*tum* ~ πεπερασμένον? (*cf. supra l. 13*) 26 *saeuissimo* *codd.* 27 *predicemus* *codd.* | in *om.* E *edd.* 28 *monti* F  
*edd.* | *condensum* *ed. Rom.*: *consensum* *codd.*

κληρονομίας σου; συγχορεύσωμεν δὲ καὶ τῇ παρουσίᾳ ἱερᾶ πανηγύρει, τὸ ,χαῖρε' αὐτῇ προσθεγγόμενοι ὡς τῆς χαρᾶς βραβευτρία.

Χαίροις τοίνυν, ὦ ἱερώτατε σύλλογε θείας καὶ ἱερατικῆς ὁμηγύρεως. χαίροις, ἁγίων πατέρων ἁγιώτατε πρόμαχε. χαίροις, [θεοῦ] ἀψευδέστατον ἄθροισμα, ἐν ᾧ θεὸς ἐν μέσῳ περιπολεύει, ὡς γέγραπται. χαίροις, χορεία πνευματικῆς δαδου- 5 χίας ἀνάπλεε, ἐξ ἧς ὁ καταλαμπόμενος οὐ προσκόψει πρὸς λίθον αἰρετικῆς ψευδο-δοξίας τοὺς νοητοὺς τῆς ψυχῆς πόδας. χαίροις, ὁ σκοπὸς τῶν θείων δηλώσεων, ᾧ ὁ εὐρύθμως ἐπόμενος τῆς ἀπειλούσης ῥομφαίας ἐκρύεται. χαίροις, ἀειθαλέστα-τε παράδεισε, ἐν ᾧ τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τὸ ξύλον πεφύτευται διὰ τῆς τετραστόμου 10 τῶν εὐαγγελίων νοτίδος ἀρδευόμενον. χαίροις, χριστοπύρσευτε στύλε, ὁ τὸν νέον τοῦ θεοῦ Ἰσραὴλ ταῖς φωτοφάσι τῶν δογμάτων διδασκαλίαις τῆς Αἰγυπτιακῆς χειρὸς ἀπαλλάξας <ἦτοι> τῆς τῶν αἰρετιζόντων περιπλανήσεως καὶ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας τῇ τῶν πατέρων ὀρθοδόξῃ καθοδηγήσας. εὐτόλμως ἐπὶ τῇ ἀνα-δείξει τῆς ἀληθείας παρρησιάζοιτο. ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν τῆς ἱερᾶς 15 καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας κήρυξον. ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς στερεᾶς ὁμολογίας τὰς εὐμεταφόρους τῶν τινῶν διανοίας ταῖς διδασκαλίαις ὑποστήριξον.

Σύ τε κατ' ἐξαίρετον, ὦ ἱερῶν πατέρων σύστοιχε ἱεροκῆρυξ καὶ τοῦ παρόντος ἡμῶν συλλόγου ἔξαρχε, ὁ τὸν μετάρσιον ἡμῖν διὰ Χριστοῦ κατασκευάζων θρόνον, τὸ τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου ποιμένος ἀκριβέστατον ἔσοπτρον, τὸ τοῦ πνεύματος 20 καθαρώτατον ἐνδιαίτημα, ἡ εὐθυτάτη τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων στάθμη, ὁ ἀπεξεσμένος τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας κανὼν, ὁ περιώνυμος καὶ ἐπταφώτου λυχνίας ὀλοαμπέστατος λύχνος, πύρσευε ἡμῖν ὡς ἐξ ἀπόπτου λυχνίας τῆς ἱερᾶς καθέδρας τῶν φανοτάτων λόγων τὰς διαυγείας, διὰθρυπτε δὲ καὶ τοῖς πεινώσι ζωτικώτατον 25 τῆς θείας διδασκαλίας ἄρτον καὶ θρέψον λαὸν ἐν ξένη γῇ ἀλήτην γεγεννημένον τῆς αἰρετικῆς ἀποικισίας. γενοῦ ἡμῖν νέος Ἰωσήφ σιτοδότης ταῖς ἀπορίαις τῶν γραφικῶν αἰνιγμάτων ταῖς εὐπορίστοις ἀναπτύξεσι τῶν πνευματικῶν ἐρμηνειῶν ἡμᾶς ἐκτρέφων. ἄρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου καὶ ἴδε ἐπὶ σὲ συνηγμένα τὰ τέκνα σου ἃ 30 ταῖς τῶν λύκων ἐφόδοις διεσκόρπιστο· πλήρης σοι πᾶς ὁ ἱερώτατος οὗτος τοῦ θείου συντάγματος νεὼς ὁράται. πυκνῶ σου τῆς διανοίας ἄλματι τὰς τῶν θηρῶν προλάμβανε ἐφόδους καὶ ταύτας τῇ σῇ σοφίᾳ προαποκλείων ἀεὶ σου τῇ ποιμνῇ τὸ ἀτάραχον προξένει. προσοχύρου γε τοῦτο καὶ ταῖς πυκναῖς τῶν εὐήχων εἰς θεὸν 35 προσευχῶν σου ἐπάλξεσιν, ἵνα σοι εἰς πλῆθος ἐπιδοίῃ κατὰ τὰς ἐν τῷ Ἀβραάμ ἐπαγγελίας τοῖς ἄστρον χοροῖς παραπλησίως.

5 cf. Ps. 45,6; Deut. 23,15 6-7 οὐ — πόδας cf. Ps. 90,12 (= Mt. 4,6; Lc. 4,11) 8 ῥομφαίας ἐκρύεται cf. Ps. 143,10-11 al. 9 cf. Gen. 2,9 10 στύλε cf. Ex. 13,21 10-11 cf. Gal. 6,16 12-13 Hebr. 11,9 14 2 Cor. 3,18 27 cf. Is. 60,4 32-33 κατὰ — χοροῖς cf. Gen. 15,5

6-7 οὐ — πόδας cf. Conc. Later., ACO ser. II, I p. 314,24 8-10 χαίροις — ἀρδευόμενον cf. Bas. Seleuc. hom. 39 (in s. deip. annunt. [CPG 6656,39; BHG<sup>a</sup> 1112p]), PG 85, 444 A 9-13 25 νέος — σιτοδότης cf. Greg. Naz. or. 43 (in Basilium) (CPG 3010,43; BHG 245) c. 36,1-2 Bernardi

#### M

1 σου est uar. lect. in *Sept*<sup>G</sup> 2 βραβευτήριον Mansi; cf. Crimi, Per un'edizione p. 382 et LBG s.u. βραβεύτρια. 4 θεοῦ seclisi coll. lat. 10 χρυσοπύρσευτε Mansi (corr. PG) χρυσοπύρσευτε conl. Crimi, Il discorso p. 127 coll. lat., sed χρυσοπύρσευτε melius congruit iis quae sequuntur (cf. etiam LGB s.u. θεοπύρσευτος) 12 ἦτοι suppleui coll. lat. 16 ὑποστήριξον scripsi coll. lat.: ὑποστηρίζων sic M ὑποστηρίζων Mansi 22 ὀλοαμπρέστατος Mansi | ἐξαπόπτου M 23 φανοτάτων Mansi 31 γε] fort. τε uel δὲ (cf. app. crit. lat.) scribendum



- duis *hereditatis tuae*. praeterea choros ducamus cum praesenti sacro commercio, Ma. 453  
 ,auc' illi affati tanquam gaudii brauium tribuenti.  
 Gaude igitur, sacratissimum collegium diuini ac sacrati conuentus. gaudete, sanc-  
 torum patrum sanctissimi propugnatores. gaude, sine mendacio congregatio, in  
 5 cuius *medio deus* inambulat, sicut scriptum est. gaude, concilium spiritali appa-  
 ratione refertum, ex qua qui illustratur non *offendet ad lapidem* hereticae falsaeque  
 locutionis spirituales animae *pedes*. gaude, speculator diuinarum indagationum,  
 quem qui modeste sequitur a minitante romphaea eruitur. gaude, semper floride  
 paradise, in cuius *medio uitae lignum* plantatum est per quadripartitam euangelio-  
 10 rum *†tabulam* praesidens†. gaude, aurea ignitaque columna, [et] nouum dei Israhel  
 lucidis dogmatum doctrinis ab Aegyptiaca manu, id est heretizantium errore, libe-  
 rans et ad *terram repromissionis* patrum horthodoxia deducens. audacter in osten-  
 sione ueritatis et fiducialiter age. *reuelata facie gloriam* sacrae et catholicae eccle-  
 siae praedica. supra petram stabilis confessionis uersatiles quorundam mentes doc-  
 15 trinis confirma.
- Tuque praecipue, o sacrorum patrum concors et sacratissime praeco atque instantis  
 nostri coetus exarche, qui sublimem nobis per Christum thronum adornas, magni et  
 primi pastoris diligentissimum speculum, spiritus mundissimum habitaculum, rec- Rom. 695  
 tissima horthodoxorum dogmatum ponderatio, polita in Christo conuersationis ha-  
 20 bitae regula, nominatissima lucerna et septem candelabrorum luminibus tota fulgi-  
 dissima, resplendere fac nobis tanquam ex inuisibili candelabro sacrae cathedrae eui-  
 dentissimorum uerborum perspicuitates, distribue autem et esurientibus uiuificum La.-Co. 623  
 diuini magisterii panem et nutri populum in extranea terra uagum effectum heretici  
 incolatus. efficere nobis nouus Ioseph frumenti dator et ambiguitates scripturalium  
 25 explanans enigmatum opimis nos et spiritalibus interpretationibus nutri. eleua *oculos*  
*tuos et uide* super te collectos *filios tuos*, qui luporum congressionibus dispersi sunt. PL 129, 496  
 plenum tibi esse omne sacratissimum hoc diuino decreto templum conspicitur. Ha. 507  
 crebro mentis tuae saltu bestiarum praeoccupata impetus et hos praeueniens sapientia tua  
 exclude, semper ouili tuo tranquillitatem concilia. praemuni autem hoc frequentibus  
 30 ac bene sonantibus ad deum emissis orationibus, ut tibi in multitudinem augeatur  
 secundum repromissiones quae sunt in Abraham instar astrorum numeri factae.

## P VE

1 cohors P<sup>ac</sup> (hors *subterlin.*, h et ros *superscr.* P<sup>c</sup>) 2 tamquam V (*abbr.* P) | tribuentem *ed. Rom.\**, sed *cf. gr.*  
 3-4 gaudete – propugnatores] *Anastasium sententiam mutauisse suspicor, ne hoc loco Tarasius prius quam debuit*  
*commemorari uideretur* (in *gr. forma singularis* πρόμαχε ad σύλλογε *spectat*) 5-6 apparatione ~ δφδουχίας?  
*expectaueris* illuminatione *uel sim.*; fort. apparitione *scribendum* (Dubielzig) 6-7 falsaeque locutionis ~ ψευδο-  
 δοξίας? *Anast. fort. intellexit* ψευδολογίας (*cf. Act. VI p. 651,30*) 7 indagationum ~ δηλώσεων? *expectaueris*  
*manifestationum uel sim.* (*cf. etiam Gloss.*) 8 rompheae P rompheae VE, *corr. ed. Rom.* 9 paradyse P paradise V |  
 quadripartitam E *edd.*; *Anast. uertit* τετρατόμου (Dubielzig) 9-10 euangelicorum P 10 tabulam praesidens]  
*incertum quid Anast. legerit in gr.*, fort. locus *corruptus* | aurea (auream P) ignitaque] *Anastasium* χρυσοπύρσευτε  
*legisse coni. Crimi* (*cf. app. crit. gr.*) | et *seclusi coll. gr.*: in *ed. Rom.\** | Israel E *edd.* (*abbr.* P) 11 Egiptiaca VE  
 13 fiducialiter age ~ παρησιάζεσθαι (*cf. Act. I p. 45,13 al.*) 14 conuersationis VE *edd.*, sed *cf. gr.* 16 sacrorum (~  
 ἱερῶν, *ut semper*)] sanctorum *ed. Rom.\** 17 cetus VE | sublimen P F<sup>z</sup> (fort. *retinendum*, *cf. supra p. 883,26 et Stotz*  
*III, VII § 249.2*) 19 politaque *ed. Rom.\** 20 regulae E *edd.* 21 tamquam V (*abbr.* P) 24 efficere ~ γενοῦ  
 25 aenigmatum *ed. Rom.\** 26 sunt] *expectaueris* erant, *cf. gr.* 27 diuino decreto ~ τοῦ θείου συντάγματος (*sc.*  
*νεῶς*)? *expectaueris* diuini collegii (*sc. templum*) *uel sim.* 28 praeoccupata P 29 exclude] *Anast. uerborum con-*  
*structionem mutauit* | praemuni] praemium *ed. Rom.\** (*corr. PG*) | autem] *Anast. δὲ legisse uidetur*; *cf. etiam app.*  
*crit. gr.* 31 Habraam VE



PG 98, 1329 Χαίροις δὲ καὶ σύ, Νικαέων περίκλυτον ἄστυ, τὸ ἐν μητροπόλεσι περίπυστον ὄνομα, τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας τὸ εὐκλεέστατον ἀκροθίνιον, ἢ πρότερον μὲν τοῖς τῶν ἁγίων ὀκτωκαίδεκα καὶ τριακοσίων θεοφόρων πατέρων ἵχνεσιν ἁγιασθεῖσα, νῦν δὲ τοῖς τούτων διαδόχοις τριῶν ἑκατοντάδων σὺν πέντε δεκάσιν ἀριθμὸν ἐκπληροῦσιν 5 εὐλαβῶν τε μοναχῶν οὐκ εὐαριθμήτων πλήθει ταῖς αὐταῖς τῶν εὐλογιῶν περικυκλουμένη χάρισιν· ἐν σοὶ γὰρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὁ θεμέλιος ὑπὸ τινος σατανικῆς δυστροπίας σεισθῆναι κινδυνεύων ἐδραίωνσιν ἀκλόνητον εἴληφεν, ἐν σοὶ τὸν ἄγριον ἐκεῖνον καὶ ἀτίθασον θῆρα Ἄρειον ὁ θεῖος ἐκεῖνος τῶν πατέρων χορὸς τὰ ἱερά τῶν γραφῶν ἐφαπλώσαντες λῖνα ἐξώγρησαν καὶ τοῖς φοβεροῖς κατηκόντισαν ἀναθέμασι, κἀντεῦθεν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ πατὴρ ὁμοούσιον τῷ γεγεννηκότι 10 πᾶσα φύσις ἀνθρώπων θεολογεῖν ἐκμεμαθήκαμεν. διὰ τοι τοῦτο καὶ τὸ παρὸν ἱερώτατον σύνταγμα τῆς ἐπταρίθμου ταύτης χορείας дуὰς εὐσεβῶν βασιλέων ἐν σοὶ συγκροτηθῆναι τεθέσπικεν, Εἰρήνη νέα Ἑλένη σὺν υἱῷ γνησίῳ νέῳ Κωνσταντίνῳ· οὗς ἢ ἐν σοὶ τοῦ πνεύματος χάρις τοῖς τότε καὶ νῦν ἁγίοις ἐπιλάμψασα πατρᾷσι φυλάξοι, ἐν δασιλέσι χρόνοις ἀτάραχον αὐτοῖς τὸ κράτος δωρουμένη, καὶ 15 τῶν ἐχθρῶν τὰ φῦλα πρὸ ποδῶν καταστρώσοι, ὥς ἂν ἡμῖν ἢ τῶν ἀγαθῶν μὴ διαλίποι χορηγία. χαίροις τοίνυν, ὦ μητροπόλεων περίδοξον κάλλος, ἐν τούτοις, ὅτι ἐν σοὶ τὸ πρῶτον ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἀνέφυ, ἐν σοὶ δὴ καὶ τὸ τέλος, [οὐχ ὡς πρὸς ἁξίαν, πρὸς ἀριθμὸν δέ,] ἥτις ἐστὶ τῶν σεπτοτάτων εἰκόνων τῆς καθολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας ἢ ἀρχαία παράδοσις ἐν τοῖς ἰδίοις ἀποκατασταθεῖσα ὅροις. 20 Νῦν ὄντως εὐφραίνεται ὁ οὐρανός, καὶ αἱ νεφέλαι δικαιοσύνην ἀποστάζουσι, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λέλυται τῇ ἐνώσει τῆς διαστάσεως παραχωρησάσης, καὶ εἰς μίαν ὁμοφροσύνης σύμπνοιαν ἢ τετράς τῆς οἰκουμένης συνήνεκται. νῦν αἱ πολλαὶ τῶν διαφόρων ὑποσυρέντων εἰς ἓν συνεληλύθασιν δόξαι, καὶ σύμφωνος ὕμνος ἀπὸ περάτων γῆς ἕως περάτων τῷ θεῷ ἀναπέμπεται. 25 Χαίροις τοιγαροῦν καὶ σκίρτα ἐπὶ τούτοις καὶ σύ, ἐκκλησία καθολικὴ ἢ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ· χόρευε ἀγαλλιωμένη ἐπὶ τῇ τῶν υἱῶν σου ἐπανελεύσει· ἀπόθου τὸ τῆς διαλύσεως ῥάκος καὶ ἔνδυσαι τὸν ὀλόκληρον τῆς ὀρθοδόξου ἐνώσεως χιτῶνα. οὐκέτι τεθήσῃ ὄνειδος τοῖς γείτοσί σου, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ σου λαοῖς· οὐκέτι φοβηθήσῃ ἐξουδενώσεις ἀθέων καὶ ἀμυήτων ἀνθρώπων, Ἑβραίων δὴ λέγω 30 καὶ Ἀγαρηνῶν, ὥς δὴ σοὶ μὴ τοῦ τελείου τῆς πίστεως ταῖς ἀποστολικαῖς παραδο-

16 τῶν<sup>1</sup> — καταστρώσοι cf. 1 Cor. 15,25–27; Ps. 109,1

21 εὐφραίνεται — ἀποστάζουσι cf. Is. 45,8

21–22 τὸ — λέλυται cf. Eph. 2,14

24–25 ἀπὸ — περάτων<sup>2</sup> cf. Sap. 8,1

28 τὸν — χιτῶνα cf. Ioh. 19,23

29 cf. Ps. 43,14–15 al.

4 τριῶν — ἀριθμὸν cf. Bischofslisten p. 29 adn. 97

M

2 τοῖς Crimi, Ideologia p. 37 adn. 31: ταῖς M 4 ἀριθμῶν Mansi (corr. PG) 8 ἀτίθασσον Mansi | Ἄρειον PG: ἄγριον M 9 λῖνα = λῖνα 11 πᾶσα — ἐκμεμαθήκαμεν] constructio ad sensum, ut uidetur (cf. lat.); cf. supra p. 884,2 et 884,28 12 ἐπταρίθμου (cf. Ign. Diac. uit. Niceph. p. 155,24 de Boor)] ὑσαρίθμου (sic) Mansi ἰσαρίθμου PG 15 ἐν om. Mansi 16 καταστρώσει Mansi (error typogr., ut uidetur) 18–19 οὐχ — δέ] nihil respondet in lat. (est adnotatio marginalis in textum recepta), seclusi 23 μίαν] μίας (sic) Mansi 29 χλευασμὸς] cf. uar. lect. in Sept.<sup>G</sup>

- Gaude uero et tu, Nicaensium inclita urbs, inter metropoles opinatissimum nomen, Bithyniensium prouinciae gloriosissimae primitiae, quae prius quidem sanctorum decem et octo tricentorumque deiferorum patrum uestigiis sanctificata es, nunc autem horum successorum aequae tricentorum cum quinque decadibus numerum  
 5 complentium ac reuerendorum monachorum, qui pene innumerabilis sunt multitudinis, eisdem benedictionum circumdata es gratiis; in te quippe horthodoxae fidei fundamentum a quadam satanica subuersione concussum periclitaturum stabilimentum sine perturbatione percepit, in te feram illam et immitem bestiam, Arrium scilicet, diuinus ille patrum chorus sacris scripturarum expansis captauit retibus et terribilibus anathematibus perculit, et hinc filium dei et patris deum et consubstantialem  
 10 gignenti omnis natura hominum praedicare didicimus. et idcirco praesens sacratissimum compactum huius numerosi conuentus dualitas piorum imperatorum consolidans colligi sanxit, Heirene uidelicet noua Helena cum filio proprio nouo Constantino; quos in te spiritus gratia, quae tunc et nunc sanctis illuxit patribus, conseruet, per  
 15 largissima tempora imperturbabile donans eis imperium, hostiumque nationes ante pedes prosternat, quatinus nobis bonorum copia non deficiat. gaude itaque in his, o metropoleon inclita species, quoniam in te nobis et primo bonorum exordium et nunc finis exortus est, uenerabilium nimirum imaginum catholicae nostrae ecclesiae prisca traditio in suis terminis restituta.
- 20 Nunc uere laetatur *caelum*, et *nubes* stillant iustitiam, nunc *medius paries maceriae* dissolutus est unitione dissensionis concessa, et in unius assensus conspiracy quaternitas orbis terrarum collecta est. nunc multae quae in diuersa trahebant conuenerunt opiniones, et consonus hymnus a finibus terrae usque ad fines deo dirigitur.
- 25 Gaude igitur tripudians super his et tu, ecclesia catholica in toto terrarum orbe diffusa; duc choros exultans super filiorum tuorum conuentu; depone diuisionis pannos et induere integra horthodoxae tunica unitatis. iam non *poneris obprobrium inimicis* tuis, *subsannatio et derisio populis qui in circuitu tuo sunt*; non iam timebis contemptus hominum, Hebraeorum scilicet et Agarenorum, qui sine deo et sacra initiatione  
 30 consistunt, quasi tibi non fuerit perfectio fidei doctrinis apostolicis tradita; non iam

20 laetatur – iustitiam *Anast. ex gr.*; cf. etiam *Vet. Lat. (Beuron) Is. 45,8*  
 43,14

27–28 poneris – sunt cf. *Psalt. Rom. Ps.*

P VE

1 Nicaensium E: Nicaensium P V Nicensium F *edd.* | inclita VE 2 Bithyniensium P<sup>ac</sup> Bithinensium P<sup>pc</sup> (i<sup>3</sup> exp. P<sup>s</sup>) Bithynensium V Bithiniensium E, *corr. ed. Rom.* 3 tricentorumque F *edd.* 4 aequae] *nihil respondet in gr.* | tricentorum F *edd.* 5 reuerendorum P<sup>ac</sup> (re add. P<sup>c</sup> s. l.) | penes VE paene *ed. Rom.\** 6 benedictionum V *ed. Rom. m<sup>g</sup>*: benedictionem P benedictionibus E *edd. i. t.*, sed cf. *gr.* | horthodoxae fidei] horthodoxiae VE *edd.* 7 periclitaturum *ed. Rom.\** (*corr. La.-Co. m<sup>g</sup> ex P*) 10–11 deum ... praedicare ~ θεολογεῖν (cf. *Act. VI p. 691,13*) hic minus apte 10 deum] domini E dominum *ed. Rom.\**, sed uide supra 11 omnis – didicimus] cf. *app. crit. gr.* 12 compactum ~ σύνταγμα (cf. *MLW s. u. compingo*) | numerosi ~ ἑπταριθμοῦ? 12–13 consolidans (sc. compactum) *Anast. de suo addidit* 13 Irene *ed. Rom.\** 13–14 Constantino nouo E *edd.* 16 o om. P<sup>ac</sup> (add. P<sup>c</sup> s. l.) 17 inclita VE | species ~ κάλλος (cf. *Act. VI p. 619,1 et Vulg. Ps. 67,13 [iuxta LXX]*) 18 exhortus P | nostrae post ecclesiae VE, om. *ed. Rom.\** 20 uero VE *edd.*, sed cf. *gr.* 21 unitione – concessa ~ τῇ ἐνώσει τῆς διαστάσεως παραχωρησάσης? | unius] *Anast. μῆς legisse uidetur* | assensionis E *edd.* 22 terrae *ed. Rom.\** 23 ymnus V hynnus (*sic*) E | fines + terrae E *edd.*, sed cf. *gr.* 25 catholica ecclesia F *edd.* (catholica ecclesia catholica *sic* E) 26 conuentu] *Anast. συνέλεύσει legisse uidetur* 27 obprobrium *ed. Rom.\** | inimicis ~ γείτοσι (cf. *uar. lect. in Ps. 43,14 apud Weber, Psalt. Rom.*) 29 Hebraeorum *codd.*

θέντος διδασκαλίαις· οὐκέτι τὴν ἐκ τοῦ ἐνὸς θεοῦ ἀποφοίτησιν διὰ τὴν πρὸς τοὺς αὐτοῦ φίλους πρεπωδεστάτην τιμὴν τοῖς τῶν αἰρετικῶν ἐγκληθήσῃ στόμασιν· οὐκ-  
 ἔτι τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσιν ἐν ἴσῳ καταλογισθήσῃ διὰ τὴν ἐν σοὶ τῶν ἱερωτά-  
 των καὶ σεπτῶν ἀγίων εἰκόνων ἀναστήλωσιν. πρέπει γὰρ σοι ὡς τῷ βασιλεῖ τῶν  
 αἰώνων υἱῷ καὶ λόγῳ τοῦ θεοῦ νυμφευθείῃ τὴν τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας  
 PG 98, 1332 ἀνθρωπόμορφον εἰκόνα διὰ γραφῆς φέρειν, ἵνα γνωρίζῃ βασιλικὴ ὑπάρχουσα νύμ-  
 φη· πρέπει σοι τῆς τοῦ νυμφευσάμενου σε Χριστοῦ θεομήτορος καὶ ἀειπαρθένου  
 μητρὸς ἐμμουσούργῳ γραφῇ τὴν εἰκόνα σοῖς πανιέροις τοίχοις φέρειν, ὡς ἂν ἡ διὰ  
 ταύτης σοι ἀναλάμπασα χάρις σιγῶντι κηρύγματι κοινῶς τοῖς λαοῖς διαγγέλληται·  
 εἰ μὴ γὰρ ἐκ ταύτης σεσάρκωτο, πῶς σὺ τῷ τοιοῦτῳ ὡραίῳ νυμφίῳ ἐν πνευμα- 10  
 τικῇ συναφείᾳ προσεπέλασας; πρέπει σοι καὶ ἱτῶν πάντων ἀγίων, ἀποστόλων τε  
 καὶ προφητῶν, πατριαρχῶν καὶ ὁσίων πατέρων, ἀσκητῶν τε καὶ μαρτύρων καὶ  
 παντὸς εὐσεβοῦς συλλόγου τὰς εἰκόνας ἔνδον ταῖς γραφικαῖς κατασκευαῖς ἐντυπου-  
 μένας φέρειν, ὡς ἂν σοι τὸ τέλειον τῆς ἐξ ὕψους σε περιλαμπάσης ἀνατολῆς πάση 15  
 τῇ θεῖᾳ καταστάσει μένῃ, τῶν μὲν τὴν σὴν ὥσπερ προαναφωνούντων ἱερὰν πρός-  
 κλησιν καὶ τοῖς τοῦ νυμφίου σε προμνηστευομένων προικῶσις ταῖς προφητείαις, τῶν  
 δὲ τῷ εὐαγγελικῷ σοι διακονούντων λόγῳ καὶ τὰ πανταχοῦ γῆς ἐσκορπισμένα σοι  
 ἐπισυναγόντων λογικὰ ποίμνια, τῶν δὲ τοῖς ἰδίοις ὥσπερ ἰδρῶσι διὰ τῆς ἐν δόγμα-  
 σι ταυτοομολόγου συμπνοίας τὸ ἀδιάρρηκτον τοῖς σοῖς ποιμνίοις πραγματευομένων,  
 τῶν δὲ τοῖς ἑαυτῶν αἵμασι τὸ πρὸς σὲ γνήσιον καὶ μέχρι θανάτου διαφυλαξάντων 20  
 καὶ ταύτῃ τὸ βέβαιον τῆς ἐν σοὶ ἐπιδεικνυμένων ἀληθείας. οἷς σὺν μυριάσιν ἐπουρα-  
 νίων ἀγγέλων στεφανηφόρος πομπεύουσα ἐξάγγελλε τὰς ἀρετὰς τοῦ ἐκ σκότους σε  
 τῆς εἰδωολάτρου πλάνης καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστόν αὐτοῦ φῶς, λέγω δὴ τὴν εἰς  
 αὐτόν τε καὶ τὸν ἄναρχον αὐτοῦ πατέρα καὶ τὸ συναῖδιον καὶ ὁμοούσιον αὐτοῦ  
 πνεῦμα, τὴν μίαν ὑπεράρχιον φύσιν, πίστιν καὶ ὁμολογίαν. ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος 25  
 νῦν καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

4–5 1 Tim. 1,17 14 cf. Lc. 1,78 (= Od. 9,78) 21–22 cf. Hebr. 12,22 22–23 cf. 1 Petr. 2,9

M

1 ἀναφοίτησιν Mansi 4 πρέπον Mansi 5 οἰκονομίαν Mansi (corr. PG) 6 φέρον Mansi (corr. PG)  
 11 τῶν – ἀγίων] expectaueris πάντων τῶν ἀγίων, sed fort. lacuna est statuenda, qua angelorum commemora-  
 tio perit; cf. Crimi, Ideologia p. 43 adn. 59 12 καὶ om. PG 14–15 πάση – μένῃ] locus suspectus (cf. lat.);  
 fort. <ἐν> πάση scribendum 15 ἱερὰν] nihil respondet in lat. 19 ταυτοομολόγου scripsi (cf. ταυτοούσιος  
 et sim.): ταυτομολόγου M 24 αὐτοῦ] expectaueris αὐτῷ, sed cf. supra p. 880,23–24 25 ὑπεραρχικὴν  
 Mansi

ab hereticorum ore criminaberis, quasi recesseris ab uno deo propter decentissimum  
honorem erga ipsius amicos exhibitum; iam non reputaberis idolorum similis templis  
propter sacratissimarum in te imaginum erectionem effectam. decet enim te tanquam  
*regi saeculorum* filio et uerbo dei nuptam incarnatae ipsius dispensationis \* anthro-  
5 pomorphon imaginem per picturam ferre, ut innotescat quod regia sponsa sis; decet  
te dei genitricis et semper uirginis matris Christi, qui te disposauit, imaginem tuis  
sacratissimis parietibus in pictura facta ex musiuorum opere ferre, quatinus gratia  
quae tibi per hanc illuxit tacita praedicatione communiter cunctis populis praedice-  
tur; nisi enim ex hac incarnaretur, quomodo tam specioso sponso tu spiritali copula  
10 iungereris? decet te et omnium sanctorum, apostolorum et prophetarum, patriarcha-  
rum et sanctorum patrum, studiosorum quoque ac martyrum et totius pii collegii  
formatas imagines interius in picturarum confectionibus ferre, quatinus ipsa perfec-  
tionem *orientis*, qui te ab *alto* circumfulsit, omni uisione ostentes, aliis quidem tuam  
quodammodo praenuntiantibus uocationem et prophetiis suis sponso quasi quibus-  
15 dam dotibus antea disposantibus, aliis uero euangelicum tibi ministrantibus uerbum  
et per uniuersam terram dispersa rationabilia tibi ouilia colligentibus, aliis autem suis  
quasi sudoribus per eandem in dogmatibus diligentiam incorruptibilitatem gregibus  
tuis mercantibus, porro aliis sanguinibus suis erga te sinceram affectionem etiam  
usque ad mortem conseruantibus et hoc modo certitudinem in te ueritatis demon-  
20 strantibus. quibus cum denis milibus caelestium angelorum coronam ferens et am-  
plissime praedicans enuntia uirtutes eius qui de tenebris te idolatrici erroris uocauit  
in admirabile lumen suum, id est in se ac in patrem, qui sine initio est, atque in con-  
sempiternum et consubstantialem spiritum suum, in unam scilicet quae est super  
omnem principatum naturam, fidem et confessionem. cui est gloria et imperium  
25 nunc et in uniuersa saecula saeculorum. amen.

PL 129, 497

Ma. 457

## P VE

1 decretissimum <sup>P<sup>ac</sup></sup> (r in e mut., e<sup>2</sup> exp., n superscr. P<sup>c</sup>) 2 similis ~ ἐν ἴσῳ 3 tamquam V (abbr. P) 4 incarnatae]  
in carne ed. Rom.\*; sed cf. gr. | dispensationis + humanam formam habentem P<sup>img</sup> E i. t. edd., om. P i. t. V (glossa  
Anastasio ad anthropomorphon pertinens) 6 te<sup>1</sup>] enim V edd., sed cf. gr. | et – uirginis om. ed. Rom.\* | desponsauit F  
edd. 7 in – opere (~ ἐμμουσοῦργῶ γραφῇ)] factam in pictura et musiuorum opere ed. Rom.\* (corr. La.-Co.<sup>mg</sup> ex  
P) 10 decet + enim V edd. | sanctorum om. P<sup>ac</sup> (add. P<sup>c</sup> s. l.) | prophetarum + confessorum E edd. (adnotatio margi-  
nalis inepto loco in textum recepta; uide infra) 11 studiosorum ~ ἀσκητῶν (cf. Act. I p. 59, 14)] id est confessorum  
P<sup>i</sup> in marg. inf. (cf. supra E i. t.); adnotatio, quam Anastasio tribuendam esse negauerim, reuera spectat ad martyrum |  
totius] Anast. uertit τοῦ παντός 12–13 ipsa – ostentes] incertum quid Anast. legerit in gr. (uide infra ad uisione);  
Anastasium pro ἄν σοι ... καταστάσει μένη uertisse ἄν σὺ ... σημαίνης suspic. Dubielzig 12–13 perfectione  
morientis dist. VE 13 uisione] Anast. θέα legisse uidetur 15 desponsantibus ed. Rom.\* 17 per – diligentiam]  
Anast. διὰ τῆς ... ταυτομολῶγος συμπνοίας liberius uertit 18 sinceram affectionem ~ τὸ ... γνήσιον 20 milli-  
bus ed. Rom.\* 21 idololatrici ed. Rom.\* fort. recte 22 se] Anast. uertit αὐτόν | in<sup>3</sup> om. E edd. 23 spiritum suum]  
Anast. uertit αὐτοῦ; debuit ei (uel eius; cf. gr.) spiritum 24 est om. E edd.

Rom. 681 Κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ ἐκφωνηθέντες παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον  
 Ma. 417  
 La.-Co. 593  
 Ha. 485

## Α'

“Οτι δεῖ τοὺς θεῖους κανόνας κατὰ πάντα φυλάττεσθαι

Τοῖς τὴν ἱερατικὴν λαχοῦσιν ἀξίαν μαρτύριά τε καὶ κατορθώματα αἱ τῶν κανονικῶν διατάξεων εἰσιν ὑποτυπώσεις. ἃς δεχόμενοι ἀσμένως μετὰ τοῦ θεοφάντορος 5  
 La.-Co. 596 Δαβὶδ ἄδομεν πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν λέγοντες· ἐν τῇ ὁδοῦ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ, καὶ ἐνετείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα· συνέτισόν με καὶ ζῆσόν με. καὶ εἰ εἰς τὸν αἰῶνα ἡ προφητικὴ φωνὴ ἐντέλλεται ἡμῖν φυλάττειν τὰ μαρτύρια τοῦ θεοῦ καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δῆλον ὅτι ἀκράδαντα καὶ ἀσάλευτα διαμένουσιν, ὅτι καὶ ὁ θεόπτης Μωϋσῆς οὕτω φησὶν· ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι 10  
 Rom. 682 προσθεῖναι καὶ ἅπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφαιρεῖν. καὶ ὁ θεὸς ἀπόστολος ἐν αὐτοῖς ἐγκαυχώμενος βοᾷ· εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύβαι, καὶ εἰ ἄγγελος εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.  
 Τούτων οὕτως ὄντων καὶ διαμαρτυρομένων ἡμῖν ἀγαλλιώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴ τις εὔροι σκύλα πολλά, ἀσπασίως τοὺς θεῖους κανόνας ἐνστερνιζόμεθα καὶ ὁλόκληρον 15  
 τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατύνομεν τῶν ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ σαλπίγγων τοῦ πνεύματος πανευφήμων ἀποστόλων τῶν τε ἑξ ἁγίων οἰκουμηνικῶν συνόδων καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων διαταγμάτων καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. ἐξ ἐνός γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος 20  
 Ma. 420 αὐγασθέντες ὥρισαν τὰ συμφέροντα. καὶ οὓς μὲν τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσι καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν· οὓς δὲ τῇ καθαιρέσει καὶ ἡμεῖς καθαιροῦμεν· οὓς δὲ τῷ ἁφ-

6–7 Ps. 118,14 7–8 Ps. 118,138.144 8–9 εἰς — αὐτοῖς cf. Ps. 118,86–89 10–11 ἐν — ἀφαιρεῖν cf. Eccl. 3,14; Deut. 4,2 et 13,1 12 1 Petr. 1,12 12–13 εἰ — ἔστω cf. Gal. 1,8–9 14–15 cf. Ps. 118,162 19 cf. 1 Cor. 12,11

1–924,13 Jo. I 1 p. 245–285; canonum editionem, quam dedi in COGD I p. 317–344, pluribus quam illic codicibus usus certiore, nonnullis locis correctis meliorem hic reddere studui; praeterea monendum est in hac editione eorum tantum codicum quos ipse contuli lectiones adferri; cf. praef. p. XVI–XVIII 4–900,3 cf. Conc. Chalc. can. 1, ACO II 1,2 p. 158; Synag. tit. 48,3 (= Jo. I 1 p. 69); Conc. Trull. can. 2, ACO ser. II, II 4 p. 24–25

(H) V T (M) Can (= Ba Ms VI Val Cl Pr La Mn Tr) 15–900,3 ἀσπασίως — βοᾷ Am f. 149v

1 Κανόνες — δεύτερον H V T Val (partim euanidum in H et Val): Κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ ἐκφωνηθέντες παρὰ τῆς αὐτῆς ἁγίας συνόδου (cf. lat.) et add. ὧν αἱ ἀρχαὶ μόναι ἐγράφησαν διὰ τὸ ἐν τῷ νομοκανόνῳ κεῖσθαι ἔχοντες (sic) οὕτως M Κανόνες τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων (om. La) συνελθόντων τὸ δεύτερον ἐν (om. Cl Mn) ἔτει ,σφς' (,σφ' La) τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως ἰνδικτιῶνος 1α' εὐσεβῶς (εὐτυχῶς Ms) βασιλευόντων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς (τῆς αὐτοῦ μητρὸς om. Ms, τῆς μητρὸς αὐτοῦ La) Ba Ms VI Cl Pr La Mn Συνόδου τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων συνελθόντων τὸ δεύτερον ἐν ἔτει ,σφς' τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως ἰνδικτιῶνος 1α' βασιλευόντος Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς κανόνες κβ' tradit cod. Patm. 172 f. 2<sup>v</sup> in indice (canones in codice non exscribuntur) 2 canones non numerantur in V 3 “Οτι — φυλάττεσθαι om. V Val (superscriptiones semper om. Tr); de canonum superscriptionibus cf. praef. p. XVI adn. 52 | φυλάττειν Mn 4 τῶν + ἁγίων Ba 5 εἰσιν om. M | ὑποθῆκαι ed. Rom.<sup>mss</sup> 6 ἄδομεν — λέγοντες] λέγομεν ... ἔδοντες Cl 8 ζῆσόν με] ζήσομαι (uar. lect. Sept.) T La edd., sed cf. lat. | εἰ Ba Ms (cf. lat.): om. V T VI Val Cl Pr La Mn Tr 9 ὅτι om. V Ba Ms Val Cl Pr La Mn 10 διαμένοντα Tr | Μωσῆς T Val Mn Tr edd. 11 ἀπόστολος + Πέτρος Tr 12–13 καὶ — παρελάβετε] καὶ ὁ Παῦλος φησὶν· κἂν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ὑμῖν εὐαγγελίζεται (sic) παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν Tr (ex Gal. 1,8) 14 Τούτων + οὖν V Cl Pr Mn Tr | καὶ om. Ba 15 σκύλα VI Cl Pr Mn Tr ed. Rom.\* | ἐνστερνιζόμεθα T (cf. lat.) ἐνστηριζόμεθα Cl Mn 16 αὐτὴν V Cl Mn, om. Am | κρατύνομεν Am Ba Ms Tr ed. Rom.: κρατύνωμεν T Val (cf. lat.) κρατυνομένων V VI Cl Pr Mn διατηροῦμεν κρατυνομένων La | ἐντεθέντων Cl 16–17 ἁγίων καὶ om. V Tr, ἁγίων om. Cl Mn 17 τῶν τε] καὶ τῶν Tr | ἁγίων + καὶ T Am La edd. (cf. lat.) 18–19 ἐπὶ — διαταγμάτων om. Am 18–19 δογμάτων T edd. 19 αὐτοῦ] ἁγίου Ba<sup>ac</sup> (αὐτοῦ Ba<sup>i-2</sup> s.l.) 21 οὓς' — καθαιροῦμεν om. V Mn | καθαιρομεν Val 21–900,1 οὓς' — ἀφορίζομεν om. Val<sup>ac</sup> (add. Val<sup>i-2</sup> in marg.)

## Kanones ecclesiastici promulgati ab eadem synodo

Rom. 681

Ma. 418

La.-Co. 594

Ha. 486

PL 129, 479

## I.

## Quod oporteat sacros kanones per omnia conseruari

His qui sacram sortiti sunt dignitatem testimonia et directiones canonicarum prae-  
 5 ceptionum formae consistunt. quas libenter suscipientes cum deiloquo Dauid cani-  
 mus ad dominum deum dicentes: *in uia testimoniorum tuorum delectatus sum sicut*  
*in omnibus diuitiis*, et: *mandasti iustitiam testimonia tua in aeternum, intellectum da*  
*mihi et uiuifica me*. et si *in aeternum* prophetica uox mandat nobis *custodire testimo-*  
*nia* dei et uiuere in illis, immutilata profecto et immota permanent, quia et dei in-  
 10 spector Moyses ita dicit: in illis non est *addendum* et ab eis non est *auferendum*. et  
 diuinus apostolus in eis gloriatus clamat: *in quae desiderant angeli prospicere*, et: *si*  
*angelus euangelizauerit uobis praeter quod accepistis, anathema sit*.  
 Rom. 682  
 PL 129, 480

His ita se habentibus et protestantibus exultantes in eis, *sicut qui inuenit spolia mul-*  
*ta*, diuinos kanones amplectabiliter in pectore recondamus et integram illorum prae-  
 15 ceptionem ac immobilem teneamus, tam scilicet eorum qui ab almis et laudabilissi-  
 mis apostolis sancti spiritus tubis editi sunt quam eorum qui a sex sanctis et uniuer-  
 salibus synodibus atque his conciliis quae localiter collecta sunt in expositionem  
 huiusmodi decretorum promulgati sunt necnon et eorum qui a sanctis patribus nos-  
 tris prolati fuisse probantur. ab *uno enim eodemque spiritu* illustrati diffinierunt  
 20 quae expediunt. et quidem quos anathemati transmittunt et nos anathematizamus;

Ma. 419

Ha. 487

P VE 6-903,8 sicut – canonem folio post f. 182 abscisso desunt in V

1 Chanones (sic) E Canones F edd. 2 canones non numerantur in E 3 oportet ed. Rom.\* | canones VE edd. | con-  
 seruare ed. Rom.\* 5 formae ~ ὑποτυπώσεις (cf. e.g. Vulg. 2 Tim. 1,13; de re cf. ThLL VI 1, 101,58 sqq.) | deiloco P  
 8 uiuifica me (Anast. ex gr.; cf. etiam Vulg. Ps. 118,88) uiuifica ed. Rom. (corr. La.-Co.) uiuam ed. Rom.<sup>ms</sup> (ex Vulg.)  
 9 immutilata] inconcussa ed. Rom.<sup>ms</sup> | quia et P (cf. gr.): et quia E edd. (corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>) 10 Moses P | dixit ed.  
 Rom.\* 11 quae] quem E edd. („gr. in quae“ ed. Rom.<sup>ms</sup>) 13 habentibus + et exultantibus E (corr. ed. Rom.) |  
 protestantibus ~ διαμαρτυρομένων (Anast. neglexit ἡμῶν; cf. ThLL s.u. (contestans infra p. 927,7) 14 canones E  
 edd. 14-15 recondamus – teneamus] recondimus ... tenemus ed. Reg.\*; sed Anast. legit ἐνσπερνίζομεθα et κρατύ-  
 νωμεν (cf. gr. T) 15 immouilem P | eorum P: illorum E edd. 16 et] cf. gr. T 17 synodis ed. Reg.\*



ορισμῷ καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν· οὓς δὲ ἐπιτιμῶ παραδιδόασι καὶ ἡμεῖς ὡσαύτως ὑποβάλλομεν. ἀφιλάργυρος γὰρ ὁ τρόπος, ἀρκοῦμενοι τοῖς παροῦσιν, ὁ βεβηκὼς εἰς τρίτον οὐρανὸν καὶ ἀκούσας ἄρρητα ῥήματα Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διαρρήδην βοᾷ.

## B'

“Ὅτι δεῖ τὸν χειροτονούμενον ἐπίσκοπον ἀσφαλῶς συντάσσεσθαι τοὺς κανόνες, φυλάττειν· εἰ δὲ μή γε, μὴ χειροτονεῖσθαι

Ἐπειδήπερ ψάλλοντες συντασσόμεθα τῷ θεῷ· ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου, πάντας μὲν χριστιανούς τοῦτο φυλάττειν σωτήριον, κατ' ἐξαίρετον δὲ τοὺς τὴν ἱερατικὴν ἀμπεχομένους ἁξίαν. ἔνθεν ὀρίζομεν πάντα τὸν προάγεσθαι μέλλοντα εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς βαθμὸν πάντως τὸ ψαλτήριον γίνωσκειν, ἵνα ὡς ἐκ τούτου καὶ πάντα τὸν κατ' αὐτὸν κληρὸν οὕτω νουθετῇ μυεῖσθαι, ἀνακρίνεσθαι δὲ ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, εἰ προθύμως ἔχει ἀναγινώσκειν ἔρευνητικῶς καὶ οὐ παροδευτικῶς τοὺς τε ἱερούς κανόνες, τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον τὴν τε τοῦ θείου ἀποστόλου βίβλον καὶ πᾶσαν τὴν θείαν γραφὴν, καὶ κατὰ τὰ θεῖα ἐντάλματα ἀναστρέφεσθαι καὶ διδάσκειν τὸν κατ' αὐτὸν λαόν. „οὐσία γὰρ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας ἐστὶ τὰ θεοπαράδοτα λόγια” — εἴτουν ἢ τῶν θείων γραφῶν ἀληθινὴ ἐπιστήμη —, καθὼς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος. εἰ δὲ ἀμφισβητοίη καὶ μὴ ἀσμενίζοι οὕτω ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, μὴ χειροτονεῖσθαι. ἔφη γὰρ προφητικῶς ὁ θεός· σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι.

## Γ'

“Ὅτι οὐ δεῖ ἄρχοντας ψηφίζεσθαι ἐπίσκοπον

Πᾶσαν ψῆφον γινομένην παρὰ ἀρχόντων ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἄκυρον μένειν κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· „εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρεῖσθαι καὶ ἀφοριζέσθαι καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες.” δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν ὑπὸ ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι, καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὠρίσται ἐν τῷ κανόνι τῷ λέγοντι· „ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ

2 ἀφιλάργυρος — παροῦσιν Hebr. 13,5 2-3 εἰς — ῥήματα cf. 2 Cor. 12,2.4 7-8 Ps. 118,16 19 Os. 4,6

7-19 cf. Nou. Iust. 6,1,8 p. 37,30-38,2; 6,4 p. 42,10-22; 123,1 pr. p. 594,12 et 2 p. 595,9-12; 123,12 p. 604,8-9 Schöll/Kroll; cf. Troianos p. 289-290 15-16 (Ps.-)Dion. Ar. eccl. hier. (CPG 6601) I 4 p. 67,6-7 Heil/Ritter 23-25 Can. ap. 30, Synag. tit. 11,2 p. 51,11-12 (= Jo. I 2 p. 21), Metzger III p. 282; cf. Cod. Iust. 1,3,41(42),22 p. 27 Krüger; cf. Troianos p. 291-292 27-902,5 Conc. Nic. I can. 4, Synag. tit. 7,3 p. 44,11-16 (= Jo. I 1 p. 26)

(H) V T (M) Can (= Ba Ms VI Val Cl Pr La Mn Tr)

2-3 ὁ<sup>2</sup> — οὐρανόν] ὁ εἰς τρίτον οὐρανὸν ἀναβάς Am 2 ἀναβεβηκός (sic) Tr 5 συντάττεσθαι La 8 χριστιανούς + τοὺς V | φυλάττειν τοῦτο La | ταῦτα Vc edd. 9 ἔνθεν] ὅθεν Val (ἔνθεν Val<sup>2mg</sup>) Cl Pr La Mn Tr 10 πάντως] πάντα Val (πάντως Val<sup>2mg</sup>) | τὸ ψαλτήριον T: τὰ ψαλτήρια V τὸν ψαλτήρα Can 11 ὡς om. Vc edd. | κατ' om. Val<sup>ac</sup> (add. Val<sup>1-2mg</sup>) 13 τε om. Tr | κανόνες + καὶ Tr 16 εἴτουν T: ἤγουν V VI Cl Pr La Mn Tr ἤτουν Ba ἡτ' οὖν sic Ms εἴτουν Val 21 ἐπισκόπους V Cl Pr La Mn 22 ἄρχοντας Ba 24 δι' — γένηται] ἐγκρατὴς γένηται δι' αὐτῶν ἐκκλησίας Ba 24-25 ἀφοριζέσθαι καὶ (sic etiam Can. ap.)] ἀφοριζέσθαι καὶ Ms Tr

quos uero depositioni et nos deponimus; quos autem segregationi et nos segregamus; porro quos epitimio \* tradunt et nos quoque simili modo summittimus. *sine auaritia* namque *sint mores, contenti praesentibus*, Paulus aperte clamat diuinus apostolus, qui in *tertium caelum* ascendit et *audiuit ineffabilia uerba*.

5

## II.

Quod oporteat consecrandum episcopum caute polliceri kanones seruare; sin autem, minime consecrari

Quoniam psallentes repromittimus deo: *in iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar sermones tuos*, omnes quidem christianos hoc seruare saluberrimum est, sed  
 10 praecipue hos qui hieraticam consecuti fuerint dignitatem. unde diffinimus omnem qui ad episcopatus prouehendus est gradum modis omnibus psalterium nosse, ut ex hoc etiam omnis clerus qui sub eo fuerit ita moneatur et imbuatur; inquiratur autem diligenter a metropolitano, si in promptu habeat legere scrutabiliter et non transitorie tam sacros kanones et sanctum euangelium quam diuini apostoli librum et omnem  
 15 diuinam scripturam atque secundum dei mandata conuersari et docere populum sibi commissum. „substantia enim summi sacerdotii nostri sunt eloquia diuinitus tradita“ La.-Co. 598 – id est uera diuinarum scripturarum disciplina –, quemadmodum magnus perhibet Dionysius. quod si disceptauerit et ita libenter facere et docere minime spoponderit, nullatenus consecretur. ait enim prophetice deus: *tu scientiam reppulisti*, et ego *repel-*  
 20 *lam te, ne sacerdotio fungaris mihi*.

## III.

Quod non oporteat principes eligere episcopum

Omnis electio a principibus facta episcopi uel presbyteri aut diaconi irrita maneat secundum regulam quae dicit: „si quis episcopus saecularibus potestatibus usus ec-  
 25 clesiam per ipsos obtineat, deponatur, et segregentur omnes qui illi communicant.“ Rom. 683 oportet enim ut qui prouehendus est in episcopum ab episcopis eligatur, quemadmo- dum a sanctis patribus qui apud Nicaeam conuenerunt in regula diffinitum est quae PL 129, 481

8–20 = Iuo decr. V 372 (PL 161, 435 B–C); Iuo trip. A 2, 12,5; Grat. D. 38 c. 6 col. 142,6–24 23–25 Omnis – communicant = Iuo decr. V 120 (PL 161, 364 C); Iuo trip. A 2, 12,6; Ans. VI 6 p. 270,4–7; Deusd. IV 13 p. 406,26–29 (= Coll. Brit. Var. II 105 f. 198<sup>r</sup>); Grat. D. 63 c. 7 col. 237,5–9

P VE 8–20 = Iuo decr., Iuo trip., Grat. 23–25 = Iuo decr., Iuo trip., Ans., Deusd., Coll. Brit., Grat.

1 nos<sup>2</sup> om. E 2 epitimio] epitimium est poena quae pro modo delicti in obseruantiam datur (glossema Anastasii) P<sup>1mg</sup> epitimio + id est poenae ed. Rom.\* | submittimus ed. Rom.\* 3 nanque P | contempti E 6 caute ~ ἀσφαλῶς, cf. Gloss. | canones E edd. 7 conseruari E (corr. ed. Rom.) 8 Quoniam] Omnes Grat. 9 tuos + quod Grat. | hoc seruare] obseruare Iuo decr. Iuo trip. Grat. 10 hierarchicam ed. Rom.\* ecclesiasticam Iuo decr. Iuo trip. Grat. 12 omnis – imbuatur] Anast. liberius uertit | clerus] clericus ed. Rom.\*, sed cf. gr. 13 metropolitano Iuo decr. Iuo trip. Grat. 14 canones E edd. 15 dei om. Iuo decr. Iuo trip. Grat. 16 sustantia (sic) P | summi Anast. suo Marte addidisse uidetur 17 scripturarum diuinarum ed. Rom.\* 18 Dionisius E | et<sup>1</sup> – spoponderit om. F edd. (add. La.-Co.<sup>mg</sup> ex P) 19 prophetice] per prophetam Iuo decr. prophete (sic) Iuo trip. | repulisti ed. Rom.\* 23 electi Coll. Brit. | a principibus facta post diaconi Iuo decr. Iuo trip. Ans. Deusd. Coll. Brit. Grat., sed cf. gr. | uel] aut E edd. 24–25 ecclesias Ans. Grat. 25 ipsas Iuo decr. Iuo trip. Ans. Deusd. Coll. Brit. Grat. (ipsos Anast. ex gr. ἀρχόντων) | obtinuerit Grat. | segregentur – communicant (sic etiam Iuo decr. Iuo trip.)] segregetur omnesque qui illi commu- nicant Ans. Deusd. Grat. Coll. Brit.; Anast. legisse uidetur ἀφορίζεσθωσαν οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες („gr. segregetur, et omnes qui“ ed. Rom.<sup>mg</sup>) 27 Niceam E

Ma. 421 πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξάπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμφήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι, τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.”

5

## Δ'

Περὶ τοῦ ἀπέχεσθαι τοὺς ἐπισκόπους πάσης δοσοληψίας

Ὁ κῆρυξ τῆς ἐκκλησίας Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος οἶονεὶ κανόνα τιθεὶς τοῖς Ἐφεσίων πρεσβυτέροις, μᾶλλον δὲ καὶ παντὶ ἱερατικῷ πληρώματι, οὕτως ἐπαρρησιάσθη εἰπὼν· ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν 10 ὅτι κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μακάριον ἡγούμενος τὸ δίδόναι. διὸ καὶ ἡμεῖς μαθητευθέντες παρ' αὐτοῦ ὀρίζομεν μηδὲν αἰσχροκερδῶς ἐπινοεῖσθαι ἐπίσκοπον, προφασιζόμενον προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ἀπαιτεῖν χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ ἕτερον εἶδος τοὺς ὑπ' αὐτὸν τελοῦντας ἐπισκόπους ἢ κληρικούς ἢ μοναχοὺς. 15 φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· ἄδικοι βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι, καί· οὐκ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. εἴ τις οὖν δι' ἀπαίτησιν χρυσοῦ ἢ ἑτέρου τινὸς εἶδους εἴτε διὰ τινὰ ἰδίαν ἀπάθειαν εὐρεθείη ἀπείργων τῆς λειτουργίας καὶ ἀφορίζων τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν ἢ σεπτὸν ναὸν κλείων μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ τὰς τοῦ θεοῦ λειτουργίας, εἰς ἀναίσθητα τὴν ἑαυτοῦ μαρίαν ἐπιπέμπων, ἀναίσθητος ὄντως ἐστὶ καὶ τῇ ταυτοπαθείᾳ ὑποκεῖσεται, καὶ ἐπιστρέψει ὁ 20 πόνος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς παραβάτης ἐντολῆς θεοῦ καὶ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων. παραγγέλλει γὰρ καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία τῶν ἀποστόλων ἀκρότης· ποιμαίνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκούσιως κατὰ θεόν, μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμάραντινον τῆς δόξης στέφανον. 25

La.-Co. 600

10 ἀργυρίου — ἐπεθύμησα Act. 20,33 10–11 πάντα — δίδόναι cf. Act. 20,35 13 cf. Ps. 140,4 15 1 Cor. 6,9 15–16 2 Cor. 12,14 20–21 cf. Ps. 7,17 23–26 1 Petr. 5,2–4

12–14 cf. Nou. Iust. 123,3 p. 598,17–24; 123,16 p. 606,17–607,20 Schöll/Kroll; cf. Troianos p. 292–293 16–22 cf. Nou. Iust. 123,11 pr. p. 603,18–28 Schöll/Kroll

(H) V T (M) Can (= Ba Ms Vl Val Cl Pr La Mn Tr)

1 ἐν — ἐπαρχίᾳ] τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων Conc. Nic. (ubi uar. lect. ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων) | τὸ τοιοῦτον] τοῦτο La Conc. Nic. (ubi uar. lect. τὸ τοιοῦτον); cf. lat. | τοιοῦτο Ba Val 2 ὁδοῦ] τῆς ὁδοῦ V Cl Pr Mn | ἐξ ἁπαντος ed. Rom.\* 3 ἀπόντων] ἀπάντων V | καί<sup>2</sup> om. ed. Rom. (corr. ed. Reg.) | γραμμάτων + καὶ V Cl Pr<sup>ac</sup> (erasum, ut uidetur) Mn 4 τότε] ὥστε Ba<sup>pc</sup> (add. Ba<sup>1-2</sup> s.l.) 5 μητροπολίτη + ἡ τῷ ἐπισκόπῳ Conc. Nic., ubi uar. lect. τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπῳ (cf. lat.) 8 κῆρυξ V Val Mn edd. | ἐκκλησίας] ἀληθείας V Cl Pr La Mn Tr | οἶον εἰκόνα Val 9 καὶ om. ed. Rom.\* | παντὶ + τῷ Tr 11 ὅτι + οὕτως V Cl Pr La Mn Tr (ex N. T.) | ἡγούμενοι V Cl Pr<sup>ac</sup> (prob.) Mn Tr 12 παρ' αὐτοῦ μαθητευθέντες Cl | παρ'] ὑπ' Ba<sup>ac</sup> (corr. Ba<sup>2</sup>) Vl 13 χρυσὸν V Cl Pr La Mn Tr 13–14 ἄργυρον V Ba<sup>ac</sup> (corr. Ba<sup>2</sup>) Cl Pr La Mn Tr 16 θησαυρίζειν om. V Cl Pr La Mn 17 χρυσοῦ V Cl Pr La Mn Tr | εἴτε] ἡ T edd. | ἰδίαν ἀπάθειαν] ἰδιοπάθειαν V Mn edd. ἰδίαν ἐμπάθειαν La Tr 19 λειτουργίας + καὶ V Mn | ἀναίσθητον Mn Tr 19–20 ἐκπέμπων Val<sup>ac</sup> (corr. Val<sup>mg</sup>) 20 ὄντως om. Val<sup>ac</sup> (add. Val<sup>mg</sup>) | αὐτοπαθεία V Pr | ὑποκεῖσθαι T 21 ἐπὶ τὴν] εἰς Val La (ex Sept.) ἐπὶ Tr | παραβάτου T Tr edd. (παραβάτ sine abbr. V) | τῆς ἐντολῆς Ba 23 ποιμαίνετε V Ba Pr Mn (ex N. T.) 24 μὴδ' T Ba Ms: μὴ V Vl Cl Pr La Mn Tr μὴδὲ Val 25 φανερωθέντος + παρὰ Cl Pr

dicit: „episcopum conuenit maxime quidem ab omnibus qui sunt in prouincia epis- Ma. 422a = 424  
copis ordinari; si autem hoc difficile fuerit aut propter instantem necessitatem aut  
propter itineris longitudinem, tribus tamen omnimodis in idipsum conuenientibus et  
aliis per litteras consentientibus tunc consecratio fiat. firmitas autem eorum quae  
5 geruntur per unamquamque prouinciam metropolitano tribuatur antistiti.“

## III.

Quod abstinendum sit episcopis ab omni dati acceptione

Praedicator ecclesiae Paulus diuinus apostolus acsi canonem ponens Ephesiorum  
presbyteris, immo uero et omni sacratae plenitudini, ita fiducialiter perhibuit dicens:  
10 *argentum et aurum aut uestem nullius concupiu; omnia ostendi uobis, quoniam sic  
laborantes oportet suscipere infirmos, beatius existimans dare.* propter quod et nos  
edocti ab eo diffinimus nullatenus episcopum turpis lucri gratia excogitare *ad excu-  
sandas excusationes in peccatis* et expetere aurum uel argentum aut aliam speciem ab  
episcopis uel clericis aut monachis qui sub ipso sunt. ait enim apostolus: *iniqui* Ha. 490  
15 *regnum dei non possidebunt, et: non debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes  
filiis.* quisquis ergo propter exactionem auri uel alterius cuiuslibet speciei aut prop-  
ter proprium uitium inuentus fuerit coercens a ministerio uel sequestrans aliquem  
clericorum qui sub se degunt aut uenerabile templum claudens, ne in eo dei ministe-  
ria celebrentur, ad insensata suam transmittens insaniam, insensatus ueraciter est, ac La.-Co. 599  
20 per hoc simili poenae eo subiecto conuertetur dolor eius in caput eius ut in trans-  
gressorem mandati dei et mandatorum apostolicorum. praecipit enim et Petrus prin-  
cipalis apostolorum summitas: *pascite qui in uobis est gregem dei, non coacte, sed  
spontanee secundum deum, non turpis lucri gratia, sed prompte, neque ut dominantes  
cleris, sed formae facti gregis; et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immar-  
25 cescibilem gloriae coronam.*

1-5 episcopum – antistiti ~ Dionys. Exig. interpr. can. Nic. p. 258 Turner

8-25 ~ (praetermissis uerbis l. 16 quisquis – l. 21 apostolicorum) Ans. VI 160 p. 343,14-26; Deusd. III 7 p. 273,20-274,3; Grat. C. 16 q. 1 c. 64 col. 782,22-783,3 12-14 diffinimus – sunt = Coll. Brit. Var. II 80 f. 194'

P VE 1-5 ~ Dionys. Exig. 8-16 Praedicator – filii ~ Ans., Deusd., Grat. 8 ponens denuo adest V (uide supra ad p. 899,6) 12-14 diffinimus – sunt = Coll. Brit. 21-25 praecipit – coronam ~ Ans., Deusd., Grat.

3-4 et – fiat] Anast. ex gr. 4 aliis ~ ἀπὸ πάντων; Anast. sententiam contraxit 5 antistiti] episcopo Dion. Exig. 9 plenitudini] multitudini E edd. multitudini ac plenitudini Grat. | dicens om. Ans. Deusd. Grat. 10 et (uar. lect. Vulg.): aut ed. Rom.\* | sic] Anast. ex Vulg., ut uidetur; cf. app. crit. gr. 11 dare + quam accipere Ans. Deusd. Grat. (ex Vulg.) 12-13 excogitare – expetere] Anast. uerborum constructionem mutauit 13 et om. Ans. Deusd. Coll. Brit. Grat. 14 aut] uel Ans. Deusd. Coll. Brit. Grat. 14-15 iniqui – et om. Ans. Deusd. Grat. 17 uitium] incertum quid Anast. legerit in gr. (cf. app. crit. gr.) affectum ed. Rom.<sup>ms</sup> (ex gr. V) 20 conuertatur F edd. | ut V: et P E 21-22 praecipit – summitas] et apostolus Petrus Ans. Grat. et Petrus apostolus Deusd. 22 dei] domini Deusd. 23 sed prompte om. Ans. Deusd. Grat. | prompte (uar. lect. apud Wordsworth/White ad loc. = Vet. Lat. [Beuron] 1 Petr. 5,2 [Cod. 64]) uoluntarie Vulg. | ut om. Ans., ut uidetur 24 cleris P VE (cf. e.g. Hier. in Ioel 3,1-3 l. 68 Adriaen): in cleris F (ex Vulg.) in clero Ans. Deusd. Grat. ed. Rom.\* (uar. lect. Vulg.) | forma Ans. Deusd. Grat. ed. Rom.\* (uar. lect. Vulg.) 25 gloriae om. Ans. Deusd.

## Ε'

“Οτι οί ὀνειδίζοντες τοὺς κληρικοὺς διὰ τὸ τετάχθαι ἐν ἐκκλησίᾳ χωρὶς δοσίων ἐπιτιμῶν ὑπόκεινται

Ἀμαρτία πρὸς θάνατόν ἐστιν, ὅταν τινὲς ἀμαρτάνοντες ἀδιόρθωτοι μένωσι. τὸ δὲ  
 τούτου χεῖρον, ἐὰν καὶ τραχηλιῶντες κατεξανίστανται τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀλη- 5  
 Rom. 684 θείας, καὶ προτιμώμενοι τὸν μαμωνᾶν τῆς τοῦ θεοῦ ὑπακοῆς καὶ τῶν κανονικῶν  
 αὐτοῦ διατάξεων μὴ ἀνεχόμενοι. ἐν τούτοις οὐκ ἔστι κύριος ὁ θεός, εἰ μὴ πω ταπει-  
 Ma. 426 νωθέντες τοῦ ἰδίου σφάλματος ἀνανήψωσι. χρή γὰρ μᾶλλον αὐτοὺς προσέρχεσθαι  
 τῷ θεῷ καὶ μετὰ συντετριμμένης καρδίας τὴν ἄφεσιν τούτου τοῦ ἀμαρτήματος καὶ  
 τὴν συγχώρησιν αἰτεῖσθαι, οὐχὶ ἐναβρύνεσθαι τῇ ἀθέσμῳ δόσει· ἐγγὺς γὰρ κύριος 10  
 τοῖς συντετριμμένοις τῇ καρδίᾳ. τοὺς οὖν ἐγκαυχωμένους διὰ δόσεως χρυσίου τετά-  
 χθαι ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ συνηθείᾳ ἐπελπίζοντας τῇ ἀλλοτριούσῃ ἀπὸ  
 τοῦ θεοῦ καὶ πάσης ἱερωσύνης καὶ ἐκ τούτου ἀναιδεῖ προσώπῳ καὶ ἀπερικαλύπτῳ  
 στόματι ὀνειδιστικοῖς λόγοις τοὺς δι' ἀρετὴν βίου ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκλε- 15  
 γέντας καὶ καταταγέντας ἐκτὸς δόσεως χρυσίου ἀτιμάζοντας, πρῶτα μὲν τοῦτο  
 ποιοῦντας τὸν ἔσχατον βαθμὸν λαμβάνειν τοῦ οἰκείου τάγματος· εἰ δὲ ἐπιμένειεν, δι'  
 ἐπιτιμίου διορθοῦσθωσαν. εἰ δὲ τις ἐπὶ χειροτονίᾳ φανείη ποτὲ τοῦτο πεποικῶς,  
 γινέσθω κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα τὸν λέγοντα· „Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημά-  
 των τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, καθαιρεῖσθω 20  
 καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασιν καὶ τῆς κοινωνίας, ὡς  
 Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.” ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῶν ἐν 20  
 Καλχηδόνι ὁσίων πατέρων ἡμῶν τὸν λέγοντα· „Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειρο-  
 τονίαν ποιήσῃ καὶ εἰς πρᾶσιν καταγάγοι τὴν ἄπρατον χάριν καὶ χειροτονήσῃ  
 ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον ἢ χωρεπίσκοπον ἢ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους ἢ τινὰ τῶν 25  
 ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμουμένων ἢ προβάλοιτο ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον ἢ ἔκδικον ἢ  
 La.-Co. 601 παραμονάριον ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος δι' αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν, ὁ τοῦτο ἐπιχει-  
 ρήσας ἐλεγχθεὶς κινδυνεύτω εἰς τὸν ἴδιον βαθμὸν, καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ

4 cf. 1 Ioh. 5,16-17 7 ἐν — θεός cf. Deut. 31,17 10-11 Ps. 33,19

4-17 cf. Nou. Heracl. 1 et 3 p. 66 l. 55-64 et p. 82-84 l. 44-67 Konidaris; cf. Troianos p. 293-294 18-21 Can. ap. 29, Synag. tit. 11,1 p. 51,8-10 (= Jo. I 2 p. 21), Metzger III p. 282; cf. infra p. 936,4-6 (Taras. epist. II ad Hadr.) 22-906,4 Conc. Chalc. can. 2, ACO II 1,2 p. 158,11-19, Synag. tit. 11,3 p. 51,13-52,6 (= Jo. I 1 p. 70-71); cf. infra p. 942,8-17 (Taras. epist. II ad Hadr.)

(H) V T (M) Can (= Ba Ms VI Val Cl Pr La Mn Tr)

2 δοσίων (cf. LBG s.u. et infra p. 920,2)] δόσεων T La δόσεως V Mn edd. 4 μέινωσι M VI Cl Pr La μέινου-  
 σιν Ba 5 τούτων Val 6 μαμωνᾶ Ba 7 ἀντεχόμενοι V Cl Pr La Mn Tr, sed cf. e.g. Eph. 4,2 | ἐν] διὸ ἐν  
 T edd. | κύριος om. V | πω] που Tr ed.Rom.\* 8 αὐτοῖς Cl 10 τῇ — δόσει] τῇ ἐτέρᾳ δόσει τῇ ἀθέσμῳ  
 Tr 11 τὴν καρδίαν Ba Ms VI Val Pr; cf. Sept. (ubi uar. lect. τῇ καρδίᾳ) | οὖν post ἐγκαυχωμένους Cl La, om.  
 Ms 12 ἐν + τῇ ed.Rom.\* | ἐλπίζοντας Val 13 τοῦ om. Val | καὶ + ἐκ V Cl Pr Mn Tr | πάσης] τῆς  
 Val | καὶ om. Ba 14 ἀρετῆς V Cl Pr Mn Tr 15 καταταγέντας] καταλεγέντας V Mn, incertum in T  
 (καταγένας Vc καταταγέντας Ml) | πρῶτον T Val Mn edd. 16 λαμβάνειν] sc. ὀρίζομεν (cf. lat.) | δ' La  
 Tr | ἐπιμένειεν Cl Pr 17 ἐπιτιμίων Val | διορθοῦσθωσαν T Ms: διορθοῦσθω Ba VI Val διορθοῦσθαι V Cl  
 Pr La Mn Tr; cf. Lamberz, Kanonistische Überlieferung p. 85 | φανείη T Val: φανῇ V Ba Ms VI Cl Pr La Mn Tr |  
 πεποικῶς τοῦτο Val 18 γινωσκέτω Val 18-19 διὰ χρημάτων om. Ba 20 ἐκκοπτέσθωσαν V Mn Tr  
 22 Χαλκηδόνι Cl Pr La Mn Tr ed.Rom.\* | τὸν om. ed.Rom.\* 23 ποιήσῃται ed.Rom.\* ex Vc (incertum in  
 T) | καταγάγῃ ed.Rom.\* ex Vc (καταγάγ T sine abbr.) καταγάγει Cl | χειροτονήσῃ Ba VI χειροτονήση  
 ed.Rom.\* 24 πρεσβύτερον ἢ διάκονον Cl La Tr Conc. Chalc. | ἢ (post διακόνους) + ἑτερόν Conc. Chalc.; cf.  
 infra p. 942,10 25 προβάλλοιτο Ba 26 προσμονάριον V Mn | αἰσχροκέρδειαν V Ms Cl Pr  
 26-27 ἐπιχειρήσας] ποιήσας VI ἐπιχειρήσῃ Tr ed.Rom.\* (ex lat.) 27 εἰς τὸν ἴδιον] περὶ τὸν οἰκεῖον infra  
 p. 942,12-13 | ἴδιον] οἰκεῖον Conc. Chalc. (uar. lect. ἴδιον Synag.)



## V.

Quia qui exprobrant clericis eo quod ordinati sint in ecclesia sine datis epitimio subiacent

*Peccatum ad mortem est*, quando quidam peccantes incorrecti persistunt. hoc uero  
 5 deterius est, si et arroganter elati insurgunt aduersus pietatem et ueritatem et praefere-  
 rentes mammona dei oboedientiae nullatenus regularibus eius praeceptis intendunt. in Rom. 684  
 his *non est dominus deus*, nisi humiliati a proprio resipuerint fortassis excessu. oportet enim eos magis accedere ad deum et cum contrito corde remissionem huius pec-  
 10 cati et indulgentiam petere et non gloriari in illicito dato; *iuxta enim est dominus his*  
*qui tribulato sunt corde*. eos ergo qui gloriantur se per dationem auri ordinatos in  
 ecclesia et in hac maligna consuetudine, quae alienat a deo et omni sacerdotio, spe-  
 rant et ex hoc impudenti facie et non operto ore exprobrabilibus uerbis eos qui ob  
 uirtutem uitae a sancto spiritu electi et constituti sine datione auri sunt inhonorant,  
 primo quidem nouissimum gradum accipere sui ordinis diffinimus; quodsi perman-  
 15 serint, per epitimium corrigantur. si uero quis claruerit super consecratione hoc ali-  
 quando faciens, efficiatur secundum apostolicam regulam quae dicit: „Si quis episco-  
 pus per pecunias dignitatem hanc optinuerit uel presbyter aut diaconus, deponatur et  
 ipse <et> qui eum consecrauit; et excidatur omnimodis etiam a communione, quem-  
 admodum Simon magus a me Petro.“ similiter et iuxta secundam regulam sancto-  
 20 rum patrum qui apud Chalcedonam conuenerunt, quae ait: „Si quis episcopus per  
 pecunias consecrationem fecerit et sub pretio redegerit gratiam, quae non potest uen-  
 di, ordinaueritque per pecunias episcopum uel chorepiscopum siue presbyteros uel  
 diaconos aut quenquam eorum qui in clero connumerantur aut praeposuerit per  
 pecunias oeconomum uel defensorem siue mansionarium aut prorsus quenquam qui  
 25 sub regula est turpis lucri gratia: qui hoc conatus est agere, si conuictus fuerit, pro-

Rom. 684

Ma. 425

PL 129, 482

La.-Co. 602

20–907,5 Si – excommunicetur ~ *Dionys. Exig. interpr. can. Chalced.*, ACO II 2,2 p. 54,10–19 (*hic ab Anastasio libe-  
 rius adhibita quam infra p. 943,8–17 in Taras. epist. II ad Hadr.*)

P VE 20–907,5 ~ *Dionys. Exig.*

2 Quia] Quod E *edd.* | sunt *ed. Rom.\** 6 mammonam V mammona E *edd.* 7 fortasse E *edd.* 10 ergo om. E,  
 igitur *suppl. ed. Rom.\** 12 exprobrabilibus P E 17 pecuniam E *edd.* | obtinuerit *ed. Rom.\** 18 et<sup>1</sup> *add. ed. Rom.*; cf.  
*gr. et infra p. 937,5* 19 Symon P V 20 Chalcedonam P<sup>pc</sup>: Chalcedoniam P<sup>ac</sup> (i *exp.*) Calcedonam E Chalcedonem  
*ed. Rom.\** 21 redegerit F<sup>2</sup> (cf. *infra p. 943,8 et Dionys. Exig.*): degerit P redigerit VE 22 per om. P | chorepiscopum  
 V: corepiscopum P coepiscopum E | uel<sup>2</sup>] siue E aut *ed. Rom.\** 23 quendam VE *edd.* 24 quemquam *ed. Rom.\**  
 25 sub om. P<sup>ac</sup>, *add. P<sup>c</sup> s.l.* | regulam *ed. Rom.\** | est<sup>2</sup>] fuerit E *edd.* | fuerit om. P<sup>ac</sup>, *add. P<sup>c</sup> in marg.*



τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φροντίσματος οὐπὲρ ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχεν. εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανείη τοῖς οὕτως αἰσχροῖς καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ οὗτος, εἰ μὲν κληρικός εἴη, ἐκ τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκός ἢ μοναχός, ἀφοριζέσθω."

## Σ'

5

Περὶ τοῦ γίνεσθαι τοπικὴν σύνοδον κατὰ χρόνον

- Ha. 492 Ἐπειδήπερ κανὼν ἐστὶν ὁ λέγων· δις τοῦ ἔτους καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν χρή γίνεσθαι διὰ συναθροίσεως ἐπισκόπων τὰς κανονικὰς ζητήσεις, διὰ οὖν τὴν συντριβὴν καὶ τὸ ἐνδεῶς ἔχειν πρὸς ὁδοιπορίαν τοὺς συναθροιζομένους ὥρισαν οἱ τῆς ἑκτῆς 10 συνόδου ὅσοι πατέρες ἐξ ἅπαντος τρόπου καὶ προφάσεως ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι καὶ τὰ ἐσφαλμένα διορθοῦσθαι. τοῦτον οὖν τὸν κανόνα καὶ ἡμεῖς ἀνανεοῦμεν. καὶ εἴ τις εὗρεθῇ ἄρχων τοῦτο κωλύων, ἀφοριζέσθω. εἰ δέ τις ἐκ τῶν μητρο-
- Ma. 427 πολιτῶν ἀμελήσοι τοῦτο γίνεσθαι ἐκτὸς ἀνάγκης καὶ βίας καὶ τινος εὐλόγου προ-
- Rom. 685 φάσεως, τοῖς κανονικοῖς ἐπιτιμίαις ὑποκείσθω. τῆς δὲ συνόδου γενομένης περὶ κανονικῶν καὶ εὐαγγελικῶν πραγμάτων δεῖ τοῖς συναθροισθεῖσιν ἐπισκόποις ἐν 15 μελέτῃ καὶ φροντίδι γίνεσθαι τοῦ φυλάττεσθαι τὰς θείας καὶ ζωοποιούς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ· ἐν γὰρ τῷ φυλάσσεσθαι αὐτὰς ἀνταπόδοσις πολλή, ὅτι καὶ λύχνος ἐντολή, νόμος δὲ φῶς, καὶ ὁδὸς ζωῆς ἔλεγχος καὶ παιδεία, καὶ ἡ ἐντολὴ κυρίου τηλαυγής, φωτίζουσα ὀφθαλμούς. μὴ ἔχειν δὲ ἄδειαν τὸν μητροπολίτην ἐξ ὧν ἐπιφέρεται ὁ ἐπίσκοπος μετ' αὐτοῦ ἢ κτήνος ἢ ἕτερον εἶδος ἀπαιτεῖν· εἰ δὲ τοῦτο ἐλεγχθῇ, ἀποτίσει 20 τετραπλάσιον.

17 Ps. 18,12 17-18 ὅτι — παιδεία cf. Prou. 6,23 18-19 Ps. 18,9

7-11 cf. Nou. Iust. 137,4 p. 698,3-16 Schöll/Kroll; cf. Troianos p. 294-295 7-8 δις — ζητήσεις cf. Can. ap. 37, Synag. tit. 49,1 p. 149,5-7 (= Jo. I 2 p. 26,3-7), Metzger III p. 286 l. 139-142; Conc. Nic. I can. 5, Synag. tit. 49,2 p. 149,14-17 (= Jo. I 1 p. 27,15-22); Conc. Antioch. can. 20, Synag. tit. 49,3 p. 150,3-5 (= Jo. I 2 p. 120,5-9); Conc. Chalc. can. 19, ACO II 1,2 p. 161,31-162,1, Synag. tit. 49,5 p. 150,18-21 (= Jo. I 1 p. 84,18-85,2) 8-11 διὰ — διορθοῦσθαι cf. Conc. Trull. can. 8, ACO ser. II, II 4 p. 28,20-22 11 καὶ — διορθοῦσθαι cf. etiam Conc. Chalc. can. 19 l.1.

(H) V T (M) Can (= Ba Ms Vl Val Cl Pr La Mn Tr)

2-3 φανῇ + ras. Cl 3 ἐκ om. V Conc. Chalc. (cf. infra p. 942,16) 4 ἀφοριζέσθω] ἀναθεματίζέσθω Conc. Chalc. et infra p. 942,17 7 ἔτους] ἐνιαυτοῦ V Val Mn (cf. Conc. Nic. l.1., ubi uar. lect. ἔτους) | χρῆ] χρῆναι Tr 8 οὖν] γοῦν T La edd., om. Tr 9 ἀθροιζομένους V 10 καὶ προφάσεως (deest in Conc. Trull. l.1.)] exspectaueris ἐκτὸς πάσης προφάσεως uel sim. (cf. lat. et infra l. 13-14) | καὶ om. H, ut uidetur 12 εὗρεθῇ H Ms Val | ἄρχων om. H 13 τοῦτον ed. Rom. (corr. Mansi) | γενέσθαι Val 14 γινομένης Vl Tr ed. Rom.\* (γενομένης ed. Reg.<sup>ms</sup>) 16 γενέσθαι Val | τοῦ φυλάττεσθαι om. V Cl Pr Mn 17 φυλάσσεσθαι (φυλάσσειν Sept.)] φυλάττεσθαι Ms Vl Tr 17-18 ἐντολὴ νόμου καὶ φῶς Sept. 18 τηλαυγής om. Tr 19 τῷ μητροπολίτῃ T Ba Ms Vl Val fort. retinendum (cf. Blass/Debrunner/Rehkopf § 190,3) 19-20 ἐπιφέρονται οἱ ἐπίσκοποι μετ' αὐτῶν T edd. 19 ὁ om. V Vl Pr 20 δὲ] γὰρ Tr | ἐλεγχθῇ (ἐλεχθῇ T)] ἐλεγχθείη Ba Ms Vl | ἀποτίση Val Cl 21 τὸ ante τετραπλάσιον add. ed. Rom.\*

prii gradus periculum subeat, et qui consecratus est nihil proficiat ex consecratione uel promotione quae per negotiationem effecta est, sed sit alienus a dignitate uel sollicitudine quam per pecunias consecutus est. si uero quis mediator apparuerit in huiusmodi turpibus et illicitis datis, si quidem clericus fuerit, proprio gradu decidat, si uero laicus uel monachus, excommunicetur.“

## VI.

Vt efficiatur localis synodus per annum

Quoniam quidem regula est quae dicit bis in anno per singulas prouincias oportere fieri per conuentum episcoporum regulares inquisitiones, propter fatigationem et ut oportune habeantur ad iter agendum hi qui congregandi sunt, \* diffinierunt sextae synodi sancti patres omni excusatione remota modis omnibus semel in anno fieri et deprauata corrigi. hunc ergo canonem et nos renouamus. et si quisquam princeps inuentus fuerit hoc prohibere, communione priuetur. si quis uero metropolitanorum hoc neglexerit agere absque necessitate uel ui seu aliqua rationabili occasione, canonicis poenis subiaceat. dum autem synodus agitur super canonicis et euangelicis negotiis, oportet congregatos episcopos in meditatione et sollicitudine fieri custodiendorum diuinorum et uiuificorum domini mandatorum; *in custodiendis enim illis retributio multa, quia et lucerna mandatum, lex autem lux, et uia uitae* argutio et disciplina est, et mandatum domini lucidum, illuminans oculos. porro non habeat metropolitanus licentiam ex his quae defert episcopus secum siue iumentum siue aliam speciem expetendi; quodsi hoc egisse conuictus fuerit, soluat quadruplum.

8–21 = *Iuo decr.* V 373 (PL 161, 435 D–436 A); *Iuo trip.* A 2, 12, 8; *Grat. D.* 18 c. 7 col. 55, 27–56, 9 10–15 diffinierunt – subiaceat ~ *Deusd.* IV 14 p. 407, 3–7

P VE 8–21 = *Iuo decr.*, *Iuo trip.*, *Grat.* 10–15 ~ *Deusd.*

2 uel<sup>2</sup>] et VE *edd.* (seu *ed. Rom.*<sup>ms</sup>) 4 datis] *lucris ed. Rom.*<sup>ms</sup>, sed cf. *infra* p. 943, 15 | decidat *om.* P 8 oportet *ed. Reg.*<sup>\*</sup> (ex *gr.*) 9 fatigationes *Grat.* 9–10 ut oportune habeantur ~ διὰ ... τὸ ἐνδεῶς εἶναι minus *apte* („*gr.* quod inopia laborant [laborent *ed. Reg.*<sup>ms</sup>] ad iter“ *ed. Rom.*<sup>ms</sup>; *Anast. fort. legit uel intellexit* ὀδεῶς) 10 opportune *ed. Rom.*<sup>\*</sup> | post sunt *add.* ne te moueat si hanc diffinitionem nos minime habeamus, cum et earum nonnullas quas inter canones habemus in auctoritatem non recipiamus (recipiantur E *ed. Rom.*) sicut quasdam ex conciliis. aliae namque apud Grecos tantum, aliae uero apud certas solum prouincias in obseruantiam ecclesiasticam assumuntur, sicut sunt hidodicensis (idodicensis E Laodicensis F<sup>2</sup> *edd.*) concilii sexta decima et septima decima (decona E, *corr.* F) regulae quae apud Grecos tantum seruantur, necnon et Africanorum conciliorum sextum et octauum capitula quae nonnulla (nulla F<sup>2</sup> *ed. Rom.*, *leg.* non ulla) prouincia seruare nisi Africana dignoscitur (din- E, *corr.* F) VE *i. t.* (deest in P) *ed. Rom.*<sup>ms</sup> (adnotatio *Anastasii in textum recepta*) 11 omnibus modis *Grat.* 12 ergo *om.* *Iuo decr.* 14 occasione ~ προφάσεως; cf. *Gloss.* 15 dum – agitur] „*gr.* synodo autem peracta“ *ed. Rom.*<sup>ms</sup> 16 sollicitudine *ed. Reg.*<sup>\*</sup> 17–19 in – oculos *om.* *Grat.* 21 aliam] aliquam *Iuo decr.* *Iuo trip.* *Grat.* | expendendi *Iuo decr.* (*codd.* CP) *Iuo trip.*

## Ζ'

“Οτι τοὺς ἐγκαινισθέντας ναοὺς ἐκτὸς καταθεσίων ἁγίων λειψάνων δέον ἀναπληρωθῆναι

Ἐφη Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος· *τινῶν αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν*. ἁμαρτιῶν οὖν προκαταλαμβάνοντων καὶ ἕτεραι ἁμαρτίαι παρέπονται ταύταις. τῇ οὖν ἀσεβεῖ αἰρέσει τῶν χριστιανοκατηγόρων καὶ ἄλλα ἀσεβήματα συνηκολούθησαν. ὥσπερ γὰρ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὄψιν ἀφείλαντο ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἕτερα τινὰ ἔθνη παραλελοίπασιν, ἃ χρὴ ἀνανεωθῆναι καὶ κατὰ τὴν ἔγγραφον καὶ ἄγραφον θεσμοθεσίαν οὕτως κρατεῖν. ὅσοι οὖν σεπτοὶ ναοὶ καθιερώθησαν ἐκτὸς ἁγίων λειψάνων μαρτύρων, ὀρίζομεν ἐν αὐτοῖς κατάθεσιν γενέσθαι λειψάνων μετὰ καὶ τῆς συνήθους εὐχῆς. καὶ εἰ ἀπὸ τοῦ παρόντος τις εὐρεθῇ ἐπίσκοπος χωρὶς λειψάνων καθιερῶν ναόν, καθαιρεῖσθω ὡς παραβεβηκώς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις.

## Η'

“Οτι τοὺς Ἑβραίους οὐ χρὴ δέχεσθαι, εἰ μὴ πῶ ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας ἐπιστρέψωσιν Ἐπειδὴ πλανώμενοι οἱ ἐκ τῆς τῶν Ἑβραίων θρησκείας *μυκτηρίζειν* ἔδοξαν Χριστὸν τὸν θεόν, προσποιούμενοι χριστιανίζειν, αὐτὸν δὲ ἄρνούνται, κρύβδην καὶ λαθραίως σαββατίζοντες καὶ ἕτερα ἰουδαϊκὰ ποιοῦντες, ὀρίζομεν τούτους μῆτε εἰς κοινωνίαν μῆτε εἰς εὐχὴν μῆτε εἰς ἐκκλησίαν δέχεσθαι — ἀλλὰ φανερώς ἔστωσαν κατὰ τὴν ἑαυτῶν θρησκείαν Ἑβραῖοι — μῆτε τοὺς παῖδας αὐτῶν βαπτίζειν μῆτε δοῦλον ὠνεῖσθαι ἢ κτᾶσθαι. εἰ δὲ ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας καὶ πίστεως ἐπιστρέψωσι τινες αὐτῶν καὶ ὁμολογήσωσι ἐξ ὅλης καρδίας, θριαμβεύων τὰ κατ' αὐτοὺς ἔθνη καὶ πράγματα πρὸς τὸ καὶ ἄλλους ἐλεγχθῆναι καὶ διορθώσασθαι, τοῦτον προσδέχεσθαι καὶ βαπτίζειν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ ἀσφαλίζεσθαι αὐτοὺς ἀποστῆναι τῶν ἑβραϊκῶν ἐπιτηδευμάτων· εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχουσιν, μηδαμῶς αὐτοὺς προσδέχεσθαι.

4-5 1 Tim. 5,24 16-17 μυκτηρίζειν — θεόν cf. Gal. 6,7

4-13 cf. Conc. Carth. can. 83, Jo. I 2 p. 323-324 16-19 Ἐπειδὴ — δέχεσθαι cf. Cod. Iust. 1,12,1 p. 65 Krüger; cf. Troianos p. 295-296 20-21 μῆτε<sup>1</sup> — κτᾶσθαι cf. Cod. Iust. 1,10,1 p. 62 Krüger; Nou. Iust. 37,7 p. 245,15-17 Schöll/Kroll

(H) V T (M) Can (= Ba Ms Vl Val Cl Pr La Mn Tr)

2 καινισθέντας V Mn | καταθεσίων (cf. Lampe s.u.)] καταθέσεως V Pr La Mn edd. καταθέσεων Cl | ἁγίων λειψάνων] ἁγίων om. V Mn λειψάνων om. T λειψάνων ἁγίων ed. Rom.\* (ex lat.) 2-3 ἀποπληρωθῆναι Cl 4 τινῶν + ἀνθρώπων V Cl Pr La Mn Tr (ex N. T.); cf. Lamberz, Kanonistische Überlieferung p. 86 5 προκαταλαβουσῶν V La Mn edd. προκαταλαμβάνουσῶν Cl Pr Tr; cf. Lamberz l.l. p. 85 | ἔπονται V Cl Pr La Mn Tr 7 ἀφείλοντο ὄψιν Tr | ἀφείλοντο T Cl Pr La Mn Tr edd. 8 παραλελύκασιν T edd. | κατὰ om. Tr 10 ἐν om. V Cl Pr La Mn 11-12 μετὰ — λειψάνων] ὁ δὲ ἀνευ ἁγίων λειψάνων reliquis omissis V Cl Pr La Mn Tr; cf. Lamberz l.l. p. 86 11 τις om. Val | εὐρεθῇ Ms 12 χωρὶς + ἁγίων ed. Rom.\* (ex V, uide supra) 15 πῶ] που Ms La ed. Rom.\* ποτε V Cl Pr Mn | ἐπιστρέψουσιν Ms La ἐπιστρέφειν V 16 οἱ] τινὲς La Tr ed. Rom.\*; om. Cl Pr 17 προσποιούμενοι + μὲν V Mn Tr | δὲ] τε Val | ἄρνούμενοι V Mn Tr 18 καὶ] τε καὶ V Mn Tr 19 δέχεσθαι post κοινωνίαν V Mn 19-20 ἔστωσαν — Ἑβραῖοι] εἶναι ... Ἑβραίους καὶ V Mn Tr 20-21 ὠνεῖσθαι V La Mn Tr 21 ἐξ — πίστεως om. Cl Pr La | καρδίας καὶ om. V Mn Tr | ἐπιστρέψει V (ἐπιστρέψ sic T) Cl Pr Mn Tr<sup>ec</sup> (ei incertum in La) edd. 22 ὁμολογήσει V (incertum in T) Cl Pr La Mn Tr edd. | αὐτοὺς scripsi coll. lat. et Act. IV p. 454,26 al.: αὐτῶν T Ba Ms Vl Val Pr edd. αὐτὸν V Cl La Mn Tr

## VII.

Quod nouiter templa sine reconditis sanctorum reliquiis dedicata oporteat suppleri

Ait Paulus diuinus apostolus: *quorundam peccata manifesta sunt, quosdam autem et subsequuntur*. peccatis ergo praeuenientibus et alia peccata his accidunt. impiam  
 5 itaque christianos accusantium heresim et aliae impietates subsecutae sunt. sicut enim uenerabilium imaginum uultum abstulerunt ab ecclesia, ita et alios quosdam mores deseruerunt, quos et oportet renouari et secundum scriptam et non scriptam  
 10 legislationem denuo detineri. quotquot ergo uenerabilia templa consecrata sunt absque sanctis reliquiis martyrum, diffinimus in eis reliquiarum una cum solita oratione fieri positionem. et si a praesenti tempore inuentus fuerit episcopus absque  
 15 limpsanis consecrare templum, deponatur ut ille qui ecclesiasticas traditiones transgreditur. La.-Co. 603

## VIII.

Quod Hebraeos non oporteat recipi, nisi forte ex sincero corde conuersi fuerint

15 Quoniam errantes hi qui ex Hebraeorum superstitione consistunt subsannare se Christum deum existimant, simulantes christianizare, ipsum autem negant, clam ac latenter sabbatizantes et alia Iudaeorum more facientes, diffinimus hos neque in  
 20 communionem neque in oratione neque in ecclesia suscipi – sed manifeste sint secundum religionem suam Hebraei – neque pueros eorum baptizari neque seruorum emi uel acquiri. si uero ex sincero corde ac fide conuerterit quis eum et confessus fuerit  
 ex toto corde, diuulgans mores eorum et res, ut alii etiam arguantur et corrigantur, hunc suscipi et baptizari et pueros eius, quin et obseruari eos, ut recedant ab Hebraicis adinuationibus, diffinimus, alias autem nullatenus admittendos.

---

P VE

---

2 templa nouiter F *edd.* 3 quosdam] quorundam F *edd.* 4 accidunt (cf. *Gloss.*)] *expectaueris* accedunt (*Dubielzig*)  
 8 denuo] *Anast. pro* οὕτως *fort. legit* αὐτίς *uel* αὐθις (*Dubielzig*) 11 lipsanis *ed. Rom.\** 16 existimant ~  
 ἔδοξαν? | ac] et *ed. Rom.\** 18 communionem ... orationem ... ecclesiam *ed. Rom.\** 19 Hebrei P *Epc* (haberi *Eac*,  
*corr. E<sup>2</sup> in marg.*) 19–20 emi – acquiri] „gr. emere uel possidere“ *ed. Rom.<sup>ms</sup>* (*Anast. constructionem uerborum*  
*mutauit*) 20 quis eum] se quis eorum *ed. Rom.\** non male, sed *Anast. uidetur legisse* ἐπιστρέψοι τις αὐτόν, *unde*  
*sensum perturbauit* 21 diuulgans ~ θριαμβεύων (cf. *Act. IV p. 377,5 al.*) hic minus apte (melius deuincens; cf. *Act.*  
*V p. 569,3*) 22 obseruari] cautos reddi *ed. Rom.<sup>ms</sup>* 23 diffinimus suo Marte *add. Anast.*

## Θ'

Rom. 686

Περὶ τοῦ μὴ κρύπτειν τινὰ τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἵρέσεως βίβλον

Ha. 493

Πάντα τὰ μεираκιώδη ἀθύρματα καὶ μανιώδη βακχεύματα, τὰ ψευδοσυγγράμματα τὰ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γενόμενα, δέον δοθῆναι ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα ἀποτεθεῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν αἵρετικῶν βιβλίων. εἰ δέ τις εὐρεθῇ ταῦτα κρύπτων, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος εἴη, καθαιρείσθω, εἰ δὲ μοναχὸς ἢ λαϊκός, ἀναθεματιζέσθω.

## I'

Ὅτι οὐ δεῖ κληρικὸν ἀπολιπεῖν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀφικέσθαι χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἐπισκόπου

10

La.-Co. 605

Ἐπειδὴ τινες τῶν κληρικῶν παραλογιζόμενοι τὴν κανονικὴν διάταξιν ἀπολιπόντες τὴν ἑαυτῶν παροικίαν εἰς ἑτέρας παροικίας ἐκτρέχουσι, κατὰ πλεῖστον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, καὶ εἰς ἄρχοντας προσεδρεύουσιν ἐν τοῖς αὐτῶν εὐκτηρίοις τὰς λειτουργίας ποιοῦντες, τούτους οὖν χωρὶς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔξεστι δεχθῆναι ἐν οἴῳδῃποτε οἴκῳ ἢ ἐκκλησίᾳ· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσῃ ἐπιμένων, καθαιρείσθω. ὅσοι δὲ μετ' εἰδήσεως τῶν προλεχθέντων ἱερέων τοῦτο ποιοῦσιν, οὐκ ἔξεστιν αὐτοῖς κοσμικὰς καὶ βιωτικὰς φροντίδας ἀναλαμβάνεσθαι, ὥς κεκωλύσθαι τοῦτο ποιεῖν παρὰ τῶν θείων κανόνων. εἰ δέ τις φωραθῇ τῶν λεγομένων μειζοτέρων τὴν φροντίδα ἐπέχων, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω· μᾶλλον μὲν οὖν ἦτω πρὸς διδασκαλίαν τῶν τε παίδων καὶ τῶν οἰκετῶν, ἐπ' αναγινώσκων αὐτοῖς τὰς θείας γραφάς· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἱερωσύνην ἐκληρώσατο.

3–7 cf. Conc. Trull. can. 63, ACO ser. II, II 4 p. 48; Can. ap. 60, Synag. tit. 50,2 (= Jo. I 2 p. 39), Metzger III p. 298; cf. Troianos p. 296 11–16 cf. Conc. Nic. I can. 16, Synag. tit. 20,3 (= Jo. I 1 p. 37–38); Conc. Chalc. can. 10 et 23, ACO II 1,2 p. 160 et 162, Synag. tit. 19,2 et 20,11 (= Jo. I 1 p. 77–78 et 87); Conc. Trull. can. 17, ACO ser. II, II 4 p. 32; Can. ap. 15, Synag. tit. 20,1 (= Jo. I 2 p. 15), Metzger III p. 278; Conc. Antioch. can. 3, Synag. tit. 20,6 (= Jo. I 2 p. 106–107); Nou. Heracl. 2 p. 76 l. 61–76 Konidaris; cf. Troianos p. 296–298 16–22 cf. Can. ap. 6 et 81, Synag. tit. 14,1.4 (= Jo. I 2 p. 11 et 49), Metzger III p. 276 et 304–306; Nou. Iust. 123,6 p. 599,23–29 Schöll/Kroll

(H) V T (M) Can (= Ba Ms VI Val Cl Pr La Mn Tr)

2 τῆς om. Vc edd. | βίβλον T Bap<sup>c</sup> (βιβλίων Ba<sup>ac</sup>): βιβλίον V Ms Val Cl Pr La Mn βιβλία Vl 3 τὰ<sup>2</sup> om. M 4 τὰ] τε M, om. Ms ed. Rom.\* | σεπτῶν + καὶ ἀγίων Ba | δέον] δεῖ Tr | ἐπισκοπῶ Ba Tr 5 βιβλίων T Ms Val: βιβλίων V Ba VI Cl Pr La Mn Tr 6 κρύπτων ταῦτα Val | εἴη] εἶεν Ba Ms Val 7 λαϊκός ἢ μοναχός V Cl Pr La Mn Tr, λαϊκός om. Val<sup>ac</sup> (add. Val<sup>i</sup> in marg.) | ἀναθεματιζέσθω] ἀφοριζέσθω καὶ ἀναθεματιζέσθω Ba ἀφοριζέσθω V Cl Pr La Mn Tr 9 κληρικούς Val | ἐν ἑτέρᾳ] ἑτέρα Cl ἀλλαχοῦ La | ἀφικέσθαι + χώρα V 12 ἑτέραν V Cl Pr La Mn | παροικίας] παροικίαν V Cl Pr Mn, om. La | κατὰ + τὸ Tr 12–13 ἐν – πόλει] εἰς ταύτην τὴν θεοφυλάκτον καὶ βασιλίδι πόλιν Tr 14 οὖν om. Tr 15 δὲ + τις Tr 16 ποιήσει V Cl Pr La Mn Tr edd. 17 ποιῶσιν Ba Ms ποιήσωσιν Tr | αὐτοὺς Cl 18 κεκωλύσθαι (κεκωλύσθαι Val, καὶ post ὡς add. Val<sup>2</sup>)] κεκώλυται T edd. κεκωλυμένων Vl<sup>ec</sup> (μένων in ras.) κεκωλυμένον Vl<sup>pc</sup> (o add. Vl<sup>2</sup> s.l.) κεκωλυμένοι Tr 19 τὴν om. T Val<sup>ac</sup> (τὴν add. Val<sup>2</sup> s.l.) edd. | ἔχων Vl 20 ἦτω (sic etiam Tr)] εἰ V Cl (in ras., ut uidetur) Pr Mn; cf. Lamberz, Kanonistische Überlieferung p. 86 | τε om. Ms ed. Rom.\* (ex Vc) 21 αὐτοῖς – καὶ om. Cl Pr Mn<sup>ac</sup> (add. Mn<sup>i</sup> in marg.) | καὶ om. La

## VIII.

De non abscondendo libro quolibet hereseos christianos accusantium

Rom. 686

Omnia puerilia ludibria insanasque debacchationes atque conscripta, quae falso contra uenerabiles imagines facta sunt, dari oportet in episcopio Constantinopoleos, ut  
 5 recondantur cum ceterorum hereticorum libris. si uero quis inuentus fuerit haec  
 occultare, si quidem episcopus uel presbyter aut diaconus fuerit, deponatur, si uero  
 monachus aut laicus, anathematizetur.

Ha. 494

PL 129, 484

## X.

Quod non oporteat clericum relinquere parroechiam suam et ad aliam transire abs-  
 10 que notitia episcopi

Quoniam quidam clericorum paruipendentes canonicam constitutionem relinquunt parroechiam propriam et ad alias parroechias conuolant, et maxime in hac deo seruanda regia urbe sese apud principes locant, in eorum oratoriis missas facientes, hos  
 15 absque proprio episcopo et Constantinopolitano antistite non licet suscipere in quolibet domo uel ecclesia; quodsi hoc fecerit et ita perseuerauerit, deponatur. quotquot autem cum scientia hoc praedictorum fecerint sacerdotum, non licet eis mundanas et saeculares curas suscipere, praesertim cum hoc agere prohibeantur a sacris kanonibus. quisquis autem apparuerit eorum qui dicuntur maiores curam tenere, aut desinat aut deponatur; potius autem maneat ad magisterium tam puerorum quam famulorum, relegens eis diuinas scripturas; ad hoc enim etiam sacerdotium consecutus  
 20 est.

La.-Co. 606

---

11-21 = *Coll. Caes. VIII 45 f. 68<sup>r</sup>*

P VE 11-21 = *Coll. Caes.*

---

2 libro quolibet] *Anast.* τινὰ ad βιβλίον rettulit 3 atque *Anast. de suo addidit* 5 haec] hoc P 6 uel] aut F *edd.* | aut] uel F *edd.* 9 parrochiam E parochiam *ed. Rom.\** 12 parrocchiam E *Coll. Caes.* parochiam *ed. Rom.\** | parroecias P parroccias E parochias *ed. Rom.\**, om. *Coll. Caes.* 13 urbe – locant] *Anast.* καὶ neglecto uerborum constructionem mutauit 14 absque] atque P 16 cum scientia] cum conscientia E conscientia *Coll. Caes.* | praedictorum hoc *ed. Rom.\** 17-18 prohibeantur – kanonibus] a sacris prohibeantur canonibus *Coll. Caes.* 17 prohibeantur] *Anast.* κερκωλυμένοις legisse uel intellexisse uidetur (cf. gr. Tr) 17-18 canonibus VE *Coll. Caes. edd.* 18 tenere] agere *Coll. Caes.* 19 magistrum *Coll. Caes.* 20 etiam om. *Coll. Caes.*



## IA'

“Οτι δεῖ οἰκονόμους εἶναι ἐν τοῖς ἐπισκοπείοις καὶ τοῖς μοναστηρίοις

Ἵπόχρεοι ὄντες πάντας τοὺς θεῖους κανόνας φυλάττειν καὶ τὸν λέγοντα οἰκονόμους  
εἶναι ἐν ἐκάστη ἐκκλησίᾳ παντὶ τρόπῳ ἀπαράτρωτον διατηρεῖν ὀφείλομεν. καὶ εἰ  
μὲν ἕκαστος μητροπολίτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ καθιστᾷ οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι·  
Ma. 431 εἰ δὲ μὴ γε, ἐξ αὐθεντίας ἰδίας τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ ἄδειά ἐστι προ-  
χειρίζεσθαι οἰκονόμον ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, ὡσαύτως καὶ τοῖς μητροπολίταις, εἰ οἱ  
ὑπ’ αὐτοὺς ἐπίσκοποι οὐ προαιροῦνται οἰκονόμους ἐγκαταστήσαι ἐν ταῖς ἐαυτῶν  
ἐκκλησίαις· τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων.

## IB'

10

“Οτι οὐ δεῖ ἐκποιεῖσθαι ἐπίσκοπον ἢ ἡγούμενον ἐκ τῶν προαστείων τῆς ἐκκλησίας

Εἴ τις ἐπίσκοπος εὐρεθῇ ἢ ἡγούμενος ἐκ τῶν αὐτουργίων τοῦ ἐπισκοπείου ἢ τοῦ  
Rom. 687 μοναστηρίου ἐκποιούμενος εἰς ἀρχοντικὴν χεῖρα ἢ καὶ ἐτέρῳ προσώπῳ ἐκδιδούς,  
ἄκυρον εἶναι τὴν ἔκδοσιν κατὰ τὸν κανόνα τῶν ἀγίων ἀποστόλων τὸν λέγοντα·  
„Πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα καὶ  
15 διοικεῖτω αὐτὰ ὡς θεοῦ ἐφορῶντος, μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν  
ἢ συγγενέσιν ἰδίοις τὰ τοῦ θεοῦ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ πένητες εἴεν, ἐπιχορηγείτω ὡς  
πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπεμπολείτω.” εἰ δὲ προφα-  
La.-Co. 608 σίζοιτο ζημίαν ἐμποιεῖν καὶ μηδὲν πρὸς ὄνησιν τυγχάνειν τὸν ἀγρόν, μηδ’ οὕτως  
τοῖς κατὰ τόπον ἀρχουσιν ἐκδιδόναι τὸν τόπον, ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς. εἰ δὲ  
20 πανουργία πονηρὰ χρήσοιτο καὶ ἐκ τοῦ γεωργοῦ ἢ τοῦ κληρικοῦ ὠνήσῃται ἄρ-  
χων τὸν ἀγρόν, καὶ οὕτως ἄκυρον εἶναι τὴν πρᾶσιν καὶ ἀποκαθίστασθαι ἐν τῷ  
ἐπισκοπείῳ ἢ ἐν τῷ μοναστηρίῳ· καὶ ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος τοῦτο ποιῶν ἐκδιω-  
χθήτω, ὁ μὲν ἐπίσκοπος τοῦ ἐπισκοπείου, ὁ δὲ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου, ὡς  
διασκορπίζων κακῶς ἅ οὐ συνήγαγεν.  
25

3–4 οἰκονόμους – ἀπαράτρωτον cf. Conc. Chalc. can. 26, ACO II 1,2 p. 163,4–5, Synag. tit. 5,5 p. 42,15–16 (= Jo. I 1 p. 89,16–18); Theoph. can. 10, Jo. II p. 270,7–8 12–25 cf. Conc. Antioch. can. 25, Synag. tit. 5,4 (= Jo. I 2 p. 125–126); Conc. Carth. can. 26 et 33, Jo. I 2 p. 242 et 248; Cod. Iust. 1,2,24 pr. et 1–2 p. 17 Krüger; Nou. Iust. 120,1 pr. p. 578,13–24 Schöll/Kroll; cf. Troianos p. 298–299 15–18 Can. ap. 38, Synag. tit. 5,1 p. 41,1–4 (= Jo. I 2 p. 26–27), Metzger III p. 286

(H) V T (M) Can (= Ba Ms VI Val Cl Pr La Mn Tr)

2 εἶναι post μοναστηρίοις Cl | ἐν] ἐπὶ VI, om. Val | ἐπισκοπείοις Ba ἐπισκόποις Val | καὶ + ἐν T edd. | τοῖς<sup>2</sup> om. VI 3 Ἵπόχρεω ed. Rom. (restituit Mansi) | θεῖους + καὶ ἱεροῦς Ba 6 αὐθεντίας Cl Pr 7 εἰ om. Ba<sup>ac</sup> (add. Ba<sup>1-2</sup> s.l.) Ms | οἱ om. La Tr<sup>ac</sup> (add. Tr<sup>2</sup> s.l.) 8 αὐτοῦ] αὐτοῦ T 8–9 ἐν – ἐκκλησίαις] τῇ ἐαυτῶν ἐκκλησίᾳ Tr 8 ἐν om. La | ἐαυτῶν] αὐτῶν V Ba Mn 9 τὸ αὐτὸ] τῷ αὐτῷ Ba | τῷ μοναστηρίῳ Pr | τῶν om. Val<sup>ac</sup> (add. Val<sup>2</sup> s.l.) 12 εὐρεθῇ V Val Cl Pr La Mn Tr | αὐτουργίων Ba La 13 καὶ om. V Ba<sup>ac</sup> (add. Ba<sup>2</sup> s.l.) Cl Pr La Mn Tr 16 διοικεῖτω sic T (corr. Morin Vc<sup>ms</sup>) | ὡς + τοῦ T edd. 17 ἢ om. V | συγγενέσιν] συγγενέσιν ἢ Ms συγγενεῦσιν ἢ Val συγγενέσι καὶ La | εἴεν] εἰσὶν Ba (εἰσὶν etiam Can. ap. 38 [Synag. p. 41, 4, ubi uaria lectio εἴεν]) 18–19 προφασίζοιτο V Ba VI, sed cf. lat. et infra l. 21 χρήσοιτο 21 πανουργῶς Vc Ml (incertum in T) | χρήσονται V Mn Tr | τοῦ κληρικοῦ ἢ τοῦ γεωργοῦ La | ὠνήσεται V Cl Pr La Mn Tr edd. 22 καὶ<sup>1</sup> om. V Ba VI<sup>ac</sup> (add. VI<sup>2</sup> s.l.) Cl Pr Mn | ἄκυρον – τῷ] ἄκυρος ἔστω ἢ πρᾶσις καὶ ἀποκαθίστάσθω τῷ Tr 23 ἐν om. Val Cl Tr | καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενος ὁ Tr 25 διασκορπίζοντες ... συνήγαγον V Cl Pr La Mn Tr

## XI.

Quod oporteat oeconomos esse in episcopiis ac monasteriis

Cum simus debitores omnes sacras regulas custodire, et eam quae dicit in unaquaque ecclesia oeconomos esse modis omnibus inuiolabilem conseruare debemus. et si  
 5 quidem unusquisque metropolitanus in sua ecclesia constituerit oeconomum, bene utique; sin autem, ex auctoritate propria Constantinopoleos episcopo licentia est praeponendi oeconomum in eius ecclesia, similiter et metropolitanis, si episcopi qui sub ipsis sunt non sategerint oeconomos statuere in suis ecclesiis. idipsum autem seruandum est etiam in monasteriis.

## XII.

Quod non oporteat episcopum uel abbatem alienare quid de proastiis ecclesiae

Quisquis episcopus inuentus fuerit uel abbas de salariis episcopii siue monasterii transferre quicquam in principum manus uel etiam alii personae conferre, irritum sit  
 Rom. 687  
 quod datum esse constiterit secundum kanonem sanctorum apostolorum qui dicit:  
 15 „Omnium ecclesiasticarum rerum episcopus habeat sollicitudinem et dispenset eas tanquam deo contemplante, non licere autem ei fraudare quicquam ex illis uel cognatis propriis donare quae dei sunt. quodsi pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur, sed non sub horum occasione quae sunt ecclesiae defraudentur.“ quodsi excusationem praetenderint damnum facere et nihil ad profectum agrum existere, nec sic prin-  
 La.-Co. 607  
 20 cipibus qui per loca illa sunt tribuatur ager uel locus, sed clericis uel agricultoribus. PL 129, 485  
 quodsi calliditate usus fuerit et a colono uel clerico emerit princeps agrum, etiam sic irrita sit uenditio, et restituatur in episcopio uel in monasterio; et episcopus uel abbas hoc faciens abiciatur, episcopus quidem ab episcopio, abbas autem a monasterio, tanquam qui dispergit male quae non collegit.

3-9 = *Iuo decr.* V 374 (PL 161, 436 A-B); *Iuo trip.* A 2, 12,9; *Grat.* C. 9 q. 3 c. 3 col. 607,6-15 12-24 = *Iuo decr.* V 375 (PL 161, 436 B-D); *Iuo trip.* A 2, 12,10; *Ans.* VI 175 p. 348,29-349,12; *Deusd.* III 8 p. 274,6-19; *Grat.* C. 12 q. 2 c. 19 col. 692,41-693,9 (*Eusebio adscribunt Ans. et Grat.*)

P VE 3-9 = *Iuo decr.*, *Iuo trip.*, *Grat.* 12-24 = *Iuo decr.*, *Iuo trip.*, *Ans.*, *Deusd.*, *Grat.*

3 regulas] litteras *ed. Rom.*\* (*corr. Hard.*<sup>ms</sup>) | et *om.* *Iuo decr.* | dixit *Iuo decr.* 4 oeconomus *Iuo decr.* (*fort. infra p. 915,21 chorepiscopus conferendum*) 6 sin autem ~ εἰ δὲ μή γε, *cf. Taras. apol. p. 11,21 al.* | propria] „*gr. speciali*“ *ed. Rom.*<sup>ms</sup> | episcopo VE (*cf. gr.*): episcopos P *Iuo trip.* (*codd. ZOGHA*) episcopis *Iuo decr.* *Iuo trip.* (*codd. CSKN BP*) *Grat.* 7 proponendi P *Iuo trip.* | oeconomorum P *Iuo trip.* (*codd. NZOHQA*) oeconomos *Iuo decr.* *Iuo trip.* (*codd. LRXWBPCSK*) *Grat.* 8 ipsis] ipsi P<sup>ac</sup> (*s. add. P<sup>c</sup> s.l.*) ipso E *eis Grat.* 12 inuentus – abbas] uel abbas inuentus fuerit *Ans.* *Deusd.* (*sic etiam PL 161 in Iuonis decr. ex cod. M*), inuentus fuerit *om.* *Grat.* | episcopii] episcopi *Iuo decr.* *Iuo trip.* | siue] uel *Ans.* *Deusd.* *Grat.* | monasteriis *Iuo decr.* *Iuo trip.* (*codd. WHQ*) 13 alii personae] aliquid persone alicui *Iuo decr.* alicui (*uar. lect. aliquid*) persone *Iuo trip.* | conferre + uoluerit *Grat.* (*propter omissionem praecedentem; uide supra*) 13-14 irritum – secundum] „*gr. irrita sit alienatio secundum*“ *ed. Rom.*<sup>ms</sup> (*ex l. 22*) 14 canonem VE *edd.* 15 sollicitudinem habeat *ed. Rom.*\* | et] ut *Iuo decr.* *Iuo trip.* 16 licet F<sup>2</sup> *Deusd.* liceat *Grat.* *ed. Rom.*\* | fraudare ei *Iuo decr.* *Iuo trip.* | quidquam E *edd.* 18 horum] eorum F *edd.* honorum *Deusd.* | defraudentur] „*gr. venundet*“ *ed. Rom.*<sup>ms</sup> | quodsi + et VE *edd.*, si post excusationem *transp. La.-Co.*\* 19 damnum – existere] *Anast. ad uerbum uertit* 20 qui – sunt *om.* *Ans.* *Deusd.* *Grat.* | loca per illa *Iuo decr.* *Iuo trip.* | ager uel *explicationis gratia add. Anast.* | ager + ille *Iuo decr.* 21 exspectaueris usi fuerint; *cf. gr.* | et – clerico] et uel a colono uel a clero *Grat.* | princeps post fuerit *Ans.* *Deusd.* *Grat.* | etiam sic *om.* *Grat.* 22 sit irrita *Ans.* *Deusd.* *Grat.* | in<sup>1</sup> *om.* *Ans.* *Deusd.* *Grat.* *ed. Rom.*\* | uel<sup>1</sup>] et *Grat.* | in<sup>2</sup> *om.* VE *Ans.* *Deusd.* *Grat.* *edd.* | et<sup>2</sup> *om.* *Grat.* 23 episcopus – monasterio *om.* *Ans.* *Deusd.* *Grat.* 24 dispersit *Ans.* *Grat.* | male *om.* *Ans.* *Deusd.* *Grat.* | colligit *Iuo decr.* (*collegit PL 161 in Iuonis decr. ex cod. M*) *Iuo trip.* *Deusd.*

## ΙΓ'

Ha. 496

"Οτι μεγάλης κατακρίσεως ἄξιοι εἰσιν οἱ τὰ μοναστήρια κοινοῦντες

Ἐπειδὴ διὰ τὴν γενομένην κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν συμφορὰν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις  
καθηρηπάγησάν τινες εὐαγεῖς οἴκοι ὑπὸ τινων ἀνδρῶν, ἐπισκοπεῖά τε καὶ μοναστή-  
ρια, καὶ ἐγένοντο κοινὰ καταγώγια, εἰ μὲν οἱ διακρατοῦντες ταῦτα προαιροῦνται  
ἀποδιδόναι, ἵνα κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἀποκατασταθῶσιν, εὖ καὶ καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μή  
γε, εἰ μὲν τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ εἰσι, τούτους καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν,  
εἰ δὲ μοναχοὶ ἢ λαϊκοί, ἀφορίζεσθαι, ὥς ὄντας κατακρίτους ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ  
τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τετάχθωσαν ὅπου ὁ σκώλης οὐ τελευτᾷ καὶ  
τὸ πῦρ οὐ σβέννυται, ὅτι τῇ τοῦ κυρίου φωνῇ ἐναντιοῦνται τῇ λεγούσῃ· μὴ ποιεῖτε  
τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου.

Ma. 434

## ΙΔ'

"Οτι οὐ χρή ἐκτὸς χειροθεσίας ἀναγινώσκειν ἐν τῇ συνάξει ἐπ' ἄμβωνος

"Οτι τάξις ἐμπολιτεύεται ἐν ἱερωσύνῃ πᾶσιν ἀρίδηλόν ἐστιν, καὶ ἀκριβεῖα διατηρεῖν  
τὰς τῆς ἱερωσύνης ἐγχειρήσεις θεῷ εὐάρεστον. καὶ ἐπειδὴ ὀρώμεν ἐκτὸς χειροθε-  
σίας νηπιόθεν τὴν κουράν τοῦ κλήρου λαβόντας τινάς, μήπω δὲ παρ' ἐπισκόπου  
χειροθεσίαν λαβόντας, καὶ ἀναγινώσκοντας ἐν τῇ συνάξει ἐπ' ἄμβωνος, ἀκανονίστως  
τοῦτο ποιοῦντας, ἐπιτρέπομεν ἀπὸ τοῦ παρόντος τοῦτο μὴ γίνεσθαι· τὸ αὐτὸ δὲ  
φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ μοναχῶν. ἀναγνώστου δὲ χειροθεσίαν ἄδειά ἐστιν ἐν ἰδίῳ  
μοναστηρίῳ καὶ μόνον ἐκάστῳ ἡγουμένῳ ποιεῖν, εἰ αὐτῷ τῷ ἡγουμένῳ ἐπετέθη  
χειροθεσία παρὰ ἐπισκόπου πρὸς προεδρίαν ἡγουμένου, δῆλον ὄντος αὐτοῦ πρε-  
σβυτέρου. ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τοὺς χωρεπισκόπους κατ' ἐπιτρο-  
πὴν τοῦ ἐπισκόπου δεῖ προχειρίζεσθαι ἀναγνώστας.

Rom. 688

9-10 Mc. 9,48 10-11 Ioh. 2,16

3-11 cf. Conc. Chalc. can. 24, ACO II 1,2 p. 162, Synag. tit. 33,4 (= Jo. I 1 p. 88); Conc. Trull. can. 49, ACO ser. II, II 4 p. 44; Nou. Iust. 7,11 p. 61,12-35; 120,7,1 p. 586,17-23 Schöll/Kroll; cf. Troianos p. 299 14-23 cf. Conc. Trull. can. 33, ACO ser. II, II 4 p. 38

(H) V T (M) Can (= Ba Ms Vl Val Cl Pr La Mn Tr)

3 γινομένην M 4 οἴκοι εὐαγεῖς Val | ἀνδρῶν om. Tr 5 ταῦτα] αὐτὰ Val 6 κατασταθῶσιν V Mn  
10 τῇ' - λεγούσῃ] τὴν ... φωνὴν ... τὴν λέγουσαν Ba Ms Vl | τῇ φωνῇ τοῦ κυρίου Val 11 ἐμπορίας  
Vc edd. 13 ἐπὶ ἄμβωνος ἐν τῇ συνάξει Vl | ἐπὶ V Ba Ms Vl Pr La Mn 14 ἐν] τῇ Tr, om. V Mn |  
ἱερωσύνῃ + καὶ T | ἐστιν om. T edd. | καὶ ἀκριβεῖα] ὅτι τὸ ἐν ἀκριβείᾳ T καὶ τὸ σὺν ἀκριβείᾳ Tr καὶ ἐν  
ἀκριβείᾳ ed. Rom.\* 15 ἐγχειρίσεις T Vl<sup>ec</sup> Val edd. | θεῷ εὐάρεστον] θεῷ ἐστιν εὐάρεστον T edd. θεῷ  
εὐάρεστόν ἐστιν Val | καὶ ἐπειδὴ] ἐπεὶ οὖν Tr 16-17 νηπιόθεν - χειροθεσίαν om. V 16 λαμβάνοντάς  
Cl Pr La Mn Tr | δὲ om. Tr | ἐπισκόπων Tr 17 ἐπ'] ἐπὶ V Ms Vl Mn | ἀκανονίστως + τε Tr  
18 ἀποτρέπομεν ed. Rom.\* 20 μόνῳ V Cl Pr La Mn Tr 21 παρ' V Cl Pr La Mn Tr | πρὸς] εἰς V Vl<sup>pc</sup>  
(add. Vl<sup>2</sup> s.l.) La Mn Tr, om. Vl<sup>ac</sup> Cl<sup>ac</sup> (incertum quid addiderit Cl<sup>2</sup> in marg.) Pr | δηλονότι Pr La Tr 22 τοῖς  
χωρεπισκόποις T Val 23 ἀναγνώστας om. Vc Ml (euanidum in T)

## XIII.

Quod magna damnatione digni sint hi qui monasteria communia faciunt habitacula Ha. 495  
 Quoniam propter calamitatem quae pro peccatis nostris in ecclesiis facta est subrep-  
 tae sunt a quibusdam uiris quaedam uenerabiles domus, tam uidelicet episcopia  
 5 quam monasteria, et factae sunt communia diuersoria, si quidem uoluerint ii qui haec  
 retinent reddere ea, ut secundum antiquitatem instaurentur, bene et optime; alioquin,  
 si de sacrato catalogo fuerint, hos deponi praecipimus, si uero monachi uel laici,  
 excommunicari; quos nimirum constat condemnatos esse a patre et filio et spiritu  
 sancto, et deputentur *ubi uermis non moritur et ignis non exstinguitur*, quia uoci  
 10 domini aduersantur quae dicit: ne faciatis *domum patris mei domum negotiationis*.

## XIII.

Quod non oporteat sine manus impositione legere in collecta super ambonem  
 Quia ordo debet in sacratione custodiri omnibus liquet, et cum diligentia conseruare  
 sacerdotii promotiones deo est prorsus acceptum. et quoniam uidemus sine manus  
 15 impositione a paruula aetate tonsuram cleri quosdam accipientes nondumque ab  
 episcopo manus impositione percepta super ambonem irregulariter in collecta legen-  
 tes, praecipimus amodo id minime fieri; idipsum quoque conseruandum est etiam  
 inter monachos. lectoris autem manus impositionem licentia est unicuique abbati in  
 proprio monasterio solummodo faciendi, si dumtaxat eidem abbati manus impositio  
 20 facta noscatur ab episcopo secundum morem praeficiendorum abbatum, dum con-  
 stet illum esse presbyterum. simili modo secundum antiquam consuetudinem chor-  
 episcopus per praeceptionem episcopi oportet promouere lectores. Rom. 688

3-10 = Ans. VII 162 p. 429, 13-21; Deusd. III 9 p. 274, 22-275, 3; Grat. C. 19 q. 3 c. 5 col. 841, 19-29 13-22 = Iuo  
 decr. V 376 (PL 161, 436 D-437 A); Iuo trip. A 2, 12, 11 14-22 quoniam – lectores = Grat. D. 69 c. 1 col. 256, 19-32

P VE 3-10 = Ans., Deusd., Grat. 13-22 = Iuo decr., Iuo trip. 14-22 = Grat.

2 magna – sint] in magna damnatione sint (sunt ed. Rom., corr. ed. Reg.) F edd. 3 propter – est om. Ans. Deusd.  
 Grat. 3-4 subreptae sunt] subripiuntur post domus Ans. Deusd. Grat. 3-4 subrepente P<sup>ac</sup> (en del. P<sup>x</sup>) 5 facta  
 Ans. Deusd. Grat. ed. Rom.\* | ii] hi Ans. Deusd. Grat. 6 secundum antiquitatem] in pristinum statum ed. Rom.<sup>ms</sup> |  
 restaurentur E Grat. instaurentur ed. Rom. (corr. ed. Reg.) 8 a] et Grat. 9 deputantur Ans. Deusd. Grat., sed cf.  
 gr. | uermis + eorum Ans. Deusd. Grat. ex Vulg. 9-10 moritur – quae] morietur ... exstinguetur quia deo aduersan-  
 tur qui Ans. Deusd. Grat. 10 ne faciatis P V: ne facias E non facias F non faciatis ed. Rom.\* nolite facere Ans.  
 Deusd. Grat. ex Vulg. 13 sacratione] uar. lect. consecratione in Iuonis decr. (codd. DM) et Iuonis trip. (codd. KND)  
 consecrationem PL 161 „gr. sacerdotio“ ed. Rom.<sup>ms</sup> | omnibus + modis Iuo decr. Iuo trip., sed cf. gr. 14 uidemus +  
 multos Grat. (uide infra) 15 quosdam tonsuram clerici Iuo decr. tonsuram quosdam cleri Iuo trip. | clerici Iuo decr.  
 Grat. La.-Co.\* | quosdam om. Grat. (uide supra) | nondumque] nondum ed. Rom.\* 17 id] ad P<sup>ac</sup> (in a scr. i P<sup>c</sup>) |  
 obseruandum Iuo decr. 18 impositione Iuo decr. Iuo trip. (codd. ZOGHA) Grat. 19 solummodo post abbati  
 Grat. | si] uar. lect. sed in Iuonis trip. (codd. CLRXS) | eidem (~ αὐτῷ τῷ? hoc mendum saepius occurrit) om. ed.  
 Rom.\* 21 presbiterum esse Grat. 21-22 chorepiscopus (= χωρεπισκόπους litteris latinis redditum) P V: cor-  
 episcopus E (sic etiam codd. ZOGDA in Iuonis trip.) corepiscopum Iuo decr. Iuo trip. (codd. CSKNBP) Grat. chor-  
 episcopus ed. Rom.\* 22 per receptionem E praeceptione Iuo decr. Iuo trip. Grat. ed. Rom.\* (corr. La.-Co.<sup>ms</sup> ex P) |  
 oportet epicopi Iuo decr. Iuo trip. Grat.

La.-Co. 609

ΙΕ'

"Ὅτι οὐ δεῖ κληρικὸν ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις κατατάσσεσθαι

Κληρικὸς ἀπὸ τοῦ παρόντος μὴ καταταττέσθω ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις· ἐμπορίας γὰρ καὶ αἰσχροκερδεῖας ἴδιον τοῦτο καὶ ἀλλότριον ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας. ἡκούσαμεν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς κυριακῆς φωνῆς ὅτι οὐ δύναται τις *δυσὶ κυρίοις δουλεύειν*· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ τοῦ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. ἕκαστος οὖν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν φωνὴν ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ ὀφείλει μένειν καὶ προσεδρεύειν ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ· τὰ γὰρ δι' αἰσχροκέρδειαν γινόμενα ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἀλλότρια τοῦ θεοῦ καθεστήκασι. πρὸς δὲ τὴν τοῦ βίου τούτου χρεῖαν ἐπιτηδεύματά εἰσι διάφορα· ἐξ αὐτῶν, εἴ τις βούλοιτο, τὰ χρεῖ- 10 ὠδη τοῦ σώματος ποριζέσθω. ἔφη γὰρ ὁ ἀπόστολος· *ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὗσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται*. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει, ἐν δὲ τοῖς ἔξω χωρίοις διὰ τὴν ἑλλειψιν τῶν ἀνθρώπων παραχωρεῖσθω.

ΙΣ'

"Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἄνδρα ἱματίοις πολυτελέσιν ἀμφιέννυσθαι

15

Πᾶσα βλακεία καὶ κόσμησις σωματικὴ ἀλλοτρία ἐστὶ τῆς ἱερατικῆς τάξεως. τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπισκόπους ἢ κληρικούς δι' ἐσθήτων λαμπρῶν καὶ περιφανῶν, τούτους διορθοῦσθαι χρή· εἰ δὲ ἐπιμένειν, ἐπιτιμῶ παραδίδοσθαι· ὡσαύ- 20 τως καὶ τοὺς τὰ μύρα χριομένους. ἐπειδὴ δὲ *ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα* μίasma γέγονεν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἡ τῶν χριστιανοκατηγόρων αἵρεσις καὶ οἱ ταύτην δεξάμενοι οὐ μόνον τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφῆσεις ἐβδελύξαντο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν εὐλάβειαν ἀπώσαντο, τοὺς σεμνῶς καὶ εὐσεβῶς βιοῦντας προσοχθίζοντες· καὶ πε- 25 πλήρωται ἐπ' αὐτοῖς τὸ γεγραμμένον· *βδέλυγμα ἁμαρτωλῶ θεοσέβεια*. εἰ εὐρεθῶσι τοίνυν ἐγγελῶντες τοῖς τὴν εὐτελῇ καὶ σεμνῇ ἀμφίᾳσιν περικειμένοις, δι' ἐπιτιμίου διορθοῦσθωσαν. ἐκ γὰρ τῶν ἄνωθεν χρόνων πᾶς ἱερατικὸς ἀνὴρ μετὰ μετρίας καὶ 25 σεμνῆς ἀμφιάσεως ἐπολιτεύετο — „πᾶν γὰρ ὁ μὴ διὰ χρεῖαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται περπερείας ἔχει κατηγορίαν“, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος —, ἀλλ'

5-7 οὐ — καταφρονήσει cf. Mt. 6,24; Lc. 16,13  
19 ρίζα — μίasma cf. Hebr. 12,15 23 Sir. 1,25

7-8 ἕκαστος — μένειν cf. 1 Cor. 7,20

11-12 Act. 20,34

3-9 cf. Conc. Chalc. can. 10, ACO II 1,2 p. 160, Synag. tit. 19,2 (= Jo. I 1 p. 77-78); Nou. Heracl. 2 p. 76-78 l. 76-87 Konidaris; cf. Troianos p. 300-301 16-918,3 cf. Conc. Trull. can. 27, ACO ser. II, II 4 p. 35,20-23; Conc. Gangr. epil., Synag. tit. 32,8 p. 98,13-15 (= Jo. I 2 p. 98,20-99,3) 26-27 Bas. reg. breu. (CPG 2875) 49, PG 31, 1116 C 5-6

(H) V T (M) Can (= Ba Ms Vl Val Cl Pr La Mn Tr)

2 κατατάττεσθαι V Ms Val Cl Pr La Mn 3 κατατασσεσθω T edd. | ἐμπορείας V Vl 4 αἰσχροκερδεῖας Ms Val Cl Pr Tr (αἰσχροκερδ' V) 7 ἕκαστον Pr | τὰς ἀποστολικὰς φωνὰς Val 8 αἰσχροκερδεῖαν Ms Val Cl Pr Tr (αἰσχροκερδ' V) 10 αὐτῶν + οὖν Val<sup>pc</sup> (οὖν ins. Val<sup>t</sup>) Tr 12 χεῖρες + μου V 16 ἀλλοτρία ἐστὶ] ἀλλότριον ἐστὶ M ἀλλότριά εἰσι V Cl Pr La Mn ἀλλότριά εἰσι Tr | τάξεως] καταστάσεως Vl τάξεως + καὶ καταστάσεως Tr 19 ἐπειδὴ] ἐπεὶ Tr | ἄνω φύουσα] ἀναφύουσα La 20 ἐν om. V Vl Val Cl Pr La Mn Tr 22 τοὺς — βιοῦντας] τοῖς ... βιοῦσι Tr 24 τοίνυν + τινὲς Tr 27 περπερείας V Ba Val Cl Mn

## XV.

La.-Co. 610

Quod non oporteat clericum duabus ecclesiis connumerari

Clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus ecclesiis. negotiationis enim est hoc et turpis commodi proprium et ab ecclesiastica consuetudine penitus  
 5 alienum. audiuius enim ex ipsa dominica uoce quia *nemo potest duobus dominis seruire; aut enim unum odio habebit et alterum diligit, aut unum sustinebit et alterum contemnet. unusquisque* ergo secundum apostolicam uocem in quo uocatus est, in hoc debet manere et in una locari ecclesia. quae enim per turpe lucrum in eccle-  
 10 siasticis rebus efficiuntur aliena consistunt a deo. ad uitae uero huius necessitatem studia sunt diuersa; ex eis ergo, qui uoluerit, acquirat corporis opportuna. ait enim apostolus: *ad ea quae mihi opus erant et his qui mecum sunt ministrauerunt manus istae.* et haec quidem in hac deo seruanda urbe, ceterum in uillis quae foris sunt propter inopiam hominum indulgeatur. PL 129, 486

## XVI.

15 Quod non oporteat sacratum uirum uestimentis pretiosis indui

Omnis iactantia et ornatura corporalis aliena est a sacrato ordine. eos ergo episcopos uel clericos qui se fulgidis et claris uestibus ornant emendari oportet; quodsi in hoc permanserint, epitimio tradantur; similiter et eos qui ungentis inunguntur. quoniam uero *radice amaritudinis* exorta contaminatio facta est in ecclesia catholica, christia-  
 20 nos calumniantium heresis et hi qui hanc receperunt non solum imaginarias picturas abominati sunt, sed et omnem reuerentiam repulerunt, eos qui religiose ac pie uiuunt offendentes, ac per hoc completur in eis quod scriptum est: abominatio est *peccatori* dei cultus. igitur si inuenti fuerint deridentes eos qui uilibus et religiosis uestimentis amicti sunt, per epitimium corrigantur. priscis enim temporibus omnis  
 25 sacratus uir cum mediocri ac uili ueste conuersabatur – „omne quippe quod non propter necessitatem suam sed propter uenustatem accipitur elationis habet calumniam“, quemadmodum magnus ait Basilius –, sed neque ex sericis texturis uestem Ha. 498

3-13 = *Iuo decr.* VI 311 (PL 161, 508 D - 509 A); *Iuo trip.* A 2, 12,12; *Grat.* C. 21 q. 1 c. 1 col. 852,28-43  
 3-9 Clericus - deo = *Ans.* VII 93 p. 402,7-11; *Deusd.* II 8 p. 196,3-7 (= *Coll. Brit. Var.* II 67a f. 191<sup>v</sup>) (*abbreviatum*)  
 16-919,3 = *Iuo decr.* V 377 (PL 161, 437 A-C); *Iuo trip.* A 2, 12,13; *Grat.* C. 21 q. 4 c.1 col. 857,29-858,12; *abbreviatus traditur textus apud Ans.* VI 176 p. 349,15-20; *Deusd.* II 9 p. 196,10-15; *Coll. Brit. Var.* II 67b f. 191<sup>v</sup> (*uide app. crit.*)

P VE 3-13 = *Iuo decr.*, *Iuo trip.*, *Grat.* 3-9 = *Ans.*, *Deusd.*, *Coll. Brit.* 16-919,3 = *Iuo decr.*, *Iuo trip.*, *Grat.*; *partim Ans.*, *Deusd.*, *Coll. Brit.*

3 ab - tempore *om.* *Ans.* *Deusd.* *Coll. Brit.* 4 commodi proprium] *lucris commodum Grat.* 5 quia] quod *Grat.*  
 6-8 aut<sup>1</sup> - ecclesia] et cetera *reliquis omissis Ans.* *Deusd.* *Coll. Brit.* 7 ergo] enim P *Iuo decr.* *Iuo trip.* *Grat.*, *sed cf. gr.* | in *om.* *Iuo decr.* 10 diuersa sunt *Grat.* | eis ergo] eis uero E his uero *ed. Rom.\** | opportuna *ed. Rom.\** 12 deo seruanda] a deo conseruanda *ed. Rom.\** seruanda *Iuo decr.* *Iuo trip.* *Grat.* 13 indulgatur P 18 contradantur *Grat.*  
 18-23 similiter - si] qui uero *reliquis omissis Ans.* *Deusd.* *Coll. Brit.* 18 et *om.* E *edd.* | unguentis E *edd.* 19 catholica ecclesia *ed. Rom.\** 20 heresis] hereticorum *Grat.* | et *Iuo decr.*: etiam *codd. Iuo trip., om. Grat. (mendum etiam ipsi interpreti tribuendum esse negauerim)* 21 abhominati VE | et] etiam *Iuo decr. fort. recte, si etiam l. 20 traditum hinc translatus est (Dubielzig)* | repulerunt E *edd.* 22 offendentes] odio habentes *ed. Rom.mg* 23 peccatoris E *Iuo trip. Grat.* 24 uestimentis post uilibus *Ans.* *Deusd.* *Coll. Brit.* 24-919,3 priscis - sunt *om. Coll. Brit.*  
 24-919,2 priscis - mollibus] scriptum est enim: qui mollibus *reliquis omissis Ans.* *Deusd.* 26-27 elationis - calumniam] *luxus h. crimen ed. Rom.mg* 26-27 calumniam E: kalumniam P calumpniam V



La.-Co. 612 οὐδὲ ἐκ σηρικῶν ὑφασμάτων πεποικιλμένην ἐσθῆτα ἐνδεδυτό τις, οὐδὲ προσετίθεσαν ἑτερόχροα ἐπιβλήματα ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων· ἤκουσαν γὰρ ἐκ τῆς θεοφθόγγου γλώττης ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλείων εἰσίν.

## IΖ'

Rom. 689 "Ὅτι μὴ ἔχων τις τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν μὴ ἐπιχειροίη κτίζειν εὐκτήριον οἶκον 5

"Ὅτι τινὲς τῶν μοναχῶν καταλιπόντες τὰ ἑαυτῶν μοναστήρια, ἐφιέμενοι ἄρχειν καὶ τὸ ὑπακούειν ἀναινόμενοι, ἐγχειροῦσι κτίζειν εὐκτηρίους οἴκους τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν μὴ ἔχοντες· εἴ τις οὖν τοῦτο ἐπιχειρήσῃ ποιεῖν, κωλυέσθω ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου· εἰ δὲ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔχοι, τὰ βεβουλευμένα αὐτῷ εἰς πέρας ἀγέσθωσαν. τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν. 10

## IH'

"Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἐνδιδαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπεῖσι ἢ ἐν ἀνδρείοις μοναστηρίοις Ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ τοῖς ἔξωθεν, φησὶν ὁ θεὸς ἀπόστολος, τὸ δὲ γυναῖκας ἐνδιδαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπεῖσι ἢ καὶ μοναστηρίοις παντὸς προσκόμματος αἴτιον. εἴ τις οὖν δούλην ἢ ἑλευθέρην ἐν τῷ ἐπισκοπεῖ κτώμενος φωραθεῖ ἢ ἐν μοναστηρίῳ 15 πρὸς ἐγχείρησιν διακονίας τινός, ἐπιτιμάσθω, ἐπιμένων δὲ καθαιρείσθω. εἰ δὲ καὶ τύχοι ἐν προαστείοις γυναῖκας εἶναι καὶ θελήσῃ ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος πορεῖαν ἐν τοῖς ἐκεῖσε ποιήσασθαι, παρόντος ἐπισκόπου ἢ ἡγουμένου μηδόλως ἐγχείρησιν διακονίας ποιεῖσθαι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γυναικί, ἀλλ' ἰδιαζέτω ἐν ἐτέρῳ τόπῳ, ἕως ἂν τὴν ἀπαναχώρησιν ποιήσῃται ὁ ἐπίσκοπος <ἢ ὁ ἡγούμενος>, διὰ τὸ ἀνεπίλη- 20 πτον.

3 Mt. 11,8 13 cf. 1 Cor. 10,32; Col. 4,5; 1 Thess. 4,12

6–10 cf. Nou. Iust. 131,7 p. 657,8–17 Schöll/Kroll; cf. Troianos p. 301–302 13–16 cf. Conc. Nic. I can. 3, Synag. tit. 28,1 (= Jo. I 1 p. 25–26); Conc. Trull. can. 5, ACO ser. II, II 4 p. 27; Conc. Anc. can. 19, Synag. tit. 34,2 (= Jo. I 2 p. 70); Bas. epist. 55 (Paregorio presb.) p. 141–142 Courtonne I = can. 88 (Jo. II p. 169–172); Nou. Iust. 123,29 p. 615,26–616,16 Schöll/Kroll; cf. Troianos p. 302–303

(H) V T (M) Can (= Ba Ms Vl Val Cl Pr La Mn Tr)

1 ἐνδεδυτό τις οὐδὲ Ba Ms Vl Val: ἐνδεδυτό τις οὐδὲ T Tr edd. ἐνδεδυτο οὐδέ τι V Pr<sup>ac</sup> (ἐνεδέδυντο οὐδέ τινα Pr<sup>pc</sup> [ε<sup>2</sup>, ν<sup>2</sup>, ν<sup>α</sup> add. Pr<sup>2</sup> s.l.]) Mn ἐνδεδυτο οὐκ ἔτι Cl ἐνεδέδυντο οὐδέ τι La 2–3 θεοφθόγγου Vl 3 γλώσσης Val<sup>pc</sup> Pr La | φρονοῦντες V | βασιλείων V Vl Val, cf. N. T (text. byz.): βασιλείων Ba Ms βασιλέων T Cl Pr La Mn edd. (uar. lect. in N. T., cf. Vulg.) 5 "Ὅτι — τις" "Ὅτι οἱ μὴ ἔχοντες Vl | ἐπιχειρεῖν V Pr Mn ἐπιχειροῦν Vl ἐπιχειροῖν sic Ba 6 "Ὅτι om. Tr | ὡς ἐφιέμενοι τοῦ ἄρχειν Tr 7 ἀπαναινόμενοι V Ba<sup>pc</sup> (πα add. Ba<sup>2</sup> s.l.) Vl Val<sup>pc</sup> (ἀπ' add. Val<sup>2</sup> in marg.) Cl Pr La Mn Tr | ἐγχειροῦσι V Cl Pr Mn Tr (fort. ex con.); cf. lat.: ἐγχειρίζουσι T Ba Ms Vl Val La edd. 8 ἐπιχειρήσει Vc Tr edd. (ἐπιχειρήσ sic T) | τὸν om. Ba<sup>ac</sup> (add. Ba<sup>2</sup> s.l.) 9 ἔχει Tr 10 ἀγέσθω Tr | φυλαττέσθω Tr 12 διαιτᾶσθαι H | μοναστηρίοις ἀνδρείοις Pr | ἀνδρώοις T edd. 13 γίνεσθαι V T Ba Ms Cl<sup>ac</sup> Mn | ἔξω V Mn (ex N. T., ut uidetur) 14 καὶ om. La Tr 15 ἐν<sup>1</sup> — μοναστηρίῳ] ἐν τῷ ἐπισκοπεῖ ἢ τῷ μοναστηρίῳ κτώμενος φωραθεῖ Vl | τῷ om. Tr 17 θελήσει Vl ed. Rom.\* (ex Vc [θελήσ sic T]) | ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος] ἡγούμενος ἢ ἐπίσκοπος V ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενος Ms Vl (ὁ<sup>2</sup> add. Vl<sup>2</sup>) La ὁ ἐπίσκοπος ἢ ἡγουμένη sic Val 18 ἐκεῖσε] ἐκεῖ V 19 ποιεῖσθαι — γυναικί] ποιείσθω ... γυνή Tr ed. Rom.\* | γυναῖκα La 20 ἀπαναχώρησιν T Ba Ms: ἐπαναχώρησιν V Cl Pr La Mn edd. ἀποχώρησιν Vl Val ὑπαναχώρησιν Tr | ποιήσῃται] ποιήσεται Ml (ποιήσ sic T) Ba ποιήσωνται ed. Rom.\* (ex ποιήσονται Vc) | ἢ ὁ ἡγούμενος add. ed. Rom. (cf. lat.)

quis uariatam induebat, neque apponebant uariorum colorum ornamenta in summi- La.-Co. 611  
tatibus uestimentorum; audierant enim ex deisona lingua quia *qui mollibus uestiun-*  
*tur in domibus regum sunt.*

## XVII.

- 5 Vt qui non habet ea quae ad consummationem sufficiant minime oratoriam aedifica- Rom. 689  
re domum incipiat

Quia quidam monachorum deserentes monasteria sua, praeesse anhelantes et ob-  
oedire renuentes, inchoant construere oratorias domos, ea quae ad perfectionem  
necessaria sunt non habentes: quisquis hoc nisus fuerit agere, prohibeatur a loci epis-  
10 copo; at uero si sumptus sufficientes ad perficiendum habuerit, quae ab ipso desi-  
derantur ad terminum perducantur. idipsum autem seruandum est etiam super laicis  
et clericis.

## XVIII.

Quod non oporteat feminas habitare in episcopiis uel uirorum monasteriis

- 15 *Sine offensione estote* his etiam *qui foris sunt*, diuinus dicit apostolus, feminas autem  
commorari in episcopiis uel etiam in monasteriis omnis est offensionis materia.  
quisquis ergo ancillam uel liberam in episcopio possidere claruerit uel in monasterio PL 129, 487  
ad opus ministerii alicuius, increpetur, si autem permanserit, deponatur. porro si  
contigerit in proastiis feminas esse et uoluerit episcopus uel abbas iter ad ea facere,  
20 praesente episcopo uel abbate nullatenus opus ministerii facere eo tempore mulieri  
liceat, sed seorsum moretur in alio loco, donec episcopus uel abbas recedat, propter  
inreprehensibilitatem.

---

P VE

---

1 apponebat *ed. Rom.\**, sed *cf. gr. et infra* audierant 1–2 summatibus P summitate *Grat.* 2 enim] autem *ed. Rom.\** | ex deisona lingua *om. Grat.* 3 regum] *cf. app. crit. gr.* 5 consumationem VE (*corr. F*) 9 quisquis + igitur *ed. Rom.\** (*cf. gr.*); *exspectaueris* quisquis + ergo *coll. l. 17 al. (Dubielzig)* | nisus] uisus *ed. Rom.\** (*error typogr., ut uidetur*) 10 perficiendum] perfectionem *ed. Rom.\** 10–11 desiderantur] *Anast. uertit* βεβουλημένα (*Dubielzig*) 14 oportet *ed. Rom.\** | feminis P<sup>ac</sup> (*i<sup>2</sup> exp., a superscr. P<sup>x</sup>*) 16 comorari P communicari E | in<sup>2</sup> *om. E edd.* 19 ea] eas *E edd.* 20 ministerii (monasterii *La.-Co. Mansi [error typogr., ut uidetur]*) opus *F edd.* 22 irreprehensibilitatem V *edd. reprehensibilitatem E*

## ΙΘ'

Περὶ τοῦ ἐκτὸς δοσίων τὰς καταταγὰς τῶν ἱερατικῶν μοναχῶν τε καὶ μοναστηρίων  
γίνεσθαι

- Ma. 43<sup>8</sup> Τοσοῦτον κατενεμήθη τῆς φιλαργυρίας τὸ μῦσος εἰς τοὺς ἡγήτορας τῶν ἐκκλησιῶν,  
ὥστε καὶ τινὰς τῶν λεγομένων εὐλαβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐπιλαθόμενους τὰς  
ἐντολὰς τοῦ κυρίου ἐξαπατηθῆναι καὶ διὰ χρυσίου τὰς εἰσδοχὰς τῶν προσερχομέ-  
νων τῷ τε ἱερατικῷ τάγματι καὶ τῷ μονήρει βίῳ ποιεῖσθαι. καὶ γίνεται „ὧν ἡ  
La.-Co. 61<sup>3</sup> ἀρχὴ ἀδόκιμος καὶ τὸ πᾶν ἀπόβλητον”, ὡς φησιν ὁ μέγας Βασίλειος. οὐδὲ γὰρ θεῶ  
διὰ μαμωνᾶ δουλεύειν ἔξεστιν. εἴ τις οὖν εὑρεθείη τοῦτο ποιῶν, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ἢ  
ἡγούμενος ἢ τις τοῦ ἱερατικοῦ, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω κατὰ τὸν δεύτερον  
κανόνα τῆς ἐν Καλχηδόνι ἀγίας συνόδου, εἰ δὲ ἡγουμένη, ἐκδιωχθήτω ἐκ τοῦ μονα-  
στηρίου καὶ παραδοθήτω ἐν ἐτέρῳ μοναστηρίῳ πρὸς ὑποταγὴν, ὡσαύτως καὶ  
ἡγούμενος μὴ ἔχων χειροτονίαν πρεσβυτέρου. ἐπὶ δὲ τῶν παρὰ γονέων διδομένων  
Rom. 690 Ha. 500 δίκην προικῶν τοῖς τέκνοις ἢ ἰδιοκτητῶν αὐτῶν πραγμάτων προσαγομένων, ὁμο-  
λογούντων τῶν προσαγόντων ταῦτα εἶναι ἀφιερωμένα τῷ θεῷ, ὥρिसαμεν, κἂν τε  
μεῖναι, κἂν τε ἐξέλθαι, μένειν αὐτὰ ἐν τῷ μοναστηρίῳ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν,  
εἰ μὴ εἴη αἰτία τοῦ προεστῶτος.

## Κ'

“Ὅτι οὐ δεῖ ἀπὸ τοῦ παρόντος γίνεσθαι διπλοῦν μοναστήριον καὶ περὶ τῶν διπλῶν  
μοναστηρίων

Ἀπὸ τοῦ παρόντος ὀρίζομεν μὴ γίνεσθαι διπλοῦν μοναστήριον, ὅτι σκάνδαλον καὶ  
πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς τοῦτο γίνεται. εἰ δὲ τινες μετὰ συγγενῶν προαιροῦνται  
ἀποτάξασθαι καὶ τῷ μονήρει βίῳ κατακολουθεῖν, τοὺς μὲν ἄνδρας δέον ἀπιέναι εἰς  
ἀνδρεῖον μοναστήριον καὶ τὰς γυναῖκας εἰσιέναι ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ· ἐπὶ τού-  
τῳ γὰρ εὐαρεστεῖται ὁ θεός. τὰ δὲ ὄντα ἕως τοῦ νῦν διπλᾶ κρατεῖτωσαν κατὰ τὸν  
κανόνα τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου καὶ κατὰ τὴν διαταγὴν αὐτοῦ οὕτω  
διατυπούσθωσαν· μὴ διαιτάσθωσαν ἐν ἐνὶ μοναστηρίῳ μοναχοὶ καὶ μονάστρια·

5–6 cf. Ps. 118,176 8–9 cf. Mt. 6,24; Lc. 16,13 21–22 cf. Rom. 14,13 25 Hebr. 13,16

7–8 Bas. ieiun. hom. II (CPG 2846), PG 31, 192 A 1–2 10–11 cf. Conc. Chalc. can. 2 (laudatur supra p.  
904,22–906,4) 13–17 cf. Cod. Iust. 1,3,38(39) pr. p. 24 Krüger; Nou. Iust. 5,4 p. 32,13–19; 5,7 p. 33,14–18 Schöll/  
Kroll; cf. Troianos p. 303–304 21–22,8 cf. Cod. Iust. 1,3,43(44) p. 29–30 Krüger; Nou. Iust. 123,36 p. 619,26–  
620,6; 133,3 pr. p. 669,26–670,10 Schöll/Kroll; cf. Troianos p. 304–305 21–25 cf. Conc. Trull. can. 46, ACO ser.  
II, II 4 p. 43 25–26 cf. Bas. reg. fus. (CPG 2875) 33, PG 31, 997–1000; reg. breu. (CPG 2875) 108–111 et 220, PG  
31, 1156–1157 et 1228

(H) V T (M) Can (= Ba Ms VI Val Cl Pr La Mn Tr)

2 δόσεων V T Mn edd., sed cf. supra p. 904,2 | καταγωγὰς V<sup>lac</sup> (τὰ V<sup>l</sup> s.l.) | ἱερατικῶν + ἀνδρῶν T Val edd.  
(cf. lat.) | τε om. Ba<sup>ac</sup> (add. Ba<sup>2</sup> s.l.) | μοναστηρίων Ba 4 τοσοῦτω Val 5 λεγομένων om. V Mn  
5–6 τῶν ἐντολῶν V La Mn (sed cf. Sept.) τῆς ἐντολῆς Tr 7 τε om. Ba Ms VI | μονήρη V 9 διὰ καὶ Tr  
(ex N. T., ut uidetur) | μαμωνᾶν VI | εὑρεθῇ V Cl La Mn Tr | ἐπίσκοπος + εἴη T La (cf. lat.) + ἡ Val  
9–10 ἡ ἡγούμενος om. La (uide infra ad l. 11) 10 ἡγούμενος + ἐστὶν V Mn 10–11 κατὰ – συνόδου om.  
La<sup>ac</sup> (add. La' in marg.) 11 Χαλκηδόνι VI La Mn Tr ed. Rom.\* | ἀγίας om. T edd. | ἡγούμενος La, ἡγουμένη  
+ ἡ Val | ἐκ om. Ms Tr ed. Rom.\* 13 παρὰ + τῶν Val<sup>ac</sup> (eras.) | παραδιδόμενων Cl Pr παραδεδομένων La  
14 ἡ om. Val | αὐτῶν om. Val 15 ταῦτα] αὐτὰ Ms πάντα Val 16 μείνη T edd. μένη Val | ἐξέλθῃ T  
edd. | αὐτῶν] αὐτοῦ Can, sed cf. lat. 19–20 τῶν – μοναστηρίων] τῶν ὄντων τοιούτων La 21 παρόν-  
τος + κανόνος Tr 23 μονήρει] μονήρη V | δέον] δεῖ Tr 24 ἀνδρῶν T V<sup>lpc</sup> edd. ἀνδρῶν Tr | καὶ τὰς]  
τὰς δὲ Tr 24–25 τοῦτο Cl Tr 25 ὁ om. T Val edd., sed cf. N. T. 27 μὴ διαιτάσθωσαν om. Ba<sup>ac</sup> (add.  
Ba<sup>2m8</sup>) | διαιτάσθωσαν + δὲ Tr

## XVIII.

Vt sine dationibus sponsiones sacrorum uirorum, monachorum quoque ac monacharum fiant

In tantum inoleuit auaritiae facinus in rectores ecclesiarum, ut etiam quidam eorum  
 5 qui dicuntur religiosi uiri atque mulieres *obliuiscetes mandatorum* domini decipiantur et per aurum introitus accedentium tam ad sacratum ordinem quam ad monasticam uitam efficiant. unde fit ut „quorum initium improbabile est omnia sint proicienda“, ut magnus ait Basilius. neque enim *deo* per *mamona* *seruire* licet. si  
 10 quis ergo inuentus fuerit hoc faciens, si quidem episcopus uel abbas extiterit uel qui libet de sacrato collegio, aut desinat aut deponatur iuxta secundam regulam sancti Chalcedonensis concilii, abbatisa uero eiciatur de monasterio et tradatur in alio monasterio ad subiectionem, similiter et abbas qui non habuerit manus impositionem presbyteri. porro de his quae filiis a parentibus dantur more dotis uel si qua ex propriis rebus acquisita offeruntur, profitentibus his qui ea offerunt deo dicanda,  
 15 diffiniuimus, siue perseuerauerint siue exierint, manere illa in monasterio secundum repromissionem ipsorum, nisi fuerit culpa praelati. La.-Co. 614 Rom. 690 Ha. 499

## XX.

Quod non oporteat amodo duplex monasterium fieri et de duplis monasteriis

Ex hoc diffinimus minime duplex fieri monasterium, quia *scandalum* id et *offendiculum*  
 20 *lum* multis efficitur. si uero aliqui cum cognatis abrenuntiare et monasticam uitam sectari uoluerint, debent uiri quidem uirorum adire coenobium, feminae uero mulierum ingredi monasterium; in hoc enim placatur *deus*. quae autem hactenus sunt dupla, teneant secundum regulam sancti patris nostri Basilii et secundum praeceptionem eius ita formentur: non habitent in uno monasterio monachi et monachae; ad  
 25 ulterium enim intercipit cohabitationem. non habeat aditum monachus ad mona-

13–16 porro – praelati = Coll. Caes. IX 60 f. 82<sup>r</sup>  
 12,14; Grat. C. 18 q. 2 c. 21 col. 834,50–835,19

19–923,6 = Iuo decr. VII 25 (PL 161, 551 B–C); Iuo trip. A 2,

P VE 13–16 = Coll. Caes. 19–923,6 = Iuo decr., Iuo trip., Grat.

2 sponsiones] admissiones ed. Rom.<sup>ms</sup> (*expectaueris* ordinationes; κατατάσσω ~ ordino habent Gloss.; cf. etiam LBG s.u. κατατάγη) | uirorum] cf. gr. T 4 quidam ed. Rom.: quosdam codd. (*an mendum Anastasii?* cf. gr. τινος)  
 6 introitus] receptiones ed. Rom.<sup>ms</sup> 8 mammona E edd. 11 Chalcedonensis (P<sup>ec</sup>) Chalcedonensis V Calcidonensis E 13 de his om. F edd. | dotis + in monasteriis Coll. Caes. 14 acquisita E edd. | dicanda] „gr. dicata“ ed. Rom.<sup>ms</sup>  
 15 diffiniuimus E Coll. Caes. definimus ed. Rom.\* (def- ut semper) 16 culpa fuerit Coll. Caes. | fuerint P 19 Ex hoc VE (cf. gr.): Et hoc P Iuo decr. Iuo trip., om. Grat. 21 quidem uiri E edd. 22 placatur] promeretur Vulg., sed cf. e.g. Cassiod. compl. in Hebr. c. 17,15–16 Donelin (PL 70, 1362 A 14); cf. etiam Vet. Lat. (Beuron) Hebr. 13,16 ad loc.  
 23 teneant om. Iuo decr. Iuo trip. Grat., sed cf. gr. | regulam – secundum? om. P<sup>ac</sup> (add. P<sup>c</sup> in marg.) | nostri om. Iuo decr. Iuo trip. Grat. 25 cohabitatio Iuo decr. | non] si Iuo decr. Iuo trip. Grat., sed cf. gr. | aditum ~ παρησία (Anast. liberior uertit; cf. etiam ThLL s.u. aditus II)

μοιχεία γὰρ μεσολαβεῖ τὴν συνδιαίτησιν. μὴ ἐχέτω παρρησίαν μοναχὸς πρὸς μονάστριαν ἢ μονάστρια πρὸς μοναχὸν ἰδίᾳ προσομιλεῖν. μὴ κοιταζέσθω μοναχὸς ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ μηδὲ συνεσθιέτω μοναστρίᾳ κατὰ μόνας. καὶ ὅτε τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου παρὰ τοῦ ἀνδρείου μέρους πρὸς τὰς κανονικὰς ἀποκομίζονται, ἔξωθεν τῆς πύλης ταῦτα λαμβανέτω ἡ ἡγουμένη τοῦ γυναικείου μοναστηρίου μετὰ γράσος τινος μοναστρίας. εἰ δὲ συμβῇ καὶ συγγενῇ τινα θέλει θεάσασθαι ὁ μοναχός, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἡγουμένης ταύτης προσομιλείτω διὰ μικρῶν καὶ βραχέων λόγων καὶ συντόμως ἐξ αὐτῆς ἀπαναχωρεῖτω.

## ΚΑ΄

“Ὅτι οὐ δεῖ καταλιμπάνειν τοὺς μοναχοὺς τὰ οἰκεῖα μοναστήρια καὶ ἐν ἑτέροις μεταβαίνειν

Μὴ δεῖν μοναχὸν ἢ μονάστριαν καταλιμπάνειν τὴν οἰκεῖαν μονὴν καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀπέρχεσθαι. εἰ δὲ συμβῇ τοῦτο, ξενοδοχεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον, προσλαμβάνεσθαι δὲ ἄνεν γνώμης τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ οὐ προσήκει.

## ΚΒ΄

15

“Ὅτι δεῖ μετ’ εὐχαριστίας καὶ πάσης φειδοῦς καὶ εὐλαβείας μοναχοὺς, εἰ συμβῇ, μετὰ γυναικῶν ἐσθίειν

Θεῶ μὲν τὸ πᾶν ἀνατίθεσθαι καὶ οὐ τοῖς ἰδίῳις θελήμασι δουλοῦσθαι μέγα χρῆμα τυγχάνει· εἴτε γὰρ ἐσθίετε εἴτε πίνετε, ὁ θεὸς ἀπόστολός φησι, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. Χριστὸς οὖν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις αὐτοῦ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκόπτειν προστέταχεν· οὐ γὰρ ἡ μοιχεία μόνον παρ’ αὐτοῦ κολάζεται, ἀλλὰ καὶ ἡ κίνησις τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὴν τῆς μοιχείας ἐγχείρησιν κατακέκριται λέγοντος αὐτοῦ· ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ἔνθεν οὖν μαθητευθέντες λογισμοὺς ὀφείλομεν καθαιρεῖν· εἰ γὰρ καὶ πάντα ἔξεστιν, ἀλλ’ οὐ πάντα συμφέρει, ὡς ἐξ ἀποστολικῆς φωνῆς διδασκόμεθα. ἐπάναγκες οὖν ἐστί παντὶ ἀνδρὶ διὰ τὸ ζῆν ἐσθίειν. καὶ οἷς μὲν βίος ἐστὶ γάμου καὶ τέκνων καὶ λαϊκῆς διαθέσεως, ἀναμίξ ἐσθίειν ἄνδρας καὶ γυναῖκας τῶν ἀδιαβλήτων ἐστὶ, μόνον τῷ διδόντι τὴν τροφήν τὴν εὐχαριστίαν προσάγοντας καὶ μὴ διὰ τινων θυμελικῶν ἐπιτηδευμάτων εἴτουν σατανικῶν ἁσμάτων κιθαρῶν τε καὶ πορνικῶν

19–20 1 Cor. 10,31 23–24 Mt. 5,28 25 1 Cor. 10,23

2–3 μὴ – μοναστηρίῳ cf. Conc. Trull. can. 47, ACO ser. II, II 4 p. 44,2 12–14 cf. Conc. Chalc. can. 4, ACO II 1,2 p. 159, Synag. tit. 33,3 (= Jo. I 1 p. 72–74); Nou. Iust. 3,2 pr. p. 21,28–30; 5,7 p. 33,14–19 Schöll/Kroll; cf. Troianos p. 305 28–924,1 καὶ – λυγισμάτων cf. Conc. Trull. can. 51, ACO ser. II, II 4 p. 45,3–4

(H) V T (M) Can (= Ba Ms Vl Val Cl Pr La Mn Tr)

1 τῇ συνδιαίτησιν T edd. | μὴ] μηδὲ Tr | μοναχὸς παρρησίαν V Cl Pr La Mn Tr 2 ὀμιλεῖν V Mn Tr προσομιλείτω Cl La | μὴ] μηδὲ Tr | κοιταζέτω V 3 ἐσθιέτω V Mn | μονάστρια V (prob.) T Mn Tr 4 τοῦ<sup>2</sup> om. V | ἀνδρώου T V<sup>lpc</sup> Pr<sup>pc</sup> Tr edd. 5 γυναικείου] οἰκείου Tr 6 συμβῇ om. V | θέλη Val θελήσει Vc edd. | ὁ om. Ba 8 καὶ – ἀπαναχωρεῖτω om. V Cl Pr La Mn | ὑπαναχωρεῖτω Tr ἐπαναχωρεῖτω ed. Rom.\* 12 Μὴ δεῖν] Οὐ δεῖ Tr 12–13 ἐπέρχεσθαι Cl 13 τοῦτο συμβῇ La | δὲ<sup>2</sup> + αὐτὸν Vl Val 14 γνώμης om. Val | προσῆκεν Vl 18 οὐ] μὴ La | δουλοῦσθαι erasum in V 19 πίνετε] τι ποιεῖτε T (ex N. T.) 20 οὖν] δὲ Tr 23 ἐμβλέψας γυναικὶ] βλέπων γυναῖκα N. T., sed saepe sic laudatur locus apud patres graecos | γυναῖκα Ba (ex N. T.) | ἐπιθυμῆσαι + αὐτὴν V Cl Pr Mn + αὐτῆς La Tr (cf. uarias lectiones in N. T.) 24 καθαιρεῖν V T Val La Mn edd. i. t. (corr. ed. Rom.<sup>ms</sup>) 26 μὲν + ὁ Tr 27 ἄνδρας + τε V Mn 28 μόνω Vl La | τὴν<sup>1</sup> om. V Ms La Mn Tr | προσαγέτωσαν T edd. (cf. lat.) | καὶ om. Tr | διὰ] μετὰ Tr 29 ἐπιτηδευμάτων θυμελικῶν Pr | εἴτουν] ἦτουν Ms Cl Pr ἡγουν Val | κιθαρικῶν Tr

cham uel monacha ad monachum secreto ad colloctionem. non cubet monachus in muliebri monasterio neque cum monacha singulariter conuiuetur. et quando necessaria uitae a uirorum parte ad regulares deferuntur, extra portam haec suscipiat abbattissa monasterii feminarum cum quadam uetula monacha. porro si contigerit et ali-  
 5 quam propinquam suam uidere uoluerit monachus, in praesentia abbattissae huic confabuletur per modica et compendiosa uerba et in breui ab ea discedat.

## XXI.

PL 129, 488

Quod non oporteat monachos deserere propria monasteria et in alia transire

Non oportere monachum uel monacham monasterium proprium relinquere et ad  
 10 alia proficisci. quodsi contigerit hoc, recipi hunc hospitio necesse est, assumi autem La.-Co. 615  
 eum sine uoluntate abbatis eius non conuenit.

## XXII.

Quod oporteat cum gratiarum actione et omni paritate ac reuerentia monachos, si contigerit, cum feminis manducare

15 Deo quidem totum committere et non propriis uoluntatibus deseruire magna res est. siue enim *manducatis siue bibitis*, diuinus apostolus dicit, *omnia in gloriam dei facite*. Christus ergo deus noster in euangeliiis suis initia peccatorum recidere praecepit; non enim moechia tantum ab eo inhibetur, sed et motio cogitationis ad moechiae com-  
 missum damnatur dicente eo: *qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam, iam* Rom. 691  
 20 *moechatus est eam in corde suo*. hinc ergo edocti cogitationes debemus mundare. nam etsi *omnia licent, sed non omnia expediunt*, ut ex apostolica uoce docemur. necessarium ergo est omni homini manducare, ut uiuat. et quidem inter eos quibus uita est nuptiarum et natorum atque laicalis affectus, manducare uiros et mulieres simul nulli detractio patet, tantum ut ei qui dat escam gratias agant et non ab eis  
 25 per quasdam thymelicas uoluptates satanae imago cantibus citharisque ac meretriciis

9-11 = Coll. Caes. IX 55 f. 82<sup>r</sup>

P VE 9-11 = Coll. Caes.

1 cubat Iuo decr. 2 singulariter cum monacha ed. Rom.\* 3 deferuntur + monachas Iuo decr. 4 et] ut F Iuo decr. edd., sed cf. gr. 8 transire in alia E edd. 9 oportet Coll. Caes. 10 hoc om. Coll. Caes. | hunc + uel hanc Coll. Caes. 11 eum] cum E, om. Coll. Caes. | eius om. Coll. Caes. 15 committere] omni tempore (sic) P 18 ab eo tantum ed. Rom.\* 19 concupiscendam P, sed cf. Vulg. | eam] Anast. ex Vulg., ut uidetur 24 detractio P | agant] cf. gr. T 25 satanae imago] Anast. pro σατανικῶν intellexit σατᾶν εἰκῶν (Dubielzig) ideoque uerbo εἴπου neglecto et uerbis ab eis et coli uideatur additis sententiam penitus mutauit („gr. et non per quasdam thymelicas uoluptates hoc est satanicas cantilenas citharasque et meretrices inflexiones, quibus“ ed. Rom.<sup>ms</sup>) | cantibus scripsi coll. gr.: cantanti- bus codd. | ac] atque E edd. | metriciis P



λυγισμάτων· οἷς ἐπέρχεται προφητική ἀρὰ οὕτωςι λέγουσα· οὐαὶ οἱ μετὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πίνοντες, τὰ δὲ ἔργα κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι. καὶ εἰ πώποτε εἶεν τοιοῦτοι ἐν τοῖς χριστιανοῖς, διορθούσθωσαν· εἰ δὲ μὴ γε, κρατείτωσαν ἐπ' αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα. οἷς δὲ ὁ βίος ἐστὶν ἡσύχιος καὶ μονότροπος, ὡς συνταξαμένοις κυ- 5  
 Ha. 501 ρίῳ τῷ θεῷ ζυγὸν μονήρη ἄραι, καθίσαι τε κατὰ μόνας καὶ σιωπῆσαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἱερατικὸν ἐκλεξαμένοις βίον οὐδ' ὅλως ἔξεστι κατ' ἰδίαν γυναιξὶ συνεσθίειν, εἰ μὴ πῶ μετὰ τινων θεοφόβων καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἵνα καὶ αὐτὴ ἡ συνεστίασις πρὸς κατόρθωσιν πνευματικὴν ἀπάγῃ· καὶ ἐπὶ συγγενῶν δὲ τὸ αὐτὸ ποι- 10  
 εῖτω. εἰ δὲ καὶ αὐθις ἐν ὁδοιπορίᾳ συμβῇ τὰ τῆς ἀναγκαίας χρείας μὴ ἐπιφέρεισθαι μοναχὸν ἢ ἱερατικὸν ἄνδρα καὶ διὰ τὸ ἀναγκαῖον καταλῦσαι βούλεται εἴτε ἐν πανδοχείῳ ἢ καὶ ἐν οἴκῳ τινός, ἄδειαν ἔχειν αὐτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὡς τῆς χρείας κατ-  
 επειγούσης.

1-3 cf. Is. 5,11-12 6 cf. Thren. (Lam.) 3,27-28

10-13 cf. Can. ap. 54, Synag. tit. 30,3 (= Jo. I 2 p. 37), Metzger III p. 296

(H) V T (M) Can (= Ba Ms VI Val Cl Pr La Mn Tr)

1 λιγυσμάτων VI Tr λιγισμάτων Val<sup>ac</sup> | ἢ ante προφητική add. Tr 2 πίνουσιν Ba Ms (ex Sept.) | καὶ<sup>2</sup> + εἰς V Mn 3 πῶ ποτε Tr ed.Rom.\* 5 οἷς] ὧ Tr | ὡς συνταξαμένοις] ὁ συνταξάμενος V Cl Pr Mn ὡς συνταξάμενος La Tr 6 καθίσεται (καθήσεται Tr) κατὰ ... σιωπήσει V Cl Pr La Mn Tr (ex Sept., ut uidetur) | καθίσαι τε] καθήσεται καὶ Ba καθῆσαι τε Ms | κατὰ μόνας om. T edd. (cf. lat.) 7 γυναικὶ V 8 πῶ] πῶ ed.Rom.\* | καὶ<sup>2</sup>] ἢ καὶ Ms ἢ Val 9-10 ποιείσθω ed.Rom.\* (ex lat., ut uidetur) 11 ἢ] ἢ καὶ Ba Ms Val Cl Pr καὶ VI | βούλεται om. T (cf. lat.) 12 ἢ καὶ] ἢ V La Mn εἴτε Tr 12-13 κατεπειγούσης + μόνον μετ' εὐλαβείας Tr („al. cod. addit. μόνον ἔστω μετ' εὐλαβείας“ ed.Rom.<sup>ms</sup>)

contortionibus coli uideatur; quibus superueniet prophetica maledictio quae ita dicit:  
 Vae qui cum cithara et psalterio uinum bibunt, opera autem domini non intuentur et  
 opera manuum eius non intellegunt! et si usquam fuerint inter christianos huiusmo-  
 di, corrigantur; sin autem, obtineantur super eis quae sunt ante nos regulariter edita.  
 5 quibus autem uita est solitaria et unius moris, ut eis uidelicet est qui domino deo  
 iugum se singulare tollere spondent, sedere et tacere conuenit. sed et his qui sacratam Ha. 502  
 elegerunt uitam nullo modo licet secreto cum mulieribus conuiuari, nisi forte cum  
 quibusdam deum timentibus et reuerendis uiris uel etiam mulieribus, quatinus et ipsa  
 conuiuatio ad directionem spiritalem proficiat; et inter consanguineos quoque id-  
 10 ipsum efficiatur. rursusque si contigerit in itinere monachum uel sacratum uirum  
 non circumferre quae uictui oportuna sunt et propter necessitatem diuertere siue in  
 xenodochium siue in domum alicuius, licentiam habebit hoc faciendi, tanquam ur-  
 gente necessitate.

---

P VE

---

2-3 Vae – intellegunt] *Anast. uertit ex gr.; cf. etiam Vet. Lat. (Beuron) Is. 5,11-12* 2 cythara V citera E 3 intelli-  
 gunt E *edd.* 4 obtineant *ed. Rom.\** 5 uita – moris] uita est quieta et solitaria *ed. Rom.<sup>ms</sup>* | est<sup>2</sup> *om. ed. Rom.\** | qui  
 domino deo] quid non deo E qui domini F<sup>2</sup> *edd.* 6 sedere et tacere] *cf. gr. T* 7 elegere *ed. Rom.\** 11 opportuna  
*ed. Rom.\**

## INHALT

|                                                                |      |
|----------------------------------------------------------------|------|
| EINLEITUNG .....                                               | VII  |
| Verzeichnis der abgekürzt zitierten Literatur .....            | XXI  |
| CONSPECTVS SIGLORVM ET EDITIONVM .....                         | XXVI |
| ACTIO SEXTA .....                                              | 600  |
| REFVTATIO DEFINITIONIS SYNODI HIERIAE                          |      |
| TOMVS I .....                                                  | 602  |
| TOMVS II .....                                                 | 624  |
| TOMVS III .....                                                | 652  |
| TOMVS IV .....                                                 | 676  |
| TOMVS V .....                                                  | 706  |
| TOMVS VI .....                                                 | 748  |
| ACTIO SEPTIMA .....                                            | 794  |
| DEFINITIO FIDEI .....                                          | 820  |
| SVBSCRIPTIONES .....                                           | 828  |
| ANATHEMATA ET ACCLAMATIONES .....                              | 852  |
| TARASII ET SYNODI EPISTVLA AD IMPERATORES .....                | 858  |
| SYNODI EPISTVLA AD CLERVM CONSTANTINOPOLITANVM .....           | 870  |
| EPIPHANII SERMO LAVDATORIVS .....                              | 878  |
| CANONES .....                                                  | 898  |
| TARASII EPISTVLA I AD HADRIANVM PAPAM .....                    | 926  |
| TARASII EPISTVLA II AD HADRIANVM PAPAM .....                   | 932  |
| TARASII EPISTVLA AD IOHANNEM PRESBYTERVM .....                 | 946  |
| APPENDIX GRAECA                                                |      |
| QVOMODO INTELLIGENDVM SIT DEI NOMEN ESSE INCOMMVNICABILE ..... | 959  |
| TARASII EPISTVLA AD EPISCOPOS SICILIAE .....                   | 963  |
| ACTIO OCTAVA QVAE DICITVR .....                                | 967  |
| ADDENDA ET CORRIGENDA AD PARTES I-II .....                     | 971  |
| INDICES AD PARTES I–III .....                                  | 975  |

